

Turun kaupungin toimintasuunnitelma

**Vuoden 2027 talousarvio ja vuosien
2027–2030 taloussuunnitelma**

Sisällys

Pormestarin esipuhe..... -

1. Johdanto4

1.1. Turun kaupungin organisaatio ja Turku-konserni.....	5
Turun kaupungin organisaatio.....	5
Turku-konserni	6
1.2. Turun kaupungin strateginen ohjaus.....	7
Kaupungin ohjausmalli	7
Kaupunkikehittämisen visio	8
Pormestariohjelman sisältö	9
Yhteisvaikuttava johtamisjärjestelmä	9
Ilmastobudjetti ohjaa investointien kestävyyttä	10
Toimeenpano toiminnan ja talouden suunnittelulla	16
Riskienhallinta	16
1.3. Turun kaupungin toimintaympäristön kehitysnäkymät.....	18
Turun kaupungin ja seudun toimintaympäristön kehitys kasvuun ja kilpailukykyyn liittyvillä tunnusluvuilla ..	18
Työllisyys- ja kotoutumispalvelut.....	20
Hyvinvoinnin tila	20
1.4. Kansallisen toimintaympäristön kehitysnäkymät.....	21
Hallitusohjelmasta erityisesti huomioitavat asiat.....	21
Talouden suhdannenäkymät 2027-2030	21
Kuntatalousohjelma vuodelle 2027	24
Vero- ja maksuperustemuutosten vaikutus kuntatalouteen	25
1.5. Yhteisvaikuttava kehittäminen.....	27
Yhteisvaikuttavuus keskiössä	27
Yhteisvaikuttavat pilotit.....	27
Turun kaupungin kehittäminen / Kehittämismalli	28
Pääohjelmakokonaisuudet	29
Hyvinvointisuunnitelma	29
Kasvu- ja elinvoimaohjelma	30
Asunto- ja maapolitiikan periaatteet.....	30
Ilmastosuunnitelma	31

2. Talousarvio ja taloussuunnitelma33

2.1. Talousarvion tuloslaskelma 2027.....	38
2.2. Talousarvion tuloslaskelma (ulkoiset erät).....	39
2.3. Verotulot ja valtionosuudet.....	40
2.4. Rahoitustuotot ja -kulut	40
2.5. Rahoituslaskelma	41
2.6. Investointiosa	44
2.7. Talousarvion sitovuustasot.....	48

3. Lautakuntien toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet49

Kaupunginvaltuusto.....	50
Tarkastuslautakunta	51
Keskusvaalilautakunta.....	53
Konsernihallinto.....	55
Kaupunginhallitus	55
Kaupungin yhteiset toiminnot.....	55

Elinvoiman palvelukokonaisuus	64
Työllisyyspalvelut	64
Työllisyysaluelautakunta	72
Kaupunkirakentaminen ja tilat -palvelukokonaisuus	74
Rakentamis- ja tilajaosto	74
Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuus	82
Kaupunkiympäristölautakunta	82
Rakennus- ja lupalautakunta.....	82
Turun kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta	82
Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta.....	82
Lasten ja nuorten palvelukokonaisuus	89
Suomenkielinen lasten ja nuorten palveluiden lautakunta	89
Ruotsinkielinen lasten ja nuorten palveluiden lautakunta	89
Kulttuurin palvelukokonaisuus.....	101
Kulttuurilautakunta	101
Liikunnan palvelukokonaisuus	107
Liikuntalautakunta	107
5. Laskelmat.....	112
6. Liitteet	118
Talousarvion noudattamista koskevat määräykset	119

JOHDANTO

1 Johdanto

1.1. Turun kaupungin organisaatio ja Turku konserni

Turun Kaupungin organisaatio

Turun kaupungin ylintä päätösvaltaa käyttää kaupunginvaltuusto. Kaupungin hallinnosta, taloudenhoidosta ja valtuuston päätösten toimeenpanosta vastaa kaupunginhallitus. Kaupunginhallitus valvoo kaupungin etua sekä, jollei laissa tai hallintosäännössä toisin määrätä, edustaa kaupunkia ja käyttää sen puhevaltaa laajakantoisissa ja koko kaupunkia koskevissa asioissa.

Pormestari ja kolme apulaispormestaria muodostavat kaupungin poliittisen johdon. Kaupunginvaltuusto valitsee pormestarin ja apulaispormestarit neljän vuoden valtuustokaudeksi. Pormestari toimii kaupunginhallituksen sekä konsernijaoston puheenjohtajana ja apulaispormestarit kaupunginhallituksen varapuheenjohtajina sekä lautakuntien puheenjohtajina.

Turun kaupunginvaltuustossa on kaudella 2025–2029 yhteensä 67 valtuutettua. Valtuutettujen määrä on kuntalaissa sidottu kaupungin asukaslukuun. Valtuutetut ja heidän varajäsenensä valitaan joka neljäs vuosi toimittavissa kunnallisvaaleissa.

Kaupunginvaltuuston puheenjohtajana toimii Kaija Hartiala (KOK), 1. varapuheenjohtajana Mari Lahti (SDP), 2. varapuheenjohtajana Niina Ratilainen (Vihr.), 3. varapuheenjohtajana Timo Furuholm (Vas.) ja 4. varapuheenjohtajana Nicke Wulff (RKP).

Kaupunginhallituksessa on 14 jäsentä, joista jokaisella on henkilökohtainen varajäsen. Valtuusto valitsee kaupunginhallituksen jäsenet kahdeksi vuodeksi kerrallaan. Kaupunginhallituksen puheenjohtajana toimii pormestari Pia Elo (SDP), 1. varapuheenjohtajana apulaispormestari Sini Ruohonen (KOK), 2. varapuheenjohtajana apulaispormestari Elina Rantanen (Vihr.) ja 3. varapuheenjohtajana apulaispormestari Mirka Muukkonen (Vas).

Taulukko 1. Kaupunginvaltuuston ja –hallituksen poliittiset voimasuhteet vuoden 2026 syksyllä.

	Valtuusto	Hallitus
Suomen sosialidemokraattinen puolue	16	4
Kansallinen kokoomus	15	4
Vihreä liitto	11	2
Vasemmistoliitto	10	2
Perussuomalaiset	6	1
Suomen Keskustapuolue	4	1
Ruotsalainen kansanpuolue	3	0
Suomen Kristillisdemokraatit	1	0
Vasemmistoryhmä – Asukkaiden Turku	1	0

Turun kaupungin toimielimet

Kuva 1. Turun kaupungin toimielimet.

Turku-konserni

Kaupunkikonsernia johtaa ja ohjaa kaupunginhallituksen konsernijaosto. Hallintosäännön luvun 2 kohdan 5 mukaan kaupunginhallituksen konsernijaosto huolehtii kaupunkikonsernin konserniohjauksen ja -valvonnan täytäntöönpanosta sekä niiden toimivuudesta. Konsernijaosto tekee esityksiä omistajapolitiikan linjauksista ja konserniohjauksen periaatteista, tytäryhteisöille ja -säätiöille asetettavista toiminnallisista ja taloudellisista tavoitteista sekä muista yhteisöjen sekä säätiöiden toimintaan ja talouteen liittyvistä asioista. Lisäksi konsernijaosto ohjaa, seuraa ja valvoo kaupungin tytäryhteisöjen ja -säätiöiden toimintaa sekä niille asetettujen tavoitteiden toteutumista.

Konsernin yhtiöt jaetaan strategiaan ja operatiivisiin yhtiöihin.

Kuntaliiton antaman talousarvio ja -suunnitelma suositusten mukaan "Valtuuston tulee ohjata asettamallaan tavoitteilla myös tytäryhteisöjä niiden omassa tavoitteenasettelussa. Valtuuston ohjaus ei kuitenkaan sido oikeudellisesti tytäryhteisöjä. Tavoiteasettelu tässä tarkoituksessa on luonteeltaan välillistä, pääomistajan tahdon esiintuomista. Valtuuston tavoiteasettelu voi koskea tytäryhteisön asemaa, toiminnan laajuutta ja toimintaedellytyksiä (mm. investoinnit) tai palvelun laatua, hinnoitteluperiaatteita taikka pääoman tuottovaatimuksia. Tytäryhteisöille asetettavat tavoitteet tulee pääsääntöisesti ottaa kunnan ja kuntayhtymän voimassa olevaan talousarvioon ja -suunnitelmaan. Valtuusto asettaa talousarviossa tytäryhteisöille toiminnan ja talouden tavoitteita, jotka on johdettu kuntastrategiasta ja siihen liittyvästä omistajapolitiikasta sekä yhteisön liiketoiminnasta."

Strategiset yhteisöt vuonna 2026 ovat:

Strategiset tytäryhteisöt

Blue Industry Park Oy
Business Turku Oy
Forum Marinum -säätiö
Koy Turun Monitoimitilat
Kuntec Oy
Oy Turku Energia – Åbo Energia Ab
Turku 2029 -säätiö
Turun Aikuiskoulutussäätiö

Turun Ammattikorkeakoulu Oy
Kulttuuriranta Oy
Turun Kaupunkiliikenne Oy
Turun Konservatorio Oy
Turun Raitiotie Oy
Turun Satama Oy
Turun seudun puhdistamo Oy
Turun Seudun Vesi Oy
Turun Taiteen talo Oy
Turun Työllistämispalvelut Oy
Turun Vesihuolto Oy
Turun Ylioppilaskyläsäätiö
TVT Asunnot Oy
Varsinais-Suomen Asumisoikeus Oy
Visit Turku Archipelago Oy

Strategiset osakkuusyhtiöt

Kaarea Oy
Lounais-Suomen Jätehuolto Oy
Turun Teknologiaakiinteistöt Oy

Organisaatiomuutokset ja omistusjärjestelyt

Turku-konserniin kuuluu Turun kaupunki emoyhteisönä sekä 69 tytäryhteisöä, joista kaupungin suorassa määräysvallassa on 37 osakeyhtiötä ja seitsemän säätiötä.

Kaupunginhallituksen konsernijaoston toimivallassa on 23 strategista tytäryhteisöä sekä kolme osakkuusyhteisöä.

Kaupungilla on suoria omistuksia 12 osakkuusyhtiössä, joista kolme on konsernijaoston toimivallassa olevaa strategista yhtiötä: Turun Teknologiaakiinteistöt Oy (konsernin omistusosuus 47,9 %), Lounais-Suomen Jätehuolto (22,5 %) sekä Kaarea Oy (31,7 %).

Turku-konsernin konsernitilinpäätökseen yhdistellään lisäksi kaksi kuntayhtymää, Turun kaupunkiseudun kuntayhtymä sekä Varsinais-Suomen Liitto.

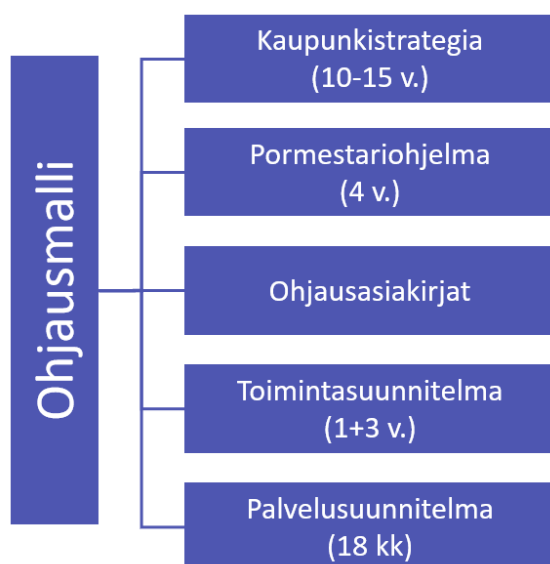
Turun Työllistämispalvelut Oy perustettiin Kh 2.2.2026 § 28 päätöksellä strategiseksi yhteisöksi tarjoamaan vaikeassa työmarkkinatilanteessa oleville määräaikaista työsuhteita yhdistettynä yksilölliseen ura- ja työkykyvalmennukseen. Yhtiön operatiivisen toiminnan on tarkoitus käynnistyä loppuvuodesta 2026.

Turun Raitiotie Oy muutettiin konsernijaoston päätöksellä (Khkon 8.6.2026 § 53) operatiivisesta strategiseksi yhteisöksi.

1.2. Turun kaupungin strateginen ohjaus

Kaupungin ohjausmalli

Turun kaupungin strateginen ohjaus rakentuu kaupunkistrategian, pormestariohjelman, toimintasuunnitelmien ja palvelusuunnitelmien muodostamasta kokonaisuudesta. Kaupunkistrategia määrittää kaupungin keskipitkän aikavälin, noin 10–15 vuoden, tavoitteet. Pormestariohjelma puolestaan täsmentää valtuustokauden eli neljän vuoden poliittiset painopisteet ja tavoitteet. Vuosittain päivitettävä toimintasuunnitelma toimii strategian ja pormestariohjelman toimeenpanon välineenä. Sen linjaukset konkretisoituvat palvelukokonaisuuksien toimenpiteiksi, joiden pohjalta laaditaan palvelusuunnitelmat ja vuosittainen talousarvio. Toimintasuunnitelman aikajänne on 1+3 vuotta ja palvelusuunnitelmien 18 kuukautta. Turun strateginen ohjausmalli on kuvattu seuraavassa kuviossa.

Kuva 2. Kaupungin ohjausmalli.

Kuntalain mukaan kaupunkistrategia laaditaan tai päivitetään vähintään kerran valtuustokaudessa. Strategiaassa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Kaupunkistrategiaassa huomioidaan muun muassa asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen, palveluiden järjestäminen ja tuottaminen, kunnan tehtäviä koskevat lakisääteiset palvelutavoitteet, omistaja- ja henkilöstöpolitiikka, asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet sekä elinympäristön ja alueen elinvoiman kehittäminen. Strategia perustuu nykytila-analyysiin ja arvioon toimintaympäristön muutoksista sekä niiden vaikutuksista kunnan tehtävien toteuttamiseen. Lisäksi strategiassa määritellään, miten sen toteutumista arvioidaan ja seurataan.

Turun kaupunginvaltuusto hyväksyi huhtikuussa 2026 kaupunkistrategian *Turun kasvun tarina 2040-luvulle*. Strategia valmisteltiin neljässä toisiinsa kytkeytyvässä vaiheessa: nykytilan kuvauksessa, Turun tulevaisuuskuvan ja skenaarioiden laadinnassa, laajassa osallistamisessa sekä sisäisessä ja ulkoisessa toimeenpanossa. Osallistamisen kohteena olivat valtuusto, johtoryhmät, kuntalaiset, henkilöstö, sidosryhmät ja kumppanit, vaikuttamistoimielimet sekä lapset ja nuoret. Uusi kaupunkistrategia sisältää neljä strategista painopistettä: hallittu kasvu, yhteisöllistä kestävyyttä, hyvää kaupunkielämää ja luonnosta edelläkävijyyttä. Hallittu kasvu liittyy muun muassa kestäväan talouteen, kasvun mahdollistamiseen ja hallintaan, korkeakoulujen toimintaedellytysten vahvistamiseen sekä seudulliseen yhteistyöhön. Yhteisöllistä kestävyyttä painottaa lasten ja nuorten hyvinvointia, terveys- ja hyvinvointierojen kaventamista, asuinalueiden kehittämistä sekä maahanmuuttajien kotoutumisen edistämistä. Hyvä kaupunkielämä kohdistuu kaupunkikehitykseen, asunto- ja maapolitiikkaan, kulttuuri-, liikunta- ja vapaa-ajan palveluihin sekä liikenteeseen ja liikkumiseen. Luonnosta edelläkävijyyttä kokooa ilmasto- ja luontojohtajuuteen, ilmastopositiivisuuteen, luonnon monimuotoisuuteen sekä kestäväan liikkumiseen ja rakentamiseen liittyvät tavoitteet. Jokaiselle painopisteelle on määritelty strategiset vaikuttavuustavoitteet lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä, ja niistä johdetaan jatkuvaan seurantaan perustuvat mittarit.

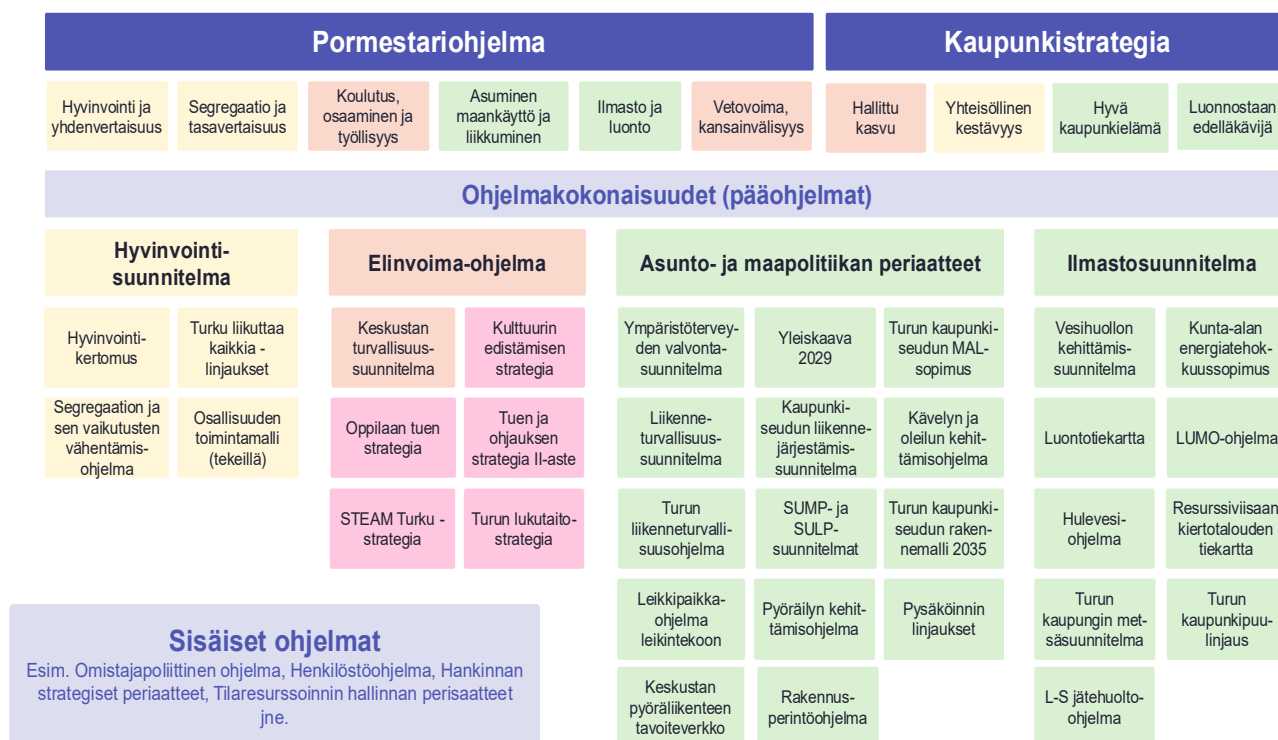
Kaupunkistrategian toimeenpanoa tukevat valtuustokausittain sovittava pormestariohjelma sekä kaupungin strategiset ohjausasiakirjat. Turun kaupunginvaltuusto hyväksyi kesäkuussa 2025 pormestariohjelman *Turku uudelle vuosisadalle – 800 vuotta historiaa ja tulevaisuutta, kestäväa kasvua ja inhimillisiä tarinoita*. Pormestariohjelma määrittää valtuustokauden 2025–2029 painopisteet, konkreettiset toimenpiteet ja priorisoinnit. Ohjelma sisältää taloustavoitteet sekä kuusi sisällöllistä kokonaisuutta: hyvinvointi ja yhdenvertaisuus, alueellinen tasavertaisuus ja segregaaion purku, koulutus, osaaminen ja työllisyys, asuminen, maankäyttö ja liikkuminen, ilmasto- ja luontotyö sekä vetovoima ja kansainvälisyys. Pormestariohjelma ohjaa kaupungin virkavalmistelua ja poliittista päätöksentekoa. Sen toimeenpano on jäsennetty taloussuunnitelmakauden toimenpiteiksi ja tavoitteiksi, jotka hyväksytään talousarviopäätöksen yhteydessä. Toimenpiteiden toteutumista seurataan osana talousarvioseurantaa.

Pormestariohjelman valmistelun yhteydessä päivitettiin ja uudistettiin Turun kaupungin ohjausmallia. Ohjelman hyväksymisen yhteydessä tunnistettiin noin 60

strategista ohjausasiakirjaa, jotka luokiteltiin pormestariohjelman kuuden painopisteen alle. Luokittelussa tarkasteltiin kunkin ohjausasiakirjan päätöspäivämäärää, voimassaoloaikaa, lakisääteisyttä, päättäjätahoa ja muita keskeisiä huomioita. Tavoitteeksi asetettiin strategisten ohjausasiakirjojen määrän vähentäminen kulu- van valtuustokauden aikana sekä asiakirjojen kokoami- nen suuremmiksi kokonaisuuksiksi ohjausvaikuttavu- den vahvistamiseksi. Strategisten ohjausasiakirjojen kokoamista suuremmiksi kokonaisuuksiksi on jatkettu vuonna 2026 kaupunkistrategian hyväksymisen jäl- keen. Huhtikuussa 2026 hyväksytyn kaupunkistrategian toimeenpanoa tukevat uudet pääohjelmakokonaisuudet sekä kaupungin toimintaa ohjaavat sisäiset ohjelmat.

Pääohjelmakokonaisuuksia ovat Elinvoimaohjelma, Hy- vinvointisuunnitelma, Asunto- ja maapolitiikan periaat- teet sekä Ilmastosuunnitelma. Kukin pääohjelmakoko- naisuus kytkeytyy kaupunkistrategian neljään strategi- seen painopisteeseen. Kaupungin toimintaa ohjaavia si- säisiä ohjelmia ovat muun muassa Henkilöstöohjelma, Omistajapolitiittinen ohjelma, Hankintoja ohjaavat strate- giset periaatteet ja Tietohallinnon strategiset periaat- teet. Pääohjelmat ja sisäiset ohjelmat on hyväksytty vuoden 2026 aikana tai ne tulevat päätöksentekoon lop- puvuoden 2026 aikana. Pääohjelmakokonaisuudet ja sisäiset ohjelmat kuvataan tarkemmin luvussa 1.5 Yh- teisvaikuttava kehittäminen. Seuraavassa kuviossa esi- tetään kaupunkistrategian ja pormestariohjelman paino- pisteet sekä strategiset ohjausasiakirjat ryhmiteltynä pääohjelmakokonaisuuksiin ja sisäisiin ohjelmiin.

Ohjausasiakirjat ja pääohjelmakokonaisuudet

Kuva 3. Kaupunkistrategian ja pormestariohjelman painopisteet sekä toimintaa ohjaavat keskeiset strategiset ohjausasiakirjat.

Kaupunkikehittämisen visio

Kaupunkikehityksellä tuetaan ja hallitaan Turun kestä- vää kasvua. Kasvava Turku tarjoaa kaupunkilaisille en- tistä sujuvamman arjen ja sosiaalisesti tasa-arvoisen kaupunkirakenteen.

Raitiotien mukanaan tuoma kasvukäytävämäinen kau- punkirakenteen selkäranka luo uutta maantiedettä ava- ten uusia mahdollisuuksia tulevaisuuteen.

Työpaikkojen, asuntorakentamisen ja palveluverkon painopiste suuntautuu käytävän varteen.

Samalla muualla kaupungissa kehitetään vaihtoehtoja niille, jotka kaipaavat toisenlaisia asumisen muotoja ku- ten pientaloasumista. Turku on entistä kiinnostavammin monipuolisia asumisvaihtoehtoja tarjoava kaupunki.

Kaupunkikehitys arvostaa luonnon monimuotoisuutta ja viherympäristö on läsnä kaikkialla ja kaikkien saavutet- tavana.

Pormestariohjelman sisältö

Turun kaupungin keskeiset strategiset asiakirjat ovat pormestariohjelman ja kaupunkistrategia. Lisäksi on useita kymmeniä strategisluonteisia ohjausasiakirjoja. Pormestariohjelma 2025–2029 hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 9.6.2025. ”Turku uudelle vuosisadalle – 800 vuotta historiaa ja tulevaisuutta, kestävä kasvua ja inhimillisiä tarinoita” sisältää taloustavoitteet ja seitsemän sisällöllistä kokonaisuutta ja 20 alateemaa:

1. Taloustavoitteet
2. Hyvinvoivat ja yhdenvertaiset turkulaiset
 - 2.1 Lasten kaupunki
 - 2.2 Nuorten kaupunki
 - 2.3 Liikkuva ja liikkuva kaupunki
 - 2.4 Elävä kulttuurikaupunki
3. Turku lisää alueellista tasavertaisuutta ja purkaa segregatiota
 - 3.1 Yhteisöllinen ja innostava kaupunki
 - 3.2 Viihtyisien ja toimivien asuinalueiden kaupunki
 - 3.3 Osallisuuden mahdollistava kaupunki
 - 3.4 Köyhyyttä torjuva ja asunnottomuuden poistava
4. Koulutus, osaaminen ja työllisyys vievät uudelle vuosisadalle
 - 4.1 Osaava ja oppiva kaupunki
 - 4.2 Suomen paras työllisyyttä edistävä kaupunki
 - 4.3 Yritystoimintaan innostava kaupunki
 - 4.4 Kotoutumista kehittävä kaupunki
5. Asuminen, maankäyttö ja liikkuminen
 - 5.1 Kestävän rakenteen kaupunki
 - 5.2 Hyvän asuinen kaupunki
 - 5.3 Toimivan liikkumisen kaupunki
6. Kunnianhimoinen ilmasto- ja luontokaupunki
 - 6.1 Hiilineutraali kaupunki 2029
 - 6.2 Saaristomerta suojeleva kaupunki
 - 6.3 Vastuullinen luontokaupunki
7. Vetovoimainen ja kansainvälinen Turku
 - 7.1 Alueen veturi ja yhteistyövoima
 - 7.2 Turku 800 vuotta tapahtumien keskipisteessä

Pormestariohjelma ohjaa kaupungin virkavalmistelua sekä poliittista päätöksentekoa. Sen toimeenpano ja seurannan sisältö on jalkautettu toimenpiteiksi ja niihin liittyviksi tavoitteiksi palvelukokonaisuuksien toimintasuunnitelmiin taloussuunnitelmakauden ajalle. Kaikkia pormestariohjelman teemoja tai alatavoitteita toteutetaan vuosittain, mutta ohjelma on voimassa koko valtuustokauden ja toteutuksen painopisteet vaihtelevat vuosittain.

Pormestariohjelmaa toimeenpanevat toimenpiteet hyväksytään talousarviopäätöksellä ja toimenpiteiden toteutumisesta seurataan sekä erillisessä raportissa että talousarvioseurannan yhteydessä.

Yhteisvaikuttava johtamisjärjestelmä

Johtamisjärjestelmän uudistaminen

Vuoden 2025 kuntavaalien myötä kaupungin luottamus- ja virkaorganisaatiota uudistettiin, ja syksystä 2025 alkaen pormestarimalli jatkuu valtuustokaudella 2025–2028. Uusina johtamisfoorumeina toimintansa aloittivat apulaispormestarien johdolla toimivat yhteisvaikuttavat johtoryhmät: hyvinvointi, elinvoima ja ympäristö. Yhteisvaikuttavan johtamisen johtoryhmien ohjelmat on päätetty pormestariohjelmassa. Jokaisella johtoryhmälle nimettiin seurattavaksi kaksi pormestariohjelman kokonaisuudet:

- Hyvinvoivat ja yhdenvertaiset turkulaiset ja Turku lisää alueellista tasavertaisuutta ja purkaa segregatiota
- Koulutus, osaaminen ja työllisyys vievät uudelle vuosisadalle sekä vetovoimainen ja kansainvälinen Turku
- Asuminen, maankäyttö ja liikkuminen kestävän ja kehittyvän kaupungin perustana sekä kunnianhimoinen ilmasto- ja luontokaupunki

Lisäksi huomioidaan pormestariohjelman kirjatut taloustavoitteet.

Toimikuntien päätösvaltaiset jäsenet eli apulaispormestari puheenjohtajana sekä 4 muuta jäsentä ovat luottamushenkilöitä. Muut johtoryhmän jäsenet ovat kaupungin virkajohdosta. Konsernihallinto koordinoi työtä, valmistelua ja varmistaa niiden toimivuutta.

Toimintatapana yhteisvaikuttavuus tarkoittaa poikkialaista ja yhteistä toiminnan ja talouden suunnittelua ja palvelujen toteuttamista. Poikkihallinnollista ja yhteisvaikuttavaa toiminta- ja ajattelumallin muutosta on toteutettu Turussa systemaattisesti jo pitkään. Yhdessä saavutetaan sekä vaikuttavampia että resurssiviisaampia tuloksia. Yhteisvaikuttavuuden ytimessä on ihmiskeskeisyys: ihmisten ja yritysten tarpeet sekä näitä tukeva elin- ja toimintaympäristö. Osana yhteisvaikuttavaa johtamista toiminta ja talous kytketään entistä vahvemmin yhteen ja kuvataan malli poikkialaisen ja yhteisen toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Yhteisvaikuttavien johtoryhmien vuoden 2026 arvioinnin perusteella arvioidaan toiminnan jatko ja mahdolliset muutokset vuodelle 2027.

Ilmastobudjetti ohjaa investointien kestävyyttä

Turku kasvaa nyt ja tulevana vuosina voimakkaasti, ja kaupunkikonserni investoi vahvasti kasvun edellytyksiin. Kasvuvaihe investointineen luo hyvän mahdollisuuden kehittää asetettujen tavoitteiden mukaista ilmastokestävää ja vähähiilistä kaupunkia, jonka kasvu on myös luonnon monimuotoisuuden ja resurssien käytön kannalta kestävä ja viisaasti ohjattua. Samalla kaupunkikonsernin investointien kestävyysvaikutusten arviointi ja ohjaus on välttämätöntä, jotta asetetut ilmasto-, luonto- ja kestävyystavoitteet voidaan pitkäjänteisesti saavuttaa.

Turun kaupungin ilmasto- ja kestävyysbudjetointi on vakiintunut osa konsernin investointien ohjausta ja vuosittaista talous- ja toimintasuunnittelua. Sen tavoitteena on varmistaa, että kaupungin suuret investoinnit ovat kokonaisvaltaisesti linjassa Turun ilmasto- ja ympäristötavoitteiden kanssa ja tukevat siirtymää hiilineutraaliuuteen vuoteen 2029 mennessä sekä asemaa yhtenä maailman johtavista ilmasto- ja luontokaupungeista vuoteen 2030 mennessä. Tämä mahdollistaa myös vihreän rahoituksen hyödyntämisen, joka tuo

investoinneille merkittäviä korkopiste-etuja lainasopimuksissa. Vihreiden lainojen kautta saavutetut korkopiste-edut tuovat jo usean hankkeen osalta kaupungille miljoonaluokan säästön korkokuluissa. Vihreän rahoituksen hyödyntämistä vahvistetaan edelleen ja Turun investointihankkeiden kelpoisuutta vihreään rahoitukseen kehitetään aktiivisesti yhteistyössä konsernin sisällä sekä rahoittajakumppanien, kuten Euroopan Investointipankin, Pohjoismaiden Investointipankin ja Kuntarahoituksen kanssa.

Vahvistaakseen kaupunkikonsernin investointien ilmastovaikutusta ja resurssiviisautta Turku kehitti ja otti käyttöön kattavan konsernitasoisen investointien ilmasto- ja kestävyysohjauksen valtuustokauden 2021–2025 aikana. Toimintamalli vakiinnutettiin vuodesta 2025 alkaen (kp 28.4.2025) ja sen vaikuttavuutta ilmasto- ja kestävyysrahoitukseen vahvistetaan myös osana pormestariohjelman sekä kaupunkistrategian ja ilmastosuunnitelman toteuttamista. Ilmasto- ja kestävyysbudjetoinnissa käytetään arviointikehikkona EU:n kestävän rahoituksen taksonomiaa, joka mahdollistaa kaupunkistrategian ilmasto- ja kestävyystavoitteiden moniulotteisen tarkastelun. Tämä lähestymistapa muodostaa myös perustan Euroopan hiilineutraalien kaupunkien mission mukaiselle Turun hiilineutraaliuden investointisuunnitelmalle, jonka Euroopan komissio hyväksyi vuonna 2024.

Taulukko 2: Kaupunkikonsernin ilmasto- ja ympäristöinvestointisuunnitelma vuosina 2025–2030 (Euroopan Unionin Hiilineutraalien kaupunkien missio) sekä kestävyysarvioitujen investointien määrä (konsernin luvut päivittyvät).

Kaupunkikonsernin ilmasto- ja ympäristöinvestointisuunnitelma vuosina 2025–2030 (Euroopan Unionin Hiilineutraalien kaupunkien missio).				
Toimenpide-kokonaisuus	Toteuttaja	Investoinnit	2025-2030, Meur	Arvioitua inv. 2027 Meur
 Vähähiilinen liikkuminen ja kestävä kaupunkirakenne	Peruskaupunki	Urbaani kaupunkirakenne, mm. kävely- ja pyöräilytiet	207,7	68,4
	Peruskaupunki ja konserni	Joukkoliikenne-yhteydet (pl. raitiotie)*	127,2	92,9
	Konserniyhtiöt	Meriliikenteen infrastruktuuri	33,0	täydentyy
 Vähähiilinen rakentaminen	Peruskaupunki	Toimitilojen peruskorjaus- ja uudishankkeet	405,3	275,5
	Konserniyhtiöt	Toimitila- ja asuinrakentaminen	615,5	366,9
 Hiilineutraali energiajärjestelmä	Konserniyhtiöt	Uusiutuvan energian tuotanto ym. puhtaan energian ratkaisut	110,9	täydentyy
 Luonnon monimuotoisuuden ja hiilinielujen vahvistaminen	Peruskaupunki	Puistot ja viheralueet	20,5	Ei arvioitavissa**
	Konserniyhtiöt	Ymp.suojelu & Vesien kestävä käyttö***	119,2	täydentyy
 Siirtyminen kiertotalouteen	Konserniyhtiöt	Kiertotalouden kehitys mm. jätehuollon kehityshankkeet.	27,8	täydentyy
			1667,1	yht n 1.3 mrd

*Raitiotieinvestointi nousee mukaan arvioinnin lukuihin valtionavustuspäätöksen varmistuttua.

**Puistot ja viheralueet eivät kuulu EU-taksonomian viitekehysten kautta arvioitavien hankkeiden piiriin.

*** DNSH kriteerein *Ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja vähentäminen*, sekä *Vesivarojen ja merten luonnonvarojen kestävä käyttö* mukaiset investoinnit.

Vuosina 2025–2030 kaupunkikonserni toteuttaa ilmasto-, luonto ja kestävyystavoitteita tukevia investointeja yhteensä noin 1,7 miljardilla eurolla. EU taksonomian viitekehystä sovelletaan kaikkiin kaupunkikonsernin yli miljoonan euron investointeihin, ja investoinnit pyritään toteuttamaan teknisten arviointikriteerien mukaisina.

Tarkastelussa investoinnit pyrkivät täyttämään ilmastomuutoksen hillinnän merkittävän edistämisen kriteerit, sekä sopeutumisen, kiertotalouden, luonto- ja vesistövaikutusten sekä ympäristön pilaantumisen osalta DNSH (ei merkittävää haittaa) –kriteerit.

Kuva 4. EU-taksonomian periaatteet.

Hankkeiden taksonomian mukaisuus arvioidaan ensin kaava- ja suunnitteluvaiheessa. Kriteerien edellytykset sisällytetään kaavaan sekä hanke- ja toteutussuunnitelmiin yhteistyössä hankkeen toimihenkilöiden ja asiantuntijoiden kanssa. Vaatimukset tullaan sisällyttämään entistä selkeämmin urakoitsijoiden kilpailutusasiakirjoihin. Hankkeiden valmistuttua tehdään toinen arviointi, jossa tarkastetaan, kuinka hyvin suunnitteluvaiheen tavoitteet on saatu toteutettua.

Kestävyystiedon seuranta kehitetään kohti systemaattista prosessia, jossa hankkeiden taksonomian mukaisuus arvioidaan kaava- ja suunnitteluvaiheessa sekä toistetaan hankkeiden valmistuttua. Arvioinnissa käytetään liikennevalomallia. Vuosina 2025–2026 kehittämissä työtä on toteutettu maaliskuussa 2027 päättyvällä EU-rahoitteisella KIITO-hankeella, jossa kehitetään ja rakennetaan ilmastobudjetin käyttöliittymä investointien ilmast- ja ympäristötavoitteiden ohjaukseen ja tiedon hallintaan.

Investointien kestävyys taloussuunnittelukaudella

Ilmastomuutoksen hillintä ja sopeutuminen investointihankkeissa

Investointien kestävyysarvioinnissa kaupungin tila- ja infrahankkeet täyttävät EU-taksonomian ilmastomuutoksen hillinnän merkittävän edistämisen kriteerit. Kriteerien täytyminen edellyttää muun muassa, että uudis- ja korjausrakentaminen toteutetaan vähähiilisesti, ja että infrahankkeet edistävät kestäviä kulkutapoja.

Turun kaupunki on sitoutunut vähähiiliseen sekä korkean ympäristöluokituksen rakentamiseen. Kesäkuussa 2026 valtuuston hyväksymän ilmastosuunnitelman päivityksen mukaisesti kaupungin toimitilahankkeiden uudisrakentamisessa tavoitellaan Rakennustiedon ympäristöluokituksen (YL) korkeinta tasoa (YL 5) ja sitoudutaan vähintään YL 4-tasoon. Myös korjausrakentamisen osalta tavoitellaan vähähiilisiä ratkaisuja ja pyritään YL 3 –luokitukseen.

Toimitilahankkeiden ilmastovaikutusten arvioinnissa keskeinen indikaattori on rakennuksen hiilijalanjälki. Uuden rakentamislain muutokset tulivat voimaan 1.1.2026. Samalla asetettiin hiilijalanjäljen raja-arvot rakennuksen käyttötarkoituksen mukaan: opetusrakennusten ja päiväkotien osalta 20 kg CO₂e/m²/a vuosina 2026–2028 ja 16 kg CO₂e/m²/a vuodesta 2029 alkaen. Turun ilmastosuunnitelmassa on määritetty, että

uudisrakentamisen hankkeet pyritään toteuttamaan 10 % alle kansallisen raja-arvon vihreän rahoituksen kriteerien täyttämiseksi. Arvioitujen toimitilahankkeiden osalta tämä tavoite täyttyy ja alittuu jo nyt.

Turun kaupunkikonsernin vuosien 2025–2030 ilmasto- ja ympäristöinvestointisuunnitelmassa on osoitettu 368 miljoonaa kestävästi liikkumisen ja kaupunkirakenteen kehittämiseen. Tie- ja katuliikenteen tavoitteena on kasvihuonekaasupäästöjen puolittaminen vuoden 2015 tasosta vuoteen 2029 mennessä sekä kestävien kulkutapojen osuuden nostaminen yli 66 %:iin vuoteen 2030 mennessä. Kaikille infrahankkeille lasketaan hiilijalanjälki. Päästölaskenta huomioi rakentamisen aikaiset elinkaarivaiheet (A1–A5) SYKE:n kehittämän infrapäästötietokannan päästökertoimilla. Ilmastosuunnitelman mukaisesti hankkeet toteutetaan mahdollisimman pienillä elinkaaripäästöillä, huomioiden huoltovarmuuskriittiset tekijät.

Työmaa-aikaisten päästöjen vähentämistä ohjataan kansallisen green deal –sitoumuksen kautta. Turku on sitoutunut Päästöttömät työmaat -green deal -sitoumuksen, jonka mukaan vuoden 2030 tavoitteena on saavuttaa fossiilivapaus kaikilla hankintayksikön työmailla toimivilla työkoneilla ja kuljetuskalustolla, ja näistä 50 % tulisi toimia sähköllä, biokaasulla tai vedyllä.

Ilmastomuutokseen sopeutumisen DNSH (ei merkittävää haittaa) -kriteerien täytyminen edellyttää olennaisen ilmastoriskien tunnistamista ja hankekohtaisten sopeutumistoimenpiteiden määrittelyä hankkeen suunnittelun yhteydessä. Nämä kriteerit ovat arviointien mukaan toteutettavissa 73 prosentissa tilahankkeista ja 45 % prosentissa infrahankkeista, mutta vaativat huomiota läpi hankkeen toteutuksen. Sekä itse arviointia että sopeutumisen osaamista tulee kehittää, jotta kriteerit täytyisivät suuremmalla osalla hankkeita. Sopeutumisratkaisut vaativat monialaista osaamista ja huomiota useassa vaiheessa hankkeen suunnittelua, sillä ne käsittävät niin tonttien vesienhallintaan liittyvät ratkaisut kuin esimerkiksi julkisivujen ratkaisut sisätilojen kuumenemisen ehkäisemiseksi. Sopeutumisen lisäindikaattorina käytetään sinivihherkeroitinta, joka mittaa tontin vihertehokkuutta kasvillisuuden, pintojen ja hulevesirakenteiden kautta. Kertoimen vähimmäistaso on 0,7, ja suunnitteluvaiheen arvion mukaan arvioidut toimitilahankkeet saavuttavat tämän tavoitteen. Kaavoituksessa ja suunnittelussa pyritään vahvistamaan ekologisia verkostoja sekä säilyttämään olemassa olevat metsät ja puut.

Infrahankkeiden taksonomiamukaisuuden arviointia uudistetaan yhteensopivammaksi osaksi investointien suunnitteluprosessia. Arviointia uudistetaan vuoden

2026 aikana ja uudistettu malli tuodaan käytäntöön vuonna 2027. Sopeutumisen indikaattoreita ja toimenpiteitä kehitetään käynnissä olevan IKI-hankkeen tulosten pohjalta.

Kiertotalouden toteutuminen investointihankkeissa

Ilmastosuunnitelman rakentamista ohjaavien periaatteiden mukaisesti rakentaminen Turussa perustuu resursitehokkaan rakentamisen hierarkiaan, korjausrakentamisen suosimiseen ja kiertotalouden periaatteisiin. Olemassa olevaa rakennuskantaa ylläpidetään kestävästi ja korjaushankkeita tehdään oikea-aikaisesti rakennuksen elinkaarta pidentäen. Purkukohteiden rakennusosia ja materiaaleja hyödynnetään aina, kun se on mahdollista. Hankkeille laaditaan purkuselvitys.

Toimitilahankkeiden kiertotaloustavoitteisiin kuuluu tilojen käytössä pitäminen, rakennusten korjausvelan alentaminen, tilojen käyttöasteen parantaminen sekä materiaalihokkuuden ja muuntojoustavuuden lisääminen. Investointihankkeissa kiertotalouden DNSH-kriteerit edellyttävät 70 prosentin rakennus- ja purkujätteen kierrätys- ja uudelleenkäyttöasteeseen täyttymistä, ja suunnitteluvaiheen arvioinnin perusteella 97 prosentissa tilahankkeista ja 96 prosentissa infrahankkeista tavoite on saavutettavissa. Kriteerin toteutuminen vahvistuu vasta toteutuksen jälkeen, koska suunnitteluvaiheen arviointi tehdään ennen kuin tarkat tiedot jätevirroista ovat saatavilla. Materiaalivirtojen seurantaa tehostetaan luomalla hankkeille yhteinen raportointitapa, joka sisällytetään purku- ja rakennushankkeiden kilpailutukseen. Valtakunnallista järjestelmää kehitetään.

Luonto- ja vesistövaikutukset investointihankkeissa

Turku on kaupunkistrategiassa sitoutunut toimimaan luontohaittoja välttämällä ja tarvittaessa lieventämällä haittoja. Ekologinen kompensatio on viimesijainen vaihtoehto tilanteissa, joissa luontohaittoja ei voida välttää tai lieventää. Luontoposiitiivisuustavoitteen seuranta edellyttää luonnonarvohehtaarien systemaattista selvittämistä kehittämisalueilla, jotta maankäytön muutoksen luontotasetta voidaan seurata.

Biologisen monimuotoisuuden ja vesivarojen kestävän käytön kriteerien täyttämiseksi on erityisen tärkeää varmistaa, että luontoselvitykset ja muut vaadittavat selvitykset tehdään oikea-aikaisesti ja että niiden tulokset ovat käytettävissä suunnitteluprosessin aikana. Tämä koskee erityisesti haavoittuvia alueita, joilla esiintyy uhanalaista lajistoa tai luontotyyppejä ja jotka sijaitsevat maa- ja vesiekosysteemien rajapinnassa.

EU taksonomian luonnon monimuotoisuutta koskevat DNSH-kriteerit täytyvät tai ovat täytettävissä kaikissa arvioituissa hankkeissa. Kokonaiskuvan parantamiseksi toimitilahankkeiden vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen tarkastellaan kahdella lisäindikaattorilla: uhanalaisten luontotyyppien ja lajien elinympäristöjen pinta-alalla sekä ekologisten yhteyksien laadulla. Arvioinnissa käytetään kolmiportaista asteikkoa (–1, 0, +1). Konsernilukujen myötä päivitetään lokakuussa vuonna 2026 arvioitujen toimitilahankkeiden investointikustannuksien kohdistuminen hankkeille, joissa uhanalaisten luontotyyppien ja lajien elinympäristöjen pinta-alaa pyritään kasvattamaan. Hankkeiden pihasuunnitelmien perusteella elinympäristöjä lisätään muun muassa viherkatoille ja muille viherrakenteille.

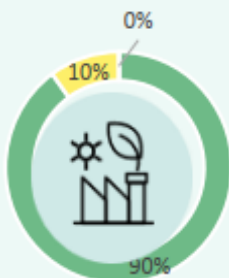
Infrahankkeiden vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen tarkastellaan samoin indikaattorein kuin toimitilahankkeissa. Vuodesta 2023 tehtyjen arviointien perusteella 71 % arvioitujen peruskaupungin infrahankkeiden investointikustannuksista kohdistui hankkeille, joissa uhanalaisten luontotyyppien ja lajien elinympäristöjen pinta-alaa pyritään kasvattamaan. Vaikka biologisen monimuotoisuuden ja vesivarojen kestävän käytön kriteerit täytyvät suunnitteluvaiheen arvion mukaan, toteuma vaatii tehostunutta kommunikointia urakoitsijoille ympäristötavoitteista sekä tehokasta työmaavalvontaa.

Molemmissa hanketyypeissä biologisen monimuotoisuuden ja vesiensuojelun kriteerien täytyminen edellyttää tiivistä yhteyttä kaavoitukseen, sillä tontin sijainnilla on merkittävä vaikutus kriteerien toteutumiseen. Tavoitteiden saavuttaminen vaatii tiivistä yhteistyötä ympäristönsuojelun asiantuntijoiden kanssa erityisesti suunnittelun ja työmaavalvonnan osalta. Taksonomia-arvioinnissa tarvittavien tietojen, kuten luontoselvitysten, oikea-aikaisuutta ja tiedon kulkua kehitetään jatkuvasti osana taloussuunnitelmakauden tavoitteita ja KIITO-käyttöliittymän rakentamista.

Toimitilainvestointien arviointien tulokset

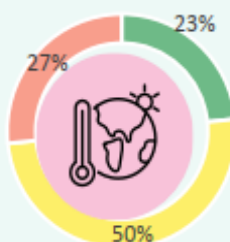
Mukana peruskaupungin arvioidut investoinnit, konsernin osalta päivittyvät

Ilmastomuutoksen hillintä "merkittävä edistäminen tai DNSH -kriteeri"

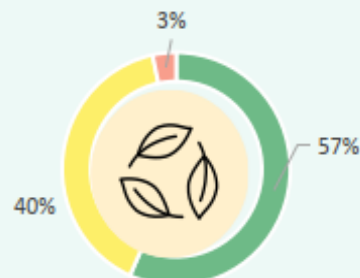
- Hankkeen toiminta täyttää kriteerin ehdot
- Kriteerin ehdot ovat toteutettavissa hankkeen osalta
- Kriteerin ehdot eivät toteudu hankkeen osalta

Ilmastomuutokseen sopeutuminen "merkittävä edistäminen tai DNSH -kriteeri"

- Hankkeen toiminta täyttää kriteerin ehdot
- Kriteerin ehdot ovat toteutettavissa hankkeen osalta
- Kriteerin ehdot eivät toteudu hankkeen osalta

Siirtyminen kiertotalouteen "DNSH -kriteeri"

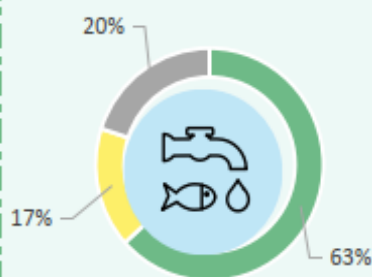
- Hankkeen toiminta täyttää kriteerin ehdot
- Kriteerin ehdot ovat toteutettavissa hankkeen osalta
- Kriteerin ehdot eivät toteudu hankkeen osalta

Vesivarojen ja merten luonnonvarojen kestävä käyttö "DNSH -kriteeri"

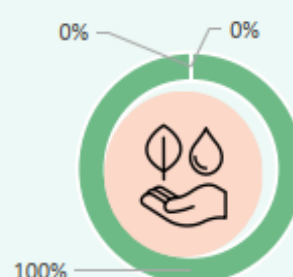
- Hankkeen toiminta täyttää kriteerin ehdot
- Kriteerin ehdot ovat toteutettavissa hankkeen osalta
- Kriteerin ehdot eivät toteudu hankkeen osalta

Biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien ennallistaminen ja suojelu "DNSH -kriteeri"

- Hankkeen toiminta täyttää kriteerin ehdot
- Kriteerin ehdot ovat toteutettavissa hankkeen osalta
- Kriteeri ei sovellettavissa

Ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja vähentäminen "DNSH -kriteeri"

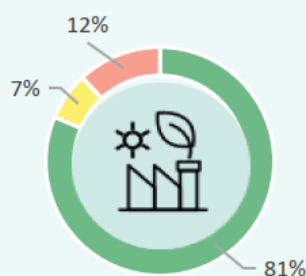
- Hankkeen toiminta täyttää kriteerin ehdot
- Kriteerin ehdot ovat toteutettavissa hankkeen osalta
- Kriteerin ehdot eivät toteudu hankkeen osalta

Kuva 5. Toimitilainvestointien arviointien tulokset 2026

Infrainvestointien arviointien tulokset

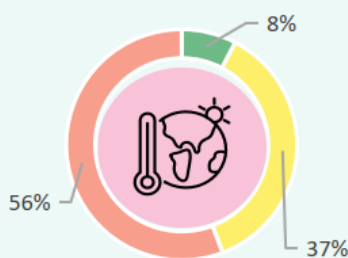
Mukana peruskaupungin investoinnit, konserniyhtiön osalta päivittyvät

Ilmastomuutoksen hillintä "merkittävä edistäminen tai DNSH -kriteeri"

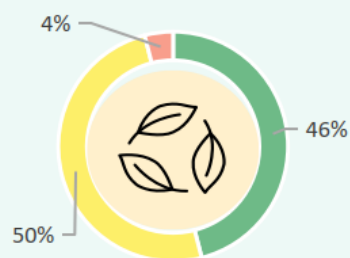
- Hankkeen toiminta täyttää kriteerin ehdot
- Kriteerin ehdot ovat toteutettavissa hankkeen osalta
- Kriteerin ehdot eivät toteudu hankkeen osalta

Ilmastomuutokseen sopeutuminen "merkittävä edistäminen tai DNSH -kriteeri"

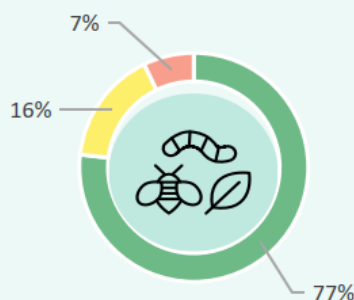
- Hankkeen toiminta täyttää kriteerin ehdot
- Kriteerin ehdot ovat toteutettavissa hankkeen osalta
- Kriteerin ehdot eivät toteudu hankkeen osalta

Siirtyminen kiertotalouteen "DNSH -kriteeri"

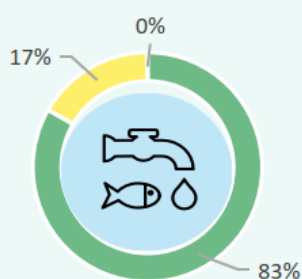
- Hankkeen toiminta täyttää kriteerin ehdot
- Kriteerin ehdot ovat toteutettavissa hankkeen osalta
- Kriteerin ehdot eivät toteudu hankkeen osalta

Vesivarojen ja merten luonnonvarojen kestävä käyttö "DNSH -kriteeri"

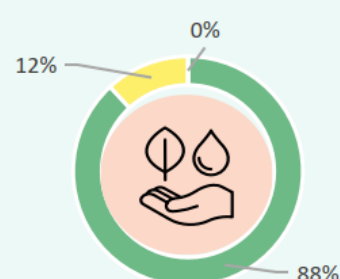
- Hankkeen toiminta täyttää kriteerin ehdot
- Kriteerin ehdot ovat toteutettavissa hankkeen osalta
- Kriteerin ehdot eivät toteudu hankkeen osalta

Biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien ennallistaminen ja suojelu "DNSH -kriteeri"

- Hankkeen toiminta täyttää kriteerin ehdot
- Kriteerin ehdot ovat toteutettavissa hankkeen osalta
- Kriteerin ehdot eivät toteudu hankkeen osalta

Ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja vähentäminen "DNSH -kriteeri"

- Hankkeen toiminta täyttää kriteerin ehdot
- Kriteerin ehdot ovat toteutettavissa hankkeen osalta
- Kriteerin ehdot eivät toteudu hankkeen osalta

Kuva 6. Infrainvestointien arviointien tulokset 2026

Kehitystavoitteet taloussuunnitelmakaudella

Kaupungin investointien EU-taksonomian mukaisuuden saavuttamiseksi ja kestävyysedistämiseksi on asetettu seuraavat kehitystavoitteet:

- **Ilmastobudjetoinnin tueksi** otetaan käyttöön tietoa, joka vastaa investointiprosessin kehityskohtiin (käynnissä, KIITO-hanke, käyttöönotto 2027).
- **Infrainvestointien** taksonomia-arviointien soveltuvuutta kehitetään vahvemmin kaupungin prosessiin sopivaksi ja uudistettu malli tuodaan käyttöön vuoden 2027 aikana
- **Sopeutumisen** taksonomia-arvioinnin uudistaminen IKI-hankkeen tulosten pohjalta
- **Rakentamisen kiertotaloutta ja uudistavaa ruokajärjestelmää** edistetään sisäisiä prosesseja kehittämällä ja valmistellaan sitoutuminen kansalliseen kiertotalouden Green Dealin (CircLIFE-hanke valmisteilla)
- **Investointien kestävyysohjauksella** vahvistetaan vihreän rahoituksen hyödyntämistä sekä kehitetään investointiohjelmia ja rahoitusmalleja yhteistyössä eurooppalaisten kumppanien kanssa.
- **Luontoselvitysten ja muiden tietojen** oikea-aikaisuutta ja saatavuutta kehitetään (aloitettu).

Konserniyhtiöiden osalta painopiste on taksonomia-arviointiin tarvittavan asiantuntijatuon kehittämisessä ja arviointiprosessin jatkuvuuden varmistamisessa.

Toimeenpano toiminnan ja talouden suunnittelulla

Vuosittain päivitettävä toimintasuunnitelma ohjaa kaupungin strategian ja pormestariohjelman toteuttamista. Strategiset tavoitteet ja linjaukset konkretisoidaan palvelukokonaisuuksien toimenpiteiksi, joiden pohjalta laaditaan talousarvio ja palvelusuunnitelmat. Talousarviossa toiminnan tavoitteille osoitetaan niiden toteuttamiseen tarvittavat resurssit. Toimintasuunnitelma kattaa talousarviovuoden sekä sitä seuraavat kolme suunnitteluvuotta. Palvelusuunnitelmien tarkastelujakso on 18 kuukautta. Tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista seurataan osana kaupungin toiminnan ja talouden raportointia.

Talousarvioon 2027 on valmisteltu tärkeimpiä toiminnan ja talouden tunnuslukuja. Näitä käytetään tunnuslukujohtamiseen ja niitä seurataan osana talouden

vuosiseurantaa. Palvelukokonaisuuksien toimintasuunnitelmat sisältävät niiden tärkeimmät tunnusluvut.

Riskienhallinta

Riskienhallinnalla tarkoitetaan järjestelmällisiä menettelytapoja, joiden avulla tunnistetaan ja kuvataan kaupungin ja kaupunkikonsernin toimintaan liittyviä riskejä, arvioidaan riskien merkittävyyttä ja toteutumisen todennäköisyyttä sekä määritellään toimintatavat riskien hallitsemiseksi, valvomiseksi ja raportoimiseksi. Riskienhallinta on osa kaupunkiorganisaation päätöksentekoa, strategista johtamista ja kehittämistä ja sen toimenpitein varmistetaan, että organisaation johdolla on käytettävissään tarpeellinen ja ajantasainen tieto ennakoivaa päätöksentekoa varten sekä suunnitelmat merkittävien riskien hallitsemiseksi. Kokonaisvaltaisella riskienhallinnalla tuetaan konsernin strategisten ja operatiivisten tavoitteiden saavuttamista sekä varmistetaan toiminnan jatkuvuus kaikissa olosuhteissa. Riskienhallinnan avulla pyritään toisaalta myös hyödyntämään tilanteita, jotka voivat edistää kaupunkikonsernin tavoitteita.

Turun kaupunkikonsernin riskit luokitellaan operatiivisiin riskeihin, taloudellisiin riskeihin, vahinkoriskeihin ja strategisiin riskeihin. Kaikkiin näihin ryhmiin voi kuulua sisäisiä tai ulkoisia riskejä. Mikä tahansa tekijä, joka vaarantaa tavoitteiden saavuttamisen, on riski. Riskienhallintaa on kaikki se toiminta, jonka avulla pyritään varmistamaan tavoitteiden saavuttaminen. Kaupungin vastuulle jäävien omaisuus- tai muiden vahinkojen korvaamiseen on osaltaan varauduttu kasvu- ja korvausrahaston avulla.

Riskienhallinnan prosessi muodostuu riskien tunnistamisesta, arvioinnista, käsittelystä ja seurannasta. Riskien tunnistaminen kattaa niin taloudelliset, toiminnalliset, henkilöstöön liittyvät, tietoturvalliset kuin maineeseen kohdistuvat riskit. Arvioinnissa tarkastellaan riskin todennäköisyyttä ja vaikutusta, minkä perusteella riskit luokitellaan ja priorisoidaan. Käsittelyvaiheessa valitaan sopivat hallintakeinot, kuten riskin välttäminen, pienentäminen, siirtäminen tai hyväksyminen. Riskien tilaa seurataan ja arvioidaan säännöllisesti, jotta muutoksiin voidaan reagoida ajoissa.

Kaupungin eri toiminnot ja konserniin kuuluvat yhteisöt arvioivat ja käsittelevät riskienhallintajärjestelmässä toimintaansa kohdistuvia riskejä säännöllisesti talousarviovuoden aikana. Arviointi sisältää keskeisten riskien tunnistamisen, arvioinnin riskien seurauksista ja merkittävyydestä, riskienhallintakeinojen määrittämisen ja niiden toteuttamisen seurannan. Tarkoituksena on analysoida toimintaympäristön muutoksia ja tunnistaa

toimintaan kohdistuvia uhkia ja laatia ja päivittää tarvittavat suunnitelmat ja toimenpiteet niitä varten.

Tarvittavat tiedot raportoidaan johdolle ajantasaisesti. Riskiraportoinnin tarkoitus on antaa kaupungin johdolle kaupunkikonsernin riskienhallinnasta kokonaisvaltainen kuva. Raportointi on osa toiminnan kehittämistä ja sisältyy normaaliin vuosisuunnittelun operatiiviseen seurantaan sekä toiminnan kehittämiseen. Riskiraportoinnin tulee toimia myös tilanteissa, joissa muuttunut toimintaympäristö tai havaitut poikkeamat aiheuttavat tarvetta riskien uudelleen arviointiin. Riskienhallinnan kannalta keskeiset mittarit sisällytetään vuosisuunnitelmiin ja niitä hyödynnetään toiminnan suunnittelussa ja seurannassa. Kaupungin toimintakertomuksessa raportoidaan kirjanpitolautakunnan kuntajaoston ohjeen mukaisesti riskienhallinnasta ja sen kehittämistarpeista. Keskeiset riskit huomioidaan talousarvion laadinnassa ja päätöksenteon yhteydessä. Arvioinnin pohjalta kaupunginhallitus valmistelee talousarvion laadinnan yhteydessä kaupungin riskiprofiiliin ja päättää menettelytavat keskeisten riskien hallitsemiseksi.

Riskienhallinta ja sen kehittäminen on osa strategiaa. Riskienhallintaa kehitetään siten, että pystytään vastaamaan muuttuvan toimintaympäristön haasteisiin. Vuoden 2026 alkupuoliskolla toteutettiin kaupunkikonsernin kokonaisvaltaisen riskienhallinnan kehittämisprojekti vuonna 2025 laaditun suunnitelman mukaisesti. Projektissa riskienhallinta tuotiin selkeämmin ja järjestelmällisemmin osaksi kaupunkiorganisaation päätöksentekoa, johtamista ja kehittämistä. Riskienhallintaprosessin ja käytänteiden muutoksilla edistetään kaupunkikonsernin strategisia tavoitteita käytännön tasolla. Päivitetty riskienhallinnan järjestämisen prosessi vastuineen kuvattiin Turun kaupungin ja kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteissa (hyväksytty kaupunginvaltuustossa 15.6.2026) sekä Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeessa (hyväksytty kaupunginhallituksessa 25.5.2026). Merkittävien riskien kattavaa, ajantasaista seurantaa sekä raportointia kehitettiin riskienhallintajärjestelmän päivityksillä. Riskienhallintaosaamista sekä -järjestelmän käyttöä edistetään säännöllisin koulutuksin.

1.3. Turun kaupungin toimintaympäristön kehitysnäkymät

Turun kaupungin ja seudun toimintaympäristön kehitys kasvuun ja kilpailukykyyn liittyvillä tunnusluvuilla

Turun seudun ja Turun kaupungin toimintaympäristö on muuttunut nopeasti viime vuosina. Läpileikkaavat muutostrendit, kuten kaupungistuminen, keskittyminen ja kansainvälistyminen, ovat vahvistaneet kasvua erityisesti vuoden 2022 jälkeen. Turku on siirtynyt hitaan ja tasaisen kasvun vaiheesta nopean kasvun vaiheeseen. Muutos näkyy ennen kaikkea väestön, työpaikkojen ja yritysten määrän kasvuna. Strategisesti kehitys vaikuttaa suoraan kaupungin palvelutarpeisiin, maankäyttöön, asumiseen, rakentamiseen, investointeihin, koulutukseen, osaamiseen ja matkailuun.

Varsinais-Suomen väkiluku ylittää puolen miljoonan asukkaan rajan kesän 2026 aikana. Noin 70 prosenttia maakunnan väestöstä asuu Turun seudulla, ja väestönkasvu – erityisesti työikäisen väestön kasvu – painottuu vahvasti Turun ydinkaupunkiseudulle. Ennakkotietojen mukaan Turussa asui noin 211 000 asukasta heinäkuun lopussa 2026. Väestönkasvu on ollut viime vuosien aikana poikkeuksellisen voimakasta: Turku on kasvanut kolmen viime vuoden aikana keskimäärin lähes 4 000 asukkaalla vuodessa. Määrällisesti kasvu on ollut suurempaa kuin kertaakaan 1970-luvun alun jälkeen, ja suhteellinen väestönkasvu oli C21-kaupunkien joukossa toiseksi suurinta vuonna 2025. Kasvu perustuu muuttoliikkeeseen. Turun muuttovoitosta tuli hieman yli kolmannes tuli kotimaasta ja noin kaksi kolmasosaa ulkomailta vuosina 2023–2025. Kotimaassa Turku saa muuttovoittoa lähes kaikilta alueilta lukuun ottamatta muuta Turun kaupunkiseutua ja Helsinkiä. Kansainvälinen muuttovoitto tulee maantieteellisesti laajalta alueelta ja kaikista maanosista, mutta erityisesti Kaakkois-Aasian ja Intian niemimaan maista sekä Ukrainasta. Kuolleiden määrä on ylittänyt syntyneiden määrän vuodesta 2017 alkaen, kuten useimmissa muissakin kaupungeissa. Luonnollisen väestönlisäyksen negatiivinen vaikutus on kuitenkin pienentynyt syksystä 2024 lähtien. Turun väestönkasvun ennakkoidaan jatkuvan myös lähitulevaisuudessa. Kaupungin viimeisimmän väestöennusteen (2025) maltillisen perusuran mukaan Turku kasvaisi noin 54 000 asukkaalla vuosina 2025–2045. Tämä vastaisi noin neljänneksen (25,9 %) kasvua nykyiseen asukaslukuun verrattuna vuoteen 2045 mennessä. Perusura perustuu vuosien 2019–2024 väestönkehityksen osatekijöihin.

Kansainvälistyminen ja monikielistyminen ovat Turun kasvun keskeisiä rakenteellisia muutostekijöitä. Turussa asui noin 38 500 muuta kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvaa toukokuun lopussa 2026. Monikielisten osuus koko väestöstä oli hieman alle viidenneksen (18,2 %). Monikielisten osuus on suurin lasten ja nuorten ikäryhmissä: esimerkiksi alle 15-vuotiaista turkulaisista lähes joka kolmas (30,9 %) puhuu äidinkielenään muuta kuin suomea tai ruotsia. Kehitys vaikuttaa suoraan varhaiskasvatukseen, opetuksen, kotoutumisen, työllisyyspalvelujen ja alueellisen palveluverkon suunnitteluun. Monikielisten osuus vaihtelee merkittävästi kaupungin sisällä eri osa-alueiden välillä. Vuoden 2025 lopussa monikielisten osuus ylitti 50 prosenttia Varissuolla (61,5 %), Ylioppilaskylässä (57,9 %), Asuin-Lausteella (55,1 %) ja läntisessä Pansiossa (51,7 %). Äidinkielen mukaan tarkasteltuna Turussa asui noin 160 kieliryhmään kuuluvia asukkaita; noin puolessa kieliryhmistä oli yli 10 henkilöä. Määrällisesti eniten oli venäjän-, arabian-, albanian-, kurdin-, ukrainan-, somalin-, englannin-, viron-, farsin- ja vietnaminkielisiä. Noin kaksi kolmesta Turun monikielisestä kuului näihin kymmeneen suurimpaan kieliryhmään.

Työpaikka- ja yrityskehitys muodostavat Turun kestävä kasvun ja kilpailukykyyn perustan. Turussa oli noin 109 500 työpaikkaa ja 16 700 yritystoimipaikkaa viimeisimpien käytettävissä olevien tilastojen mukaan. Turun yritystoimipaikkojen määrä on kasvanut maltillisesti niin Turussa kuin koko seudulla. Hieman yli puolet (55 %) seudun yritystoimipaikoista sijaitsee Turussa. Yritystoimipaikkojen yhteenlaskettu työllisyysvaikutus on noin 66 600 henkilötyövuotta. Turun työpaikoista kaksi kolmasosaa (66 %) sijoittuu avoimelle sektorille eli yksityiselle sektorille tai yrittäjyyteen. Vuosina 2021–2023 työpaikkojen määrä kasvoi noin 4 500:lla (+4,3 %), ja kasvua tapahtui useimmilla toimialoilla. Määrällisesti eniten työpaikat lisääntyivät terveys- ja sosiaalipalveluissa, majoitus- ja ravitsemispalveluissa, koulutuksessa ja julkisessa hallinnossa. Eniten työpaikkoja väheni rakentamisessa, tukku- ja vähittäiskaupassa sekä taiteessa, viihteessä ja virkistyksessä. Alueellisesti työpaikkakasvu oli suurinta Kupittaaalla, jonne on muodostunut yksi maan merkittävimmistä korkean arvonlisäyksen työpaikkakeskittymistä. Kaupunkitutkimus TA:n työpaikkaprojektion mukaan Turun työpaikkojen määrä kasvaisi edelleen noin 20 000 työpaikalla (+18 %) vuoteen 2040 mennessä. Suurin määrällinen kasvu kohdistuisi julkisiin palveluihin, erityisesti sosiaali- ja terveyspalveluihin sekä koulutukseen. Suurin suhteellinen kasvu painottuisi teollisuuteen, erityisesti meri- ja lääketeollisuuteen, niiden alihankintaketjuihin sekä vihreän siirtymän

työpaikkoihin. Työpaikkaprojektion perusteella työpaikkakasvu vahvistaisi etenkin keskustan, yliopiston ja Kupittaa–Itäharjun muodostamaa osaamis- ja kasvukäytävää, jonne keskittyisi jopa kaksi kolmasosaa uusista työpaikoista.

Työllisyyskehitys muodostaa keskeisen kriittisen haasteen. Turun seudun työvoiman ja työllisten määrä kasvoi vuonna 2025, mutta työllisyysaste aleni edellisvuodesta. Laskua selittää työikäisen väestön määrän kasvu. Sama kehitys näkyy Turussa: alkuvuonna 2026 sekä työvoiman että työllisten määrä kasvoivat, mutta työllisyys- ja työttömyysaste heikkenivät edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Taustalla on muun muassa se, että työvoiman ulkopuolelta on siirtynyt työvoimaan aiempaa enemmän väestöä toimeentuloon liittyvien kiristysten seurauksena. Turun 20–64-vuotiaiden työllisyysaste oli vuoden 2025 lopussa 66,3 %. Tämä oli alhaisin lukema kuuden suurimman C6-kaupungin joukossa. Työttömyysasteen vuosikeskiarvo oli tammi–toukokuussa 2026 Turussa 14,8 %. Työttömyysasteen keskiarvo oli 0,1 prosenttiyksikköä korkeampi kuin vuotta aiemmin. Turun työttömyysaste oli C6-kaupungeista toiseksi korkein. Työllisyyden heikkeneminen näkyy erityisesti rakennetyöttömyyden ja pitkäaikaistyöttömyyden kasvuna. Pitkäaikaistyöttömiä oli keväällä 2026 lähes kolmannes enemmän kuin vuotta aiemmin. Kehitys korostaa työllisyys-, koulutus- ja kotoutumispalvelujen vaikuttavuutta sekä osaamisen ja työvoiman kysynnän parempaa kohtaantoa.

Yritysten liikevaihdon kasvu tukee Turun seudun myönteistä kehitysnäkymää ja heijastuu jatkuessaan myönteisesti työllisyyskehitykseen. Seudun yritysten liikevaihdon vuosimuutos oli +1,9 % vuonna 2025. Kasvua vauhdittivat erityisesti meriteollisuus Meyerin johdolla ja muu teollisuus. Meriteollisuuden liikevaihto on vahvalla kasvu-uralla, ja kasvu kiihtyi edelleen keväällä 2026. Myös tukku- ja vähittäiskauppa sekä palvelualat ovat maltillisella kasvu-uralla. Rakentaminen jatkaa sen sijaan supistuvalla uralla. Yritysten henkilöstömäärän kehitys jäi sekä Turun seudulla että kansallisella tasolla liikevaihdon kehitystä heikommaksi. Kasvu ei automaattisesti johda työllisyyden paranemiseen, vaan edellyttää osaavan työvoiman saatavuutta, investointien kohdentumista ja toimialojen uudistumiskykyä.

Asuntotuotannon kehitys on keskeinen edellytys väestönkasvun hallinnalle ja kaupungin kilpailukyvyille. Turkuun valmistui vuosina 2023–2025 keskimäärin noin 2 000 uutta asuntoa vuodessa. Valmistuneiden asuntojen määrä on kuitenkin vähentynyt asunto- ja rakennusmarkkinoiden alavireisyyden vuoksi. Vuonna 2025 uusia asuntoja valmistui 1 459, ja vuonna 2026 määrän arvioidaan jäävän noin 1 000 asuntoon. Turkuun myönnettiin vuosina 2023–2025 keskimäärin 1 500

rakennuslupaa vuodessa. Myös rakennuslupien määrä on laskenut: vuonna 2025 niitä myönnettiin 1 203. Tammi–huhtikuussa 2026 rakennuslupia myönnettiin 398, mikä on viidenneksen vähemmän kuin vuotta aiemmin. Vanhojen osakeasuntojen neliöhinnat ovat laskeneet asteittain vuoden 2022 alusta lähtien. Toukokuun lopussa 2026 Turun vanhojen osakeasuntojen keskimääräinen neliöhinta oli 2 694 euroa (-1,4 % edelliseen vuoteen). Väestönkasvu lisää asuntokuntien määrää, mutta rakentamisen heikko suhdanne ja nopeasti heikentynyt työllisyystilanne lisäävät epävarmuutta. Strategisesti tilanne korostaa maankäytön, asumisen ja investointien ennakkoivaa yhteensovittamista.

Korkeakoulut, osaaminen ja tutkimus- ja kehitystoiminta vahvistavat Turun pitkän aikavälin kilpailukykyä. Turun viiden korkeakoulun – Turun yliopiston, Åbo Akademin, Turun ammattikorkeakoulun, Yrkeshögskolan Novian ja Humanistisen ammattikorkeakoulun – tutkinto-opiskelijoiden määrä on kasvanut viime vuosina. Tutkinto-opiskelijoilla tarkoitetaan OKM:n rahoitusmallin mukaisesti alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon sekä lisensiaatin ja tohtorin tutkintoja. Turun korkeakouluissa oli yhteensä noin 37 000 tutkinto-opiskelijaa. Vuosina 2019–2025 määrä kasvoi noin 6 500 opiskelijalla eli viidenneksellä (21,4 %). Turun korkeakouluopiskelijoista 58 % opiskelee tiedekorkeakouluissa ja 42 % ammattikorkeakouluissa. Vuoden 2025 lopussa 36,9 % Turun yli 15-vuotiaasta väestöstä oli suorittanut korkea-asteen tutkinnon. Turun seudun tutkimus- ja kehityksennot kasvoivat vuonna 2024 noin kolmanneksella erityisesti yrityssektorin vetäminä. Kasvu oli erityisen nopeaa teknologiateollisuudessa. Kehitys vahvistaa Turun asemaa osaamisperusteisen kasvun keskuksena ja tukee erityisesti korkean arvonnäköyksen toimialojen kehittymistä.

Matkailu ja saavutettavuus tukevat Turun elinvoimaa, aluetaloutta ja kansainvälistä asemaa. Turun matkailun tunnusluvut ovat lupaavalla kasvu-uralla. Kasvu perustuu pitkälti kotimaisiin yöpymisiin ja lyhytviikokausen kasvavaan suosioon. Kotimaiset matkailijat muodostavat yli 80 prosenttia Turun yöpymisistä, joten kotimaisen kysynnän muutokset vaikuttavat vahvasti sekä kokonaisyöpymisiin että majoitusmyyntiin. Matkailulla on merkittäviä aluetaloudellisia vaikutuksia. Visitoryn tuloja työllisyystutkimuksen mukaan Turku sai vuonna 2024 matkailutuloa yhteensä noin 338 miljoonaa euroa. Turun lentoaseman matkustajamäärä nousi tammi–toukokuussa 2026 lähes 150 000 matkustajaan. Matkustajamäärällä mitattuna Turku oli Suomen viidenneksi vilkkein lentoasema. Matkustajamäärä kasvoi 53 prosenttia edellisvuoden vastaavasta ajankohdasta. Tämä oli suhteellisesti eniten Suomen lentoasemista. Finnairin paluu Turkuun sekä uudet reitit Kööpenhaminaan, Bukarestiin ja Vilnaan parantavat alueen kansainvälistä

saavutettavuutta ja tukevat ulkomaisten matkailijoiden määrän kasvua. Strategisesti kehitys vahvistaa Turun roolia kansainvälisesti saavutettavana kaupunkiseutuna ja tukee samalla elinkeinoelämän, tapahtumien ja matkailun kasvuedellytyksiä.

Työllisyys- ja kotoutumispalvelut

Vuosi 2027 on Turun työllisyyspalveluille kolmas varsinainen toimintavuosi sen jälkeen, kun työvoimapalvelujen järjestämisvastuu siirtyi kunnille ja niiden muodostamille työllisyysalueille. Kunnallisen työvoimaviranomaisen toiminnan alkutaivalta on leimannut heikko ja jatkuvasti heikkenevä työllisyystilanne.

Pitkään jatkunut talouden heikko kehitys on kasvattanut erityisesti pitkäaikais- ja nuorisotyöttömyyttä niin Turussa kuin koko valtakunnankin tasolla. Pitkäaikaistyöttömyys lisää riskiä työmarkkinoilta syrjäytymiseen ja kasvattaa palvelujen tarvetta. Nuorten työllistymisen haasteet puolestaan voivat heijastua pitkälle tulevaisuuteen sekä yksilöiden työuriin että alueen osaavan työvoiman saatavuuteen. Turulle ominaista on lisäksi työttömyyden, matalan koulutustason ja kotoutumisen haasteiden kasautuminen osalle asuinalueista. Tämä lisää tarvetta kohdennetuille ja helposti saavutettaville palveluille.

Vallinnut matalasuhtanne ja talouden elpymistä hidastaneet maailmanpolitiikan käänneet ovat vaikuttaneet myös työnantajien käyttäytymiseen. Rekrytointien määrä ja palkkatuen sekä muiden rekrytointitukien kysyntä olivat vähäisiä vuonna 2025, mutta niiden odotetaan kasvavan talouden asteittain elpessä. Työllisyys-tilanteen parantuessa työllisyyspalveluiden on samanaikaisesti kyettävä tukemaan työnhakijoiden nopeaa työllistymistä ja vastaamaan työnantajien muuttuviin työvoimatarpeisiin. Tämä edellyttää entistä tiiviimpää yhteistyötä yritysten ja koulutuksen järjestäjien kanssa.

Palvelujen kysyntään tulevat edelleen vaikuttamaan myös toimeentulotukeen ja muuhun sosiaaliturvaan sekä sosiaalihuoltolakiin tehdyt muutokset, joiden seurauksena kaukana työmarkkinoista olevien asiakkaiden määrä on kasvanut. Muutos on korostanut ohjauksen, neuvonnan ja yksilöllisen palvelutarpeen arvioinnin merkitystä palveluprosessin osana. Heikossa työmarkkina-asemassa olevien henkilöiden työllistämistä tukee myös toimintansa käynnistänyt Turun työllistämispalvelut Oy, joka rakentaa työmarkkinoille johtavia polkuja yhdistämällä määräaikaista työsuhteita ja yksilöllistä valmennusta.

Kotoutumispalveluissa toimintaympäristö muuttuu merkittävästi kotoutumislainsäädännön uudistusten ja rahoitusjärjestelmän muutosten seurauksena. Kotoutumisen uudessa rahoitusmallissa rahoitusta siirretään laskennallisista korvauksista kunnan peruspalvelujen valtionosuuksiin. Työvoimaviranomaisen tehtävät laajenevat myös luku- ja kirjoitustaidon koulutuksen siirtyessä kuntien järjestämisvastuulle. Keskeisenä tavoitteena uudistuksissa on ollut maahan muuttaneiden nopeampi kiinnittyminen koulutukseen, työelämään ja yhteiskuntaan; tärkeinä tavoitteina säilyvät myös työperäisen maahanmuuton tukeminen sekä kansainvälisten opiskelijoiden ja heidän perheidensä Suomeen asettautumisen tukeminen.

Toimintaympäristön muutokset lisäävät tarvetta vaikuttaville ja oikein kohdennetuille palveluille. Keskeisiä haasteita vuonna 2027 ovat pitkäaikaistyöttömyyden vähentäminen, nuorten työmarkkina-aseman vahvistaminen, maahan muuttaneiden kotoutumisen nopeuttaminen sekä alueen työnantajien työvoimatarpeisiin vastaaminen. Työllisyys- ja kotoutumispalvelut ovat myös merkittävä väline alueellisen yhdenvertaisuuden ja sosiaalisen kestävyuden vahvistamisessa sekä segregaat-ion ehkäisyssä. Palveluiden on kuitenkin kyettävä toimimaan taloudellisesti kestäväällä tavalla muuttuvassa rahoitus- ja sääntely-ympäristössä. Onnistuminen näissä tehtävissä edellyttää palveluiden vaikuttavuuden jatkuvaa kehittämistä, vahvaa kumppanuusverkostoa sekä asiakkaiden yksilöllisiin tarpeisiin vastaavia ratkaisuja.

Hyvinvoinnin tila

Turussa viime valtuustokauden aikana erityisesti aikuisväestön erilaiset psyykkistä pahoinvointia ja mielen hyvinvointia kuvaavat mittarit kehittyivät huomontaan suuntaan koko maan tapaan. Psyykkistä pahoinvointia kuvaavissa mittareissa näkyi huomattavaa heikkene-mistä erityisesti työikäisillä koko Turun alueella. Myös elämänlaatu oli heikentynyt ja on kansallisen tason alapuolella. Aikuisista hiukan alle puolet raportoi (laajalla psyykkistä, fyysistä, sosiaalista ympäristöolottuvuutta mittaavalla elämänlaatuindikaattorilla) kokeneensa elämänlaatunsa hyväksi tai itsensä onnelliseksi. Aikuisten elämänlaatua ja onnellisuutta haastaa mm. muuta maata yleisempi yksinäisyyden kokeminen sekä monien taloudelliset haasteet. Rahanpuutetta välttämättömiin elämiseen tarvittaviin asioihin (ruoka, lääkkeet, lääkärikäynnit) haasteita koki jopa 26 % turkulaisista.

Alueellisesti tarkasteltuna esimerkiksi rahanpuutteessa, koetussa terveydessä, yksinäisyydessä ja psyykkisessä kuormituksessa on merkittävät alueelliset erot, ja sen lisäksi niissä on tapahtunut entisestään suurta kasvua tietyillä alueilla. Myös tyytyväisyydessä

asuinalueeseensa on merkittäviä alueellisia eroja ja alueellinen kehitys on kulkenut Turussa vahvasti eri suuntiin. Myös maahanmuuttajataustaisilla on isoja alueellisia eroja hyvinvointia tarkasteltaessa.

Turkulaisten opiskelu-, työ- ja toimintakyvyn sekä hyvinvoinnin ja elämänlaadun edistämiseksi on hyvinvoinnin tilaa analysoivassa hyvinvointikertomuksessa: **Turun kaupungin laaja hyvinvointikertomus 2021–2024** tunnistettu panostamista vaativiksi haasteiksi:

- liikkumattomuus ja epäterveelliset elintavat
- yksinäisyys ja heikko osallisuus
- psyykinen kuormittavuus ja syrjäytymiskokemukset
- alueiden eriytyminen ja eri väestöryhmien keskinäisen kunnioituksen puute

Kaupungin uuden asukasbarometrin mukaan myös kuntalaisten hyvinvoinnin tilaa päästään jatkossa seuraamaan entistä useammin laajojen harvemmin toistettavien kansallisten väestötutkimusten ohella. Barometrin ensimmäisen tulosten mukaan elämänlaatukysymyksellä 78 % vastaajista koki elämänlaatunsa hyväksi. Omaan asuinalueeseensa tyytyväisiä oli 88 % ja 73 % tunsii olonsa hyvin tai erittäin turvallisiksi päivittäisessä elämässään. Menoistaan ilmoitti joutuvansa tinkimään 22 % vähintään ajoittain. Kysytyistä huolenaiheista eniten huolta kannettiin rikollisuudesta, huumeista sekä paikkojen rikkomisesta ja epäsiisteydestä. Tuloksissa näkyy aiempien väestötutkimuksen tapaan isoja alueellisia ja väestöryhmittäisiä eroja.

1.4. Kansallisen toimintaympäristön kehitysnäkymät

Hallitusohjelmasta erityisesti huomioitavat asiat

Maan hallituksen hallitusohjelmaan liittyvä julkisen talouden toimeenpano tapahtuu julkisen talouden suunnitelman (JTS) ja sen osana olevan kuntatalousohjelman (KTO) kautta. Edellä mainitut ovat osa valtion tulo- ja menoarvioesitystä.

Osa toimenpiteistä ei sisällä välittömiä talousarviovaikutuksia, mutta ne liittyvät muutoin merkittävästi kuntatalouden kehitysnäkyymiin tai kuntien tehtävien järjestämiseen.

Hallitusohjelman kuntatalouteen vaikuttavat toimenpiteet ministeriöittäin:

Valtiovarainministeriö:

- Kunnan peruspalvelujen valtionosuus vuonna 2027–2030
- Verotulomenetysten korvaukset
- Kiinteistöverouudistus
- Matkailijavero
- Kuntien normien keventämisen ja kokeilujen ohjelma

Opetus- ja kulttuuriministeriö:

- Esi- ja perusopetus sekä vapaa sivistystyö
- Ammatillinen koulutus ja lukiokoulutus
- Liikuntatoimi ja nuorisotyö

Liikenne- ja viestintäministeriö:

- Julkisen henkilöliikenteen ostot
- MAL-sopimukset ja liikenteen infra-avustukset
- Kävelyn ja pyöräilyn olosuhteiden parantaminen

Työ- ja elinkeinoministeriö:

- Työvoimapalvelut
- Kotoutuminen
- Hankintalain uudistus

Sosiaali- ja terveysministeriö:

- Kotihoidontuen Norjan malli

Ympäristöministeriö:

- Valtion tukeman asuntotuotannon korkotukilainavaltuudet
- Asumisneuvonnan kehittäminen ja laajentaminen
- Lunastuslaki ja yhdyskuntakehittämislaki

Lisätietoa toimenpiteistä löytyy valtiovarainministeriön julkaisemasta kuntatalousohjelmasta:

[Kuntatalousohjelma \(kevät 2026, kohta 3\)](#)

Talouden suhdannenäkymät 2027–2030

Valtiovarainministeriön kesän 2026 taloudellisen katsauksen mukaan Suomen talouden toipumista häiritsevät Lähi-idän kriisi ja epävarmuus. BKT kasvaa 0,8 prosenttia vuonna 2026. Kasvun odotetaan vahvistuvan 1,6 prosenttiin vuonna 2027 ja 1,7 prosenttiin vuonna 2028. Öljyn kallistuminen heikentää ulkoista kysyntää ja kotitalouksien ostovoimaa, mikä jarruttaa sekä vientiä että yksityistä kulutusta. Puolustukseen ja energiasiirtymään liittyvät hankkeet lisäävät investointeja, mutta asuntorakentamisen kasvu siirtyy ensi vuoteen. Työttömyys on korkealla ja työllisyyden paraneminen viivästyy, mikä jarruttaa kotimaisen kysynnän elpymistä. Työttömyysaste on tänä vuonna yli 10 prosenttia.

Julkisen talouden tilanne pysyy heikkona suhdanteen kohenemisesta huolimatta. Julkisyhteisöjen alijäämä heikkenee tänä vuonna 4,4 prosenttiin suhteessa BKT:hen erityisesti investointimenojen kasvun myötä. Taloussuhdanteen piristymisen kasvattaa välillisiä verotuloja, mutta toistaiseksi vaisu työllisyyskehitys hidastaa ansiotuloverotulojen kasvua ja pitää työttömyysmenojen tason korkeana. Vuosina 2027–2030 alijäämä on noin 4,5 prosenttia suhteessa BKT:hen. Velkasuhteen arvioidaan nousevan tänä vuonna yli 90 prosenttiin, ja vuonna 2030 velan odotetaan olevan lähes 99 prosenttia suhteessa BKT:hen

Lyhyen aikavälin näkymät 2026–2028

Suomen talouden Kokonaistuotannon kasvu nopeutuu. Kiihtyminen on seurausta teollisuuden kasvun jatkumisesta ja erityisesti rakentamisen sekä palveluiden kohe-nevasta kehityksestä. Tammi-maaliskuussa koko talou-den arvonlisäys kasvoi 0,9 prosenttia edellisestä vuo-desta, selvästi nopeammin kuin vuonna 2025 keski-määrin. Kasvu oli laaja-alaista, sillä päätoimialoista vain alkutuotanto supistui. Rakentamisen arvonlisäys kasvoi ensimmäistä kertaa 15 vuosineljännekseen ja kasvu oli päätoimialoista nopeinta.

Talouden tuottavuuskehitys on ollut heikkoa viime vuo-sina. Vuosina 2021–2025 arvonlisäys työtuntia kohti ko-heni keskimäärin 0,2 prosenttia. Erityisesti rakentami-sen ja teollisuuden aloilla tuottavuus keskimäärin heik-keni ja palvelualoilla hieman koheni. Vuosina 2026–2028 tuottavuuden arvioidaan kasvavan keskimäärin vajaan prosentin vuodessa, kun talouskasvu käynnis-tyy.

Kokonaistuotannon kasvunäkymät vuodelle 2026 ovat vaatimattomat, sillä Lähi-idän kriisi varjostaa maailman-talouden kehitystä ja Suomelle tärkeää vientikysyntää. Lisäksi kulutuskysyntä kotimaassa on vaimeaa. Vuonna 2027 rakentaminen nousee keskeiseksi talouskasvun vauhdittajaksi, kun koheneva luottamus sekä patoutu-nut kysyntä lisäävät alan tuotantoa. Myös palvelujen tuotanto kasvaa nopeammin kulutuskysynnän ansiosta. Vuosina 2027–2028 kokonaistuotannon kasvuvauhdiksi arvioidaan runsaat puolitoista prosenttia vuodessa, mikä on merkittävästi enemmän kuin 2010-luvun keski-määräinen kasvuvauhti.

Työmarkkinoiden käänne näyttää mahdolliselta ensi vuonna. Työttömyys jää rakenteellista tasoaan selvästi korkeammaksi vielä vuonna 2028. Työmarkkinoiden käänne parempaan siirtyy yhä. Tammi-huhtikuussa työllisten määrä supistui 0,5 prosenttia, siis yhä samaa tahtia kuin vuonna 2025 keskimäärin. Työttömien luku-määrän kasvu oli alkuvuonna vain hieman hitaampaa kuin viime vuonna keskimäärin ja ylsi 13,8 prosenttiin.

Työvoiman määrä kasvoi siten yhä lähes prosentin vauhtia ja työvoiman ulkopuolella olevien lukumäärä su-pistui runsaan prosentin. Työvoimaan osallistumisaste onkin lähes historiansa korkeimmalla tasolla.

Vuosina 2027–2028 talous kasvaa nopeammin, ja työl-lisyys lisääntyy vuosittain keskimäärin vajaan prosentin. Kasvu on laaja-alaista, ja sitä tukevat myös hallituksen vuodesta 2024 alkaen toteuttamat työvoiman tarjontaa edistävät toimet. Työllisyys aste (20–64-vuotiaat) nou-see noin 76,5 prosenttiin, jääden silti selvästi vuoden 2022 78,1 prosentin huipputasoa matalammaksi. Työllii-syyttä edistää myös työikäisen väestön kasvu, joka joh-tuu erityisesti maahanmuutosta: 20–64-vuotiaita arvioi-daan olevan vuonna 2028 noin 24 000 enemmän kuin vuonna 2025

Keskipitkän aikavälin näkymät 2029–2030

Suomen talouden odotetaan kasvavan 1,5 prosenttia vuonna 2029 ja 1,2 prosenttia vuonna 2030. Työllisyys-aste nousee 72,4 prosenttiin vuonna 2030. Bruttokan-santuote kasvaa potentiaalista tuotantoa nopeammin tarkastelu jaksolla, ja tuotantokuilu sulkeutuu vuonna 2030.

Keskipitkän aikavälin kehitysarvio perustuu arvioon po-tentiaalisen tuotannon kehityksestä, sillä sen ajatellaan määrittävän talouden kasvuedellytykset suhdannepe-riodin jälkeen. Potentiaalinen tuotanto viittaa talouden pitkän aikavälin kasvu-uraan tai kestävään, vakaan in-flaation takaavaan tuotannon tasoon, joka on saavutet-tavissa talouden kapasiteetin ollessa normaalikäytössä

Työllisyysasteen (15–64-vuotiaat) arvioidaan kohoavan 72,1 prosenttiin vuonna 2029 ja 72,4 prosenttiin vuonna 2030. Työttömyysasteen arvioidaan puolestaan laske-van maltillisesti ja työttömyyskuilun odotetaan sulkeutu-van vuonna 2030, jolloin työttömyysasteen ennakoii-daan olevan 8,6 prosenttia. Kuluttajahintojen nousun ar-vioidaan saavuttavan Euroopan keskuspankin 2 pro-sentin inflaatiotavoitteen jo vuonna 2029, ja pysyvän tällä tasolla myös vuonna 2030.

Vuosina 2026–2030 potentiaalisen tuotannon arvioi-daan kasvavan keskimäärin 0,8 prosenttia vuodessa. Kasvu muodostuu työpanoksen, pääomakannan ja ko-konaistuottavuuden kehityksistä. Työpanoksen vaiku-tuksen arvioidaan olevan keskimäärin 0,1 prosenttiyk-sikköä vuodessa. Työpanoksen kasvukontribuutiota heikentää työllistä kohden laskettujen työtuntien kasvu-vaikutuksen jo pitkään jatkunut negatiivinen kehitys. Myös työikäisen väestön positiivinen kasvuvaiikutus hii-puu tarkastelujakson lopulla.

Pääomakannan kehitys tukee potentiaalisen tuotannon kasvua keskimäärin 0,4 prosenttiyksikköä vuodessa vuosina 2025–2030. Pääomakannan kasvun merkitys on ollut koko 2000-luvun ajan melko vakaa.

Kolmantena kasvun lähteenä on kokonaistuottavuus, jonka kasvun ennakoidaan vahvistuvan tarkastelujakson lopulla verrattuna 2020-luvun alkuun. Kasvu jää kuitenkin vaatimattomaksi 2000-luvun alkuvuosiin verrattuna. Hidasta kehitystä selittävät muun muassa talouden rakennemuutos, jossa korkean tuottavuuden toimialojen supistuminen ja palveluvaltaistuminen ovat alentaneet kokonaistuottavuuden kasvuvauhtia. Sama kehitys on ollut nähtävissä myös muissa kehittyneissä talouksissa, mutta Suomessa tuottavuuden kasvu on ollut erityisen hidasta. Vuosina 2026–2030 kokonaistuottavuuden kasvun vaikutuksen arvioidaan olevan keskimäärin noin 0,3 prosenttiyksikköä vuodessa, kun se 2000-luvun alussa oli keskimäärin noin kaksi prosenttiyksikköä vuodessa.

Julkinen talous

Julkisen talouden tilanne pysyy heikkona suhdanteen kohenemisesta huolimatta. Julkisyhteisöjen alijäämä heikkenee tänä vuonna 4,4 prosenttiin suhteessa BKT:hen erityisesti investointimenojen kasvun myötä. Taloussuhdanteen piristymisen kasvattaa välillisiä verotuloja, mutta toistaiseksi vaisu työllisyyskehitys hidastaa ansio tuloverotulojen kasvua ja pitää työttömyysmenojen tason korkeana. Lähi-idän kriisin aiheuttama korkotason nousu kasvattaa korkomenoja koko ennustejaksolla.

Vuonna 2027 alijäämä syvenee 4,6 prosenttiin, kun erityisesti paikallishallinnon alijäämä kasvaa. Pitkällä aikavälillä rahoitusasema ei kohene: puolustus- ja korkomenojen kasvu sekä talouden maltillinen kasvu pitävät sen 4,5 prosentissa suhteessa BKT:hen vielä vuonna 2030.

Valtion alijäämä on syvä. Tänä vuonna alijäämä on 5,0 prosenttia suhteessa BKT:hen erityisesti puolustushankintojen sekä korkomenojen nousun seurauksena. Vuonna 2027 valtion alijäämää kohenee hetkellisesti Valtion eläkerahastosta tehdyn siirron seurauksena, mutta valtion alijäämä syvenee jälleen tulevana vuosina ja asettuu 5,1 prosenttiin ennustejakson lopulla.

Paikallishallinnon menoja kasvattavat ja alijäämää ylläpitävät ennustejaksolla pää asiassa hintojen ja palkkojen nopea nousu. Hyvinvointialueiden rahoitusasema pysyy likimain tasapainossa tänä vuonna, mutta heikkenee vuodesta 2027 lähtien menojen kasvaessa rahoitusta nopeammin. Paikallishallinnon yhteenlaskettu alijäämä pysyy ennustejaksolla vakaana, sillä kuntahallinnon rahoitusasema kohenee hiljalleen verotulojen

vahvistuessa ja määräaikaisten valtionosuusleikkausten päättyessä.

Sosiaaliturvarahastot pysyvät kokonaisuutena ylijäämäisinä, erityisesti työeläkelaitosten vahvan rahoitusaseman ansiosta. Ylijäämä perustuu pääosin omaisuustuloihin ja työeläkemaksutuloihin. Muut sosiaaliturvarahastot ovat kuluvana vuonna vielä alijäämäisiä, mutta toipuvat vähitellen hieman ylijäämäisiksi ja säilyttävät tasapainonsa ennustejakson ajan. Kuluvan vuoden rahoitusaseman vahvistumista tukee muun muassa työttömyysvakuutusmaksun korotus, ja ennustejakson loppua kohden muun muassa työttömyysmenot alenevat asteittain.

Julkisyhteisöjen velkasuhde nousee tänä vuonna yli 90 prosenttiin. Velkasuhde kasvaa tasaisesti koko ennustejakson ajan, ja vuonna 2030 velka on jo lähes 99 prosenttia suhteessa BKT:hen.

EU:n finanssipoliittisen seurannan keskeinen indikaattori on nettomenojen kasvu. Tässä ennusteessa Suomen julkisyhteisöjen nettomenot kasvavat 4,4 prosenttia tänä vuonna sekä 3,4 prosenttia vuonna 2027 ja 3,3 prosenttia vuonna 2028.

Ennusteeseen liittyy monia riskitekijöitä

Valtiovarainministeriön ennusteeseen liittyy edelleen huomattavaa epävarmuutta. Merkittävin riski liittyy Lähi-idän kriisiin. Pitkittyvä kriisi voisi nostaa energian hintoja ja korkoja sekä hidastaa maailmantalouden ja Suomen talouden kasvua ennustettua enemmän. Vastaavasti kriisin nopea ratkeaminen laskisi öljyn hintaa, vähentäisi epävarmuutta ja vauhdittaisi talouden toipumista.

Kotitalouksien tulokehitys on vahvaa ja säästämisaste edelleen korkea, mikä luo mahdollisuuden ennustettua nopeammalle kulutuksen kasvulle. Toisaalta epävarmuus, heikko työllisyystilanne ja tulevat julkisen talouden sopeutustoimet voivat ylläpitää varovaisuutta ja hidastaa kulutusta.

Investointinäkymiin liittyy merkittäviä nousuriskejä. Datakeskus-, energia- ja puolustushankkeet voivat lisätä kasvua ennustettua enemmän, mutta niiden toteutumiseen ja ajoittumiseen liittyy suurta epävarmuutta.

Työmarkkinoiden ja asuntomarkkinoiden toipuminen on viivästynyt. Jos työllisyyden heikkous ja asuntomarkkinoiden väistyminen jatkuvat odotettua pidempään, vaikutukset voivat näkyä kulutuksessa, rakentamisessa ja talouskasvussa ennustettua laajemmin.

Lähi-idän kriisin pitkittyminen ja sen myötä kasvavat hintapaineet voisivat kasvattaa julkisyhteisöjen menoja ennustettua enemmän. Talouden epävarmuuden jatkuminen voisi viivästyttää työllisyystilanteen parantumista,

mikä pitäisi työttömyysmenot korkealla tasolla ennustettua pitempään. Lisäksi kriisin pitkittyminen voisi heikentää rahamarkkinoiden tuottoja, mikä heikentäisi erityisesti työeläkerahastojen ylijäämien kehitystä suhteessa ennustettuun

Kuntatalousohjelma vuodelle 2027–2030

Kuntatalouden tilannekuva

Kuntataloudella tarkoitetaan kuntien ja kuntayhtymien talouden kokonaisuutta, josta on vähennetty kuntien ja kuntayhtymien väliset erät. Kuntatalouden tilinpäätösarvioiden perusteella kuntatalous heikkeni vuonna 2025. Heikentyminen näkyi erityisesti toimintakatteen, vuosikatteen, tilikauden tuloksen sekä toiminnan ja investointien rahavirran heikentymisenä. TE-palvelu-uudistus kasvatti kuntatalouden toimintamenoja ja toimintakate heikkeni 1,1 miljardia euroa -15,4 miljardiin euroon. Verotulot kehittyivät vaisusti supistuen hieman edellisvuodesta. Kuntatalouden käyttötulot eivät riittäneet nettointeivastointeihin ja toiminnan ja investointien rahavirta heikentyi 400 miljoonalla noin -0,9 mrd. euroon. Kuntatalouden tila oli kuitenkin parempi kuin mitä syksyn 2025 kuntatalousohjelmassa arvioitiin. Toisaalta vuoden 2025 tulosta paransi osaltaan myös kertaluonteiset myyntituotot ja omaisuusjärjestelyt, joiden vaikutus ei ulotu tuleviin vuosiin.

Kuntatalouden tilanne pysyy haastavana kuluvana vuonna. Verotulojen kasvun piristyminen vahvistaa vuosikatteen 3,2 mrd. euroon, mutta tilikauden tulos heikkenee noin 200 milj. euroon, mikä on noin 460 milj. euroa edellisvuotta heikompi. Heikkeneminen johtuu osin siitä, että edellisvuoden tulosta nostivat kertaluonteiset myyntituotot, jotka eivät vaikuta enää kuluvana vuonna. Myös toiminnan ja investointien rahavirta heikkenee noin 200 milj. eurolla -1,1 mrd. euroon.

Kuntatalouden toimintamenot kasvavat pääosin hintojen nousun vuoksi vuosina 2027–2030. Kunta-alalle sovittu sopimusratkaisu sekä palkkausjärjestelmien kehittämisohjelma kasvattavat henkilöstövaltaisen kuntasektorin henkilöstökuluja. Palkankorotukset ovat suurimmillaan lähivuosina, ja kuntien ansio tasoindeksin ennakoitaan ylittävän yleisen ansiokehityksen vuosina 2027–2028. Lisäksi kustannuskehitystä kuvaava peruspalvelujen hintaindeksi on keskimäärin 3,2 % vuosina 2027–2030.

Verotulot muodostavat kuntien merkittävimmän tulonlähteen. Verotulot kasvavat ennustejaksolla keskimäärin 3,8 prosenttia suhdannetilanteen kohentuessa, joista

erityisesti kunnallisvero ja yhteisövero kasvavat suotuisasti. Toisaalta kuntatalouden toimintatulojen kasvu on kehysvuosina vaimeaa, ja ne kasvavat keskimäärin 1,0 prosenttia vuosina 2027–2030. Kuntien valtionosuuksien kasvu vaihtelee vuosittain. Valtionosuuksia pienentävät hallituksen aiemmin päättämät pysyvät vähennykset. Lisäksi vuonna 2027 valtionosuuksia heikentävät valtionosuuksista vähennettävien perustoimeentulotuen kustannusten voimakas kasvu sekä kehysriiheessä päätetty indeksijarrun tason korottaminen 2,8 prosenttiyksikköön. Samanaikaisesti valtionosuuksia kasvattavat kustannustenjaon tarkistukset ja indeksikorotukset. Määräaikaisten leikkausten päättyessä valtionosuuksien kasvu on voimakkaampaa vuosina 2028–2030.

Kuntatalouden tilanne pysyy haastavana myös seuraavina vuosina. Vuosikate kohenee vuosina 2027–2030 noin 3,1 mrd. eurosta 4,3 mrd. euroon. Myös tili kauden tulos vahvistuu ja nousee lähes miljardiin euroon vuonna vuoteen 2030 mennessä. Tulorahoitus ei riitä kuitenkaan kattamaan investointeja, ja toiminnan ja investointien rahavirta on ennustejakson ajan negatiivinen. Tulojen ja menojen epätasapaino supistuu kuitenkin hieman ennustejakson lopussa. Toiminnan ja investointien rahavirta heikkenee vuoteen 2027 asti, jonka jälkeen sen alijäämä alkaa supistua hieman vuosina 2028–2030 valtion osuuksiin tehtyjen määräaikaisten leikkausten päättyessä ja henkilöstökulujen kasvun taittuessa. Negatiivinen toiminnan ja investointien rahavirta kasvattaa kuntatalouden lainakantaa vuoden 2025 noin 21,3 mrd. euron tasosta noin 25,5 mrd. euroon vuoteen 2030 mennessä.

Kuntien taloudellinen kehitys eriytyy, mikä näkyy kasvavina eroina taloudellisessa liikkumavarassa. Kasvavissa kunnissa sekä tulot että menot kasvavat voimakkaasti, kun taas muuttotappiokunnissa ne supistuvat väestöpohjan heikentyessä. Vuosikate ei riitä investointeihin ja taloudellinen liikkumavara kaventuu niin kasvavissa kuin pienentyvissäkin kunnissa. Tulojen ja menojen epätasapaino edellyttää kuntataloudessa pitkäjänteistä päätöksentekoa ja py syviä talouden tasapainotamistoimia tulevina vuosina. Ongelmat osaavan työn voiman saatavuudessa, kiinteistökannan vajaakäyttö, syntyvyyden pienentyminen sekä vihreä siirtymä edellyttävät uusia palveluiden järjestämistapoja ja kuntien välistä yhteistyötä.

Kuntatalouden ennusteeseen liittyy sekä ylä- että alasuuntaisia riskejä. TE palvelu-uudistuksen myötä suhdannevaihtelut välittyvät kuntatalouteen aiempaa voimakkaammin erityisesti verotulojen ja työttömyyskustannusten kautta. Geopoliittisten jännitteiden mahdollinen kärjistyminen voi heijastua kuntatalouteen kustannustason nousuna. Kuntatalouden kehitys riippuu merkittävästi myös kuntien omista sopeutustoimista.

Onnistunut palveluverkon ja henkilöstömenojen sopeuttaminen voi vahvistaa kuntataloutta ennakoitua enemmän, mutta sopeutuksen viivästyminen tai epäonnistuminen voi vastaavasti heikentää sitä.

Vero- ja maksuperustemuutosten vaikutus kuntatalouteen

Kunnallisvero

Kunnallisveron tuoton arvioidaan olevan vuonna 2027 noin 11,0 mrd. euroa, mikä on noin 0,4 mrd. euroa enemmän kuin vuonna 2026. Kunnallisveron tuottoon vaikuttavat kehyskaudella hallitusohjelmaan ja julkisen talouden sopeutukseen liittyvät veromuutokset sekä tulo- ja työllisyyskehitys. Palkkatulojen osuus kunnallisveron veropohjasta on keskimäärin noin 68 prosenttia, eläkkeiden noin 24 prosenttia ja muiden tulojen, kuten esimerkiksi päiväraha tulojen ja yritystulojen, osuus on noin 8 prosenttia. Tulorakenteessa on kuitenkin suuret erot kuntien välillä. Väestörakenteen ja työllisyyden kehitys vaikuttaa yksittäisten kuntien veropohjaan ja siten tulojen muodostumiseen.

Kehyskaudella jatketaan hallitusohjelman mukaisia indeksitarkistuksia ansio tuloveroperusteisiin kaikilla tulotasoilla. Indeksitarkistus sisältyy teknisenä oletuksena myös vuosien 2028–2030 ennusteisiin. Työn verotusta kevennetään hallitusohjelman mukaisesti asteittain 405 miljoonalla eurolla painottaen pieni- ja keskitulolaisia. Kehysriihessä 2025 päätettiin keventää työn verotusta vuonna 2026 noin 1 mrd. eurolla ja lisäksi 125 miljoonalla eurolla vuonna 2027. Lisäksi yrittäjävähennyistä korotetaan, yksityishenkilöiden lahjoitusvähennyistä laajennetaan ja virikesetelin verovapaata arvoa korotetaan. Osana julkisen talouden sopeuttamista vapaaehtoisen eläkesäästämisen verotuki poistetaan vuodesta 2027 alkaen. Eräiden tilapäisten verotukien poistuminen kehyskaudella lisää hieman kunnallisveron tuottoa. Kotitalousvähennyistä kasvatetaan vuosille 2026 ja 2027, ja matkakuluvähennyksen omavastuuta alennetaan vuodelle 2026.

Yhteisövero

Kuntien yhteisöveron tuotoksi arvioidaan noin 1,9 mrd. euroa vuonna 2027. Yhteisöveron maksuunpanon mukaisen kokonaistuoton arvioidaan kasvavan vuosina 2027–2030 keskimäärin noin 0,6 prosenttia vuodessa. Yhteisöveron tuoton ennustamisen lähtökohtana on viimeisimmän valmistuneen verotuksen mukainen yhteisövero, jota muutetaan arvioidun tuloskehityksen mukaisesti. Tuloskehityksen muutosta arvioidaan lähinnä kansantalouden tilinpidon toimintaylijäämän muutoksen avulla. Toimintaylijäämän arvioidaan kasvavan keskimäärin noin 4,1 prosenttia vuosina 2027–2030. Kehysriihessä 2025 päätettiin vuodesta 2027 alkaen alentaa yhteisöveron verokantaa 2 prosenttiyksiköllä 18 prosenttiin. Yhteisöveron veroperusteisiin tehtävät muutokset kompensoidaan kunnille lähtökohtaisesti yhteisöveron jako-osuuksia muuttamalla.

Kiinteistövero

Kiinteistöveron tuotto on noin 2,4 mrd. euroa vuonna 2027, mikä on noin 24 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2026. Kehyskaudella veron tuoton arvioidaan kasvavan keskimäärin noin 1,8 prosentin vuosivauhtia. Merituulivoimaloiden verotusarvoja ehdotetaan huojennettavaksi puoleen nykyisestä, minkä lisäksi kiinteistöverotusta ehdotetaan laajennettavaksi talousvyöhykkeen rakennuksiin ja rakennelmiin. Verotuotto jaettaisiin valtion ja lähikuntien kesken 80/20 osuuksiin.

Kaivosmineraalivero

Vuonna 2024 voimaan tulleen kaivosmineraaliveron tuoton arvioidaan olevan noin 101 milj. euroa vuonna 2027. Tästä kaivosten sijaintikuntien osuus olisi 30 prosenttia eli noin 30 milj. euroa. Kaivosmineraaliveron tuottoon vaikuttavat kehyskaudella hallitusohjelmaan ja julkisen talouden sopeutukseen liittyvät veromuutokset. Kehyskaudella veron tuoton arvioidaan kasvavan keskimäärin noin 20,3 prosentin vuosivauhtia.

Alla olevassa taulukossa käsitellään lakimuutoksista aiheutuvia vaikutuksia kuntien verotuloihin kehyskaudella. Hallitusohjelman mukaisesti veroperustemuutosten aiheuttamat vaikutukset kuntien verotuottoon kompensoidaan nettomääräisesti kunnille.

Veroperustemuutos	2027	2028	2029	2030
Ansiotuloveroperusteiden indeksitarkistus*	-57,0	-60,0	-53,0	-53,0
Työtulovähennyksen kasvattaminen*	-26,0			
Vapaaehtoisen eläkesäästämisen verotuen poisto*	2,5		-1,5	
Lahjoitusvähennyksen laajentaminen*	-2,0			

Veroperustemuutos	2027	2028	2029	2030
Virikesetelin verovapaan arvon korottaminen	-0,5			
Yrittäjävähennyksen korottaminen	-2,0			
Aikaisemmin päätettyjen muutosten vaikutukset kunnallisveron tuottoon kehyskaudella*	2,0	15,5	-0,5	3,0
Kaivosmineraaliveron korotus	9,0			
Yhteisöverokannan alentaminen kahdella prosenttiyksiköllä*	-190,0			
Ilmastoneutraaliin talouteen tähtääville investoinneille vuonna 2025 myönnettävä verohyvitys*		-18,0		
Ilmastoneutraaliin talouteen tähtääville investoinneille vuonna 2026 myönnettävä verohyvitys*			-33,0	
Rahapeliuudistukseen liittyvät verolainsäädännön muutokset*	-10,0			
Korkovähennysrajoituksen infrastruktuurihankepoikkeus*	-5,0			

Taulukko 3. Keskeisten veroperustemuutosten vaikutus kuntien verotuottoon vuositasona (milj. euroa). *Kunnallis- ja yhteisöveron veroperusteisiin tehtävät muutokset kompensoidaan kunnille tavoitteena säilyttää kuntien rahoitusasema mahdollisimman ennallaan.

Kuntien valtionavut

Kuntien valtionapuihin osoitetaan noin 5,8 mrd. euroa vuonna 2027. Laskennalliset valtionosuudet ovat noin 4,8 mrd. euroa, kuntien veromenetysten korvaukset 0,6

mrd. euroa ja muut valtionavut 0,4 mrd. euroa. Kehyskauden lopussa vuonna 2030 valtionavut ovat noin 6,1 mrd. euroa, josta laskennallisten valtionosuuksien osuus on 5,0 mrd. euroa. Kevään 2026 julkisen talouden suunnitelman päätökset vähentävät nettomääräisesti valtionosuuksia

Kehysvuodet vuoden 2027 hintatasossa	2025 TA+LTA:t	2026 TA	2027	2028	2029	2030
Laskennalliset valtionosuudet	4677	4866	4841	5029	5005	5015
VM	3376	3551	3523	3722	3700	3709
OKM	1302	1316	1318	1307	1305	1305
- josta kuntayhtymät	1084	1128	1138	1138	1137	1137
Valtion korvaus kunnille veroperustemuutoksista aiheutuvista verotulojen menetyksistä	541	534	615	666	721	771
Valtionavustukset:	524	477	376	448	348	308
OM	0	0	12	0	12	12
VM	11	11	21	111	51	11
OKM	218	163	199	197	197	197
MMM	4	9	9	9	9	9
LVM	30	31	31	31	31	31
TEM	206	220	69	76	24	24
STM	32	27	21	11	11	11
YM	22	17	14	13	13	13
Valtionavut yhteensä	5742	5877	5831	6143	6074	6094

Taulukko 4. Valtionosuudet ja -avut (milj. euroa).

Valtion toimenpiteiden vaikutus kuntatalouteen

Pääministeri Orpon hallituksen linjaamien toimenpiteiden yhteisvaikutus vahvistaa kuntataloutta noin 39 milj. eurolla vuonna 2027 ja keskimäärin 130 milj. eurolla vuosina 2028–2030.

1.5. Yhteisvaikuttava kehittäminen

Yhteisvaikuttavuus keskiössä

Yhteisvaikuttavan toiminnan tavoitteena on parantaa kaupungin kokonaisjohtamista. Yhdessä saavutetaan sekä vaikuttavampia että resurssiviisaampia tuloksia. Toimintatapana yhteisvaikuttavuus tarkoittaa poikialaista ja yhteistä toiminnan ja talouden suunnittelua ja palvelujen toteuttamista. Yhteisvaikuttavuuden toteutuksessa palveluita tuotetaan linjaorganisaation lisäksi horisontaalisesti paitsi kaupungin oman organisaation kesken myös Turun keskeisten verkostojen kanssa, jotta asiakkaat saavat parhaat palvelut ja resursseja käytetään ja jaetaan tarkoituksenmukaisesti. Palveluiden, palveluverkon ja palveluresurssin suunnittelussa keskeistä on asiakastarpeen ymmärtäminen.

Viimeisten kolmen vuoden aikana yhteisvaikuttavuutta on toteutettu useissa piloteissa ja tuotoksia yhteisvaikuttavasta kehittämisestä ovat mm:

- Lasten ja nuorten palveluiden organisointi, ensin muutoshankkeena ja nyt pysyväna palvelukokonaisuutena.
- Lasten ja nuorten harrastamisen kokonaisuuden johtaminen ja koordinointi
- Segregaation ja sen vaikutusten vähentämisen johtamismalli
- Yhteisvaikuttavan vuosisuunnittelun pilotit
- Ilmastojohtamisen toimintamalli
- Osallisuuden toimintamallin vahvistaminen

Myös johtamisen kehittämisen ohjelma ja sen osana palvelustrategian toimeenpano sekä segregaation ja sen vaikutusten vähentämisen toimintamallin edistäminen vahvistavat kaupungin kokonaisjohtamista.

Kaupunkitasoisia ohjaustoimintoja: toiminnanohjaus, palvelujen hallinta, palveluverkkojen hallinta ja asiakasohjaus johdetaan konsernihallinnon yhteisvaikuttava ohjaus -palvelualueella ja niiden tavoitteena on johtaa ja ohjata yhteisten toimintamallien ja -prosessien avulla palvelujen ja palveluverkkojen hallintaa, asiakkuuksien hallintaa sekä toiminnanohjausta. Näiden

Kuntien valtionapuihin osoitetaan noin 5,8 mrd. euroa vuonna 2027. Lasken nalliset valtionosuudet ovat noin 4,8 mrd. euroa, kuntien veromenetysten korvaukset 0,6 mrd. euroa ja muut valtionavut 0,4 mrd. euroa. Kehyskauden lopussa vuonna 2030 valtionavut ovat noin 6,1 mrd. euroa, josta laskennallisten valtionosuuksien osuus on 5,0 mrd. euroa.

kaupunkitasoisten ohjaustoimintojen tehtävänä on varmistaa, että kaupungissa hyödynnetään asiakkaista, palveluista ja resursseista saatavia tietoja yhtenevällä tavalla johtamisen tueksi.

Yhteisvaikuttavat pilotit

Segregaation vaikutusten vähentäminen

Turun kaupungissa alueiden tasapainoinen kehittyminen ja alueellisen eriytymisen vähentäminen on pormestariohjelmaan perustuva keskeinen, koko organisaatiota läpileikkaava tavoite, jonka toteuttaminen edellyttää pitkäjänteistä, tietoon perustuvaa ja yhteisvaikuttavaa johtamista. Segregaation ja sen vaikutusten vähentämisen toimintamallin rakentamisesta päätettiin keuhällä 2024 (kh 10.6.2024). Toimintamallin strategiset päämäärät ovat: lasten ja lapsiperheiden sekä koulu-segregaation ehkäisy, alueellinen tarvelähtöisyys palveluiden laadussa ja saatavuudessa alueiden erityispiirteet huomioiden, hyvä asuinalueiden koettu laatu kaikilla asuinalueilla, kaupunkitasoinen mahdollisuuksien asuntopolitiikka ja muunkielisten ja muista kulttuureista Turkuun tulevien riittävä tuki. Segregaation toimintamallin edellä kuvatuille näkökulmille on nimetty omistajat, jotka yhdessä muodostavat ydinryhmän segregaation ehkäisemiseksi.

Vuonna 2027 alueiden tasapainoinen kehittyminen kytetään systemaattisesti osaksi kaupungin vuosisuunnittelua, investointien priorisointia ja resurssien kohdentamista. Toimintamallin lähtökohtana on, että vaikuttavuus syntyy eri toimialojen toisiaan vahvistavista toimenpiteistä, jotka kohdentuvat samanaikaisesti samaan paikkaan ja tukevat toisiaan.

Vuoden 2027 suunnittelussa yhteisvaikuttavan kokonaisuuden kohdealueeksi on valittu Maaria-Jäkärä alue, sinne ajoittuvien merkittävien ankkuri-investointien vuoksi. Alueella valmistuvat palveluverkkoinvestoinnit,

kuten koulu- ja päiväkotihankkeet sekä liikunta- ja infrastruktuuri-investoinnit, mahdollistavat kehittämistoimenpiteiden käynnistämisen välittömästi ja palveluiden toiminnallisen uudistamisen kytkevien investointeihin. Toimintamallissa investoinnit toimivat kehityksen käynnistäjinä, joita kaupungin palvelut vahvistavat ja vakiinnuttavat.

Maaria-Jäkärän alue toimii ensimmäisenä alueellisena kokonaisuutena, jossa toimintamallia pilotoidaan ja kehitetään. Tavoitteena on muodostaa kokonaisuus, jossa investoinnit, palvelut ja alueellinen osallisuus etenevät samanaikaisesti ja tukevat alueen vetovoiman, hyvinvoinnin ja elinvoiman vahvistumista. Tavoitteena on myös luoda toimintatapa, jota voidaan soveltaa asteittain myös muilla alueilla seuraavien palveluverkkoinvestointien yhteydessä. Muualla kaupungissa tehtävät segregaatian ja sen vaikutusten vähentämisen toimenpiteet kuvaillaan palvelukokonaisuuksien omissa toimintasuunnitelmissa.

Talousarviokirjan oheismateriaalissa kuvaillaan Maaria-Jäkärän alueen

- investoinnit
- täydennysrakentamisen mahdollisuudet
- osallisuutta lisäävät toimenpiteet
- palveluverkon mahdollisuudet (palvelut alueella, tilat, fyysinen ympäristö, palveluiden toiminnallinen muutos, toiminnan koordinaatio alueella, saavutettavuus ja liikenne)

joiden avulla Maarian-Jäkärän alueellista yhteisvaikutavaa kehittämissuunnitelmaa vuonna 2027 rakennetaan.

Toimenpiteet raportoidaan OVK2 ja tilinpäätöksen yhteydessä.

Harrastamisen edistäminen

Harrastamisen kokonaisuuden edistäminen on monimuotoinen kokonaisuus kaupungin omien toimijoiden yhteistyönä edistettävistä palveluista sekä yhteistyöstä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Innovatiivisia toimintoja ovat Boostii-edun jatkokehittäminen sekä Pihalla-työn yhteistyön vahvistaminen yhteisvaikuttavasti. Harrastamisen kokonaisuuden yhteiset kirjaukset toimintasuunnitelmiin ja pormestariohjelman toimenpiteisiin on tehty ensimmäistä kertaa vuoden 2027 toiminnan suunnittelun yhteydessä.

Muita yhteisvaikuttavia pilotteja vuonna 2027 ovat

- Kaupunkitasoisen osallisuuden toiminta- ja johtamismallin käyttöönottoa edistetään.

- Vuonna 2026 aloitettuja kolmea yhteisvaikuttavaa pilottia (lapset ja nuoret, Varissuon tyttöjen harrastaminen, työikäiset, työkyvyn ylläpito ja ikääntyvien äijäkerhot) jatketaan vuonna 2027.

Yhteisvaikuttavaa suunnittelua, kehittämistä ja johtamista pyritään laajentamaan myös muihin ikäkausiin ja ilmiöihin. Toiminnallisten tavoitteiden vuosisuunniteluun luodaan toimintatapa, jolla yhteiset, poikkialaiset tavoitteet tehdään näkyväksi, jolloin niitä on helpompi myös toteuttaa, johtaa ja seurata.

Turun kaupungin kehittäminen / Kehittämismalli

Turun kaupungin kehittämisen lähtökohtana toimii kaupunkistrategia. Pormestariohjelma ja vuosittain päivitetävä toimintasuunnitelma toteuttavat kaupunkistrategian tavoitteita. Pormestariohjelma määrittää keskeiset vuosien 2025–2029 kehittämisen painopisteet ja konkreettiset toimenpiteet.

Kaupungin kehittämispalvelut, sisältäen kehittämisen ohjauksen, hankepalvelujen, hankkeiden talouspalvelutuen ja tietopalvelujen yksiköt, muodostavat kehittämisen ohjauksen ja tuen kokonaisuuden. Kehittämispalvelujen tavoitteena on vahvistaa kaupungin johtamista tukevaa kaupungintasoista, läpinäkyvää ja ajantasaista kehittämisprosessia. Prosessilla tavoitellaan parempaa kykyä ennakoida ja analysoida kehittämistarpeet paremmin sekä parempaa kyvykkyyttä priorisoida ja löytää tehokkaampia ratkaisuja. Toimintaympäristöön liittyy kansallisia ja kansainvälisiä muutoksia, jotka vaikuttavat kaupungin talouteen ja palvelujen kehittämiseen. Kehittämispalvelujen tavoite on näistä muutoksista huolimatta tukea kaupunkia löytämään ulkoista rahoitusta kaupungin strategiaan tavoitteisiin.

Kaupungilla on käytössä kehittämisen salkunhallinnan toimintamalli, jota päivitettiin vuonna 2025 huomioimaan uuden kaupunkiorganisaation, priorisoinnin ja yhteisvaikuttavan johtamisen tarpeita. Kehittämissalkkujen hallinta ohjaa kaupungissa tapahtuvaa kokonaiskehittämistä hyötyjen ja resurssien käytön näkökulmasta. Kehittämissalkut muodostuvat laaja-alaisista kehittämiskokonaisuuksista, jotka puolestaan koostuvat kokeiluista ja erilaisista muista kehittämistoimenpiteistä.

Kehittämissalkussa olevat kehittämistoimenpiteet arvioidaan, valmistellaan ja toteutetaan yhtenäisillä parhaisiin käytäntöihin perustuvilla projektihallinnan menetelmillä ja työvälineillä.

Pääohjelmakokonaisuudet

Turun pormestariohjelma sisältää kuusi ja Turun kasvun tarina 2040-luvulle -kaupunkistrategia neljä strategista painopistettä. Kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen hyväksymät lakisääteiset ja ei-lakisääteiset ohjausasiakirjat tukevat pormestariohjelman ja kaupunkistrategian toimeenpanoa. Vuonna 2026 on päätöksenteossa hyväksytty tai tulee hyväksyttäväksi useita laajempia kokonaisuuksia kokoavia strategisia ohjausasiakirjoja, jotka liittyvät pormestariohjelman ja kaupunkistrategian tavoitteiden toteuttamiseen. Kaupunkistrategian neljän painopisteen toteuttamiseen liittyy suoraan neljä niin sanottua pääohjelmaa tai pääohjelmakokonaisuutta sekä useita kaupungin toimintaa ohjaavia sisäisiä ohjelmia.

Pääohjelmakokonaisuudet ovat Elinvoimaohjelma (kaupunkistrategian hallittu kasvu -painopiste), Hyvinvointisuunnitelma (kaupunkistrategian yhteisöllistä kestävyyttä -painopiste), Asunto- ja maapolitiikan periaatteet (kaupunkistrategian hyvää kaupunkielämää -painopiste) ja Ilmastosuunnitelma (kaupunkistrategian luonnosta edelläkävijyyttä -painopiste). Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt Hyvinvointisuunnitelman sekä Ilmastosuunnitelman kesäkuussa 2026. Elinvoimaohjelma sekä Asunto- ja maapolitiikan periaatteet tulevat poliittiseen päätöksentekoon syksyllä 2026.

Turun kaupungin toimintaa ohjaavia sisäisiä ohjelmia ovat muun muassa Henkilöstöohjelma, Omistajapoliittinen ohjelma, Hankinnan strategiset periaatteet, Tietohallinnon strategiset periaatteet, Tilaresurssoinnin hallinnan periaatteet ja Digitiekartta. Sisäisillä ohjelmilla on strateginen yhteys kaupunkistrategian toimintaa ohjaaviin periaatteisiin. Kuntalaki edellyttää, että kaupunkistrategiassa on huomioitava henkilöstö- ja omistajapoliittinen näkökulma.

Seuraavissa alaluvuissa on esitetty yksityiskohtaisemmin pääohjelmakokonaisuudet.

Hyvinvointisuunnitelma

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on sote-uudistuksen jälkeen sekä kunnan että hyvinvointialueen lakisääteinen tehtävä. Kunnassa hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on koko kaupungin yhteinen, poikkihallinnollinen yhteisvaikuttava tehtävä, jonka tavoitteena on luoda edellytykset hyvälle elämälle. Hyvinvoinnin edistämiseksi valtuustolle laaditaan valtuustokausittain hyvinvointikertomus ja -suunnitelma, jossa asetetaan väestöryhmittäiset tavoitteet ja määritellään niitä tukevat toimenpiteet. Turun hyvinvointia edistävä työ pohjautuu lakien lisäksi kaupungin strategiaan, samoin kuin

pormestariohjelman tavoitteisiin ja painopisteisiin sekä hyvinvointialue Varhan hyvinvointisuunnitelmaan.

Hyvinvointisuunnitelma [Turku luo hyvää elämää – hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen suunnitelma 2026–2029](#) kokoaa yhteen useita aiemmin erillisiä lakisääteisiä suunnitelmia ja ohjelmia, kuten yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnittelun, ehkäisevän päihdetyön, mielen hyvinvoinnin sekä lasten, nuorten ja ikääntyneiden sekä maahanmuuttajien hyvinvoinnin edistämisen. Työllisyyden edistäminen tunnustetaan tärkeäksi osaksi hyvinvointityötä, vaikka sitä koskevat tavoitteet määritellään erikseen kaupungin elinvoimatyössä.

Hyvinvointisuunnitelman keskeisenä lähtökohtana on yhteistyö ja osallisuus: hyvinvointia rakennetaan yhdessä kaupunkilaisten, järjestöjen, yritysten, kaupungin palvelualueiden ja hyvinvointialue Varhan kanssa. Suunnitelma on valmisteltu laajassa yhteistyössä, ja sen laadintaa ovat kaupungin ja Varhan yhteisten tavoitteiden lisäksi ohjanneet kansalliset linjaukset.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen merkitys kuntalaisten kokonaishyvinvoinnille. Hyvinvointi rakentuu arjessa – mahdollisuudesta osallistua, oppia, työllistyä, liikkua, voida hyvin ja elää turvallista elämää kaikissa elämänvaiheissa. Hyvinvointisuunnitelmassa 2026–2029 määritellään tavoitteet ja toimenpiteet, joilla vahvistetaan kuntalaisten hyvän elämän mahdollisuuksia. Valtuustokauden erityisenä painopisteenä on hyvinvointierojen kaventaminen kohdentamalla toimenpiteitä erityisesti alueille ja väestöryhmille, jotka ovat muita heikommassa asemassa, sekä ehkäisemällä eriytymistä ja polarisaatiota.

Valtuustokauden hyvinvointierojen kaventamisen painopisteet ovat:

- 1) Lasten ja nuorten terve kasvu sekä opiskelukyky sekä aikuisten työ- ja toimintakykyisyys hyvän arjen mahdollistajana
- 2) Yhteisöllisyydellä ja osallisuudella elämänlaatua arkeen
- 3) Arkea tukemalla turvallisuutta

Hyvinvointisuunnitelman seuranta ohjaavat osaltaan kaupunkistrategian hyvinvointia koskevat vaikuttavuustavoitteet. Suunnitelman tavoitteiden edistymistä arvioidaan ennalta määriteltujen mittareiden avulla. Seuran keskeisiä tietolähteitä ovat kouluterveyskyselyt, aikuisväestön hyvinvointikyselyt, asukasbarometri sekä turvallisuusviranomaisilta saatava tieto.

Kasvu- ja elinkeino-ohjelma

Elinvoimaohjelma toteuttaa kaupunkistrategian kasvutavoitteita

Elinvoimaohjelma on kaupunkistrategian *Turun kasvun tarina 2040-luvulle* hallitun kasvun painopisteen pääohjelmakokonaisuus. Ohjelma kytkeytyy kuitenkin kaikkiin neljään strategiseen painopisteeseen: hallittu kasvu näkyy yritysten, työpaikkojen ja investointien määrän kasvuna sekä kaupungin tulopohjan vahvistamisena, yhteisöllinen kestävyys osaajien saatavuutena, työllisyytenä ja kotoutumisena, hyvä kaupunkielämä vetovoimaisena kaupunkiympäristönä ja sujuvana arkena, ja luonnosta edelläkävijyys vihreän siirtymän hyödyntämisenä elinkeinoelämän kasvun ja kilpailukyyn lähteenä. Ohjelma tulee poliittiseen päätöksentekoon syksyllä 2026.

Ohjelman lähtökohtana on, että Turku on siirtynyt tasaisen kasvun vaiheesta nopean kasvun vaiheeseen. Kasvu ei ole itseisarvo, vaan väline rakentaa hyvinvointia, kilpailukykyä ja kestävää taloutta: yritysten kasvu

tuo työpaikkoja, verotuloja ja ostovoimaa, joilla rahoitetaan kaupungin palvelut. Tässä mielessä elinvoimaohjelma on myös hyvinvointiohjelma. Ohjelma tunnistaa samalla, että Turun työmarkkinat eivät toimi yhtenä markkinana vaan koostuvat rinnakkaisista järjestelmistä — osaamisintensiivisestä ytimestä, tuotantovetoisesta teollisesta vyöhykkeestä ja palveluvaltaisesta markkinasta. Kohtaanto-ongelma on rakenteellinen, ei ensisijaisesti määrällinen, minkä vuoksi toimenpiteitä ei voi kohdentaa kaikille sektoreille yhdenmukaisesti.

Tavoitteet ja kaksivaiheinen toteutus

Ohjelman tavoitteet on asetettu vuoteen 2040 ja jaettu kahteen vaiheeseen. Vuosina 2026–2029 rakennetaan kasvun edellytykset ja puretaan keskeiset pullonkaulat; vuosina 2030–2040 hyödynnetään syntyvä kasvupotentiaali. Vaiheistus perustuu ennakointityöhön, jonka mukaan talous, osaaminen, energia ja työvoima eivät ole tällä valtuustokaudella vielä täydessä synkroniassa, mikä näkyy investointien viivästymisenä, osaajapulana ja infrastruktuurin pullonkauloina.

Tavoite 2040	Edistymisen mittari
Uudet työpaikat	+15 000 (1 000 / vuosi)
Uudet yritykset	+6 500 (430 / vuosi)
Startup- ja kasvuyritykset	500 kumulatiivisesti
T&K-menot	Varsinais-Suomessa 4 % BKT:sta 2029 → Turussa 800 M€ 2040
Matkailutulo	447 M€ → 1 000 M€
Työttömyysaste	Alle 10 % vuoden 2029 loppuun mennessä
Kansainväliset investoinnit	+50 %

Taulukko 5. Kasvu- ja elinkeino-ohjelman edistymisen

Toimeenpano ja seuranta

Ohjelman vaikuttavuus ratkeaa toimeenpanossa. Elinvoima syntyy yhteistyössä yritysten, korkeakoulujen, Business Turun, Visit Turku Archipelagon, seudun kuntien, valtion toimijoiden sekä kaupungin palvelukokonaisuuksien ja konserniyhtiöiden kanssa. Merkittävä osa tavoitteista — energiainfrastruktuuri, logistiikka, yritystonttitarjonta ja osaajapooli — toteutuu vain seudullisesti, minkä vuoksi yhteistyötä syvennetään konkreettisten, yhteisesti rahoitettavien kärkein kautta.

Etenemistä seurataan kriittisten tarkistuspisteiden matrisilla, jota käsitellään neljännesvuosittain ja jossa jokaisen toimenpidekokonaisuuden tila raportoidaan liikenvaloin. Seudullista tilannekuvaa ja ennakointikykyä ylläpidetään pysyvässä ennakointihuoneessa.

Toimenpidesuunnitelmat päivitetään vuosittain osana talousarvioprosessia, ja vaiheen 1 kokonaistarkistus tehdään vuonna 2030. Ohjelma on luonteeltaan elävä asiakirja: jos tarkistuspiste ei täyty tai toimintaympäristö muuttuu olennaisesti, korjaavat toimenpiteet tuodaan päätöksentekoon.

Asunto- ja maapolitiikan periaatteet

Kaupunki tekee kauas kurottavaa asuntopolitiikkaa. Valmisteilla oleva ohjausasiakirja ohjaa Turun asunto- ja maapolitiikan suuntaa kohti vuotta 2040 tavoitteena tehdä Turusta entistä houkuttelevampi monipuolisten asumismahdollisuuksien kaupunki. Asunto- ja maapolitiikan periaatteet sisältävät strategiset painopisteet

valtuustokaudelle sekä asumisen linjaukset ja maapolitiikan toimintaperiaatteet. s

Asuntopolitiikalla varmistetaan kaupungin väestönkasvun edellyttämä riittävä, kysyntää vastaava, monipuolinen ja kohtuuhintainen asuntorakentaminen. Asuntopolitiikalla tavoitellaan, että jokaiselle kaupunkilaiselle löytyy kulloiseenkin elämäntilanteeseen sopiva asunto ja että asumiskulujen jälkeen jää rahaa myös hyvään arkeen. Asuntopolitiikalla tuetaan myös kaupungin kestäväää kasvua ja sosiaalisesti tasapainoista kaupunkirakennetta. Asuntopolitiikka on olennainen osa kaupungin elinvoima-, maankäyttö- ja sosiaalipolitiikkaa, ja se kytkeytyy vahvasti kaupungin muihin palveluihin, alueelliseen eriytymiseen ja vetovoimatekijöihin.

Maapolitiikalla ohjataan kaupungin maankäyttöä, maanhankintaa ja tonttien luovutusta siten, että kaupungissa on tarjolla riittävästi tontteja kestävästi kasvavan kaupungin tarpeisiin niin asuntotuotantoa, elinkeinoelämää kuin palveluja varten. Kaupunki pyrkii kumppanuuksien ja hankekehittämisen avulla edistämään kaupungin kasvua ja kehitystä.

Maapolitiikka muodostaa yhdessä kaavoituksen kanssa kaupungin maankäyttöpolitiikan, jolla ohjataan alueiden käyttöä, rakentamista, asuntotuotantoa ja elinkeinoja. Maankäyttöpolitiikan piiriin kuuluvat erilaiset maankäytön visiot, seudulliset maankäytön ja liikenteen yleispiirteiset suunnitelmat, kaavoituksen eri tasot ja maankäytöraatkaisuja ohjaavat linjaukset, esimerkiksi pysäköintiä ja muuta kaupunkiympäristön toimivuutta ja laatua koskien.

Asunto- ja maapolitiikan periaatteiden päivityksen taustalla ovat merkittävät muutokset toimintaympäristössä: kaupungin voimakas ja maahanmuuttovaltainen väestönkasvu, kaupungistuminen, ilmastomuutos, asuntotuotannon romahdus, valtion asuntopoliittisen ohjauksen vähentyminen sekä asuntokysynnän rakenteellinen murros, jossa asuntokunnat ovat pienentyneet ja vuokra-asumisen osuus kasvanut.

Ilmastosuunnitelma

Ilmasto-, luonto- ja kestävyystavoitteiden toteuttaminen

Neljäs kaupunkistrategian mukainen uudistetun ohjauksmallin yhteisvaikuttava pääohjelmakokonaisuus vastaa laajasti kaupunkistrategian ja pormestariohjelman ilmasto-, luonto- ja kiertotaloustavoitteisiin. Sen avulla sovitetaan yhteen kestäväään kasvuun, reiluun siirtymään, ilmastomuutoksen hillintään ja sopeutumiseen sekä luonnon monimuotoisuuden liittyvät tavoitteet yhteistyössä kumppaneiden, sidosryhmien ja asukkaiden kanssa. Toimeenpanossa ja valmistelussa tehdään

laajaa yhteistyötä sekä kaupunkikonsernin sisällä että alueellisten, kansallisten ja eurooppalaisten kumppaneiden kanssa.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi kesäkuussa 2026 laajassa yhteistyössä uudistetun [Turun kaupungin ilmastosuunnitelman kohti 2040-lukua](#) (kv 15.6.2026 § 122), joka määrittelee toimenpiteet kaupunkialueen hiilineutraaliuteen vuoteen 2029 mennessä ja ilmastopositiivisuuteen siitä eteenpäin – eli alueen nettovaikutuksen muuttamiseksi ilmakehää lämmittävästä sitä viilentäväksi. Suunnitelmassa on myös kattavasti analysoitu ilmastomuutoksen vaikutukset Turun alueella ja linjattu sopeutumistoimet sekä edelleen vahvistettu kaupunkistrategian ja pormestariohjelman mukaisesti vaikuttavuutta asukkaiden hyvinvointiin ja osallisuuteen sekä alueen kestäväään kilpailukykyyn ja elinvoimaan.

Luonto- ja kiertotaloustiekartat sekä kokonaisuuden muut ohjelmat

Kaupunkistrategian mukainen Luontopositiivisen Turun tiekartta valmistuu päätöksentekoon vuoden 2026 aikana. Se vastaa kaupunginhallituksen vuodelle 2030 asettamaan tavoitteeseen, jonka mukaan Turun alueen toiminta kokonaisuutena vahvistaa luonnon monimuotoisuutta eikä enää heikennä sitä (kh 24.3.2025 § 81). Tavoite on linjassa kansainvälisen biodiversiteettisopimuksen tavoitteiden ja EU:n biodiversiteettistrategian kanssa, ja sitä toteuttava tiekartta laajentaa merkittävästi luonnonsuojelutyön ulottuvuutta kaupunkiorganisaatiossa sekä sen ulkopuolelle.

Ilmastomuutoksen hillinnän, sopeutumisen ja luonnon monimuotoisuuden tavoitteita edistetään resurssiviisaiden keinoin, ja Turku pyrkii olemaan kiertotalouden mukainen kaupunkialue vuoteen 2040 mennessä. [Turun kiertotalouden tiekartta](#) (Kh 22.11.2021 § 518) toteuttaa kaupunkistrategian tavoitteita jätteettömyydestä, päästöttömyydestä ja luonnonvarojen kestävästä käytöstä erityisesti rakentamisen, energian, veden, liikkuamisen ja ruokajärjestelmien kehittämisessä. Tiekartan päivitystyö käynnistyy syksyllä 2026 ja valmistuu vuonna 2027.

Lisäksi ohjelmakokonaisuuteen sisältyy useita luonnonsuojelun ja -hoidon, vesienhallinnan, energiatehokkuuden ja materiaalien kierrätyksen teemoihin kohdentuvia suunnitelmia ja ohjelmia. Siten ohjelmakokonaisuus tukee ja täydentää viranomaistehtäviin sisältyviä lakisääteisiä kehittämistehtäviä samalla vahvistaen yhteisvaikuttavuutta kaupungin muihin strategisiin tavoitteisiin ja lisäten osallistumismahdollisuuksia.

Toimeenpanon painopisteet vuosina 2027–2030

Turku on tehnyt ilmastotyötä pitkäjänteisesti ja tuloksellisesti. Päästövähennyksissä on onnistuttu

kaupunginvaltuuston asettamien tavoitteiden mukaisesti, ja Turun alueella päästöjä on vähennetty jo 75 prosenttia vuoden 1990 tasosta. Hiilineutraaliuden saavuttaminen edellyttää silti edelleen merkittäviä lisätoimia kaikilla sektoreilla ja erityisesti tie- ja katuliikenteen päästöjen vähentämisessä. Päästöjen vähentämisen lisäksi jäljelle jäävät päästöt on sidottava hiilinieluihin. Jäännöspäästöjen hyvittämisen tarkempi suunnitelma valmistellaan kesäkuuhun 2027 mennessä niin, että siitä voidaan tehdä päätös ja laittaa toimeen syksystä 2027 alkaen.

Ilmasto- ja kestävyystyön painopisteeseen tulevat edelleen vahvemmin myös kulutuksen päästöjen vähentäminen sekä resurssiviisauden, ilmasto- ja luontopositivisuuden saavuttaminen. Samalla varaudutaan entistä vahvemmin ilmaston jatkuvan lämpenemisen

vaikutuksiin ja suojataan väestön, yritysten ja yhteiskunnan turvallisuutta kestävin tavoin niin, että samalla parannetaan kaupungin viihtyisyyttä ja elinvoimaa sekä vahvistetaan luontoa.

Kaupunkikonsernin toiminnan ja investointien tulee olla kokonaisvaltaisesti linjassa kaupungin ilmasto- ja ympäristötavoitteiden kanssa. Turun ilmastobudjetoinnin malli integroi ilmasto- ja ympäristötavoitteet kaupungin taloudellisiin päätöksiin, edistäen kestävää ja tehokasta resurssien käyttöä. Turun alueen vihreää siirtymää vauhditetaan yhteistyössä alueen yritysten, korkeakoulujen, julkisen sektorin ja kansalaisyhteiskunnan kumppanien kanssa hyödyntäen Euroopan Unionin hiilineutraalien kaupunkien mission työmalleja, verkostoja ja hankerahoitusta.

TALOUSARVIO JA TALOUSSUUNNITELMAT

LUKUOHJEET

TULOSLASKELMA

TOIMINTAKATE ilmoittaa paljonko käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla.

VIOSIKATE osoittaa tulo-rahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulo-rahoituksen riittävyyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien suunnitelmapoistojen suuruinen, kunnan tulo-rahoitus olisi riittävä.

TILIKAUDEN TULOS on tilikaudelle jaksotettujen tulojen ja menojen erotus, joka lisää tai vähentää kunnan vapaaehtoisia varauksia tai omaa pääomaa. Tilikauden tuloksen jälkeen esitetään poistoeron, vapaaehtoisten varausten ja rahastojen muutokset.

Tuloslaskelman tunnuslukujen laskentakaavat

Toimintatuotot/Toimintakulut, %

Määritelmä: $100 \times \text{toimintatuotot} / (\text{toimintakulut} - \text{valmistus omaan käyttöön})$

Vuosikate %:a poistoista:

Määritelmä: $100 \times \text{vuosikate} / \text{poistot}$

RAHOITUSLASKELMA

TOIMINNAN RAHAVIRTA osoittaa, missä määrin kunta on pystynyt tilikauden aikana toiminnan (käyttötalouden) avulla saamaan rahavaroja toimintaedellytysten säilyttämiseen, uusien investointien tekemiseen ja lainojen takaisinmaksuun ulkopuolisiin rahoituslähteisiin turvautumatta.

Vuosikate saadaan suoraan tuloslaskelmasta ja vuosikatteen korjaukset esitetään rivillä Tulo-rahoituksen korjaukset. Korjaukset ovat pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitot, mikäli ne on esitetty toiminnan muissa tuotoissa sekä toiminnan muihin kuluihin merkityt pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntitappiot.

INVESTOINTIEN RAHAVIRTA osoittaa sen rahavarojen käytön, jonka kunta on käyttänyt palvelutuotannon edellytysten järjestämiseen ja tulevan rahavirran kerryttämiseksi pitkällä aikavälillä.

Investoinneilla tarkoitetaan rahoituslaskelmassa pysyviin vastaaviin käytettyjä varoja tilivuoden aikana. Investointimenot ja niihin saadut rahoitusosuudet esitetään rahoituslaskelmassa bruttomääräisinä. Investointimenot ovat sekä osakkeiden ja osuuksien ostoja että aineettomia ja aineellisia pysyvien vastaavien hyödykkeiden investointeja. Investointien rahavirta -nimikkeen alla esitetään myös investointien rahoitusosuudet ja pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntitulot.

RAHOITUKSEN RAHAVIRTA osoittaa antolaina- ja muiden saamisten, toimeksiantojen varojen ja pääomien, vaihto-omaisuuden sekä oman ja vieraan pääoman muutokset tilikauden aikana.

Rahoituslaskelmasta tulee erikseen käydä ilmi rahoituksen rahavirta. Sitä varten rahoituksen rahavirtalaskelmassa esitetään ensin antolainojen ja lainakannan muutokset. Maksuvalmiuden muutoksiin vaikuttavat myös toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset, vaihto-omaisuuden, pitkä- ja lyhytaikaisten saamisten ja korottomien pitkä- ja lyhytaikaisten velkojen muutokset.

Toiminnan ja investointien sekä rahoituksen rahavirtojen yhteenlaskettu muutos vastaa taseesta laskettua rahavarojen muutosta.

Rahoituslaskelman tunnuslukujen laskentakaavat

Investointien tulo-rahoitus, %

Määritelmä: $100 \times \text{vuosikate} / \text{investointien omahankintamenot} (= \text{käyttöomaisuusinvestointien hankintameno} - \text{investointien rahoitusosuudet})$

Lainakanta 31.12.

Määritelmä: Vieras pääoma - (saadut ennakot + ostovelat + siirtovelat + muut velat)

2 Talousarvio ja suunnitelmat

Talousarvion tuloksen muodostuminen

Kaupungin taloussuunnittelun tärkeänä ohjaavana tekijänä toimii pormestariohjelma, jonka yhtenä osa-alueena on kestävä talousraami, joka muodostuu neljästä kohdasta:

- Talouden kestävä perusura
 - toimintakatteen keskimääräinen kasvu vuosina 2026–2029 enintään 3,0 %
- Velkakatto
 - Kaupungin emo-organisaation oikaistu lainakanta (lainakanta – antolainat = oikaistu lainakanta) voi olla vuoden 2029 päätteeksi enintään 7 200 euroa asukasta kohden. Kaupungin rahoitusvastuulla olevat kiinteistöyhtiöiden lainat sisällytetään oikaistuun lainakantaan.
- Menettelytapa yllättävässä negatiivisessa poikkeustilanteessa
 - vuosikate painuu negatiiviseksi
 - kertyneet ylijäämät laskevat alle 100 miljoonan euron
- Verolinjaus
 - lähtökohtaisesti pidättäydytään kunnallis- ja kiinteistöveron muutoksista

Vuonna 2027 laaditaan pormestariohjelman puolivälitarkastelu, jossa arvioidaan toimintamenojen kehitys ja talousraami sekä velkakaton yläraja. Puolivälitarkastelun yhteydessä arvioidaan myös verotulojen, valtionosuuksien ja rahoitustuottojen riittävyys talouden tasapainotilaan taloussuunnitelmakauden ajalla.

Tavoitteet on huomioitu talousarvion ja taloussuunnitelman valmistelussa. Kaupungin tulee toteuttaa toimenpiteitä, joiden kautta kyetään hillitsemään toimintamenojen kehitystä sekä lisäämään tulorahoitusta. Näiden toimenpiteiden seurauksena tavoitellaan kestävämpää talouden perusuraa.

Toiminnan nettomenot = toimintakate

Turun seudun ja Turun kaupungin toimintaympäristö on muuttunut nopeasti viime vuosina. Lämpileikkaavat muutostrendit, kuten kaupungistuminen, keskittyminen ja

kansainvälistyminen, ovat vahvistaneet kasvua erityisesti vuoden 2022 jälkeen. Turku on siirtynyt hitaan ja tasaisen kasvun vaiheesta nopean kasvun vaiheeseen. Muutos näkyy ennen kaikkea väestön, työpaikkojen ja yritysten määrän kasvuna. Strategisesti kehitys vaikuttaa suoraan kaupungin palvelutarpeisiin, maankäyttöön, asumiseen, rakentamiseen, investointeihin, koulutukseen, osaamiseen ja matkailuun.

Samaan aikaan on toteutettu kansallisia uudistuksia, kuten oppimisen tuen uudistus ja työllisyyspalvelujen uudistus. Valtio on osallistunut uudistusten rahoitukseen, mutta kunnilla on merkittävä rahoitusvastuu ja erityisesti työllisyyden negatiivinen suhdannemuutos on kasvattanut kuntien menoja.

Tämän lisäksi palkkaratkaisu on kasvattanut henkilöstömenoja jo 2025–2026 ja edelleen taloussuunnitelmakauden aikana, minkä lisäksi henkilöstön käytön kasvu on luonnollisesti lisännyt kustannuksia. Ulkoisista tekijöistä lähivuosina voimakkaasti vahvistunut inflaatio on hellittänyt ja tästä seurannut kustannuspaine pienentynyt.

Vuoden 2026 toisen osavuositarkastuksen tilikauden alijäämäennuste on 9,6 milj. euroa. Tilikausi on edelleen alijäämäinen, mutta ennusteen mukaan toteutumassa 10,4 milj. euroa parempana kuin talousarviossa. Ensimmäiseen osavuositarkastukseen verrattuna toimintakate on parantunut 9,3 milj. euroa ja verotulojen ja valtionosuuksien ennustettu kertymä 4,6 milj. eurolla.

Valtiovarainministeriön kesän 2026 taloudellisen tarkastuksen mukaan Suomen talouden toipumista häiritsevät Lähi-idän kriisi ja epävarmuus. BKT kasvaa 0,8 prosenttia vuonna 2026. Kasvun odotetaan vahvistuvan 1,6 prosenttiin vuonna 2027 ja 1,7 prosenttiin vuonna 2028.

Viimeiset vuodet ovat olleet talouden ennustamisen osalta erittäin haasteellisia ja vertailukelpoisuus vuosien välillä on valitettavan heikko. Talousarvion johtolankana on pyrkiä varmistamaan, että kaupungin eri toiminnoilla on riittävät resurssit palvelujen järjestämiseen. Kaupungin taloudellinen asema ei mahdollista palvelutuotannon laadun parantamista tai kaupungin rahoitusvastuulla olevien palvelujen lisäämistä. Toimintamenojen kehitys on vuonna 2027 suurempaa kuin pormestariohjelmassa oleva 3,0 % tavoite.

Turku haluaa turvata kuntalaisten hyvinvoinnin laadukaiden palvelujen kautta sekä vahvistaa alueen

elinvoimaisuutta. Turku tarjoaa runsaasti maakunnallisia palveluja ja vahvistaa koko seutukunnan elinvoimaetua erityisesti kehittymistä kiihdyttävien investointien avulla.

Nämä taustatekijät ovat vaikuttaneet taloussuunnitelmakauden toimintakatteeseen. Toimintamenot ovat kasvaneet ja kasvamassa taloussuunnitelmakaudella voimakkaasti, mikä johtaa siihen, että toimintakate heikkenee. Vuonna 2027 toimintakate on n. -661,5 milj. euroa ja heikkenee vuoteen 2030 mennessä n. -711,4 milj. euroon.

Verotulot

Arviot verotulojen kehityksestä perustuvat syyskuussa käytettävissä oleviin tietoihin. Käytännössä valtiovarainministeriön ja Kuntaliiton julkaisemiin ennusteisiin. Sote-uudistuksen seurauksena kaupungista on tullut aiempaa suhdanneherkempi, mikä on seurausta yhteisöverotulojen suhteellisen osuuden kasvusta.

Taloussuunnitelmakaudella kunnallisverotulojen arvioidaan kehittyvän keskimäärin n. +4,4 % vuodessa. Yhteisöverojen osalta verotettavien tulojen arvioidaan kasvavan keskimäärin n. +5,0 % vuosina 2027–2030. Kiinteistövero on vuonna 2026 kunnissa historiallisen huono, johtuen edellisten vuosien oikaisusta. Kiinteistöveron arvioidaan kehittyvän maltillisesti taloussuunnitelmakaudella vuoden 2027 jälkeen. On kuitenkin syytä huomioida, että Suomen suhdanteen mahdollinen heikkeneminen heikentää myös kaupungin verotulo-odotuksia.

Veroprosentteihin ei esitetä muutoksia ja tällä halutaan osaltaan turvata kuntalaisten taloudellista asemaa valitsevassa tilanteessa. Tämän lisäksi halutaan säilyttää kaupungin vetovoima myös verorahoituksen näkökulmasta.

Turun veroprosentit 2026

	2026	2027
Tuloveroprosentti	7,1	7,1
Kiinteistöveroprosentti		
Yleinen veroprosentti	1,30	1,30
Maapohjan veroprosentti	1,30	1,30
Vakituinen asuinrakennus	0,45	0,45
Rakentamaton rakennuspaikka	4,00	4,00
Muu kuin vakituinen asuinrakennus	1,10	1,10
Yleishyödyllinen yhteisö		

Valtionosuudet

Viime vuosina peruspalvelujen valtionosuuksiin on kohdistunut kaksi merkittävää uudistusta. Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävät siirrettiin vuoden 2023 alusta hyvinvointialueille ja niitä vastaava rahoitus valtiolle. Siirtyvien toimintojen kustannuskehitys oli viimeisten vuosien aikana voimakasta. Tähän vaikuttivat palvelutarpeen ja oman toiminnan lisäksi myös koronapandemia.

Kokonaisuutena Turun kaupungin valtionosuuksiin kohdistuvien sote-erien vaikutus on n. -22 milj. euroa vuonna 2027

Toinen merkittävä uudistus liittyi työllisyyspalvelujen uudistukseen, jonka seurauksena työllisyyspalvelut siirtyivät kuntien vastuulle. Toiminnon rahoitus siirrettiin edellisen vuoden tason perusteella. Siirto tapahtui työllisyys-suhdanteen näkökulmasta positiiviseen ajankohtaan, ja suhdanne on heikentynyt tämän jälkeen.

Valtionosuusjärjestelmän tavoitteena on kuntien vastuulla olevien julkisten palvelujen saatavuuden varmistaminen tasaisesti koko maassa siten, että kansalaiset voivat saada tietyn tasoiset peruspalvelut asuinpaikastaan riippumatta kohtuullisella verorasituksella. Se tehdään tasaamalla kuntien välisiä eroja palvelujen järjestämiskustannuksissa ja tulopohjassa.

Kuntien itsehallinnon varmistamiseksi Suomessa noudatetaan ns. rahoitusperiaatetta, eli valtio takaa kunnille riittävät voimavarat antaessaan kunnille tehtäviä. Kuntien tehtäviä koskevissa hallituksen esityksissä tulee tarkastella rahoitusperiaatteen toteutumista.

Valtionosuusuudistusta ei tullut vuonna 2026, joten valtionosuudet vuosille 2027–2030 on arvioitu syyskuussa julkaistun Kuntaliiton ennakkolaskelman sekä valtiovarainministeriön aiempien laskelmien perusteella.

Lopulliset tiedot peruspalvelujen valtionosuudesta sekä opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudesta saadaan loppuvuoden aikana.

Rahoituserät

Korkotuottojen ja -menojen sekä rahoitustuottojen ja -kulujen nettomääräksi vuodelle 2027 arvioidaan 26,0 milj. euroa sisältäen kasvu- ja korvausraaston yhdistetyn tuloslaskelman. Rahoituserien nettoluku heikkenee voimakkaasti vuosien 2027–2030 aikana johtuen korollisen lainamäärän voimakkaasta kasvusta. Lähtökohdana rahoituskulujen arvioinnissa on käytetty 3,0 prosentin keskimääräistä korkotasoa, mikä vastaa tällä hetkellä kaupungin varainhankintahintaa lyhyessä

maturiteetissa sisältäen kaupungin varainhankintamarginaalin.

Korkotulot ja korkomenot

Vuoden 2027 talousarviossa korkotuloja arvioidaan kertyvän tytäryhtiöiden antolainoista sekä muista korkotuloista noin (ml. KK – rahaston korkotuotot) 28,6 milj. euroa, riippuen siitä toteutuvatko antolainojen nostot lainavarausten mukaisesti ja kuinka paljon korkotuloja saadaan kaupungin kassavaroista ja kasvu- ja korvausrahaston sijoituksista. Suurimmat korkotulot tulevat TVT Asunnot Oy:stä, Oy Turku Energiasta, Turun Vesihuolto Oy:stä ja Turun Satama Oy:stä. Tytäryhtiöiden lainojen korkoehdot aiheuttavat epävarmuutta ennusteisiin, koska osaltaan tytäryhtiöiden lainojen korkoihin vaikuttaa tytäryhtiöiden tuloskehitys mm. Turun Sataman osalta. Taloussuunnitelmakauden 2028–2030 osalta korkotulot antolainoista nousevat lähinnä Turun Monitoimitiloille ja Kupittaaan Taito kampukselle myönnettävien tililimiittien korkotulon johdosta. Tämä nostaa vastaavasti Tilapalveluiden maksamaa rahoitusvastiketta yhtiölle eli kyseessä on täysin sisäinen rahoituserä, jonka nettovaikutus kaupungin tulokseen on nolla. Nostettavien lainojen määrä ja korkoehdot vaikuttavat merkittävästi saatavaan antolainojen korkotuloon.

Vuoden 2027 talousarviossa ulkoisia korkomenoja arvioidaan olevan 27,4 milj. euroa, sisältäen ottolainojen ja korkosuojausten kustannukset. Korkomenot vuonna 2027 ovat vielä maltilliset, mutta ovat kasvussa voimakkaasti vuosien 2028–2030 aikana, koska kaupungin rahoitustarve on kasvussa kyseisenä aikana ja uudet lainat joudutaan nostamaan keskimäärin noin 3,0 prosentin korkotasossa (laskentaoletus). Lyhyet viitekorot ovat nousseet vuoden 2026 kuluessa noin 2,5–2,9 prosentin tuntumaan ja pitkät viitekorot ovat noin 3,3 %:n tasolla (10 vuoden kiinteä korko). Tämä vaikuttaa ottolainoista maksettavaan korkotasoon sitä mukaa kun vanhoja korkosuojauksia erääntyy ja uusia lainoja joudutaan nostamaan markkinakorkotasolla sekä mahdollisesti suojaamaan korkeampaan korkotasoon.

Muut rahoitustulot ja rahoitusmenot

Muita rahoitustuloja arvioidaan kertyvän vuonna 2027 noin 25,4 milj. euroa. Määrästä suurin osa eli 20 milj. euroa on arvio Oy Turku Energian maksamasta

osingosta. Muiden osinkotulojen saamiseen liittyy epävarmuutta, mutta vuoksi niitä on budjetoitu saatavaksi 5,4 milj. euroa vuonna 2027. Lisäksi tuloja voi muodostua rahastojen saamista osingoista ja arvopaperien myyntivoitoista ja muista satunnaisista tuottoeristä. Vuosien 2028–2030 aikana muiden rahoitustulojen arvioidaan olevan 26,3–27,1 milj. euroa vuodessa ja Turku Energian osingon arvioidaan säilyvän 20 milj. Euron tasolla. Muut kaupungin saamat osinkotulot ovat verrattain vähäiset ja osin epävarmat.

Kasvu- ja korvausrahaston arvonkehityksen ja tuoton odotetaan olevan maltillinen, noin 2,9 milj. euroa vuodessa eli noin 4 %:n markkinatuottoa rahaston käyväälle arvolle ja noudattavan sijoitusperiaatteissa asetettua linjaa. Muita rahoituskuluja arvioidaan taloussuunnitelmakaudella 2027–2030 olevan noin 0,5 milj. euroa vuositain, mitkä koostuvat lähinnä pankki, konsernitili, maksuliikenne ja käteiskassakustannuksista. Kasvu- ja korvausrahaston osalta ei ole huomioitu mahdollisesti syntyviä vahinkoja, jotka saattavat tulla katetuksi rahastosta.

Vuosikate

Vuoden 2027 vuosikate on 34,4 miljoonaa euroa, joka on euromäärä, joka tulorahoituksesta jää investointien, lainanlyhennysten ja muiden pitkävaikutteisten menojen kattamiseen. Kaupungin vuosikate on heikko taloussuunnitelmakauden ajan. Vuosikatteen olisi hyvä kattaa poistot, mutta tästä tasosta jäädään merkittävästi koko taloussuunnitelmakaudella.

Satunnaiset erät

Taloussuunnitelma ei sisällä satunnaisia eriä vuosina 2027–2030.

Tilikauden yli-/alijäämä

Vuoden 2027 tilikauden alijäämäksi muodostuu -25,7 miljoonaa euroa. Taloussuunnitelma on voimakkaasti alijäämäinen. Kaupungilla on kuitenkin taseeseen kertyneitä edellisten tilikausien ylijäämiä. Suurten investointien valmistuessa suunnitelmanmukaisten poistojen määrä kasvaa taloussuunnitelmakaudella n. 60 miljoonasta eurosta vuonna 2027 noin 96 miljoonaan euroon vuonna 2030.

2.1. Talousarvion tuloslaskelma 2027, 1 000 €

	Talousarvio 2027, ulkoiset erät	Talousarvio 2027, sisäiset erät	Talousarvio 2027, ulkoiset + sisäiset yhteensä
Myyntitulot	102 911	-	102 911
Maksutulot	28 746	-	28 746
Tuet ja avustukset	15 378	-	15 378
Vuokratulot	63 825	-	63 825
Muut toimintatulot	47 268	-	47 268
TOIMINTATULOT	258 128	-	258 128
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	2 589	-	2 589
Henkilöstömenot	-381 548	-	-381 548
Palvelujen ostot	-347 815	-	-347 815
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-34 231	-	-34 231
Avustukset	-92 878	-	-92 878
Vuokrat	-61 747	-	-61 747
Muut toimintamenot	-4 004	-	-4 004
TOIMINTAMENOT	-922 224	-	-922 224
TOIMINTAKATE	-661 506	-	-661 506
Verotulot ja valtionosuudet	669 896	-	669 896
Rahoitustulot- ja menot	26 046	-	26 046
VUOSIKATE	34 436	-	34 436
Poistot ja arvonalentumiset	-60 992	-	-60 992
Satunnaiset tulot ja menot			
TILIKAUDEN TULOS	-26 556	-	-26 556
Varausten ja rahastojen muutokset	831	-	831
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-25 725	-	-25 725

Sisäiset erät täydennetään pormestarin talousarvioehdotukseen.

2.2. Talousarvion tuloslaskelma, 1 000 € (ulkoiset erät)

	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026 yhteensä	Talousarvio 2027	Talous- suunni- telma 2028	Talous- suunni- telma 2029	Talous- suunni- telma 2030
Myyntitulot	97 584	101 829	102 911	104 926	106 983	109 082
Maksutulot	30 624	37 600	28 746	29 321	29 907	30 505
Tuet ja avustukset	21 960	16 889	15 378	15 455	15 532	15 610
Vuokratulot	63 225	59 937	63 825	65 102	66 404	67 732
Muut toimintatulot	30 809	28 604	47 268	48 213	49 178	50 161
TOIMINTATULOT	244 201	244 858	258 128	263 017	268 003	273 089
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	1 756	1 910	2 590	2 641	2 694	2 748
Henkilöstömenot	346 288	364 037	381 548	392 606	402 608	413 057
Palvelujen ostot	307 383	326 645	347 815	354 772	361 867	369 104
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	34 421	37 944	34 231	34 916	35 614	36 326
Avustukset	79 002	83 603	92 878	94 736	96 630	98 563
Vuokrat	53 829	56 153	61 747	62 982	64 241	65 526
Muut toimintamenot	5 510	1 333	4 004	4 204	4 415	4 635
TOIMINTAMENOT	826 432	869 715	922 224	944 216	965 376	987 212
TOIMINTAKATE	-580 474	-622 946	-661 506	-678 557	-694 679	-711 375
Verotulot ja valtionosuudet	597 221	632 297	669 896	699 890	727 785	749 769
Rahoitustulot- ja menot	32 051	28 953	26 046	20 337	14 701	6 391
VUOSIKATE	48 798	38 304	34 436	41 670	47 808	44 785
Poistot ja arvonalentumiset	57 701	60 006	60 992	69 555	87 437	96 381
Satunnaiset tulot ja menot						
TILIKAUDEN TULOS	-8 903	-21 702	-26 556	-27 885	-39 630	-51 596
Varausten ja rahastojen muutokset	1 703	1 703	831	831	1 027	899
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-7 200	-19 999	-25 725	-27 054	-38 602	-50 697

Tuloslaskelman tunnusluvut	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026 yhteensä	Talousarvio 2027	Talous- suunni- telma 2028	Talous- suunni- telma 2029	Talous- suunni- telma 2030
Toimintatulot – muutos-% ed. vuodesta		0,3 %	5,4 %	1,9 %	1,9 %	1,9 %
Toimintamenot – muutos-% ed. vuodesta		5,2 %	6,0 %	2,4 %	2,2 %	2,3 %
Toimintakate – muutos-% ed. vuodesta		-7,3 %	-6,2 %	-2,6 %	-2,4 %	-2,4 %
Toimintatuotot / toimintakulut, %	29,5 %	28,2 %	28,0 %	27,9 %	27,8 %	27,7 %
Verorahoitus – muutos-% ed. vuodesta		-5,9 %	5,9 %	4,5 %	4,0 %	3,0 %
Vuosikate / poistot, %	84,6 %	63,8 %	56,5 %	59,9 %	54,7 %	46,5 %
Vuosikate / asukas	232,8	181,3	161,0	192,4	218,1	201,9
Asukasmäärä 31.12.	209 633	211 263	213 888	216 532	219 192	221 866

2.3. Verotulot ja valtionosuudet, 1 000 €

	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026 yhteensä	Talousarvio 2027	Talous- suunni- telma 2028	Talous- suunni- telma 2029	Talous- suunni- telma 2030
Verotulot ja valtionosuudet	597 221	632 297	669 896	699 890	727 785	749 769
Verotulot	490 589	518 000	540 104	564 022	588 032	605 673
Kunnan tulovero	322 324	345 000	354 913	371 621	390 087	401 790
Kiinteistövero	80 927	84 000	81 545	83 176	84 839	87 385
Osuus yhteisöveron tuotosta	87 338	89 000	103 646	109 225	113 106	116 499
Valtionosuudet	106 633	114 297	129 792	135 868	139 753	144 096
Kunnan peruspalvelujen valtion- osuus (ilman tasausta, vuosi 2026 sisältää TE-rahoituksen)	34 986	42 343	49 873	135 868	139 753	144 096
Verotuloihin perustuva valtion- osuuden tasaus	-2 216	-813	-329			
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	49 230	46 832	52 736			
Verotulomenetysten korvaus	24 632	25 935	27 511			

2.4. Rahoitustuotot ja -kulut, 1 000 €

	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026 yhteensä	Talousarvio 2027	Kaupunki	Vahinko- rahasto
Rahoitustuotot	49 819	49 386	53 980	50 880	3 100
Rahoituskulut	17 768	20 433	27 934	27 734	200
NETTO	32 051	28 953	26 046	23 146	2 900
Muutos-%		-9,7 %	-10,0 %		
Korkotuotot	21 582	24 186	28 620	25 900	2 720
Muut rahoitustuotot	28 238	25 200	25 360	24 980	380
Korkokulut	17 468	19 933	27 434	27 434	0
Muut rahoituskulut	301	500	500	300	200

2.5. Rahoituslaskelma

Rahoituslaskelma-taulukko

	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026 yhteensä	Talousarvio 2027	Talous- suunni- telma 2028	Talous- suunni- telma 2029	Talous- suunni- telma 2030
Vuosikate	48 798	38 304	34 436	41 670	47 808	44 785
Satunnaiset tuotot ja kulut	0	0	0	0	0	0
Tulorahoituksen korjauserät	19 238	23 607	40 452	9 752	9 752	9 752
TOIMINNAN RAHAVIRTA	29 559	14 697	-6 016	31 918	38 056	35 033
Investointimenot	212 838	305 446	309 057	337 636	274 272	279 784
Valtionosuudet ja muut rahoitusosuudet	9 711	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	29 725	62 585	41 000	10 000	10 000	10 000
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-173 401	-237 861	-263 057	-322 636	-259 272	-264 784
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-143 842	-223 164	-269 074	-290 718	-221 216	-229 751
Antolainauksen muutokset	15 340	-43 838	-23 680	-149 445	-255 121	-20 475
Antolainasaamisten lisäykset, -	3 527	64 000	77 000	175 000	275 800	40 000
Antolainasaamisten vähennykset, +	18 867	20 162	53 320	25 555	20 679	19 525
Lainakannan muutokset	194 952	301 267	283 400	413 400	428 400	213 400
Pitkäaikaisten lainojen lisäys, -	160 000	300 000	270 000	315 000	450 000	270 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys, +	46 633	76 633	76 600	26 600	96 600	76 600
Lyhytaikaisten lainojen muutos	81 584	77 900	90 000	125 000	75 000	20 000
Muut maksuvalmiuden muutokset	-41 108					
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	169 183	257 429	259 720	263 955	173 279	192 925
VAIKUTUS MAKSUVALMIU- TEEN	25 342	34 265	-9 354	-26 763	-47 937	-36 826

Rahoituslaskelman tunnusluvut	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026 yhteensä	Talousarvio 2027	Talous- suunni- telma 2028	Talous- suunni- telma 2029	Talous- suunni- telma 2030
Asukasmäärä 31.12.	208 657	211 263	213 888	216 532	219 192	221 866
Investointien omahankintameno, M€	203,1	300,4	304,1	332,6	269,3	274,8
Investointien tulorahoitus, %	24 %	13 %	10 %	13 %	18 %	16 %
Lainakanta 31.12., M€	1 121	1 422	1 705	2 119	2 547	2 761
Lainat / asukas, €	5 372	6 731	7 971	9 786	11 620	12 444

Antolainauksen muutokset

Vuoden 2027 aikana jatketaan keskitettyä konsernirahoitusta eli antolainojen myöntämistä kaupungin tytäryhtiöille. Kaikki talousarvioon merkityt rahoitustarpeet ovat luonteeltaan varausmäärärahoja (eivät sitovia määrärahoja) ja rahoitustarpeet voivat muuttua merkittävästi periodin aikana. Yhteensä antolainojen lisäykset vuonna 2027 ovat 77 milj. euroa ja vähennykset 53,3 milj. euroa, nettomääräisesti lisäystä yhteensä 23,7 milj. euroa.

TVT Asunnot Oy:lle on varattu kaupungin antolainoja vuodelle 2027 yhteensä 12 milj. euroa, joka koostuu uudis- ja perusparannuskohteiden omarahoitusosuuksien lainoituksesta. Taloussuunnitelmavuosille on arvioitu varauksena vastaavalla tavalla 10 milj. euroa per vuosi.

Oy Turku Energialle on varattu 15 milj. euroa antolainaa pääasiassa yhtiön uusien investointien rahoittamiseen vuodelle 2027. Kohdentamattomia antolainoja on varattu yhteensä 10 milj. euroa tytäryhtiöille sekä 10 milj. euroa liikuntapaikkarakentamisen mahdollisille antolainatarpeille. Turun Satamalla erääntyy 30 milj. euron

vaihtovelkakirjalaina, joka tullaan jälleenrahoittamaan vuoden 2027 aikana. Turun Monitoimitilat Oy:n ja Kupittaaan Taito Kampus Oy:n rahoitus rakennusaikana talousarviossa on ratkaistu konsernitilin limiitillä käytöllä ja se näkyy kohdassa muiden lyhytaikaisten lainojen lisäys. Hankkeiden rakennusaika rahoitetaan konsernitilin tililimiitillä, joka konvertoidaan yhtiön pitkäaikaiseksi velaksi hankkeiden valmistuttua. Limiitin konvertointeja on merkitty antolainojen lisäykseen vuosina 2028–29. Vuodelle 2027 on yhtiöille merkitty yhteensä 148,3 milj. euroa lyhytaikaista rahoitusta näille kahdelle yhtiölle.

Kaupungin tytäryhteisöille voidaan kaupungin kassavaroista myöntää edellä olevien lainojen lisäksi lyhytaikaisia (tai konsernitilin) luottolimiittejä yhteensä enintään 300 milj. euroa talousarviovuonna. Kaupungin antolainaus tytäryhtiöille säilyy tulevinakin vuosina korkealla tasolla erityisesti, jos kaupungin suuret kehityshankkeet toteutetaan yhtiömuotoisesti (mm. Kupittaaan kansihanke, Monitoimitilat) ja rahoitetaan konsernin sisäisellä antolainauksella tai tililimiitillä tulevina vuosina. Konsernivelka kasvaa joka tapauksessa, koska kaupungin ulkoinen velkaantuminen kiihtyy.

	TA 2026	Talousarvio 2027	Talous- suunnitelma 2028	Talous- suunnitelma 2029	Talous- suunnitelma 2030
ANTOLAINAUKSEN MUUTOKSET	43 838	23 680	149 445	255 121	20 475
Antolainasaamisten lisäykset	64 000	77 000	175 000	275 800	40 000
TVT Asunnot Oy	28 000	12 000	10 000	10 000	10 000
Oy Turku Energia	16 000	15 000	10 000	10 000	10 000
Turun Satama Oy		30 000	0	0	0
Taito-kampus Oy				94 800	
Turun Monitoimitilat Oy			135 000	141 000	
Muut kohdentamattomat	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Liikuntapaikkainvestoinnit	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Antolainasaamisten vähennykset	20 162	53 320	25 555	20 679	19 525
TVT Asunnot Oy	13 779	14 124	13 090	13 073	12 451
Oy Turku Energia	1 000	2 000	7 000	2 000	2 000
Turun Satama Oy		31 000	1 000	1 000	1 000
Muut velkakirjojen mukaiset lyhennykset	5 363	6 196	4 465	4 606	4 074

Lainakanta, konsernivelan suojaaminen sekä kaupungin rahoitustoiminnan ja riskienhallinnan muut valtuudet ja rajat

Konsernivelan korkoriskin hajauttaminen on entistä tärkeämpää velkamäärän ja korkotason noustessa voimakkaasti. Kaupungin korkoriskiä hallitaan hajauttamalla lainoja eri viitekorkoperusteisiin sekä käyttämällä tarvittaessa koronvaihtosopimuksia korkoriskin hallinnassa. Korkosuojausta toteutetaan myös nostamalla kaupungin ottolainat kiinteäkorkoisina sidottuna pitkään viitekorkoon, mikäli tämä on markkinatilanne huomioon otettuna mahdollista ja kustannustehokasta. Lisäksi voidaan tarvittaessa solmia koronvaihtosopimuksia, jolla pyritään pitämään kaupungin maksaman rahoituskulun kasvun maltillisena korkojen mahdollisesti noustessa. Kaupunki nostaa rahoitusta hyödyntäen useita rahoituslähteitä, kuten Euroopan Investointipankki (EIP), Euroopan neuvoston kehityspankki (CEB), Pohjoismainen investointipankki (NIB). Kotimaisista rahoittajista Kuntarahoitus on kaupungille merkittävä ja kilpailukykyinen rahoittaja. Kaupunginhallitus päättää hyväksyessään lainannosto- ja sijoitussuunnitelmassa tarkemmin rahoituksen nostojankohdista ja suojausasteesta.

Kaupunki hajauttaa konsernivelan korkoriskiä eri korkoperusteisiin solmimalla tarvittaessa talousarviovuoden aikana uusia valuutan- ja koronvaihtosopimuksia enintään 400 milj. euroa. Mikäli pitkäaikainen laina nostetaan muuna valuuttana kuin euron, niin valuutta- ja korkoriski muutetaan valuutan- ja koronvaihtosopimuksella euromääräiseksi. Muiden tase-erien tai taseen ulkopuolisten vastuiden (esim. (leasingsopimukset) korkoriskiä tai muuta riskiä voidaan muuttaa enintään 100 milj. euroa talousarviovuoden aikana.

Kaupungin tytäryhteisöille voidaan kaupungin kassavaroista myöntää edellä olevien lainojen lisäksi lyhytaikaisia (tai konsernitiilin) luottolimiittejä yhteensä enintään 300 milj. Euroa talousarviovuoden aikana. Kaupunki ylläpitää vähintään 400 milj. euron kuntatodistuslimiittejä tai muita ei-sitovia limiittejä, joita voidaan käyttää tarvittaessa täysimääräisesti lyhytaikaisen maksuvalmiuden turvaamiseksi tai korvaamaan pitkäaikaisia lainoja.

Lainarahoituksen muutokset

Kaupungin korollisen velan arvioidaan olevan vuoden 2027 alussa enintään noin 1 400 milj. euroa, joista pitkäaikaisia lainoja noin 1 150 milj. euroa, lyhytaikaisia lainoja (kuntatodistuksia) enintään 150 milj. euroa, ja yhtiöiden talletuksia noin 100 milj. euroa. Vuonna 2027 arvioidaan nostettavan pitkäaikaista lainaa enintään 270 milj. euroa ja 90 milj. euroa tililimiitin käyttöä, mikä käytännössä tarkoittaa kuntatodistusten nostoa. Kuntatodistuksia käytetään aktiivisesti kassanhallinnan välineinä ja kaupunginhallituksen hyväksymän lainannosto- ja sijoitussuunnitelman mukaisesti. Pitkäaikaisia lainoja erääntyy 76,6 milj. euroa vuoden 2027 aikana, jotka joudutaan kaikki jälleenrahoittamaan eli lyhyt- ja pitkäaikainen lainanotto yhteensä nettona enintään 283,4 milj. euroa vuonna 2027.

Pitkäaikaisen kokonaisvelan arvioidaan kasvavan voimakkaasti vuosina 2027–2030. Erityisesti vuosina 2028–2029 velkaantuminen on erityisen voimakasta, yli 400 milj. euroa per vuosi. Korollisen velan määrä arvioidaan olevan enintään 2,9 miljardia euroa vuoden 2030 lopulla. Kokonaisvelan kasvuun liittyy huomattavaa epävarmuutta, koska kaupunkikonsernin suurten investointihankkeiden ajalliseen etenemiseen liittyy merkittäviä epävarmuuksia. Lisäksi mainittu velkamäärä ei vielä sisällä suuria raidehankkeita kuten Länsirata Oy:n pääomitusta tai Turun Raitiotie Oy:n rahoitusta.

Kassavarannon muutokset ja maksuvalmius

Kassavarannon ennustetaan olevan 25–50 milj. euron tasolla vuoden 2027 alussa, millä tasolla se pyritään myös pitämään vuoden 2027 aikana. Yhtiöiden talletusten oletetaan keskimäärin olevan 80–120 milj. euron tasolla, mutta yhtiöiden talletusten määrään liittyy huomattavaa epävarmuutta. Kaupunki saa kassavaroilleen maltillista sijoitustuottoa, joka alittaa kuitenkin vieraan pääoman kustannuksen, minkä vuoksi ylimääräisiä kassavaroja ei ole tarkoituksenmukaista pitää. Kuntatodistuksia käytetään aktiivisesti kassanhallinnan välineinä ja ne ovat kaupungille tärkeä ja kustannustehokas lyhytaikaisen rahoituksen varainhankinnan väline. Koko taloussuunnitelmakaudella eli vuosien 2027–2030 aikana kaupungin rahoitusaseman odotetaan säilyvän hyvänä ja kaupunki saa markkinoilta velkarahoitusta kustannustehokkaasti.

2.6. Investointiosa

Kaupungin toteuttamat investoinnit

Turun kaupungin toimintasuunnitelman mukaisesti kaupungin investointimenojen määrärahaesitys suunnitelmakaudella 2027–2030 on yhteensä 1 200,7 miljoonaa. Investointimenojen rahoitusosuuksien tavoite suunnitelmakaudella on yhteensä 20,0 milj. euroa. Investointien omarahoitusosuudeksi jää erotus 1 180,7 milj. euroa.

Talousarviovuoden 2027 investointiosaan esitetyt määrärahat investointimenoihin ovat yhteensä 309,1 milj. euroa. Rakennuttamisen tila- ja infrainvestointiohjelmien määrärahojen osuus on yhteensä 252,1 milj. euroa, josta infrainvestointien osuus on 196,7 milj. euroa ja tilainvestointien 55,4 milj. euroa.

Jäljelle jäävä vuoden 2027 investointimäärärahojen osuus 56,9 milj. euroa jakautuu osakkeisiin ja osuuksiin 32,3 milj. euroa, tietojärjestelmien ja toiminnan kehittämisen osuuteen 7,1 milj. euroa, koneet ja kalusto sekä muut aineelliset hyödykkeet 7,1 milj. euroa ja kiinteän omaisuuden hankintaan 10,5 milj. euroa.

Kaupunginhallituksen investointimäärärahat ovat yhteensä 305,5 milj. euroa, joka jakautuu kaupungin omaisuudenhallinnan osuuteen 298,7 milj. euroa ja konsernihallinnon osuuteen 6,8 milj. euroa. Lasten ja nuorten investointimäärärahojen osuus on 0,5 milj. euroa, kulttuurin 1,4 milj. euroa, liikunnan 0,5 milj. euroa, Turun kaupunkiseudun joukkoliikenteen 1,1 milj. euroa ja kaupunkiympäristön 0,1 milj. euroa.

Kaupungin investointiohjelmat ja investointitasot

Kaupunginhallitus antaa erilliset määräykset siitä, miten toimintasuunnitelmiin kirjatut sitovat tavoitteet ja toimenpiteet sitovat kaupungin viranomaisia kaupunginhallitukseen nähden.

Kaupunginhallituksen omaisuudenhallinnan talousarvion määrärahoihin sisältyy kaupungin osakkeiden ja osuuksien hankintaan liittyvät investointimäärärahat ja investointien tuloerät, joiden toteutuksesta ja raportoinnista Konsernihallinto vastaa (1600 KH/osuudet ja käyttökorvaukset).

Kaupunginhallituksen omaisuudenhallinnan tulosityksikölle on varattu investointiosaan talousarvion määrärahat (1602 KH/Maaomaisuus, 1603 KH/Tilaomaisuus, 1604 KH/Infraomaisuus, 1605 KH/Ensikertainen kalustaminen) investointiohjelmien ja kiinteän omaisuuden myyntitavoitteiden toteutusta varten. Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuus vastaa kiinteän omaisuuden myyntiin liittyvien kokonaisuuksien toteutuksesta ja

raportoinnista. Kaupunkirakentaminen ja tilat -palvelukokonaisuus on vastannut tilaomaisuuden ja infraomaisuuden sekä ensikertaisen kalustamisen kokonaisuuksien toteutuksesta ja raportoinnista 1.6.2025 alkaen.

Tilapalveluiden palvelualue vastaa tilahankkeiden hankesuunnittelusta, jossa kerätään tilahankkeen lähtötiedot investointipäätöstä varten. Samassa yhteydessä päätetään hankkeen toteutusmuodosta ja rahoitusmallista. Toimitilahankkeiden hankesuunnitteluohje kuvaa hankesuunnitelman sisällön sekä laadintaprosessin periaatteet, vastuut ja menettelytavat. Päivitetty hankesuunnitteluohje on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 23.3.2026 § 44. Tilakonseptointi toimii suunnittelijoiden käsikirjana, joka nopeuttaa hankesuunnitteluprosessia. Suunnittelun käsikirjat saavat liitteeksi kalustekonseptit. Tilapalveluiden toimitilajohtaminen vastaa kohteiden ensikertaisesta kalustamisesta toteutuksesta ja raportoinnista. Kalustemäärärahat sisältyvät kaupunginhallituksen omaisuudenhallinnan talousarvion määrärahoihin (KH/Ensikertainen kalustaminen).

Infrapalveluiden palvelualue vastaa infrainvestointiohjelman laadinnasta. Infrahankkeiden tarveselvitys- ja hankesuunnitteluohje kuvaa infrahankkeiden hankesuunnitelman sisällön sekä laadintaprosessin periaatteet, vastuut ja menettelytavat. Päivitetty tarveselvitys- ja hankesuunnittelun menettelyohje on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 23.3.2026 § 45. Talousarvion 2027 suunnittelun aikana kiinteistökehityshankkeiden ja hankkokonaisuuksien kaava-ajoitusten muutokset ja vaikutukset infrainvestointiohjelmiaan on sovitettu yhteen. Investointien aikatauluttaminen tehdään kokonaisarvioinnin pohjalta, joissa huomioidaan tehokkuus, kannattavuus, välttämättömyys, käyttötalous ja kasvun mahdollisuudet.

Infrarakennuttamisen ja kaupungin toimitilarakennuttamisen oman toteutuksen hankkeiden investointimenot talousarviovuonna 2027 ovat yhteensä 252,1 milj. euroa. Taloussuunnittelukaudelle 2027–2030 esitetyt kaupungin infra- ja tilainvestointikohteiden oman toteutuksen investointimenot ovat yhteensä 993,3 milj. euroa.

Kaupungin infrainvestointiohjelman määrärahaesitys taloussuunnitelmakaudelle 2027–2030 on yhteensä 574,1 milj. euroa. Infrainvestointihankkeiden rahankäytösesitys vuodelle 2027 on 196,7 milj. euroa. Määrärahan jako pääluokkiin on esitetty taulukossa Infrainvestointiohjelma. Investointimäärärahoista kohdistuu hankkokonaisuuksiin 124,2 milj. euroa, kiinteistökehityshankkeisiin 42,1 milj. euroa, korjausvelkaa alentaviin 18,5 milj. euroa ja loput 11,9 milj. euroa asukasviihtyvyyttä tukeviin, liikenteen toimivuutta ja turvallisuutta parantaviin sekä toimintoja tukeviin hankkeisiin ja aikaistettuun toteutussuunnitteluun.

Talousarviovuonna 2027 taloudellisesti ja strategisesti merkittäviä infrainvestointikohteita ovat Turun Tiedepuiston hankekokonaisuus Kupittaalla, Turun Sataman yhteisterminaali -hankkeen edellyttämä infra ja Joukko-liikennekäytävä (MAL-hanke), johon sisältyy Tuomio-kirkkosillan remontti. Kiinteistökehityskohteissa tehtäviä merkittäviä infrainvestointeja talousarviovuonna ovat mm. Karhunaukion yhtenäiskoulun, Pihlajaniemen, Vaasanpuiston, Harkkionmäen ja Särkilahden kaava-alueet.

Kaupungin tilainvestointiohjelman määrärahaesitys taloussuunnitelmakaudella 2027–2030 on yhteensä 419,2 milj. euroa. Tilainvestointiohjelman rahankäyttö-esitys vuonna 2027 on 55,4 milj. euroa, joista pienten hankkeiden, joiden kustannusarvio on alle 3 miljoonaa euroa, yhteenlaskettu arvo on 11,5 milj. euroa ja energiatehokkuusinvestointien yksi miljoona euroa. Jaottelu on esitetty taulukossa Tilainvestointiohjelma.

Peruskorjauskohteista taloudellisesti merkittävimmät ovat Kaupungintalon pihapiirin rakennusten osittainen peruskorjaus ja paalutus, Teräsratulan koulun peruskorjaus ja Kauppahallin perustusten vahvistus ja paalutettavan peruskorjauksen suunnittelu.

Toimintasuunnitelman liitteenä olevat infra- ja tilainvestointiohjelmat sisältävät hankkeiden kustannusarviot, määrärahojen jakautumisen toteutusajalle ja valmistusvuosivaihteen sekä toteutusmuodon. Osa tilainvestointiohjelman yli 3 milj. euron hankkeista on kuitenkin vielä suunnittelu-/valmisteluvaiheessa, jolloin lähtötiedot ovat vielä vaillinaisia, eikä hankkeiden toteutusmuotoa ole päätetty.

Turku-konsernin toteutusratkaisut ja konsernin ulkoisten vuokrahankkeiden toteuttaminen

Kaupungin investointitasoja on pyritty keventämään muun muassa tilahankkeiden osalta hyödyntämällä Turku-konsernin toteutusratkaisuja. Kaupunki voi antaa hankkeille rakennusaikaisen väliaikaisen rahoituksen konsernitilin limitin kautta tai antaa omavalkaisen takauksen hankkeiden rahoitukselle. Kaikki uudet

tilakohteet tehdään pääsääntöisesti Kiinteistö Oy Turun Monitoimitilat -taseeseen, päätös tehdään kuitenkin hankekohtaisesti. Turku toteuttaa vuosien 2027–2030 aikana päiväkotien uudistushankkeen elinkaari- ja vuokramallilla.

Tilainvestointiohjelmassa taloussuunnitelmakaudelle 2027–2030 on käynnissä olevien ja suunniteltujen kaupungin taseeseen tehtävien tilahankkeiden lisäksi yhtiömuotoisia tilahankkeita kustannusarviolta noin 454,4 milj. euroa, joista on suunnitelmakaudelle jokin päätös, sekä pitkäkestoisia (10–20 vuotta) vuokrakohteita noin 137,1 milj. euroa. Kustannukset näistä jakautuu vuokran muodossa vuokra-ajalle. Suunnitelmakaudella merkittävä yhtiömuotoinen toteutus on Taito-kampus. Osa tilainvestointiohjelman mahdollisista yhtiömuotoisista yli 3 milj. euron hankkeista on kuitenkin vielä suunnittelu-/valmisteluvaiheessa, jolloin lähtötiedot ovat vielä vaillinaisia, eikä hankkeiden toteutusmuotoa ole päätetty. Summat eivät pidä sisällään leasinghankkeita.

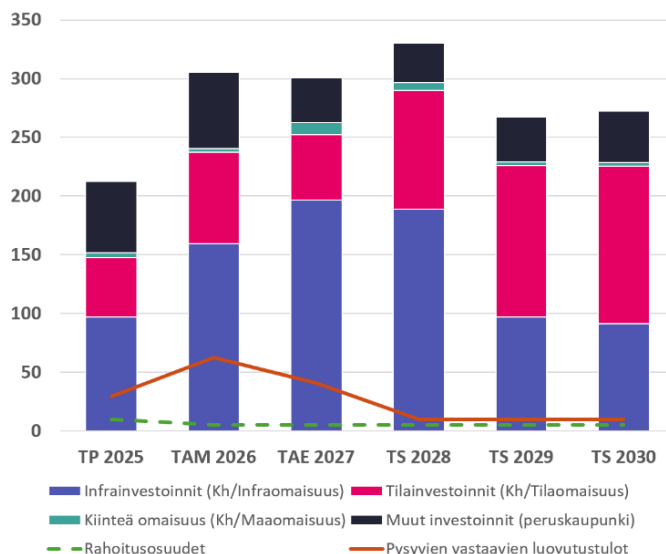
Investointitulot ja rahoitusosuudet

Investointiosan pysyvien vastaavien myyntitulojen osuus vuodelle 2027 on 41,0 milj. euroa, josta myyntivoittotavoite on 40,2 milj. euroa. Suunnittelukaudella 2027–2030 luovutustuloja on budjetoitu yhteensä 71,0 milj. euroa ja myyntivoittoja 68,7 milj. euroa. Tonttien myyntien sijaan on kaupungin tavoitteena enenevissä määrin siirtyä tonttien vuokraukseen (Kv 13.2.2023 § 29). Tämä vaikuttaa arvioon myyntitulojen, ja niistä saatavien myyntivoittojen osuuteen taloussuunnitelmakaudella ja vuokratulojen kasvuodotuksiin pidemmällä aikavälillä.

Valtionosuuksien ja muiden rahoitusosuuksien määräksi vuodelle 2027 esitetään yhteensä 5,0 milj. euroa. Taloussuunnitelmakaudella 2027–2030 rahoitus- ja valtionosuudet ovat yhteensä 20,0 milj. euroa. Valtion rahoitusta myönnetään muun muassa asuntotuotannon, kestävän yhdyskuntarakenteen ja liikennejärjestelmien kehittämiseksi. Kuvaajassa on esitetty investointien rahavirtalaskelma vuosille 2025–2030. Mukana ovat kaupungin oman taseen investoinnit ilman yhtiömuotoisia toteutuksia tai vuokrahankkeita sekä rahoitusosuudet ja pysyvien vastaavien luovutustulot.

milj. euroa	TP 2025	TAM 2026	TAE 2027	TS 2028	TS 2029	TS 2030
Muut investoinnit peruskaupunki	60,9	64,8	38,3	33,6	37,8	43,7
Kiinteä omaisuus (Kh/Maaomaisuus)	4,4	3,5	10,5	6,4	3,5	3,5
Tilainvestoinnit (Kh/Tilaomaisuus)	50,6	77,4	55,4	101,0	129,0	133,8
Infrainvestoinnit (Kh/Infraomaisuus)	96,9	159,7	196,7	189,1	96,8	91,5
Rahoitusosuudet	9,7	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0
Pysyvien vastaavien luovutustulot	29,7	62,6	41,0	10,0	10,0	10,0

Investointien rahavirtalaskelma vuosille
2025-2030, milj. euroa

Investointimäärärahat ja investointien tuloerät, 1 000 €

Talousarvio 2026 muutoksin sisältää kaupunginvaltuustolle osavuosikatsaus 2:ssa esitetyt talousarviomuutokset.

	Tilinpäätös 2025	Talousarvio muutoksin 2026	Talousarvio 2027	Talous-suunnitelma 2028	Talous-suunnitelma 2029	Talous-suunnitelma 2030
Turku, yhteensä						
Investointimenot	-212 838	-305 446	-309 057	-337 636	-274 272	-279 784
Valtionosuudet ja muut rahoitusosuudet	9 711	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	29 725	62 585	41 000	10 000	10 000	10 000
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-173 401	-237 861	-263 057	-322 636	-259 272	-264 784
Muutos-%		-37,2	-10,6	-22,6	19,6	-2,1

Kaupungin investointiohjelmat osana talousarviota

Infrainvestointiohjelma jaettuna pääluokkiin, 1 000 €

Pääluokat	Tilinpäätös 2025	Talousarvio muutoksin 2026	Talousarvio 2027	Talous-suunnitelma 2028	Talous-suunnitelma 2029	Talous-suunnitelma 2030
Hankekokonaisuudet, kh	48 455	91 344	124 170	108 858	19 900	18 780
Kiinteistökehitys, kh	30 018	35 010	42 112	41 110	49 180	32 350
Toimintoja tukevat, kh	1 164	3 701	2 300	11 400	400	17 000
Korjausvelkaa alentavat, kh	12 650	18 378	18 525	16 495	19 295	19 395
Liikenteen toimivuutta & turvallisuutta parantavat, kh	1 291	4 646	3 960	7 170	1 570	1 260
Asukasviihtyisyyttä tukevat, kh	3 305	6 330	5 400	3 800	6 200	2 500
Aikaistettu toteutussuunnittelu, kh	51	250	250	250	250	250
Infrainvestointiohjelma yhteensä	96 932	159 659	196 717	189 083	96 795	91 535

Tilainvestointiohjelma jaettuna pääluokkiin, 1 000 €

Pääluokat	Tilinpäätös 2025	Talousarvio muutoksin 2026	Talousarvio 2027	Talous- suunnitelma 2028	Talous- suunnitelma 2029	Talous- suunnitelma 2030
Suunnitellut hankkeet > 3 miljoonaa euroa (toteutusmuotoa ei ole päätetty)	0	0	8 000	59 000	115 750	120 600
Nimetyt tilainvestointihankkeet > 3 miljoonaa euroa	46 337	63 499	34 954	28 797	0	0
Tilainvestointihankkeet < 3 miljoonaa euroa	4 194	12 950	11 450	11 200	11 200	11 200
Energiatehokkuushankkeet	85	1 000	1 000	2 000	2 000	2 000
Tilainvestointiohjelma yhteensä	50 615	77 449	55 404	100 997	128 950	133 800

2.7. Talousarvion sitovuustasot

	Sitovuus
KÄYTTÖTALOUSOSA (ulkoiset erät)	
Kaupunginvaltuusto	Toimintakate
Keskusvaalilautakunta	Toimintakate
Tarkastuslautakunta	Toimintakate
Työllisyysaluelautakunta	Toimintakate
Kaupunginhallitus	Toimintakate
Rakentamis- ja tilajaosto	Toimintakate
Suomenkielinen lasten ja nuorten palveluiden lautakunta	Toimintakate
Ruotsinkielinen lasten ja nuorten palveluiden lautakunta	Toimintakate
Kaupunkiympäristölautakunta	Toimintakate
Rakennus- ja lupalautakunta	Toimintakate
Turun kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta	Toimintakate
Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta	Toimintakate
Kulttuurilautakunta	Toimintakate
Liikuntalautakunta	Toimintakate
TULOSLASKELMAOSA	
Verotulot	
Valtionosuudet	
Rahoitustuotot ja -kulut	Netto
Satunnaiset erät	Netto
INVESTOINTIOSA	
Kaupunginhallitus	Investointimenot Rahoitusosuudet Luovutustulot
Suomenkielinen lasten ja nuorten palveluiden lautakunta	Investointimenot Rahoitusosuudet Luovutustulot
Ruotsinkielinen lasten ja nuorten palveluiden lautakunta	Investointimenot Rahoitusosuudet Luovutustulot
Kaupunkiympäristölautakunta	Investointimenot Rahoitusosuudet Luovutustulot
Turun kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta	Investointimenot Rahoitusosuudet Luovutustulot
Kulttuurilautakunta	Investointimenot Rahoitusosuudet Luovutustulot
Liikuntalautakunta	Investointimenot Rahoitusosuudet Luovutustulot
RAHOITUSOSA	
Lainakannan muutokset	Netto

Osavuositarkastuksissa ja tilinpäätöksessä raportoidaan kaupunginvaltuustolle talousarvion määrärahojen ja tuloerien poikkeamat ja niiden muutokset.

LAUTAKUNTIEN TOIMINNALLISET JA TALOUDELLISET TAVOITTEET

Kaupunginvaltuusto

Kuvaus toiminnasta

Ylintä päätäntävaltaa kaupungin toiminnassa käyttää asukkaiden valitsema kaupunginvaltuusto. Valtuusto valitaan neljäksi vuodeksi kerrallaan neljän vuoden välien järjestettävillä vaaleilla.

Turun kaupunginvaltuustossa on kaudella 2025–2029 yhteensä 67 valtuutettua, joiden määrä on kuntalaissa sidottu kaupungin asukaslukuun.

Kunnassa on valtuusto, joka vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta sekä käyttää kunnan päätösvaltaa. Kaupunginvaltuuston tehtävät on määrätty kuntalaissa. Sen mukaan valtuusto päättää:

1. kuntastrategiasta;
2. hallintosäännöstä;
3. talousarviosta ja taloussuunnitelmasta;
4. omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta;
5. liikelaitokselle asetettavista toiminnan ja talouden tavoitteista;
6. varallisuuden hoidon ja sijoitustoiminnan perusteista;
7. sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista;
8. palveluista ja muista suoritteista perittävien maksujen yleisistä perusteista;

9. takaussitoumuksen tai muun vakuuden antamisesta toisen velasta;
10. jäsenten valitsemisesta toimielimiin, jollei jäljempänä toisin säädetä;
11. luottamushenkilöiden taloudellisten etuuksien perusteista,
12. tilintarkastajien valitsemisesta;
13. tilinpäätöksen hyväksymisestä ja vastuuvapaudesta;
14. muista valtuuston päätettäviksi säädetyistä ja määrättyistä asioista.

Kaupunginvaltuutettujen paikkajako puolueittain (tilanne 1.9.2026):

Suomen Sosialidemokraattinen puolue	16
Kansallinen Kokoomus	15
Vihreä Liitto	11
Vasemmistoliitto	10
Perussuomalaiset	6
Suomen Keskusta	4
Ruotsalainen Kansanpuolue	3
Suomen Kristillisdemokraatit	1
Vasemmistoryhmä – Asukkaiden Turku	1

Kaupunginvaltuuston määrärahoista maksetaan valtuutettujen kokouspalkkiot sekä valtuustoryhmien tuet.

Talouden tavoitteet

Käyttötalouden määrärahat ja tuloarviot, 1 000 €

Käyttötalouden sitovuustaso toimintakate	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026 muutoksin	Talousarvio 2027
Ulkoiset			
Toimintatulot	0	0	0
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0
Toimintamenot	-392	-558	-521
TOIMINTAKATE	-392	-558	-521
Muutos-%		-42,4	6,6
Sisäiset			
Toimintatulot	-	-	-
Valmistus omaan käyttöön	-	-	-
Toimintamenot	-	-	-
TOIMINTAKATE	-	-	-
Muutos-%	-	-	-
Yhteensä			
Toimintatulot	0	0	0
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0
Toimintamenot	-392	-558	-521
TOIMINTAKATE	-392	-558	-521
Muutos-%		-42,4	6,6

Tarkastuslautakunta

Tilivelvollinen viranhaltija: Kaupunginreviisori Kari Koivuluhta

Kuvaus toiminnasta

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on

- valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat,
- huolehtia kaupungin ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta,
- arvioida valtuuston asettamien strategisten tavoitteiden ja toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumista kaupungissa ja kaupunkikonsernissa ja sitä, onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla,
- arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista,
- seurata yleisesti kaupunkikonsernin hallintoa ja taloutta sekä niissä ja kaupungin toiminnassa tapahtuvia muutoksia,
- seurata, että tilivelvolliset ja muut toiminnasta vastaavat henkilöt ovat ryhtyneet tarpeellisiin toimenpiteisiin niiden suositusten ja muistutusten johdosta, joihin arvioinnit ja tilintarkastus on antanut aihetta,
- tuottaa strategisen johtamisen ja toiminnan kehittämisen tueksi luotettavaa ja olennaista arviointitietoa
 - valtuustolle ja muille päätöksentekijöille,
 - kuntalaisille ja ympäröivälle yhteiskunnalle,
 - kaupungin henkilöstölle,
- valvoa kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saat-taa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi,
- hoitaa muita kuntalaissa lautakunnan tehtäväksi an-nettuja asioita.

Arviointi- ja tarkastustoiminnan tavoitteena on varmistaa kaupunkikonsernin toiminnan tarkoituksenmukaisuus ja tuloksellisuus sekä kuntalaisten etujen toteutuminen.

Toimintaympäristön muutokset

Tarkastuslautakunnan tehtäväkenttään vaikuttavat vaatimukset talouden tasapainottamisesta, tasapainottamista koskevien suunnitelmien sisällön ja toimenpiteiden toteutuksen ja riittävyyden arvioinnin tarve.

Toimintaan vaikuttavat myös kuntakonsernin toiminnan ja palvelutuotannon organisointi, järjestämistapa ja johtaminen sekä näissä tapahtuvat muutokset.

Lautakunnan toiminnassa tulee ottaa huomioon kulloinkin voimassa olevien ohjausasiakirjojen rakenne ja sisältö sekä ne muutostekijät, jotka vaikuttavat kaupunkikonsernin ja sen eri osien toimintaan ja tulokseen. Toimintaympäristössä tapahtuu jatkuvia muutoksia muun muassa lainsäädännön muutosten sekä lisääntyvän kuntarajat ylittävän yhteistyön takia.

Toiminnan kehittämissuunnitelma ja strategiset painopisteet

Turun kaupungissa alueiden tasapainoinen kehittyminen ja alueellisen eriytymisen vähentäminen on pormestariohjelmaan perustuva keskeinen, koko organisaatiota läpileikkaava tavoite, jossa onnistuminen edellyttää pitkäjänteistä, tietoon perustuvaa ja yhteisvaikuttavaa johtamista. Kehittämistä ohjaavat neljä strategista päämäärää: lasten ja lapsiperheiden eriytymisen ehkäisy, alueiden erityispiirteet huomioiva palveluverkko ja asuinalueiden laatu, kaupunkitasoinen mahdollisuuksien asuntopolitiikka sekä maahan muuttaneiden onnistunut kotoutuminen.

Vuonna 2027 yhteisvaikuttavassa vuosisuunnittelussa Jäkärlään kohdistuvat toimenpiteet on kuvailtu kaikkien palvelukokonaisuuksien osalta ”yhteisessä osassa” ja oheismateriaalissa. Muualla kaupungissa tehtävät segregaatian ja sen vaikutusten vähentämisen toimenpiteet kuvaillaan tässä kohdassa toimintasuunnitelmaa.

Tarkastuslautakunnan tavoitteena on tukea valtuuston päättämien strategisten tavoitteiden toteutumista. Tavoitteiden toteutumista tuetaan arviointitoiminnalla, jossa tarkastellaan asetettujen tavoitteiden toimeenpanoa, toteutumista ja vaikutuksia organisaation eri tasoilla ja toiminnoissa. Arviointitoiminnalla pyritään kattamaan olennaisimmiksi katsotut asiakokonaisuudet tai toiminnot valtuustokauden aikana. Arviointitoiminnan tuloksista raportoidaan kulloinkin tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tarkastuslautakunnan toiminnan sisältöön vaikuttavat muun muassa toimintaympäristössä ja kaupungin omassa toiminnassa tapahtuvat muutokset ja kulloinkin asetetut tavoitteet. Tarkastuslautakunnan toimintatapoja ja toiminnan sisältöä kehitetään jatkuvasti vastaamaan eteen tulevia haasteita.

Talouden tavoitteet

Käyttötalouden määrärahat ja tuloarviot, 1 000 €

Käyttötalouden sitovuustaso toimintakate	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026 muutoksin	Talousarvio 2027
Ulkoiset			
Toimintatulot	0	0	0
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0
Toimintamenot	-402	-536	-557
TOIMINTAKATE	-402	-536	-557
Muutos-%		-33,3	-4,0
Sisäiset			
Toimintatulot	-	-	-
Valmistus omaan käyttöön	-	-	-
Toimintamenot	-	-	-
TOIMINTAKATE	-	-	-
Muutos-%	-	-	-
Yhteensä			
Toimintatulot	0	0	0
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0
Toimintamenot	-402	-536	-557
TOIMINTAKATE	-402	-536	-557
Muutos-%		-33,3	-4,0

Keskusvaalilautakunta

Tilivelvolliset viranhaltijat: Keskusvaalilautakunnan sihteerit, kaupunginjuristi Noora Syysvirta ja juristi Henna Saanakorpi

Kuvaus toiminnasta

Vaalilain mukaan valtuuston on asetettava toimikaudekseen keskusvaalilautakunta. Keskusvaalilautakunta on vaalilakiin perustuva lakisääteinen toimielin, jonka keskeisin tehtävä on vaalien toimittaminen. Keskusvaalilautakunta toimii alue- ja kuntavaaleissa sekä valtiollisissa vaaleissa. Keskusvaalilautakunnan tehtävä on ylläpitää valmiutta vaalien ja kansanäänestysten järjestämiseen, vastata vaalien ja kansanäänestysten järjestämisestä sekä suorittaa alue- ja kuntavaaleissa tuloksen laskenta valtakunnallisten ohjeaikojen puitteissa.

Keskusvaalilautakuntaan kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja kolme muuta jäsentä sekä tarpeellinen määrä varajäseniä, joita on kuitenkin oltava vähintään viisi. Keskusvaalilautakunta on ottanut sihteeriksi kaupunginjuristin ja juristin Turun kaupungin konsernihallinnon lakipalveluiden yksiköstä.

Keskusvaalilautakunta päättää kokousaikatauluistaan. Keskusvaalilautakunta kokoontuu muun ohella vaalilaissa säädettyinä aikoina sekä lautakunnan puheenjohtajan kutsusta tarvittaessa.

Keskusvaalilautakunnan tulee huomioida toiminnassaan erilaiset tavara- ja palveluhankinnat ja henkilöstön

palkkaukseen liittyvät kustannukset huomioiden kulloinkin vallitsevat poikkeusolosuhteet.

Toimintaympäristön muutokset

Vuonna 2027 toimitetaan eduskuntavaalit. Eduskuntavaalien ennakkoonäänestys järjestetään 7-13.4.2027 välisenä aikana ja varsinainen vaalipäivä on 18.4.2027. Lisäksi keskusvaalilautakunta varautuu tulevien vaalien uudistustarpeisiin ja hankintoihin.

Vaalilain 188 §:n mukaan kunta vastaa kunnan keskusvaalilautakunnan, vaalilautakuntien, vaalitoimikuntien, yleisten ennakkoonäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoiden ja kotiaäänestyksen vaalitoimitsijoiden toiminnasta aiheutuneista sekä muista kuin 1 momentissa tarkoitettuista vaalien toimittamisesta aiheutuneista kustannuksista. Eduskuntavaaleissa, presidentinvaalissa ja europarlamenttivaaleissa oikeusministeriö suorittaa kunnalle kertakorvauksena ministeriön vahvistaman euro määrän jokaiselta vaaleissa äänioikeutetulta kunnan asukkaalta.

Talouden tavoitteet

Käyttötalouden määrärahat ja tuloarviot, 1 000 €

Käyttötalouden sitovuustaso toimintakate	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026 muutoksin	Talousarvio 2027
Ulkoiset			
Toimintatulot	240	0	375
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0
Toimintamenot	-800	-116	-585
TOIMINTAKATE	-560	-116	-210
Muutos-%		79,3	-81,5
Sisäiset			
Toimintatulot	-	-	-
Valmistus omaan käyttöön	-	-	-
Toimintamenot	-	-	-
TOIMINTAKATE	-	-	-
Muutos-%	-	-	-
Yhteensä			
Toimintatulot	240	0	375
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0
Toimintamenot	-800	-116	-585
TOIMINTAKATE	-560	-116	-210
Muutos-%		79,3	-81,5

2027 Eduskuntavaalit

2028 Vaaliton vuosi, ei säännönmukaisia vaaleja

2029 Alue- ja kuntavaalit, europarlamenttivaalit

2030 Presidentinvaalit

Konsernihallinto

Kaupunginhallitus

Kaupungin yhteiset toiminnot

Tilivelvollinen viranhaltija: Kansliapäällikkö Tuomas Heikkinen

Kuvaus toiminnasta

Konsernihallinto

Konsernihallinto vastaa kaupungin toiminnan ohjaamisesta ja koordinoimisesta. Se yhdistää kaupunkiorganisaation palvelukokonaisuudet ja yhtiöt toimivaksi kokonaisuudeksi. Konsernihallinnon tehtävänä on varmistaa, että Turun strategiset tavoitteet ja päätökset toteutuvat yhtenäisesti koko kaupunkikonsernissa.

Konsernihallinto valmistelee kaupungin toimielinten päätettäväksi tulevia asioita ja vastaa päätösten täytäntöönpanosta. Lisäksi se avustaa pormestaria ja kansliapäällikköä kaupungin hallinnon, taloudenhoidon ja toiminnan johtamisessa.

Konsernihallinnon johtajana toimiva kansliapäällikkö on Turun kaupungin ylin viranhaltija, ja johtaa pormestarin alaisuudessa kaupunkikonsernia.

Konsernihallinnon palvelukokonaisuuteen kuuluvat strategiaohjauksen, yhteisvaikuttavan ohjauksen ja resurssiohjauksen palvelualueet sekä kansliapäällikön suorassa ohjauksessa olevat erilliset toiminnot.

Strategiaohjaus vastaa kaupungin strategian, strategisen tiedon ja strategisen viestinnän johtamisesta ja kehittämisestä sekä johtaa kaupunkistrategian ja pormestariohjelman tavoitteiden toimeenpanoa. Tietotarpeiden kokonaishallintaa tukee tietopalvelut ja tiedon teknistä datanhallintaa tietohallinto. Strategiaohjauksen vastuualueita ovat Kansainvälinen yhteistyö ja protokolla-asiat, Strateginen tieto ja vaikuttaminen sekä viestintä- ja markkinointipalvelut.

Resurssiohjaus toimii konsernihallinnon ja palvelukokonaisuuksien tukena yhtenäistämällä muun muassa Turun kaupungin henkilöstö-, talous-, tieto- ja yleishallinnon sekä hankintojen toimintamalleja ja ratkaisuja sekä tuottamalla näihin liittyen ajantasaista tietoa koko kaupungin käyttöön. Resurssiohjauksen vastuualueita ovat Hankintapalvelut, Henkilöstöpalvelut, Talouspalvelut, Tietohallinto ja Yleishallinto.

Yhteisvaikuttava ohjaus vastaa kaupungin hallinto- ja organisaatorajojen ylittävän toiminnan ja palveluiden

koordinoinnista, jotta kaupunkiorganisaation toiminta on vaikuttavaa ja laaja-alaista. Kaupungin kehittämispalvelut, sisältäen kehittämisen ohjauksen, hankepalvelut, hankkeiden talouspalvelutuen ja tietopalvelut muodostavat kehittämisen ohjauksen ja tuen kokonaisuuden. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjaus, samoin osallisuuden ja verkkopalvelujen kehittäminen ovat niin ikään palvelualueelle kuuluvia koko kaupunkia tukevia toimintoja. Yhteisvaikuttavan ohjauksen vastuualueita ovat Asiakasohjaus, Asiakaspalvelu, Kehittämispalvelut, Palvelujen hallinta ja toiminnanohjaus sekä Palveluverkkojen hallinta.

Lakipalvelut, kaupunginsihteeristö, omistajaohjaus, sisäinen tarkastus sekä turvallisuus ja riskienhallinta –toiminnot toimivat suoraan kansliapäällikön alaisina erillisinä toimintoina.

Toimintaympäristön muutokset

Toimintaympäristön muutoksissa korostuu **ennakoivan varautumisen** merkitys kaupungin kasvun sekä väestö- ja ikärakenteen muutosten aiheuttamiin vaikutuksiin. Kaupungistuminen, väestön ikääntyminen, kansainvälistyminen ja monikielistyminen, alueellinen erilaistuminen ja eriytyminen sekä palvelutarpeiden eriytyminen lisäävät tarvetta kohdentaa palveluja entistä tarkemmin eri väestö- ja aluetasolle. Geopolitiikan ja –talouden muutokset korostavat kokonaisturvallisuuteen, huoltovarmuuteen ja omavaraisuuteen liittyviä ratkaisuja. Läntisen sijainnin ja läntisten yhteyksien kehittämisen merkitys tunnistetaan entistä laajemmin. Samanaikaisesti segregaaation hillintä ja osallisuuden vahvistaminen korostuvat keskeisinä yhteiskunnallisina tavoitteina.

Strategisen ja kriittisen tiedon merkitys kasvaa edelleen. Kaupunkitasoisen tiedon hallinnan, hyödyntämisen ja johtamisen lisääminen, datalähtöisyys sekä yhteisen tietoperustan vahvistaminen ovat keskeisiä kehityssuuntia. Tiedon hyödyntäminen edellyttää yhteentoimivia ratkaisuja ja tunnistettujen tietokatveiden aktiivista paikkaamista. Samalla yhteistyö erityisesti suurten kaupunkien kesken (mm. C6-yhteistyö) sekä kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa korostuu.

Julkisen talouden kiristynvä kehys luo epävarmuutta kuntatalouteen. Mahdollisesti seuraavalla hallituskaudella tapahtuva valtionosuusuudistuksen valmistelu sekä mahdolliset muutokset kansallisiin rahoitusjärjestelmiin vaikuttavat merkittävästi talouden ennakoitavuuteen, mutta antavat myös mahdollisuuden vaikuttaa nykyisen järjestelmän epäkohtien korjaamiseen. Samanaikaisesti kaupungin kasvu ja investointitason nousu lisäävät talous- ja hankintatoiminnan kuormitusta.

Kansainvälisessä toimintaympäristössä **EU-rahoituksen ja -ohjelmien painopiste siirtyy** entistä vahvemmin kilpailukykyyn, kasvuun, turvallisuuteen ja huoltovarmuuteen. Tuleva EU:n monivuotinen rahoituskehys muuttaa rahoituksen kohdentumista ja aluekehitysrahoituksen kansallista jakotapaa. Samalla geopolitiittinen tilanne, kuten Ukrainan jälleenrakentaminen, avaa uusia yhteistyö- ja rahoitusmahdollisuuksia.

Turvallisuusympäristön epävarmuus ja kompleksisuus lisääntyvät edelleen. Kyberuhkien kasvu, varautumisen vaatimusten kiristyminen sekä EU-tason sääntely (mm. kyberturvallisuus- ja tekoälynsäätely) edellyttävät organisaatiolta systemaattista kyvykkyyksien kehittämistä. Teknologiseen suvereniteettiin liittyvät kysymykset nousevat myös kaupungin agendalle. Samalla

digitaalisen toimintaympäristön luotettavuus ja jatkuvuus korostuvat keskeisinä tekijöinä palvelutuotannossa.

Digitalisaatio ja tekoälyn nopea kehittyminen muuttavat toimintatapoja läpileikkaavasti. Uudet teknologiat mahdollistavat palvelujen sujuvoittamisen, personoinnin ja tehokkaamman resurssien käytön, mutta edellyttävät samalla osaamisen jatkuvaa kehittämistä ja vastuullista hyödyntämistä. Kaupunkiyhteisen tiedon, asiakasymmärryksen ja digitaalisten palvelukanavien merkitys kasvaa päätöksenteon, johtamisen ja asiakasohjauksen tukena.

Viestinnän, markkinoinnin ja aktiivisen vaikuttamisen strateginen rooli vahvistuu edelleen. Toimintaympäristön pirstaloituminen, informaatiovaikuttamisen lisääntyminen ja mediakentän muutos korostavat proaktiivisen, läpinäkyvän ja vaikuttavan viestinnän merkitystä. Viestintä kytkeytyy entistä tiiviimmin kaupungin strategiseen vaikuttamiseen ja edunvalvontaan.

Kokonaisuutena toimintaympäristön kehitys lisää tarvetta strategiselle johtamiselle, ennakoivalle suunnittelulle sekä kaupunkitasoisten toimintamallien ja tiedon hyödyntämisen vahvistamiselle.

Toiminnan kehittämissuunnitelma ja strategiset painopisteet

Palvelualue	Tunnusluku	2025
Resurssiohjaus, Yhteisvaikuttava ohjaus, Strategiaohjaus, Erilliset toiminnot	Konsernihallinnon ulkoiset menot / kaupungin kokonaismenot	3,7 %

Palvelukokonaisuuden yleinen kehittämissuunnitelma

Konsernihallinnolla on kaupungin toimintaa ohjaava, mahdollistava ja tukeva rooli. Toimintaa kehitetään jatkuvasti yhteisvaikuttavuuden, yhtenäisten toimintatapojen, tiedolla johtamisen sekä tuottavuuden ja vaikuttavuuden vahvistamiseksi. Vuonna 2027 konsernihallinnon kehittämisen painopisteenä on kaupunkistrategian toimeenpanon tukeminen, palvelujen ja johtamisen uudistaminen sekä kaupungin kasvun, monimuotoistumisen ja toimintaympäristön muutosten ennakoiva hallinta.

Keskeisiä kehittämiskokonaisuuksia ovat johtamisen kehittämisohjelman toimeenpano, palvelustrategian edistäminen sekä segregaaion ja sen vaikutusten vähentämisen toimintamallin vahvistaminen. Erityistä huomiota kohdistetaan hyvinvoinnin ja osallisuuden

edistämiseen, yhteisvaikuttavaan kehittämiseen sekä kumppanuuksien ja järjestöyhteistyön vahvistamiseen. Samalla kehitetään yhteisvaikuttavaa vuosisuunnittelua ja raportointia sekä vahvistetaan toiminnan ja talouden kytkentää kaupungin keskeisiin strategiaan tavoitteisiin.

Talouden ja toiminnan ohjauksessa painotetaan talousvaikutusten arvioinnin, investointien hallinnan ja talouden ennakkoinnin kehittämistä. Kaupungin nopean kasvun vaikutuksia palveluihin, investointeihin ja toimintaympäristöön tarkastellaan ennakoivasti osana strategista suunnittelua ja päätöksentekoa. Lisäksi vahvistetaan tiedolla johtamista, tilannetietoisuutta sekä turvallisuusjohtamista ja kriisikyvykkyyttä muuttuvassa toimintaympäristössä.

Digitalisaation ja teknologian kehittämisessä keskeisiä painopisteitä ovat tekoälyn hallittu käyttöönotto, tietohallinto-ohjelman toteuttaminen, tietopalustan kehittäminen sekä perustietotekniikan uudistaminen. Tekoälyn

nopea kehittyminen edellyttää koko organisaatiolta jatkuvaa oppimista, osaamisen vahvistamista ja toimintatapojen uudistamista. Samalla kehitetään digiviestintää, henkilöstön digiosaamista sekä kaupungin kykyä hyödyntää dataa ja analytiikkaa päätöksenteossa.

Henkilöstön ja johtamisen kehittämisessä painottuvat uuden HR-järjestelmän käyttöönoton jatkovaiheet, työhyvinvoinnin edistäminen, johtamisosaamisen vahvistaminen sekä jatkuvan oppimisen mahdollistaminen muuttuvissa toimintaympäristöissä. Lisäksi kehitetään henkilöstön kansainvälisiä valmiuksia, monikulttuurisuusosaamista sekä ja integroitumista osaksi kaupungin toimintaa.

Palvelujen kehittämisessä jatketaan palveluverkkojen suunnittelua, ennakko vaikutusten arvioinnin vahvistamista sekä palvelutiedon kehittämistä asiakasviestinnän, monikanavaisten palvelujen ja talousohjauksen tarpeisiin. Verkkopalveluiden ja digitaalisten asiointikanavien kehittämisellä parannetaan palvelujen saavutettavuutta, asiakaslähtöisyyttä ja tehokkuutta. Samalla huomioidaan tilastollisen aluejaon muutosten vaikutukset tiedon tuotantoon, palveluiden suunnitteluun ja kaupunkikehittämiseen.

Konsernihallinto tukee hankintalainsäädännön muutosten toimeenpanoa, hankintaohjelman toteuttamista ja kehittää hankintojen ennakoivaa suunnittelua sekä in-house-palveluihin liittyvien muutosten hallintaa. Samalla seurataan EU-tason hankintasääntelyn muodostumista. Lisäksi vahvistetaan kaupungin valmiuksia vastata informaatiovaikuttamiseen ja disinformaatioon sekä kehitetään ennakoivaa varautumista ja kriisiviestintää.

Kansainvälisessä toiminnassa varaudutaan ja pyritään vaikuttamaan EU:n rahoitusympäristön muutoksiin, vahvistetaan eurooppalaisia verkostoja sekä kehitetään kaupunkien välistä yhteistyötä muun muassa Eurocities-järjestön ja muiden strategisten kumppanuuksien kautta. Tuotetaan kansainvälisen toiminnan tulevaisuuteen luotaava tilannekuvaus.

Henkilöstöohjelman tavoitteiden toteuttaminen

Turun kaupungin tavoitteena on olla vetovoimainen ja pitovoimainen työnantaja, joka tukee henkilöstön hyvinvointia merkityksellisessä työssä. Organisaatiokulttuuria kehitetään kunnioittavaksi ja turvalliseksi siten, että se mahdollistaa osallistumisen, yhteistyön ja arvostavan dialogin. Toimintaympäristön muutoksiin vastataan uudistamalla toimintatapoja ja osaamista, jotta palvelut kehittyvät asukkaiden tarpeiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstön vaihtuvuuden tuomat mahdollisuudet

tunnistetaan ja hyödynnetään organisaation uudistumisessa ja tulevaisuuden rakentamisessa.

Lähitulevaisuudessa ennakoivan ja kestävä henkilöstösuunnittelun rooli tulee korostumaan osana kaupungin talouden tasapainottamista.

Konsernihallinnossa keskiöön nousevat erityisesti:

1. Tehtävien ja vastuiden selkiyttäminen
2. Yhteisöllisyyden ja työpaikan psykologisen turvallisuuden lisääminen
3. Henkilöstön osaaminen vastaa muuttuvia palvelutarpeita

Toiminnan tavoitteet

Pormestariohjelman toimenpiteet

Konsernihallinto toteuttaa toimenpiteitä useaan pormestariohjelman teemaan. Toimenpiteet ovat usein palvelukokonaisuuksien toimintaa tukevia tai rooli on asioiden kaupunkitasoinen koordinointi.

1. Kestävä talous turvaa hyvinvoinnin ja elinvoiman

Toimenpiteet liittyen teemaan 1.1 Kestävä talous, valtionosuusuudistus ja investointikyky

Konsernihallinto osallistuu talouden edunvalvontaan, talouden puolivälitarkasteluun, tiedolla johtamisen kehittämiseen, tekoälyn hyödyntämiseen ja henkilöstöpolitiikan toimeenpanoon.

Vuonna 2027 laaditaan pormestariohjelmakauden talouden puolivälitarkastelu, jonka osana arvioidaan verotulojen, valtionosuuksien ja rahoitustuottojen riittävyys talouden tasapainotilaan taloussuunnitelmakauden ajalla

Asuinalueiden tasavertaisen kehittymisen tietopohjan yhdistäminen kaupungin muuhun tiedolla johtamiseen.

Toimenpiteet liittyen teemaan 1.2 Talouden kestävä perusura ja tuottavuus

Konsernihallinnon varmistaa, että tuottavuus-, talousvaikutus- ja resurssiohjausnäkökulmat ovat mukana palvelukokonaisuuksien valmistelussa.

Kehitetään palvelutiedon hallintaa palvelukuvausten yhdenmukaistamisella ja palveluiden elinkaaren hallinnan aloittamisella, joka vähentää päällekkäistä työtä, parantaa tiedon laatua ja laskee pitkän aikavälin

ylläpitokustannuksia. Palvelutiedon kaupunkitasoisella yhdenmukaistamisella tuotetaan tasalaatua tietoa asiakkaille. Samalla talouden ja toiminnan yhdistäminen helpottuu, kun päätöksenteko perustuu yhtenäiseen ja luotettavaan tietoon, mikä parantaa ennakoitavuutta ja tukee tarvelähtöistä palvelusuunnittelua.

Hankintaprosessia ja - ohjeistusta kehitetään hankintojen kustannustehokkuuden varmistamiseksi. Hankintojen toteuttamisessa haetaan optimaalista hinta-laatusuhdetta sekä kustannussäästöjä.

Toimenpiteet liittyen teemaan 1.3 Velkakatto, investointien ajoitus ja vastuiden seuranta

Konsernihallinnon rooli on talousohjauksen, investointien keskitetyn hallinnan, omistajaohjauksen ja raportointimittareiden yhteensovitus.

Velkakaton, investointien ajoituksen ja vastuiden seurannan osalta konsernihallinto vastaa talousohjauksen, investointien keskitetyn hallinnan, omistajaohjauksen ja raportointimittareiden yhteensovittamisesta. Tavoitteena on varmistaa, että investointeja ja taloutta johdetaan kokonaisuutena, kaupunkikonsernin pitkän aikavälin kestävyttä tukevalla tavalla.

2. Hyvinvoivat ja yhdenvertaiset turkulaiset

Hyvinvointisuunnitelman kirjattujen tavoitteiden toteuttamisen kokonaiskoordinaatiosta huolehtiminen.

Kaupunkilaisten mielen hyvinvointia, osallisuutta ja päihteettömyyttä vahvistetaan laajoin toimenpidekokonaisuuksin, johon kuuluu kohdennettua ryhmätoimintaa, tiedon jakamista sekä tapahtumia ja kampanjoita eri ikäryhmille. Toimintaa viedään eri alueille ja sitä suunnitellaan yhdessä järjestöjen ja asukkaiden kanssa. Ehkäisevän päihdetyön rakenteita ja tietopohjaa parannetaan Varhan Tiedolla tuloksiin-hankkeessa.

Turun tietopohjaa ja yhteistä tilannekuvaa vahvistetaan asukasbarometrillä sekä Muutoksen tuulet –katsauksella. Asukasbarometri tuottaa osana kaupunkistrategian seuranta kaks kertaa vuodessa seurantatietoa turkulaisten näkemyksistä hyvinvoinnista, turvallisuudesta, asuinalueista ja kaupungin kehittämisestä.

Asukasbarometrin ja muiden kyselyiden perusteella saatavat alueelliset erot osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä huomioidaan alueiden tasavertaisen kehittämisen suunnitelmissa

Toimenpiteet liittyen teemaan 2.1 Lasten kaupunki

Lasten ja nuorten kokemukset turvallisesta arjesta huomioidaan alueiden tasavertaisen kehittämisen suunnitelmissa.

Jatketaan nuorten asiakasohjausta tukevan toimintamallin käyttöönottoa, otetaan käyttöön uusia teknologioita (mm. Dynamics) ja laajennetaan jo käyttöön otettuja teknologioita (kuten elämäntilannekartoitus ZekkiPro). Asiakasohjausta parannetaan palvelu- ja toimijatietoa hyödyntävällä palveluhausta ja jatkokehitetään nuorille suunnattua verkkosivustoa ja kaupunkisovellusta. Tätä tuetaan yhteisvaikuttavan ohjauksen tiedonhallinnalla ja ydinprosesseilla (tietoon perustuva päätöksenteko). Nuorten asiakasohjauksen toimintamalli huomioi mm. järjestöjen sekä Varhan palvelut.

Varmistetaan, että lasten ja nuorten mielen hyvinvointiin ja ehkäisevään päihdetyöhön luodun Selvästi JEESI-toimintamallin sisällöt ja kokonaisuudet otetaan laajasti käyttöön perusopetuksessa (5.–9. luokat) sekä nuorisopalveluissa. Päivitetään edelleen materiaalia ja sisältöjä palautteen pohjalta. Selvitetään mallin muokkamista niin, että osia siitä voisi käyttää myös varhaiskasvatuksen tukena. Jatketaan edelleen myös AMK-opiskelijoille vietävää Päihdekasvattaja-koulutusta ja lisätään koulutuksen volyymia. Panostetaan nuorten päihdetoimenpiteisiin yhteistyössä Varhan ja järjestöjen kanssa sekä PAKKA-toiminnassa.

Maahanmuuttajajärjestöjen ja -yhteisöjen kanssa tehtävän yhteistyön kautta tavoitetaan enemmän perheitä.

Toimenpiteet liittyen teemaan 2.2 Nuorten kaupunki

Palveluverkkosuunnittelussa kartoitetaan ja huomioidaan tilojen tarjoamien mahdollisuuksien lisäksi henkilöstön riittävyys palveluiden saavutettavuuden takaamiseksi.

Jatketaan varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen nykyisten tilojen mahdollistama kapasiteettimäärittelytyötä sekä valmistellaan pitkän aikavälin suunnitelma erityisluokkien ja muiden palveluiden sijoittumisesta kaupungin palveluverkkoon.

Jatketaan edelleen laajaa työtä nuorten nikotiinittomuuden ehkäisyssä yhteistyössä Varhan ja järjestöjen kanssa. Panostetaan koulu- ja oppilaitostyöhön sekä suunnitellaan nuorisotiloille yhdessä nuorisopalveluiden kanssa hyvinvointiteemaiset tunnit. Jatketaan nuorten kohtaamisia ja suoran nuorilta tiedon keruuta mm. tapahtumissa ja vierailuissa sekä viemällä mielen hyvinvointi- ja päihdetietoutta ja ryhmiä heidän vapaa-ajan ympäristöihinsä helposti saavutettaviksi.

Syrjäytymisvaarassa olevien nuorten osallistumista vapaa-ajan toimintaan edistetään lisäämällä ymmärrystä

nuorten tilanteesta ja toiveista ECLI-valmennuksessa laaditun suunnitelman mukaisesti sekä kehittämällä palvelutarjontaa yhdistysten kanssa.

Panostetaan nuorten palveluiden tarvelähtöisempään esittämiseen kaupunkitasoista palvelutietoa hyödyntävällä palveluhaulla sekä nuorille suunnatulla verkkosivustolla ja Turku-sovelluksella. Selvitetään nuorille suunnatun chatbotin soveltuvuutta.

Toimenpiteet liittyen teemaan 2.3 Liikkuva ja liikuttava kaupunki

Jatketaan ikääntyneiden lakisääteiseen hyvinvointisuunnitelmaan kirjattujen toimenpiteiden toteuttamista ja juurruttamista yhteisvaikuttavasti ikäystävällisyystöryhmän kanssa.

Jatkokehitetään hyvinvointikeskusten toimintaa ja järjestöyhteistyötä. Lisätään keskusten palveluja, toimintoja, harrasteita ja yhteistyötä.

Toteutetaan liukuuestejakelu kaatumisten ehkäisemiseksi.

Asuinalueiden tasavertaisen kehittämisen tietopohja tuodaan harrastamisen ohjausryhmän käyttöön.

Toimenpiteet liittyen teemaan 2.4 Elävä kulttuuri-kaupunki

Kulttuuripalveluiden alueellinen toiminta huomioidaan ja nostetaan esiin alueiden tasavertaisen kehittämisen suunnitelmissa.

3. Turku lisää alueellista tasavertaisuutta ja purkaa segregatiota

Konsernihallinnon rooli: tiedolla johtaminen, vaikutusten arviointi, osallisuusmalli, asukasbudjetointi, monikielinen ja saavutettava viestintä sekä kumppanuuksien hallinta.

Toimenpiteet liittyen teemaan 3.1 Yhteisöllinen ja innostava kaupunki

Segregaation purkaminen ja alueellisen tasavertaisuuden lisääminen näkyy vuonna 2027 entistä vahvemmin kaupungin johtamisessa, palveluiden kehittämisessä ja asuinalueiden hyvinvoinnin edistämisessä. Seuraamme kehitystä säännöllisesti alue-, väestö- ja ikäryhmäkohtaisen tiedon avulla sekä hyödynnämme asuinalueiden tilannekuvaa strategisessa johtamisessa, vuosisuunnittelussa, talousarviovalmistelussa ja päätösten vaikutusten arvioinnissa. Tietoa käytetään erityisesti maankäytön, asumisen, palveluverkon sekä lasten ja nuorten palveluiden kehittämisessä. Samalla koulusegregaation

ehkäisystä ja vaikuttavuusarvioinnista saadut opit tuodaan osaksi toiminnanohjausta, resurssisuunnittelua ja yhteisvaikuttavaa johtamista.

Toimenpiteet liittyen teemaan 3.2 Viihtyisien ja toimivien asuinalueiden kaupunki

Kehitämme palveluverkkoa vahvistamalla tilojen yhteiskäyttöä, alueellista yhteistyötä ja palvelujen saavutettavuutta.

Toimenpiteet liittyen teemaan 3.3 Osallisuuden mahdollistava kaupunki

Yhteisöllisyyttä ja osallisuutta lisätään asukasbudjetoinnin, kansalaispaneelien, alueolohuonetoiminnan sekä järjestöjen kanssa toteutettavan yhteistyön avulla. Järjestöjen roolia vahvistetaan kehittämällä kumppanuuksia, osallistumisrakenteita ja yhteistyötä tukevia toimintamalleja.

Toimenpiteet liittyen teemaan 3.4 Köyhyyttä torjuva ja asunnottomuuden poistava kaupunki

Hyvinvointieroja ehkäistään kohdentamalla toimia alueiden tarpeisiin. Vahvistamme mielenterveys- ja päihdetyön alueellista suunnittelua, tuemme ikääntyneiden yhteisöllisyyttä ja kehitämme monikielisiä sekä saavutettavia palveluita. Asunnottomuuden ehkäisyä jatketaan yhteistyössä Varhan ja järjestöjen kanssa, ja kehitetyt toimintamallit vakiinnutetaan osaksi perustoimintaa. Ruoka-avun kehittämisessä painopistettä siirretään kohti kokonaisvaltaista hyvinvoinnin tukemista siten, että ruoka-apu toimii väylänä myös muihin palveluihin ja tukeen.

4. Koulutus, osaaminen ja työllisyys vievät uudelle vuosisadalle

Toimenpiteet liittyen teemaan 4.1 Osaava ja oppiva kaupunki

Maahanmuuttajajärjestöjen kanssa tehtävä yhteistyö, jonka kautta tavoitetaan perheitä ja yhteisöjä.

Turvallinen koulumatka on osa asuinalueiden viihtyisyyttä ja toimivaa ympäristöä (segregaatio työryhmä II). Koulumatkojen turvallisuus huomioidaan osana asuinalueiden tasavertaisen kehittämisen suunnitelmia.

Käynnistetään lukioiden verkkoselvitys ml kansainvälisen lukion tarpeet.

Toimenpiteet liittyen teemaan 4.4 Kotoutumista kehittävä kaupunki

Säännölliset imaamitapaamiset aloitetaan. OKM:n kanssa koulutetaan yhteisöjen avainhenkilöitä toimimaan kaupungin, yhteisöjen ja valtion välillä, Turussa 3 avainhenkilöä ja kaupungin asiantuntija. Säännöllinen turvallisuus- ja riskienhallintayhteistyö viranomaisen kanssa. Maahanmuuttajajärjestöjen neuvontapalvelun vakiinnuttaminen Monitorissa ja järjestöjen toiminnan ja tarpeiden kartoittaminen.

Segregaation ja sen vaikutusten vähentämisen työryhmä IV onnistunut kotoutuminen arvioi alueiden tasavertaisen kehittämisen toimenpiteiden vaikuttavuutta kotoutumisen näkökulmasta.

Maahanmuuttajajärjestöjen ja uskonnollisten yhteisöjen kanssa tehtävä yhteistyö tukee perheiden tavoittamista.

Tuodaan tietoa arvioinnin pohjaksi: asukas/asiakaskokemus, palvelujen elinkaaren hallinta, palvelujen hallinta, monikielisen kohderyhmän käyttäjätestaukset.

5. Asuminen, maankäyttö ja liikkuminen kestävän ja kehittyvän kaupungin perustana

Toimenpiteet

Kytetään segregaaion toimintamalli ja aluedata ilmastomuutokseen sopeutumisen haavoittuvilla asuinalueilla ilmasto-ohjelman tavoitteisiin. Varmistetaan alueiden tasavertaisen kehittämisen tietopohjan saatavuus kehityskäytävän kokonaissuunnittelussa.

Toimenpiteet liittyen teemaan 5.1 Kestävän rakenteen kaupunki

Huomioimme ympäristöarvot harkitessamme ja hyödyntäessämme tekoälyratkaisuja.

Itäharjun (laajeneva tiedepuiston alue) osalta toteutetaan palveluverkkoselvitys ml. Itäharjun monitoimitalo ja sen toiminnot. Merikaupungin osayleiskaavavalmisteluun liitteeksi valmistelemaan pitkän aikavälin palveluverkkotarpeiden suunnitelmaa.

Toimenpiteet liittyen teemaan 5.2 Hyvän asumisen kaupunki

Segregaation kokonaistavoitteiden tiiviimpi kytkeminen maankäytön ja kaavoituksen suunnitelmiin.

Kytetään aluetieto ja alueiden kehittämissuunnitelmat

- asemakaavoitukseen ja tontinluovutukseen
- perheasuntojen määrän kasvattamisen tavoitteisiin
- asuntotuotannon tavoitteisiin
- täydennysrakentamisen tavoitteisiin

6. Kunnianhimoinen ilmasto- ja luontokaupunki Turku

Konsernihallinnon osallistuminen liittyy talous- ja investointitietoon, vihreän rahoituksen edellytyksiin, konsernitason ohjaukseen ja ohjelmien kytkentään toiminnan ja talouden suunnitteluun.

Toimenpiteet liittyen teemaan 6.1 Hiilineutraali kaupunki

Ilmastomuutokseen sopeutumisen ja haavoittuvien asuinalueiden selvityksen kytkeminen segregaaion alueelliseen dataan

7. Vetovoimainen ja kansainvälinen Turku

Toimenpiteet liittyen teemaan 7.1 Alueen veturi ja yhtistyvoima

Konsernihallinnon toimintaa on kansainvälinen yhteistyö, edunvalvonta, EU-rahoituksen painopisteiden seuranta, strateginen tieto ja viestintä.

Yhteisvaikuttava ohjaus toimii aktiivisesti useissa kansainvälisissä verkostoissa, kuten Eurocities Social Affairs Forum ja Healthy Cities-verkosto. Teemoina mm. asunnottomuus, hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, sosiaalinen kestävävyys jne.

Toimenpiteet liittyen teemaan 7.2 Turku 800 vuotta tapahtuvien keskipisteinä

Kaupungin sisäinen Turku 800 ohjausryhmä yhdistää kaupungin oman tekemiseen Turku 2029 säätiön toimintaan. Yhteisvaikuttavan ohjauksen yhteistyö, osallisuus ja asuinalueiden kehittäminen osallistuvat aktiivisesti juhluvuoden suunnitteluun ja vahvistavat asukasnäkökulmaa

Palvelukokonaisuuden näkökulma segregaatitoimiin

Turun kaupungissa alueiden tasapainoinen kehittyminen ja alueellisen eriytymisen vähentäminen on pormestariohjelman perustava keskeinen, koko organisaatiota läpileikkaava tavoite, jossa onnistuminen edellyttää pitkäjänteistä, tietoon perustuvaa ja yhteisvaikuttavaa johtamista. Kehittämistä ohjaavat neljä strategista päämäärää: lasten ja lapsiperheiden eriytymisen ehkäisy, alueiden erityispiirteet huomioiva palveluverkko ja asuinalueiden laatu, kaupunkitasoinen mahdollisuuksien asuntopolitiikka sekä maahan muuttaneiden onnistunut kotoutuminen.

Vuonna 2027 yhteisvaikuttavassa vuosisuunnittelussa Jäkärlään kohdistuvat toimenpiteet on kuvailtu kaikkien palvelukokonaisuuksien osalta johdannon kappaleessa

1.5 ja oheismateriaalissa. Muualla kaupungissa tehtävät segregaatian ja sen vaikutusten vähentämisen toimenpiteet kuvaillaan tässä osassa palvelukokonaisuuden omaa toimintasuunnitelmaa.

Konsernihallinnon tehtävänä on luoda edellytykset segregaatian vähentämiselle, osallisuuden vahvistamiselle ja alueellisen yhdenvertaisuuden edistämiseksi koko kaupunkioorganisaatiossa. Työtä tuetaan tiedolla johtamisen menetelmillä, joiden avulla tuotetaan ajankohtaista tilannekuvaa, arvioidaan kehityssuuntia sekä tunnistetaan päätöksenteon kannalta keskeisiä vaikutuksia. Vaikutusten arviointia kehitetään osana valmistelua ja päätöksentekoa, jotta eri väestöryhmiin ja alueisiin kohdistuvat vaikutukset voidaan huomioida järjestelmällisesti.

Kehittämispalvelut tukevat kaupunkitason toimintamallien, kokeilujen ja poikkihallinnollisen yhteistyön kehittämistä sekä varmistavat, että segregaatian vähentämisen tavoitteet kytkeytyvät kaupungin strategiseen uudistumiseen. Henkilöstöjohtamisen tehtävänä on vahvistaa organisaation osaamista, johtamista ja toimintakulttuuria siten, että yhdenvertaisuuden, osallisuuden ja

asukaslähtöisyyden tavoitteet toteutuvat arjen työssä kaikilla toimialoilla. Talousjohtaminen puolestaan tukee tavoitteiden toteutumista varmistamalla, että resurssit kohdentuvat vaikuttavasti ja että hyvinvoinnin, osallisuuden ja alueellisen yhdenvertaisuuden näkökulmat huomioidaan talouden suunnittelussa ja seurannassa.

Asukkaiden osallistumismahdollisuuksia vahvistetaan osallisuusmallin ja asukasbudjetoinnin avulla. Lisäksi panostetaan monikieliseen ja saavutettavaan viestintään, jotta tieto kaupungin toiminnasta tavoittaa mahdollisimman laajasti eri asukasryhmät. Hankintojen kautta edistetään kaupungin strategisia tavoitteita huomioimalla kilpailutuksissa ja sopimushallinnassa tarkoituksenmukaisella tavalla yhdenvertaisuutta, saavutettavuutta ja alueellista vaikuttavuutta tukevia näkökulmia. Kumppanuuksia järjestöjen, yhteisöjen ja muiden sidosryhmien kanssa johdetaan ja kehitetään tavoitteellisesti, jotta kaupungin, asukkaiden ja yhteistyökumppaneiden voimavaroja voidaan yhdistää yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Talouden tavoitteet

Käyttötalouden määrärahat ja tuloarviot, 1 000 €

Kaupunginhallitus yhteensä

Käyttötalousosa sitovuustaso toimintakate	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026 muutoksin	Talousarvio 2027
Ulkoiset			
Toimintatulot	90 115	87 031	92 319
Valmistus omaan käyttöön	1 673	1 830	2 509
Toimintamenot	-281 531	-294 920	-318 258
TOIMINTAKATE	-189 743	-206 058	-223 430
Muutos-%		-8,6	-8,4
Sisäiset			
Toimintatulot	-	-	-
Valmistus omaan käyttöön	-	-	-
Toimintamenot	-	-	-
TOIMINTAKATE	-	-	-
Muutos-%		-	-
Yhteensä			
Toimintatulot	90 115	87 031	92 319
Valmistus omaan käyttöön	1 673	1 830	2 509
Toimintamenot	-281 531	-294 920	-318 258
TOIMINTAKATE	-189 743	-206 058	-223 430
Muutos-%		-8,6	-8,4

Käyttötalousosa sitovuustaso toimintakate	Konsernihallinto			Elinvoiman palvelukokonaisuus		
	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026 muutoksin	Talousarvio 2027	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026 muutoksin	Talousarvio 2027
Ulkoiset						
Toimintatulot	1 498	934	675	2 973	1 329	513
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0
Toimintamenot	-35 030	-39 076	-38 409	-20 660	-25 409	-25 501
TOIMINTAKATE	-33 532	-38 141	-37 733	-17 687	-24 080	-24 988
Muutos-%		-13,7	1,1		-36,1	-3,8
Sisäiset						
Toimintatulot	-	-	-	-	-	-
Valmistus omaan käyttöön	-	-	-	-	-	-
Toimintamenot	-	-	-	-	-	-
TOIMINTAKATE	-	-	-	-	-	-
Muutos-%	-	-	-	-	-	-
Yhteensä						
Toimintatulot	1 498	934	675	2 973	1 329	513
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0
Toimintamenot	-35 030	-39 076	-38 409	-20 660	-25 409	-25 501
TOIMINTAKATE	-33 532	-38 141	-37 733	-17 687	-24 080	-24 988
Muutos-%		-13,7	1,1		-36,1	-3,8

Käyttötalousosa sitovuustaso toimintakate	Kaupunkirakentaminen ja tilat palvelukokonaisuus			Kh, kaupungin yhteiset toiminnot		
	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026 muutoksin	Talousarvio 2027	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026 muutoksin	Talousarvio 2027
Ulkoiset						
Toimintatulot	31 021	27 614	28 411	54 622	57 154	62 719
Valmistus omaan käyttöön	1 672	1 830	2 509	2	0	0
Toimintamenot	-134 524	-141 380	-156 736	-91 317	-89 055	-97 612
TOIMINTAKATE	-101 832	-111 936	-125 816	-36 693	-31 901	-34 894
Muutos-%		-9,9	-12,4		13,1	-9,4
Sisäiset						
Toimintatulot	-	-	-	-	-	-
Valmistus omaan käyttöön	-	-	-	-	-	-
Toimintamenot	-	-	-	-	-	-
TOIMINTAKATE	-	-	-	-	-	-
Muutos-%	-	-	-	-	-	-
Yhteensä						
Toimintatulot	31 021	27 614	28 411	54 622	57 154	62 719
Valmistus omaan käyttöön	1 672	1 830	2 509	2	0	0
Toimintamenot	-134 524	-141 380	-156 736	-91 317	-89 055	-97 612
TOIMINTAKATE	-101 832	-111 936	-125 816	-36 693	-31 901	-34 894
Muutos-%		-9,9	-12,4		13,1	-9,4

Investointien määrärahat ja tuloarviot, 1 000 €

Kaupunginhallitus yhteensä

Investointiosa sitovuustaso BRUTTO	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026 muutoksin	Talousarvio 2027
Investointimenot	-210 587	-301 861	-305 482
Rahoitusosuudet	9 589	5 000	5 000
Luovutustulot	29 711	62 585	41 000
NETTO	-171 286	-234 276	-259 482
Muutos-%		36,8	10,8

Investointiosa sitovuustaso BRUTTO	Konsernihallinto			Kaupungin yhteiset		
	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026 muutoksin	Talousarvio 2027	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026 muutoksin	Talousarvio 2027
Investointimenot	-5 841	-6 790	-6 820	-204 746	-295 071	-298 663
Rahoitusosuudet	0	0	0	9 589	5 000	5 000
Luovutustulot	0	0	0	29 711	62 585	41 000
NETTO	-5 841	-6 790	-6 820	-165 445	-227 486	-252 663
Muutos-%		16,3	0,4		37,5	11,1

Elinvoiman palvelukokonaisuus

Tilivelvollinen viranhaltija: Elinvoimajohtaja Vesa Palander

Kuvaus toiminnasta

Elinvoiman palvelualue

Elinvoiman palvelukokonaisuus vauhdittaa Turun kasvua ja kehitystä kaupunginhallituksen alaisuudessa. Sen tehtävänä on vahvistaa Turkua kilpailukykyisenä ja houkuttelevana kaupunkina yrityksille, osaajille, asukkaille ja matkailijoille sekä johtaa strategisesti kaupunkikonsernin yritys- ja matkailupalveluita. Palvelukokonaisuus tunnistaa elinkeinoelämän tarpeet ja varmistaa, että ne näkyvät kaupungin päätöksenteossa ja arjessa. Palvelukokonaisuus muodostuu elinvoiman ja työllisyyspalveluiden palvelualueista.

Toimintaa ohjaa elinvoimaohjelma, joka toteuttaa kaupunkistrategian kasvutavoitteita. Vuosi 2027 on ohjelman ensimmäisen vaiheen (2026–2029) toteutusvuosi: rakennetaan kasvun edellytyksiä ja puretaan pullonkauloja energian, saavutettavuuden, osaavan työvoiman ja tonttitarjonnan osalta sekä vahvistetaan vahvuusalojen ekosysteemejä ja kansainvälistä vetovoimaa.

Elinvoiman palvelualue kokoaa yhteen koulutuksen, osaamisen ja innovaatiot koko oppimisen polulla, houkuttelee investointeja ja yrityksiä alueelle sekä ohjaa ja edistää ilmasto- ja ympäristöpolitiikkaa yhdessä kumppaneiden ja sidosryhmien kanssa. Palvelualue on myös uuden luomisen alusta: se rakentaa innovaatio- ja kokeilukulttuuria, vahvistaa kumppanuuksia ja vie eteenpäin elinkeinoelämän kannalta merkittävää kaupunkikehitystä edistäen erityisesti tekoälyn, datan ja digitaalisten palveluiden hyödyntämistä osana kaupungin kehittämistä. Toimintaa johdetaan tiedolla: seudullista tilannekuvaa, ennakointia ja vaikuttavuusmittareita hyödynnetään resurssien kohdentamisessa.

Elinvoiman palvelualue muodostuu seuraavista vastuualueista:

Innovaatiot, osaaminen ja kasvu johtaa kaupunkikonsernin yrityspalveluita sekä vauhdittaa Turun elinvoimaa ja kilpailukykyä kehittämällä osaamista, tukemalla jatkuvaa oppimista, johtamalla TKI- ja innovaatiotoimintaa, edistämällä kokeilukulttuuria ja dataan perustuvaa vaikuttavuuden mittaamista sekä tukemalla startupien ja kasvuyritysten menestystä. Vastuualue vahvistaa

koulutuksen ja elinkeinoelämän kohtaantoa yhdessä korkeakoulujen ja oppilaitosten kanssa.

Sijoittumispalvelut johtaa kaupunkikonsernin yritysten sijoittautumispalveluita ja innovaatiokumppanuuksia sekä edistää kansainvälisten investointien saamista alueelle. Lisäksi se johtaa tapahtumien järjestämiseen liittyvää lupaprosessia.

Elinvoimahankkeet vastaa elinvoimapalveluiden rajapintaan kiinnittyvien kaupunkikehityshankkeiden koordinaatiosta, hankealoitteiden kehittämisestä ja valmistelusta käynnistämispäätöstä varten. Vastuualue tunnistaa kehityspotentiaalia elinkeinoelämän näkökulmasta ja edistää sen käytännön toimeenpanoa yhdessä kaupungin muiden palvelukokonaisuuksien kanssa.

Kaupalliset palvelut vastaa Turun keskustan elinvoiman ja kauppapaikkojen kehittämisestä sekä myy ja markkinoi erityisesti ydinkeskustaa ja vanhan kaupungin aluetta uusille toimijoille.

Suur tapahtumat koordinoi, ohjaa ja edistää kaupungin tapahtumatoimintaa strategian mukaisesti. Vuonna 2027 painottuu Turku 800 -juhlavuoden 2029 valmistelu kansainvälisen näkyvyyden kärkenä.

Ilmasto, luonto ja kiertotalous ohjaa pormestarin ohjauksessa ilmasto-, energia- ja ympäristöpolitiikkaa kaupunkikonsernissa sekä edistää resurssiviisautta ja kiertotaloutta yhteistyössä kumppanien ja sidosryhmien kanssa.

Työllisyyspalvelujen palvelualue

Työllisyyspalveluiden palvelualue edistää osaavan työvoiman kansallista ja kansainvälistä saatavuutta sekä työllisyyttä. Palvelualue vastaa julkisten työvoimapalveluiden järjestämisestä, kaupungin työllisyyden edistämisestä sekä niihin liittyvästä kehittämisestä ja koordinaatiosta/yhteensovituksista kaupungin muihin toimintoihin. Lisäksi palvelualueelle kuuluvat kansainvälisen osaamisen ja kotoutumista edistämisen palvelujen järjestäminen sekä niihin liittyvä kehittäminen ja koordinaatio/yhteensovitus kaupungin muihin toimintoihin. Palvelualue tuottaa myös alkavan yrittäjän palvelut ammatinharjoittajille.

Julkisten työvoimapalveluiden järjestämiseksi Turku muodostaa yhdessä 22:n varsinaissuomalaisen kunnan kanssa Turun työllisyysalueen. Turku toimii työllisyysalueen vastuukuntana. Työllisyysaluetta koskevan yhteistoimintasopimuksen mukaisesti toimivaltaa delegoidaan työllisyysalueen muiden kuntien viranhaltijoille kuntalain 54 §:n mukaisella sopimuksella. Sopimus koskee työllisyysalueen lähipalvelutehtäviä. Turku vastuu- kuntana tuottaa työllisyysalueen yhteiset palvelut kaikille kunnille. Lisäksi Turku vastaa lähipalveluista kaupungin omille työnhakija- ja työnantaja-asiakkaille. Työllisyysaluelautakunta toimii kuntalain 51 §:n mukaisesti osana Turun kaupungin organisaatiota työvoimapalveluiden lakisääteisten tehtävien järjestämisessä sopimuksen osapuolten yhteisenä monijäsenisenä toimieli- menä ja työllisyysalueen työvoimaviranomaisena.

Toimintaympäristön muutokset

Elinvoiman palvelualue

Turun elinvoiman toimintaympäristöä leimaa vuosina 2025–2029 välitila, jossa talous, osaaminen, energia ja työvoima eivät vielä ole keskenään synkroniassa. Tämä näkyy investointipäätösten viivästymisenä, osaajapula- na ja infrastruktuurin pullonkauloina. Toimintaympä- ristöä muokkaavat samanaikaisesti kuusi muutosvoi- maa: geopolitiikka, talous, energia, teknologia, sosiaali- nen rakenne ja lainsäädäntö, joiden yhteisvaikutus ei ole lineaarinen. Muutosten hallinta edellyttää järjestel- mätason tilannekuvaa ja ennakkointia, ei yksittäisten mit- tareiden seurantaa.

Energian saatavuus ja saavutettavuus ovat nousseet kasvun kovimmiksi reunaehdoiksi. Sähköverkon siirto- kapasiteetin rajoitteet hidastavat teollisuus- ja clean- tech-investointeja Turun seudulla jo nyt, samalla kun meriteollisuuden ennakoitaan 2 000–3 500 uutta työ- paikkaa vuoteen 2029 mennessä. Ratkaisut edellyttävät energian, maankäytön ja liikenteen yhtäaikaista käsitte- lyä sekä kansallisen tason edunvalvontaa erityisesti Länsiradan ja kansainvälisten lentoyhteyksien osalta.

Osaavan työvoiman saatavuus on muuttunut rakenteel- liseksi kysymykseksi. Turun työmarkkinat koostuvat rin- nakkaisista järjestelmistä, joissa avoimet työpaikat ja työttömyys esiintyvät samanaikaisesti. Tekniikan alan tutkintotuotanto ei nykyisellään kata ennakoitua kysyn- tää, ja kansainvälisten osaajien potentiaali on alikäy- tetty: Turussa on 37 053 monikielistä asukasta (17,7 %), mutta ulkomaalaisten työttömyysaste on 29,8 %. Koh- taannon parantaminen edellyttää koulutusvirtojen oh- jaamista ennakkointidatalla ja tiiviimpää yhteistyötä kor- keakoulujen, oppilaitosten ja työnantajien kanssa.

Tekoälyn ja datan nopea yleistyminen muuttaa yritysten liiketoimintamalleja, osaamisvaatimuksia ja kaupungin omaa palvelutuotantoa. Samalla Euroopan puolustus- ja huoltovarmuusinvestointien kasvu avaa uusia mah- dollisuuksia dual use -teknologioille ja meriklusterille. Muutos edellyttää palvelualueelta oman data- ja AI-ky- vykkyyden nostoa sekä kokeilualustojen ja innovatiivis- ten hankintojen aktiivista käyttöä.

Kilpailu investoinneista, osaajista ja matkailijoista käy- dään kansainvälisillä markkinoilla. Matkailussa on käyn- nissä rakennemuutos, jossa kansainvälisen matkailun osuuden (nyt 15 %) ja ympärivuotisuuden kasvattami- nen ovat ratkaisevia. Turku 800 -juhlavuoden 2029 val- mistelu siirtyy vuonna 2027 täysimittaiseen toteutusvai- heeseen ja kytkeytyy kaupunkibrändin, matkailun ja kansainvälisen näkyvyyden kokonaisuuteen.

Julkisen talouden kiristyminen, valtionosuusuudistukset ja EU-rahoituksen ohjelmakauden muutokset lisäävät ulkoisen rahoituksen ja tiukan priorisoinnin merkitystä. Kasvun edellytykset ovat yhä selvemmin seudullisia: 22 % Turun työpaikoista täytetään pendelöinnillä, ja yritys- tonttitarjonta, energiainfrastruktuuri sekä osaajapooli ratkaistaan seututasolla.

Työllisyyspalvelujen palvelualue

Toimeentulotuki uudistus on kasvattanut asiakasmääriä ja lisännyt palvelujen kysyntää samalla, kun muunkielis- ten asiakkaiden määrän kasvu lisää ohjauksen, neu- vonnan ja kotoutumista tukevien palvelujen tarvetta. Ko- toutumisen edistämisestä annettuun lakiin ehdotetut muutokset laajentavat työvoimaviranomaisten tehtäviä, mikä kasvattaa palvelujärjestelmän kuormitusta enti- sestään.

Samanaikaisesti sosiaalihuoltolakiin ehdotetut muutok- set voivat vähentää kaikkein heikoimmassa työmark- kina-asemassa olevien henkilöiden käytettävissä olevia palveluja, mikä lisää painetta työllisyyspalveluiden ky- kyyn vastata asiakkaiden moninaisiin tuen tarpeisiin. Työvoiman saatavuuden turvaaminen, osaavan työvoi- man rekrytoinnin tukeminen sekä työnvälityspalvelut ko- rostuvat yhä enemmän alueen elinvoiman ja yritysten kilpailukyvyn näkökulmasta.

Digitalisaation ja tekoälyn nopea kehitys muokkaavat työmarkkinoita, työn sisältöjä ja osaamisvaatimuksia sekä edellyttävät palveluilta jatkuvaa uudistumista. Li- säksi kuntien ja valtion välinen työnjako on muutok- sessa, ja myös julkisten työllisyyspalvelujen järjestämis- vastuun perusteita arvioidaan uudelleen. Muutokset ko- rostavat tarvetta kehittää palveluiden vaikuttavuutta, varmistaa riittävät resurssit sekä vahvistaa henkilöstön osaamista nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä.

Työttömien työnhakijoiden määrä on kasvanut keskimäärin 15 060 työnhakijasta 15 995 työnhakijaan (+6,2 %) vuosien 2025 ja 2026 välillä. Työttömien työnhakijoiden määrä on myös kasvanut kaikissa erityisryhmissä vuonna 2026. Suurin kasvu oli pitkäaikaistyöttömissä: 7 064 henkilöä, mikä on 1 459 (+26,0 %) enemmän kuin vuonna 2025. Nuorten työttömien määrä kasvoi 292 (+15,5 %) ja ulkomaalaisten 48 (+1,7 %) henkilöllä.

Työttömyyden ennusteet viittaavat maltilliseen laskuun vuonna 2027 kuluvaan vuoteen verrattuna. Erityisryhmien kiinnittyminen työmarkkinoille tiedetään muita työnhakijoita haastavammaksi, mutta erityisryhmien työttömien työnhakijoiden määrien kasvu ei välttämättä jatku enää vuonna 2027 samankaltaisena kuin vuosien 2025–2026 välillä. Mahdolliset kiristykset maahanmuuttopolitiikkaan vaikuttavat ulkomaalaisten määrään myös työllisyyspalveluissa, ja kiristysten seurauksena ulkomaalaisten määrän kasvu saattaa ainakin taittua. Ulkomaalaisten työttömien työnhakijoiden määrän kasvu ei tosin ole ollut voimakasta, ja yleisen työmarkkinatilanteen paraneminen helpottaa myös tämän ryhmän työllistymistä. Ulkomaalaisten työttömien työnhakijoiden määrän ennustaminen on haastavaa, koska ryhmä on hyvin heterogeeninen. Työllisyystilanteen paraneminen saattaa kasvattaa palveluntarvetta siten, että esimerkiksi töiden perässä muuttavat henkilöt tuovat mukanaan perheenjäseniä, jotka kasvattavat ryhmäkokoja ja palveluntarvetta. Toisaalta esimerkiksi ehdotetut kiristykset opiskelijoiden perheenjäsenien oleskelulupiin keväälle 2027 toteutuessaan vähentävät opiskelijoiden perheenjäsenien muuttoa Suomeen.

Pitkäaikaistyöttömien määrä on kasvanut voimakkaasti viime vuosina. Työmarkkinatilanteen parantuessa kasvu ei todennäköisesti tule jatkumaan samankaltaisena kuin vuosien 2024–2026 välillä, vaikka pitkäaikaistyöttömien kiinnittyminen työmarkkinoille on haastavampaa kuin muilla työnhakijoilla.

Nuorten työttömien määrä on kasvanut huomattavasti viime vuodesta. Lukumäärän kasvu hidastuu ennusteen perusteella, mutta ei täysin pysähdy tai käänny laskuun. Työmarkkinatilanteen parantumisen tulisi helpottaa nuorten työllistymistä ja toisaalta ehkäistä työttömäksi päätymistä, vaikka työmarkkinatilanteen parantuminen näkyy ensin muissa työnhakijaryhmissä.

Työ- ja elinkeinoministeriön työmarkkinaennusteessa toukokuulta 2026 [1] koko maan tasolla vuoden 2027 työttömien ryhmien muutokset on esitetty alla olevassa taulukossa:

Ryhmä	Muutos vuoteen 2026 verrattuna
Työttömät työnhakijat	-1,2 %
Pitkäaikaistyöttömät	-2,1 %
Nuorisotyöttömät	+2,4 %

Maahanmuuton ennustetaan laskevan vuoden 2021 tasolle, eli koko maassa nettomaahanmuutto vuonna 2027 on noin puolet vuoden 2026 nettomaahanmuutosta. Turun osalta vieraskielisten henkilöiden määrän kasvun odotetaan hidastuvan, ja kiristyvän maahanmuuttopolitiikan aiheuttavan jälleen epävarmuutta ennustamiseen.

Taulukossa on kuvattu Turun kaikkien työttömien sekä pitkäaikaistyöttömien ja nuorten työttömien määrän (vaja vuosikeskiarvo) kehitystä vuosilta 2025–2026 ja arvio muutoksesta vuodelle 2027 pohjautuen työ- ja elinkeinoministeriön työmarkkinaennusteessa arvioituihin muutoksiin.

Ryhmä	2025	2026	Arvio muutoksesta vuodelle 2027	Arvio 2027
Työttömät työnhakijat	15 060	15 995	-1 %	15 835
Pitkäaikaistyöttömät	5 605	7 064	-2 %	6 923
Nuoret	1 888	2 180	+3 %	2 245

Kotoutumisen rahoitusmalli muuttuu osan rahoituksesta siirtyessä laskennallisista korvauksista valtionosuuksi. Jatkossa olennaista on kotoutumisen tarkasteleminen myös muiden kuin työttömien työnhakijoiden näkökulmasta, työperusteisen maahanmuuton ja kotoutumisen yhdistäminen ja opiskelijoiden sekä perheiden

kotoutumisen/asettautumisen tukeminen. Työvoimaviranomaisen tehtävät muuttuvat luku- ja kirjoitustaidon koulutuksen siirtyessä kuntien järjestämisvastuulle. Mikäli suunniteltu kotihoidon tuen muutos toteutuu, kotiäitien tavoittaminen hankaloituu, ja tarpeet järjestöyhteistyölle kasvavat.

Turun Työllistämispalvelut Oy toiminta on käynnistynyt. Yritys edistää työttömien työnhakijoiden valmentamista, työllistämistä ja poluttamista työmarkkinoille. Se tarjoaa vaikeassa työmarkkinatilanteessa oleville työttömille työnhakijoille määräaikaista työsuhteita ja yksilöllistä

ura- ja työkykyvalmennusta. Työtehtävät sijoittuvat pääosin Turun kaupungin organisaatioon. Kaupunki toimii työllistämisen alustana ja tarjoaa oppimisympäristön osatutkinnoille.

Toiminnan kehittämissuunnitelma ja strategiset painopisteet

Tunnusluku	Vastuu	Lähtötaso	TA 2027	Ohjelmatavoite	Kytkös
Uudet työpaikat, kpl/v	Elinvoima	ei dataa	+1 000	15 000 (2040)	KS 1.3 · EO 4.4
T&K-menot, % BKT:sta (V-S)	Elinvoima	2,1	3,0	4 % (2029)	KS 1.4 · EO 4.2
Innovatiivisten hankintojen osuus, %	Elinvoima	6,7	10	15 % (2029)	KS 1.1 · EO 4.3
Tekniikan aloituspaikat, muutos-%	Elinvoima	0	+20	+30 % (2028)	KS 1.6 · EO 4.5
Matkailutulo, M€ (seutu / Turku)	Elinvoima	447 / 338	500 / 380	1 000 M€ (2040)	KS 1.8 · EO 4.9
Nuorisotyöttömyys, %	Työllisyys	14,5	12,0	8 % (2029)	KS 2.1 · EO 4.6
Ulkomaalaisten työttömyysaste, %	Työllisyys	29,8	25,0	18 % (2029)	KS 2.6 · EO 4.7
Kasvihuonekaasu-päästöjen vähenemä	Elinvoima	tiekartta 2029	tiekartan mukainen	hiilineutraali 2029	KS 4.3 · EO 4.1

Palvelukokonaisuuden yleinen kehittämissuunnitelma

Elinvoimapalvelujen palvelualue

Elinvoiman palvelualueen kehittämisen painopisteinä vuonna 2027 ovat elinvoimaohjelman ensimmäisen vaiheen toimeenpanto ja kasvun pullonkaulojen purkaminen. Keskiössä ovat yritysten kasvun ja investointien edellytykset, vahvuusalojen ekosysteemien ja TKI-toiminnan kaupallistaminen, koulutuksen ja elinkeinoelämän kohtaanto, kansainvälinen vetovoima ja kaupunki-brändi sekä keskustan, matkailun ja tapahtumien elinvoima. Yrityspalveluja kehitetään yhden luukun periaatteella sekä suurimpien työllistäjien kumppanuusmallilla ja pienyrittäjien palveluilla. Kaupungin roolia kysynnän luojana vahvistetaan nostamalla innovatiivisten hankintojen osuutta, avaamalla kaupungin dataa ja tarjoamalla kaupungin hankkeita ja palveluja yritysten kokeilualustoiksi. Ilmasto-, energia- ja kiertotaloustyötä johdetaan kestävän kasvun mahdollistajana, erityisesti energiakapasiteetin ja teollisuusinvestointien edellytysten osalta sekä alueen vahvaa osaamista, tietopohjaa ja yhteistyöverkostoja hyödyntäen.

Toimintatapaa uudistetaan tiedolla johtamiseen ja vaikuttavuuteen perustuvaksi. Palvelualue ottaa käyttöön elinvoimaohjelman KPI-mittariston, ylläpitää seudullista tilannekuvaa ja ennakkointia sekä hyödyntää tekoälyä ja dataa niin analyysissä kuin omista työprosesseissaan. Ulkoisen hanke- ja EU-rahoituksen osuutta kasvateetaan, ja seudullista yhteistyötä syvennetään yhteisesti rahoitettavien kärkein kautta. Konserniyhtiöiden, erityisesti Business Turun ja Visit Turku Archipelagon, omistajaohjausta terävöitetään yhteisillä tavoitteilla ja mittareilla. Turku 800 -juhlavuoden 2029 valmistelu etenee vuonna 2027 täysimittaiseen toteutusvaiheeseen.

Henkilöstön osalta painopisteinä ovat tehtävien ja vastuiden selkiyttäminen uudistuneessa organisaatiossa, yhteisöllisyyden ja psykologisen turvallisuuden vahvistaminen sekä osaamisen kehittäminen vastaamaan muuttuvia palvelutarpeita erityisesti data-, tekoäly- ja kumppanuusosaamisen osalta. Ennakoivalla henkilöstösuunnittelulla varmistetaan resurssien kohdentumisen strategisiin painopisteisiin.

Työllisyyspalvelujen palvelualue

Työllisyyspalvelujen kehittämisen painopisteinä vuonna 2027 ovat työnantajapalvelujen uudistaminen, nuorten

ja vastavalmistuneiden työllisyyden vahvistaminen, pitkäaikaistyöttömyyden ja rakennetyöttömyyden ehkäisy sekä kansainvälisen osaamisen ja kotoutumisen tukeminen. Tavoitteena on kohdentaa palvelut entistä vaikuttavammin niistä hyötyville, lisätä työnvälitystyöhön käytettävää työaikaa sekä vahvistaa kustannusvaikuttavuutta. Kehittämisessä korostuvat asiakaslähtöiset palvelut, työnantaja- ja sidosryhmäyhteistyö, monialaiset palvelupolut sekä alueellisen eriytymiskehityksen vähentäminen. Toimintaa uudistetaan hyödyntämällä digitalisaatiota, automaatiota ja tekoälyä, kehittämällä johtamista ja henkilöstön osaamista sekä lisäämällä tulospohjaisia hankintamalleja. Keskeistä on myös tiivis yhteistyö valtion, hyvinvointialueen ja Kelan kanssa erityisesti tietojärjestelmien, tiedonvaihdon, asiakasprosessien ja työttömyysturvan toimeenpanossa. Lisäksi edistetään uuden yhteiskunnallisen yrityksen käynnistämistä.

Toiminnan tavoitteet

Pormestariohjelman toimenpiteet

Pormestariohjelman luvut:

1. Kestävä talous turvaa hyvinvoinnin ja elinvoiman

Elinvoimapalvelut vahvistavat kaupungin tulopohjaa aktiivisella kasvupolitiikalla: yritysten sijoittumista, investointeja ja uusien työpaikkojen syntymistä edistetään sekä tuetaan elinkeinorakenteen uudistumista. Konserniyhtiöiden, erityisesti Business Turun ja Visit Turku Archipelagon, omistajaohjausta terävöitetään yhteisillä tavoitteilla ja mittareilla. Toimintaa johdetaan tiedolla: elinvoiman KPI-mittaristo, seudullinen tilannekuva ja tekoälyn hyödyntäminen kytketään osaksi vuosisuunnittelua ja vaikutusten arviointia.

3. Turku lisää alueellista tasavertaisuutta ja purkaa segregatiota

Elinvoimapalvelut kytkevät elinkeinotoiminnan segregatioiden vähentämiseen toteuttamalla ankkuri-investointeja eriytymiskehityksen alueilla sekä laatimalla Varisuo–Sataman ja Pansio–Jyrkkälän kehittämisohjelmat yhdessä kaupunkiympäristön palvelukokonaisuuden kanssa. Lähipalvelujen ja kauppapaikkojen elinvoimaa tuetaan osana asuinalueiden vetovoimaa ja turvallisuutta.

Työllisyyspalvelut ehkäisevät alueellista eriytymistä vahvistamalla työllisyyttä, osaamista ja osallisuutta niillä alueilla, joissa työttömyys ja hyvinvointihaasteet kasautuvat. Työllisyyspalvelut tuodaan lähelle asukkaita jalkautuvien palvelujen ja laajan kumppanuusverkoston avulla. Toimenpiteillä vahvistetaan työmarkkinoille pääsyä, ehkäistään syrjäytymistä sekä edistetään yhdenvertaisia mahdollisuuksia koulutukseen, työhön ja yhteiskunnalliseen osallisuuteen.

4. Koulutus, osaaminen ja työllisyys vievät uudelle vuosisadalle

Elinvoimapalvelut vahvistavat koulutuksen ja elinkeinon elinvoimaa kohtaantona Turun seudun osaamissopimuksella, jatkuvan oppimisen muutokoulutusmallilla sekä alakohtaisilla työvoimaohjelmilla meriklusterissa, sosiaali- ja terveysalalla ja logistiikassa. Yrityspalveluja kehitetään selkeällä palvelulupauksella ja yhden luukun periaatteella, ja aloittavan yrittäjän neuvontaa tarjotaan monikielisesti. Pienten yritysten osallistumismahdollisuuksia kilpailutuksiin parannetaan ja innovatiivisten hankintojen osuutta kasvatetaan. TKI-yhteistyötä korkeakoulujen kanssa vahvistetaan kaupallistamisen ja vahvuusalojen ekosysteemien kautta.

Työllisyyspalvelut vahvistavat alueen elinvoimaa edistämällä työllistymistä, osaavan työvoiman saatavuutta ja sujuvaa kotoutumista. Palveluissa kehitetään työnantajien ja työnhakijoiden kohtaamista, tuetaan osaamisen ja kielitaidon kehittämistä työmarkkinoiden tarpeisiin sekä vahvistetaan yhteistyötä yritysten, oppilaitosten ja muiden kumppaneiden kanssa. Erityistä huomiota kiinnitetään haastavassa työmarkkina-asemassa olevien henkilöiden työllistymiseen, kansainvälisten osaajien alueelle kiinnittymiseen sekä kotoutumisen nopeuttamiseen ja vaikuttavuuden parantamiseen.

5. Asuminen, maankäyttö ja liikkuminen kestävän ja kehittyvän kaupungin perustana

Elinvoimapalvelut vastaavat kaupunkikehityshankkeiden elinvoimanäkökulmasta: Tiedepuiston toteutus, Linnanniemen kehittäminen ja keskustan kehittämisen toimenpideohjelma etenevät elinvoiman ja kaupunkisuunnittelun pysyvällä yhteistyömallilla. Yritysalueet profiloituvat vahvuusaloittain ja tontti- sekä toimitilatarjonnan riittävyys varmistetaan. Teollisuuden ja investointien edellytyksiä turvataan energiakapasiteetin, logistiikan ja saavutettavuuden edunvalvonnalla, erityisesti Länsiradan ja kansainvälisten lentoyhteyksien osalta.

6. Kunnianhimoinen ilmasto- ja luontokaupunki Turku

Ilmasto, luonto ja kiertotalous -vastuualue ohjaa hiilineutraalius 2029 –tavoitteen ja ilmaston muutokseen sopeutumisen, luontoposiitiivisuuden ja resurssiviisaan kiertotalouden toteutusta kaikilla sektoreilla ja vastaa ilmastosuunnitelman mittareista sekä vuosittaisesta ilmastoraportista. Saaristomeri- ja LUMO-ohjelmia toteutetaan yhdessä kumppanien kanssa, ja kiertotaloutta sekä resurssiviisautta vahvistetaan kaupunkikonsernissa sekä laajassa yhteistyössä kansalaisyhteiskunnan, alueellisten, kansallisten ja kansainvälisten kumppanien kanssa. Kestävää kehitystä ja rahoitusta vahvistetaan Turussa ja vihreää siirtymää kytketään elinkeinopolitiikkaan cleantech-investointien sekä uusien liiketoimintamahdollisuuksien kautta hyödyntäen Euroopan hiilineutraalien kaupunkien mission verkostoa ja tukea. Kaupunkikonsernin investointien kattavaa ilmasto- ja kestävyysohjausta vahvistetaan edelleen ja vihreää rahoitusta kehitetään yhteistyössä kumppanien kanssa.

7. Vetovoimainen ja kansainvälinen Turku

Elinvoimapaalvelut rakentavat Turun kansainvälistä vetovoimaa Turku-brändistrategialla, Invest in Turku -ohjelmalla ja kansainvälisten osaajien houkutteluohjelmalla; International House Turku -palvelumallia ja englanninkielisiä palveluja vahvistetaan. Turku 800 -juhluvuoden 2029 valmistelu etenee koko vuoden kattavaksi tapahtumakokonaisuudeksi, ja suur tapahtumien kilpailukykyä vahvistetaan huomioimalla tapahtumatarpeet kaupungin kehittämisessä ja investoinneissa. Matkailun kasvua vauhditetaan saariston, merellisuuden ja ruoka-kaupungin kärjillä. Seudullista yhteistyötä ja korkeakoulukumppanuutta syvennetään yhteisesti rahoitettavien karkien kautta.

Työllisyyspalveluilla vahvistetaan Turun elinvoimaa parantamalla työnhakijoiden ja työnantajien kohtaamista, tukemalla osaavan työvoiman saatavuutta sekä kehittämällä yritys- ja rekrytointipalveluja. Osaamista vahvistetaan työmarkkinoiden tarpeisiin kohdennetulla koulutuksella yhteistyössä oppilaitosten ja työnantajien kanssa. Työperäistä maahanmuuttoa edistetään kehittämällä kansainvälisten osaajien palveluja, nopeuttamalla kotoutumista ja kielikoulutusta sekä tukemalla maahan muuttaneiden osaamisen tunnistamista ja työllistymistä alueen yrityksiin.

Palvelukokonaisuuden näkökulma segregatiotoimiin

Turun kaupungissa alueiden tasapainoinen kehittyminen ja alueellisen eriytymisen vähentäminen on pormestariohjelmaan perustuva keskeinen, koko organisaatiota läpileikkaava tavoite, jossa onnistuminen edellyttää pitkäjänteistä, tietoon perustuvaa ja yhteisvaikuttavaa johtamista. Kehittämistä ohjaavat neljä strategista päämäärää: lasten ja lapsiperheiden eriytymisen ehkäisy, alueiden erityispiirteet huomioiva palveluverkko ja asuinalueiden laatu, kaupunkitasoinen mahdollisuuksien asuntopolitiikka sekä maahan muuttaneiden onnistunut kotoutuminen.

Vuonna 2027 yhteisvaikuttavassa vuosisuunnittelussa Jätkälään kohdistuvat toimenpiteet on kuvailtu kaikkien palvelukokonaisuuksien osalta johdannon kappaleessa 1.5 ja oheismateriaalissa. Muualla kaupungissa tehtävät segregatiotoimenpiteet kuvataan tässä osassa palvelukokonaisuuden omaa toimintasuunnitelmaa.

Elinvoiman palvelualue vähentää alueellista eriytymistä kytkemällä elinkeinotoiminnan, investoinnit ja kaupunkikehityksen niihin alueisiin, joilla eriytymiskehitys on voimakkainta. Lähtökohtana on, että alueen elinvoima – työpaikat, yritykset, palvelut ja vetovoima – on segregatiotoimenpiteiden ehkäisyn rakenteellinen keino, ei pelkkä seuraus onnistuneesta sosiaalipolitiikasta.

Työllisyys ja yritykset. Pienyritysten yhden luukun palvelua ja monikielistä yritysneuvontaa kohdennetaan alueille, joilla yrittäjyys on kasvava mutta hauras työllistymisen väylä. Kaupungin kumppanuusmallin ja innovatiivisten hankintojen kautta parannetaan paikallisten pienyritysten mahdollisuuksia päästä kaupungin toimittajiksi.

Väestö, asuminen ja toimiva ympäristö. Elinvoiman ja kaupunkisuunnittelun yhteistyömallilla varmistetaan, että asunto- ja maapolitiikkaa tarkastellaan myös elinvoima- ja veropohjakysymyksenä. Varissuo–Sataman ja Pansio–Jyrkkälän kehittämisohjelmat laaditaan yhdessä kaupunkiympäristön kanssa, ja segregoituvilla alueilla kohdennetaan ankkuri-investointeja, jotka kytketään elinkeinotoimintaan ja työpaikkojen syntyymiseen.

Viihtyisyys ja vetovoima. Kaupallisten palvelujen vastuualue tukee lähikaupapaikkojen ja alueellisten palvelukeskittymien elinvoimaa. Tapahtuma- ja kulttuuritoimintaa jalkautetaan keskustan ulkopuolelle osana alueiden vetovoiman ja sosiaalisen ilmapiirin vahvistamista.

Koulutusaste ja kotoutuminen. Koulutusvirtojen ohjaamisessa ja alakohtaisissa työvoimaohjelmissa huomioidaan alueet, joilla koulutusaste on matala. Kansainvälisten osaajien houkuttelu ja kotoutuminen kytketään samaan kokonaisuuteen työllisyyspalvelujen alueallianssimallin kanssa.

Toimenpiteiden alueellista vaikuttavuutta seurataan segregaatioindeksin, asukasbarometrin sekä elinvoiman KPI-mittariston alueellisen tarkastelun avulla.

Työllisyyspalvelut vähentävät alueellista eriytymistä kohdentamalla palveluja alueille, joilla työttömyys, pitkäaikaistyöttömyys, matala koulutusaste ja kotoutumisen tuen tarve kasautuvat. Alueellista tietoa hyödynnetään palvelutarpeiden tunnistamisessa, palvelujen suunnittelussa ja vaikutusten seurannassa.

Palvelujen saavutettavuutta vahvistetaan viemällä työllisyys-, Ohjaamo-, kotoutumis- ja yrityspalveluja alueiden luonteviin asiointi- ja kohtaamispaikkoihin sekä

tekemällä yhteistyötä koulujen, oppilaitosten, järjestöjen ja muiden paikallisten toimijoiden kanssa. Nuorille tarjotaan varhaista ohjausta koulutukseen ja työhön siirtymiseen, ja työnantajien kanssa kehitetään alueellisia rekrytointi-, harjoittelu-, oppisopimus- ja kesätyömahdollisuuksia.

Haastavassa työmarkkina-asemassa oleville asiakkaille rakennetaan yksilöllisiä ja monialaisia palvelupolkuja yhdessä hyvinvointialueen, Kelan, oppilaitosten ja järjestöjen kanssa. Maahan muuttaneiden työllistymistä edistetään yhdistämällä osaamisen ja kielitaidon kehittäminen, osaamisen tunnistaminen, työnhaku ja työnantajakontaktit. Työnantajia tuetaan monimuotoisessa rekrytoinnissa ja työyhteisöjen kielitietoisissa toimintatavoissa. Näillä toimilla vahvistetaan asukkaiden työmarkkinaosallisuutta, ehkäistään syrjäytymistä ja lisätään alueiden elinvoimaa, yhteisöllisyyttä ja turvallisuutta.

Talouden tavoitteet

Käyttötalouden määrärahat ja tuloarviot, 1 000 €

Kh, Elinvoiman palvelukokonaisuus yhteensä

Käyttötalousosa sitovuustaso toimintakate	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026 muutoksin	Talousarvio 2027
Ulkoiset			
Toimintatulot	2 973	1 329	513
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0
Toimintamenot	-20 660	-25 409	-25 501
TOIMINTAKATE	-17 687	-24 080	-24 988
Muutos-%		-36,1	-3,8
Sisäiset			
Toimintatulot	-	-	-
Valmistus omaan käyttöön	-	-	-
Toimintamenot	-	-	-
TOIMINTAKATE	-	-	-
Muutos-%	-	-	-
Yhteensä			
Toimintatulot	2 973	1 329	513
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0
Toimintamenot	-20 660	-25 409	-25 501
TOIMINTAKATE	-17 687	-24 080	-24 988
Muutos-%		-36,1	-3,8

Käyttötalousosa sitovuustaso toimintakate	Elinvoimapalvelut			Työllisyyspalvelut		
	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026 muutoksin	Talousarvio 2027	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026 muutoksin	Talousarvio 2027
Ulkoiset						
Toimintatulot	1 529	210	480	1 444	1 119	33
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0
Toimintamenot	-14 435	-12 971	-15 977	-6 224	-12 438	-9 524
TOIMINTAKATE	-12 907	-12 761	-15 497	-4 780	-11 319	-9 490
Muutos-%		1,1	-21,4		-136,8	16,2
Sisäiset						
Toimintatulot	-	-	-	-	-	-
Valmistus omaan käyttöön	-	-	-	-	-	-
Toimintamenot	-	-	-	-	-	-
TOIMINTAKATE	-	-	-	-	-	-
Muutos-%	-	-	-	-	-	-
Yhteensä						
Toimintatulot	1 529	210	480	1 444	1 119	33
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0
Toimintamenot	-14 435	-12 971	-15 977	-6 224	-12 438	-9 524
TOIMINTAKATE	-12 907	-12 761	-15 497	-4 780	-11 319	-9 490
Muutos-%		1,1	-21,4		-136,8	16,2

Työllisyysaluelautakunta

Tilivelvollinen viranhaltija: Työllisyysaluejohtaja Pipa Turvanen

Kuvaus toiminnasta

Turun työllisyysaluelautakunta toimii kuntalain 51 §:n mukaisesti osana Turun kaupungin organisaatiota työvoimapalveluiden lakisääteisten tehtävien järjestämisessä Turun työllisyysalueen yhteistoimintasopimuksen osapuolten yhteisenä monijäsenisenä toimielimenä ja Turun, Auran, Kaarinan, Kemiönsaaren, Kustavin, Laitilan, Liedon, Loimaan, Maskun, Mynämäen, Naantalın, Nousiaisten, Oripään, Paimion, Paraisten, Pyhärannan, Pöytyän, Raision, Ruskon, Sauvon, Taivassalon, Uudenkaupungin ja Vehmaan muodostaman Turun työllisyysalueen työvoimaviranomaisena. Työllisyysalue vastaa julkisten työvoimapalvelujen järjestämisestä alueensa asukkaille ja työnantajille. Sen tavoitteena on tarjota näille kattavat ja kustannusvaikuttavat palvelut asiakkaiden kielelliset ja muut tarpeet huomioiden. Työllisyysalue edistää työllisyyttä, parantaa työn ja tekijöiden kohtaantoa sekä tukee alueen elinvoimaa tarjoamalla asiakaslähtöisiä ja vaikuttavia palveluja työnhakijoille, työnantajille ja muille yhteistyötahoille.

Turun työllisyysalueen toiminnan painopisteitä ovat työmarkkinoiden virtaamien ja kohtaannon parantaminen, osaamisen uudistaminen kysyntälähtöisesti, palvelujen vaikuttavuuden tehostaminen sekä vahvan työllisyyden ekosysteemiverkoston rakentaminen alueen työllisyyden, kasvun ja kilpailukyvyn edistämiseksi. Erityistä huomiota kiinnitetään nuorten, muunkielisten, pitkäaikaistyöttömien ja muiden heikossa työmarkkina-asemassa olevien henkilöiden työllistymisen edistämiseen sekä pitkäaikaistyöttömyyden ehkäisyyn.

Toimintaympäristön muutokset

Työllisyysalueen toimintaympäristö muuttuu nopeasti. Digitalisaatio, tekoäly ja työelämän rakennemuutos muuttavat osaamistarpeita ja lisäävät jatkuvan oppimisen tarvetta. Väestön ikääntyminen kasvattaa työvoiman saatavuushaasteita. Kotoutumisen, kielitaidon sekä osaamisen tunnistamisen onnistuminen korostuvat työmarkkinoiden toimivuuden edellytyksinä.

Työmarkkinoiden keskeinen haaste on kohtaanto: työvoiman kysyntä ja tarjonta eivät kohtaa riittävän nopeasti osaamisen, sijainnin ja työmarkkinoiden rakennemuutosten vuoksi. Pitkäaikaistyöttömyys, nuorten

työmarkkinoille kiinnittymisen haasteet ja alueellinen eriytymiskehitys lisäävät tarvetta ennakoinnille ja kohdennetuille palveluille.

Toiminnan kehittämissuunnitelma ja strategiset painopisteet

Vuonna 2027 työllisyyspalvelujen kehittämistä ohjaavat työn ja tekijöiden kohtaannon parantaminen, työvoiman osaamisen kehittäminen, nuorten, muunkielisten ja pitkäaikaistyöttömien työllistymisen edistäminen sekä palvelujen vaikuttavuuden vahvistaminen.

Toimintaa kehitetään asiakaslähtöisesti ja tiedolla johdetusti. Painopisteinä ovat palvelujen kustannusvaikuttavuus, tulosperusteiset toimintamallit, digitaalisten työkalujen, automaation ja tekoälyn hyödyntäminen sekä henkilöstön osaamisen ja työhyvinvoinnin vahvistaminen. Samalla vahvistetaan kumppanuuksia työnantajien, oppilaitosten, hyvinvointialueen, Kelan sekä järjestöjen ja yksityisten palveluntuottajien kanssa.

Palvelukokonaisuuden yleinen kehittämissuunnitelma

Lautakunnan yleinen kehittämissuunnitelma esittelee elinvoiman palvelukokonaisuuden toimintasuunnitelmassa osana työllisyyspalvelujen kehittämissuunnitelmaa.

Toiminnan tavoitteet

Pormestariohjelman toimenpiteet

Lautakunnan toimenpiteet koskien pormestariohjelman toteuttamista sisältyvät elinvoiman palvelukokonaisuuden toimintasuunnitelmaan osana työllisyyspalvelujen toimenpiteitä.

Palvelukokonaisuuden näkökulma segregatiotoimiin

Lautakunnan näkökulma segregatiotoimiin sisältyy elinvoiman palvelukokonaisuuden toimintasuunnitelmaan osana työllisyyspalvelujen näkökulmaa.

Talouden tavoitteet

Käyttötalouden määrärahat ja tuloarviot, 1 000 €

Käyttötalouden sitovuustaso toimintakate	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026 muutoksin	Talousarvio 2027
Ulkoiset			
Toimintatulot	17 876	21 190	23 179
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0
Toimintamenot	-41 513	-50 934	-51 605
TOIMINTAKATE	-23 637	-29 745	-28 427
Muutos-%		-25,8	4,4
Sisäiset			
Toimintatulot	-	-	-
Valmistus omaan käyttöön	-	-	-
Toimintamenot	-	-	-
TOIMINTAKATE	-	-	-
Muutos-%	-	-	-
Yhteensä			
Toimintatulot	17 876	21 190	23 179
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0
Toimintamenot	-41 513	-50 934	-51 605
TOIMINTAKATE	-23 637	-29 745	-28 427
Muutos-%		-25,8	4,4

Kaupunkirakentaminen ja tilat -palvelukokonaisuus

Rakentamis- ja tilajaosto

Tilivelvollinen viranhaltija: Kaupunkirakentamispalveluiden johtaja Kimmo Suonpää

Kuvaus toiminnasta

Kaupunkirakentaminen ja tilat -palvelukokonaisuuden tehtävänä on kaupunginhallituksen sekä sen rakentamis- ja tilajaoston alaisuudessa vastata infra- ja tilaomaisuuden hankesuunnittelusta, kaupungin rakennetusta infra- ja tilaomaisuudesta, laadukkaan kaupunkiympäristön toteuttamisesta ja kunnossapidosta sekä terveellisten tilojen toteuttamisesta. Lisäksi palvelukokonaisuus huolehtii kaupungin hallinnassa olevien tilojen kehittämisestä ja ylläpidosta kaupungin strategiset tavoitteet huomioiden sekä vastaa toimintaa tukevien toimitilojen tarjoamisesta kaupungin eri toimijoille.

Kaupunkirakentaminen ja tilat -palvelukokonaisuus muodostuu kahdesta palvelualueesta:

- Infrapalvelut vastaa katujen ja muiden yleisten alueiden toteutussuunnittelusta, rakennuttamisesta ja kunnossapidosta.
- Tilapalvelut vastaa kaupungin tilahallinnasta ja sen kehittämisestä, toimitilajohtamisesta ja kohdejohtamisesta sekä kaupungin toimitilojen suunnitteluttamisesta ja rakennuttamisesta.

Kaupunkirakentaminen ja tilat -palvelukokonaisuuden toimintaa kehittää, ohjaa ja valvoo kaupunginhallituksen rakentamis- ja tilajaosto.

- Kaupunginhallituksen rakentamis- ja tilajaosto vastaa kaupungin infran ja tilojen hankesuunnittelusta, rakennuttamisesta, kunnossapidosta ja ylläpidosta, ellei tehtävää ole annettu muulle toimielimelle tai viranhaltijalle. Rakentamis- ja tilajaosto vastaa myös kaupungin infra- ja tilaomaisuuden kehittämisestä sekä kaupungin infra- ja tilahallinnan strategianmukaisuudesta. Lisäksi rakentamis- ja tilajaosto seuraa ja valvoo kaupungin investointihankkeiden etenemistä ja niille asetettujen tavoitteiden toteutumista.

Kaupunginhallituksen omaisuudenhallinnan tulosityksikölle on varattu investointiosaan talousarviomäärärahat (1602 KH/Maaomaisuus, 1603 KH/Tilaomaisuus, 1604 KH/Infraomaisuus, 1605 KH/Ensikertainen

kalustaminen) investointiohjelmien ja kiinteän omaisuuden myyntitavoitteiden toteutusta varten. Kaupunkirakentaminen ja tilat -palvelukokonaisuus vastaa tilaomaisuuden ja infraomaisuuden sekä ensikertaisen kalustamisen kokonaisuuksien toteutuksesta ja raportoinnista.

Toimintaympäristön muutokset

Toimintaympäristössä voimakkaasti vaikuttavia ilmiöitä ovat ilmastonmuutos, kaupungistuminen, väestönkasvu, väestön ikääntyminen, maahanmuutto, eriarvoistuminen, digitalisaatio sekä lainsäädännön muutokset. Kaupunkirakentaminen ja tilat -palvelukokonaisuus toimii aktiivisesti käynnissä olevassa muutoksessa. Tavoitteena on omalta osaltaan luoda hyvän elämän mahdollisuuksia ja kasvua niin yrityksille kuin kansalaisillekin.

Toimintaympäristön ennakoidut muutokset vuosilla 2027–2030

Toimintaympäristö tulee laajenemaan tuntuvasti sekä infran että tilapalveluiden osalta. Tämä tarkoittaa kaupunkiympäristössä kunnossapitoalueiden kasvua ja ylläpidon piiriin tulevien toimitilojen määrän kasvua.

Raitiotiehankkeesta tehty päätös kesäkuussa 2026. Toteutusvaiheeseen siirtyminen aiheuttaa liikennejärjestelmän ja toiminnan kannalta laajoja muutoksia vuoden 2027 alusta alkaen koko tarkastelujaksolle ja siitä eteenpäin. Suunnittelu jatkuu myös toteutusvaiheessa ja toteutussuunnittelun resursseja tarvitaan myös liikennejärjestelyjen toteuttamista varten. Liittyy myös kunnossapidon järjestämiseen ja raitiotien operointiin ja sen rajapintoihin (raitiotien kunnossapito).

Liikkumistapojen muutokset, palveluvaatimusten kasvu sekä muut niihin liittyvät toimintaympäristön muutokset vaikuttavat liikennejärjestelmän laatuun, laajuuteen ja ylläpidon kustannuksiin. Talvipyöräilyn laajentuminen jatkuu vuonna 2027 ja talvipyöräilyn ohjelman toteutuu

jatkovuosina, joka edelleen nostaa kunnossapidon kustannustasoa.

Rakentamislaki tuli voimaan 1.1.2025. Se korvasi aiemman maankäyttö- ja rakennuslain rakentamista koskevat säädökset. Alueidenkäyttölain uudistus on edelleen kesken. Lain on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2027. Yhdyskuntakehittämislaki ja yhdyskuntarakentamislaki ovat lausunnoilla. Tavoitteena on, että hallituksen esitys eduskunnalle on valmis vuonna 2026.

Uusi laki yhdyskuntarakentamislaki korvaa lain kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta sekä voimassa olevaa alueidenkäyttölakia muutettaisiin kumoamalla siitä kunnan yleisiä alueita koskeva luku, hulevesiä koskeva luku sekä eräitä muita säännöksiä. Uudessa laissa säädettään siitä, kuinka kunnan kadut ja muut yleiset alueet tulee suunnitella, rakentaa ja kunnossapitää ja millä periaatteilla teknisiä verkkoja voidaan sijoittaa niille. Laissa säädetään lisäksi hulevesien hallinnasta rakennetussa ympäristössä.

Laki liikennejärjestelmän digitaalisista tietopalveluista tuli voimaan 1.1.2026. Edellyttää kaupungilta liikennejärjestelmää koskevan tiedon toimittamista tietoa palvelevaan kansalliseen yhteyspisteeseen. Lisää resurssipaineita erityisesti omaisuudenhallintarekisterin ylläpidosta vastaavien henkilöiden osalta.

Kansallinen vesihuoltouudistustyö on myös saatu päätökseen, ja Vesihuoltolain muutokset tulivat voimaan vuoden 2026 alusta.

Energiadirektiivien (EED, EPBD ja REDIII) kansallinen toimeenpano käynnissä, jossa EED:n sääntely osaksi kansallista lainsäädäntöä lokakuussa 2025 ja EPBD:n sääntely toukokuussa 2026.

Uusi hankintalaki tuli pääosiltaan voimaan 18.6.2026. Keskeisimmät muutokset koskee mm. sitä, että kilpailu olisi lähtökohtaisesti uusittava, jos EU-kynnysarvon

ylittävässä kilpailutuksessa avoimessa menettelyssä on saatu vain yksi tarjous. Muutoksessa markkinakartoituksen tekemiseen kannustettaisiin, jotta yrityksillä olisi paremmat mahdollisuudet osallistua tarjouskilpailuihin ja hankintayksiköt saisivat hyödyllistä tietoa tarjouskilpailun valmistelua varten ja hankinta olisi pääsääntöisesti jaettava osiin, jotta pienemmillä yrityksillä olisi enemmän mahdollisuuksia osallistua kilpailuihin. Hankinnan huolellista valmistelua halutaan edistää, sekä kannustaa markkinakartoituksen nykyistä laajempaan käyttöön. Hankintayksiköiden tulee suurissa, yli 10 miljoonan euron arvoisissa hankinnoissa toteuttaa analyysi, jossa mm. arvioidaan hankintamallin soveltuvuus ja ennakoidaan kustannuksia.

Valmiuslain kokonaisuudistus on lausunnoilla.

RT ja Rakli ovat käynnistäneet YSE98-asiakirjan uudistamisen, jolla tulee olemaan suuri vaikutus hankkeisen sopimusohjaukseen.

Asetus gigabittisen viestintäverkon toteuttamisen vauhdittamisesta on valmistelussa.

LVM on käynnistämässä asetuksen toimeenpanemiseksi hankkeen yhteisrakentamislain muuttamiseksi eräiltä osin. Uusien säännösten tulisi suurimmalta osin olla voimassa marraskuussa 2025.

EUDR – EU:n metsäkatoasetus, jossa myyty puu tulee vakuuttaa EU:n TRACES-järjestelmään. Tämä lisää dokumentointi- ja raportointivelvoitteita sekä edellyttää puun alkuperän ja riskien arviointia myös kunnossapidon puuvirroissa.

EU:n ennallistamisasetus, josta mm. metsien osalta vaaditaan metsäluonnon tilaa kuvaavien indikaattoreiden (esim. linnut ja lahopuu) positiivista kehitystä. Kansallinen toimeenpano on tulossa kesällä 26, ja on todennäköistä, että vaikutukset kohdistuvat myös kaupunkeihin.

Toiminnan kehittämissuunnitelma ja strategiset painopisteet

Palvelualue	Tunnusluku	2025
Infrapalvelut	Kunnossapidettävien liikennealueiden ulkoiset toimintakulut (€) / ha	17 500 €
	Suoriteyksikkö	850 ha
Infrapalvelut	Kunnossapidettävien viheralueiden ulkoiset toimintakulut (€) / ha	2 200 €
	Suoriteyksikkö	3 300 ha
Tilapalvelut	Kaupungin hallinnassa olevan toimitilakannan kokonaiskustannukset (1 000 €) / m ² . Sisältää ulkoiset vuokratulot.	6,21 €
	Suoriteyksikkö	890 811 m ²

Palvelukokonaisuuden yleinen kehittämissuunnitelma

Toiminnan kehittämissuunnitelma keskittyy pormestariohjelman toimenpiteiden toteuttamiseen niiltä osin, kun kaupunkirakentaminen ja tilat -palvelukokonaisuus voi omilla toimillaan ja/tai yhteistyössä muiden palvelukokonaisuuksien kanssa niitä toteuttaa. Samalla palvelukokonaisuuden kehittämissuunnitelma toteuttaa kaupunkistrategian mukaisia tavoitteita. Lisäksi kehittämissuunnitelma sisältää perustoiminnan tavoitteita, joissa painopisteinä on omaisuuden hallinnannan kehittäminen ja sitä kautta tiedolla johtamisen lisääminen tila- ja infraomaisuuden kokonaishallissa. Kaupunkirakentaminen ja tilat -palvelukokonaisuuden näkökulmasta toimintaamme liittyvät erityisesti hallittu kasvu, hyvä kaupunkielämä sekä luonnostaan edelläkävijä Turku, joissa korostuvat investointien ja omaisuuden hallinta taloudellisesti kestävästi, liikkuminen, kaupunkiympäristön kehittäminen ja ilmastokestävät ratkaisut.

Strateginen omaisuus ja investointijohtaminen

Infra- ja tilaomaisuuden hallinnan painopiste keskittyy palvelutuotannon ja palveluverkkosuunnittelun kautta keskeiseen omaisuuteen ja tuottamatonta muuta tilaomaisuutta pyritään vähentämään, joko myymällä, kehittämällä tai purkamalla. Tilaomaisuuden hallintaa ja vaikuttavuutta parannetaan mm. salkutusta kehittämällä. Omaisuuden arvon säilyminen varmistetaan tehokkaalla ja laadukkaalla ylläpidolla ja suunnitelmallisella korjausvelan hallinnalla. Korjausinvestointeja suunataan korjausvelan hallinnan kannalta vaikuttaviin kohteisiin.

Kaupunkirakentaminen ja tilat -palvelukokonaisuus suunnittelee hankintoja siten, että alan yrityksillä on laajasti mahdollisuuksia ottaa kilpailuihin osaa. Tämä toteutuu parhaiten siten, että yrityksille järjestetään laajasti markkinavuoropuheluja ja eri hankintamenettelyjä käytetään laajasti ja sekä isot että pienet yritykset huomioidaan hankintoja suunniteltaessa. Myös erilaisia kumppanuusmenettelyjä käytetään osana palveluiden ja investointien tuottamista.

Vaikuttava palveluverkkototeutus ja tilajohtaminen

Palvelukokonaisuus toteuttaa yhteisvaikuttavasti palveluverkkosuunnittelun kautta tulevia investointitarpeita monipuolisesti kilpailuttamalla niitä tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti. Suunnittelussa, toteutuksessa ja ylläpidossa huomioidaan tilatarpeet, yhteiskäyttötilat, tilojen muunneltavuus mm. tilojen käyttöasteen optimoimiseksi. Myös palvelurakennusten pihat ja muiden alueiden kuten kävelyn ja oleilun alueet suunnitellaan ja toteutetaan siten, että niistä toteutuu houkuttelevia alueita kaikenikäisille ja siten niiden käytettävyys ja käyttöaste paranee.

Tilaresurssien kartoituksen kautta päästään parhaiten luomaan mahdollisuuksia esim. yhdistysten käyttöön soveltuvista yhteisötiloista ja olemassa olevien alueolo- huoneiden käytöstä. Samalla laajennetaan tilakonseptointia päiväkodeista perusopetustiloihin.

Kaupunkirakentaminen ja tilat -palvelukokonaisuus mahdollistaa mm. lukiotilojen ja ammatillisen koulutuksen tekniikan alojen kampuksen hankesuunnittelun käynnistämisen ja laatii tarvittavat selvitykset niihin liittyen.

Lisäksi otetaan huomioon segregaaation vähentämiseen liittyvien (kaupunkiympäristön laatu) työryhmien tavoitteet ja toimenpiteet, joka osaltaan lisäävät mm. alueellista tasavertaisuutta.

Laadukas ja vetovoimainen kaupunkiympäristö

Uusia asuinalueita rakennettaessa säilytetään olemassa olevaa kaupunkivihreää ja asuinalueita rakennettaessa huomioidaan kaupunkivihreän säilyttämismahdollisuudet ja jo hankesuunnitteluvaiheessa huomioidaan kulttuuriympäristön erityispiirteet jatkosuunnittelun pohjaksi.

Lapsien innostaminen liikkumaan virikkeellisillä koulu- ja päiväkotipihoilla toteutuu parhaiten palvelukokonaisuuksien yhteistyöllä, jossa kaupunkirakentaminen ja tilat -palvelukokonaisuus on mukana esim. Pihalla-työryhmän kautta sekä liikunta-alueiden ja -tilojen hankesuunnittelussa ja myös rakentamisen ja ylläpidon osalta.

Tilapalveluiden laatima Tilakonseptointi sisältää myös viihtyisien ja toimivien kaupunkitilojen elementit. Kävelyn ja oleilun ohjelman toteuttamisella tavoitellaan alueiden viihtyisyyden ja toimivuuden parantamista. Myös Pansion koulun toteuttamisen yhteydessä huomioidaan mm. nuoriso- ja asukastoiminnot.

Kansallisen kaupunkipuiston tavoitteet ja arvot huomioidaan mm. viheralueiden kunnossapitotoiminnassa. Kaupunkirakentaminen ja tilat -palvelukokonaisuus on osaltaan toteuttamassa Merellisen Turun visiota ja tiedepuiston suunnittelussa, joissa kestävän rakenteen kaupunkia toteutetaan. Myös keskustan kehittämisen toimenpideohjelman laadinnassa ollaan mukana.

Palvelukokonaisuus suunnittelee ja toteuttaa kävelyn ja oleilun kehittämisohjelmaa. Osallistuvan budjetoinnin kohteita ryhdytään toteuttamaan vuoden 2027 aikana. Myös liikuntapaikkaverkon toteutussuunnitelma huomioidaan suunnittelussa ja toteutuksessa ja PIHALLA työryhmän toiminta.

Hiilineutraali ja resurssiviisas rakentaminen

Ilmastomuutos tarkoittaa maailmanlaajuisia ilmastolämpenemistä, joka johtuu ihmisen tuottamien kasvihuonekaasujen määrän voimakkaasta kasvusta ilmakehässä. Kaupunginvaltuusto hyväksyi 15.6.2026 Turun kaupungin päivitetyn ilmastosuunnitelman. Suunnitelma sisältää laajasti Kaupunkirakentaminen ja tilat -palvelukokonaisuudelle tavoitteita mm. rakentamisen ympäristövaatimusten ja energian säästön näkökulmasta.

Kaupunkirakentaminen ja tilat -palvelukokonaisuudella on keskeinen rooli kaupungin ilmastotavoitteiden toteuttajana. Päästövähennyksiä toteutetaan mm. päästöttömät työmaat green deal sopimuksen mukaisesti v. 2027 soveltuvien osin. Ilmastovaikutukset huomioidaan infra- ja tilahankkeiden suunnittelussa ja toteutuksessa sekä toteutetaan kiertotalousohjeistusta.

Kaikki yli 1 milj investoinnit ovat taksonomia-arvioinnin piirissä ja pyrkivät täyttämään kriteerit. Tarkastelussa huomioidaan ilmastomuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen, kiertotalous sekä luonto- ja vesistövaikutukset. EU-taksonomia mahdollistaa resurssiviisauden ja ympäristötavoitteiden kokonaisvaltaisen tarkastelun ja tehokkaamman vihreän rahoituksen hyödyntämisen. Vihreä rahoitus mahdollistaa hankkeille merkittäviä säästöjä korkokuluissa.

Kaupunkirakentaminen ja tilat palvelukokonaisuus suunnittelee ja toteuttaa investointiohjelmassa ja kunnossapidossa kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelman toimenpiteet, jolla mahdollistetaan mm. kulkutapajakauman muutosta edullisempaan suuntaan. Samalla ohjelmoidaan pyöräilyn tavoiteverkon 2035 toteuttamista yhdessä liikennesuunnittelun kanssa.

LUMO-ohjelman toimenpiteitä toteutetaan palvelukokonaisuudessa ja ollaan aktiivisesti mukana, kun seuraavaa ohjelmaa vuosille 2030–2038 valmistellaan. EU:n rahoittama Skanssin biodiversiteettipuiston toteutus on käynnissä.

Ennakoiva kunnossapito ja elinkaariohjaus

Tilapalvelut toteuttaa myös päiväkotihankkeita vuokra- ja elinkaarimalleilla, jossa korostuu rakennuksen koko elinkaaren aikaiset toimenpiteet ja kustannukset. Tiedolla johtamisen avulla ja laadukkaalla, mutta tehokkailla ylläpitotoimenpiteillä pyritään varmistamaan rakennusten pitkä käyttöikä. Korjaus- ja korvausinvestointeja tehtäessä tavoitellaan omaisuuden arvon säilyttämistä, toiminnallisen laadun parantamista ja käyttöiän pidentämistä.

Hyvinvoiva henkilöstö

Turun kaupungin tavoitteena on olla vetovoimainen ja pitovoimainen työnantaja, joka tukee henkilöstön hyvinvointia merkityksellisessä työssä. Organisaatiokulttuuria kehitetään kunnioittavaksi ja turvalliseksi siten, että se mahdollistaa osallistumisen, yhteistyön ja arvostavan dialogin. Toimintaympäristön muutoksiin vastataan uudistamalla toimintatapoja ja osaamista, jotta palvelut kehittyvät asukkaiden tarpeiden mukaisesti. Sekä henkilöstön vaihtuvuuden tuomat haasteet että mahdollisuudet tunnistetaan ja hyödynnetään organisaation uudistumisessa ja tulevaisuuden rakentamisessa.

Lähitulevaisuudessa ennakoivan ja kestäväen henkilöstösuunnittelun rooli tulee korostumaan osana kaupungin talouden tasapainottamista.

Kaupunkirakentaminen ja tilat -palvelukokonaisuudessa keskiöön nousevat erityisesti:

1. Henkilöstön kokemusta työn merkityksellisyydestä vaalitaan (välikysely 2025 84,5 %).
2. Kehitetään työyhteisön sisällä tiedon jakamista ja työyhteisön yhteistyökykyisyyttä, joiden vuoden 2025 välikyselyn tuloksissa havaittiin enemmän heikentyneen kuin parantuneen.
3. Tehtävien ja vastuiden selkiyttäminen yhtenä keinona henkilöstön kokeman sietokyvyn ylittävän työmäärän tasapainottamiseksi (välikysely 2025 53,6 %)

Toiminnan tavoitteet

Pormestariohjelman toimenpiteet

Kaupunkirakentaminen ja tilat on palvelukokonaisuutena toteuttamassa pormestariohjelman mukaisia tavoitteita laajasti:

2. Hyvinvoivat ja yhdenvertaiset turkulaiset

Toimenpiteet kohtaa 2.3 Liikkuva ja liikuttava kaupunki:

Lapsia innostetaan liikkumaan mm. toteuttamalla Pihalla-työryhmän toimintatapaa yhteistyössä muiden palvelukokonaisuuksien kanssa.

Tarkastellaan välineiden korvaamisen menettelyitä tavoitteena kalustekierron ja uudistamisen tehostaminen. Uusien hankkeiden pihat toteutetaan suunnittelun käsikirjojen ja PIHALLA- työryhmän linjausten mukaisesti..

Toteutetaan hankesuunnitelmien ja investointiohjelman mukaisesti sekä kehittämislinjausten pohjalta myös liikuntatiloja. Ensimmäiset liikunta-alueiden huolto- ja pu- kusuoja rakennukset saadaan palvelemaan kuntalaisia.

3. Turku lisää alueellista tasavertaisuutta ja purkaa segregatiota

Toimenpiteet kohtaan 3.1 Yhteisöllinen ja innostava kaupunki:

Koulu alustana konseptityötä edistetään osana tilaresurssien hallinnan periaatteet projektia. Tehtyjen pilotti-hankkeiden tuloksista kootaan materiaalia projektin jatkekehitykseen.

Edistetään päätöksentekoa Varissuon ja Halisten yhteisötilojen osalta siten, että tiloja saadaan käyttöön otettua.

Toimitilarakentamisen suunnittelun käsikirjoihin tehdään tarvittavat päivitykset mm. Jäkärlän kokonaisuuden toiminnasta saatujen kokemusten perusteella. Tilaresurssien hallinnan periaatteiden kaikki työpaketit edistävät ja jostain paketista päästään jo toimeenpanovaiheeseen.

Infran osalta suunnitellaan ja toteutetaan kävelyn ja oileilun kehittämisohjelmaa esim. Maununtähtänpuisto.

Osallistuvan budjetoinnin kohteena vuonna 2027 toteutetaan Savonkedon leikkipaikan aitaaminen, Itsenäisyyden juhluvuoden puiston kehittäminen Paattisilla, Violenapolun kunnostaminen ja lisätään penkkejä mm. jokirantaan.

Toimenpiteet kohtaa 3.2 Viihtyisien ja toimivien asuinalueiden kaupunki:

Pansion koulun tilahanke kilpailutetaan ja tavoitteena siirtyä toteutussuunnitteluvaiheeseen.

Toimenpiteet kohtaan 3.3 Osallisuuden mahdollistava kaupunki:

Vakiinnutetaan segregaatian vähentämiseen liittyvien julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin yhteistyön menettelyitä.

Aluetyökalun käyttöönottoa laajennetaan uusille alueille Jäkärlän ja Yli-Maarian lisäksi.

4. Koulutus, osaaminen ja työllisyys vievät uudelle vuosisadalle

Toimenpiteet kohtaan 4.1 Osaava ja oppiva kaupunki:

Saadaan päätös Tekniikan alojen kampuksen palveluverkon osalta ja siten hanke pääsee etenemään hankesuunnitteluvaiheeseen.

Tulevaisuuden lukiotilakokonaisuuden tilaratkaisuiden selvittäminen jatkuu.

Toimenpiteet kohtaan 4.3 Yritystoimintaan innostava kaupunki:

Toteutetaan voimaan tulleen hankintalain edellyttämä pilkkominen EU kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa.

Toteutetaan Infran rakennuttamisen pienpuitesopimusten käyttöönotto urakkahankinnoissa.

Arvioidaan hankintojen vaatimukset kilpailun lisäämiseksi.

Tilahankkeissa selvitetään mahdollisuutta kilpailuttaa pienhankintatoteuttajakumppaneita.

5. Asuminen, maankäyttö ja liikkuminen kestävä ja kehittyvän kaupungin perustana

Toimenpiteet kohtaan 5.1 Kestävän rakenteen kaupunki:

Huomioidaan keskustan kehittämisen toimenpideohjelman tulokset vuoden 2028 investointiohjelman laadinnassa.

Infrapalvelut on mukana Tiedepuiston toteutuksessa ja Merellisen Turun vision hankkeista. Oravaisten rantapuistoa edistetään investointiohjelman mukaisesti.

Suunnittelussa ja toteutuksessa huomioidaan kaupunkivihreän säilyttäminen sekä pyritään lisäämään kaupunkivihreää ympäri kaupunkia.

Hanke-, katu- ja viheraluesuunnittelussa huomioidaan kulttuuriympäristön erityispiirteet. Kansallisen kaupunkipuiston tavoitteet ja arvot huomioidaan toiminnassa esim. Tuomiokirkkosillan historialliset kaiteet

Museaalisten kohteiden hankesuunnitelmaohjetta päivitetään tilahankkeiden osalta.

Toimenpiteet kohtaan 5.3 Toimivan liikkumisen kaupunki:

Toteutetaan kävelyn ja pyöräilyn hankkeita investointiohjelman mukaisesti mm. Torninkatu, Laulurastaanpolku ja Korpinpolku

Huomioidaan pyöräilyn tavoiteverkon 2035 toteutuskataulu vuoden 2028 investointiohjelman laadinnassa.

6. Kunnianhimoinen ilmasto- ja luontokaupunki Turku

Toimenpiteet kohtaan 6.1 Hiilineutraali kaupunki 2029:

Kiertotalouden osalta mietitään toimintamalleja ja edistetään pilottihanketta ja noudatetaan Green Deal -sopimusta

Toimenpiteet kohtaan 6.2 Saaristomerta suojeleva kaupunki:

Resist-hanke päättyy 2027. Hankkeen raportointi ja kestävän hulevesien hallinnan Resist-hankkeen tuloksia hyödynnetään ja toteutetaan ohjelman mukaisesti.

Itämeriohjelman mukaisten toimenpiteiden toteutus on edennyt ja niitä seurataan ohjausryhmässä.

Toimenpiteet kohtaan 6.3 Vastuullinen luontokaupunki:

Jatketaan LUMO ohjelman tavoitteiden toteuttamista. Toteutuneet toimenpiteet raportoidaan erikseen.

Karati on mukana LUMO-ohjelman valmistelussa sekä hankkeiden suunnittelussa ja toteutuksessa.

7. Vetovoimainen ja kansainvälinen Turku

Toimenpiteet kohtaan 7.2 Turku 800 vuotta tapahtumien keskipisteenä:

Manillalaiturin uudistamisen toteuttaminen vuoden 2027 loppuun mennessä, jolla valmistaudutaan The Tall Ships Races tapahtumaan heinäkuussa 2028.

Tilahallinnassa huomioidaan kaupungin hallinnassa olevien tilojen soveltuvuus suurtapahtumakäyttöön.

Palvelukokonaisuuden rooli segregaatian vähentämisessä

Turun kaupungissa alueiden tasapainoinen kehittyminen ja alueellisen eriytymisen vähentäminen on pormestariohjelman perustuva keskeinen, koko organisaatiota läpileikkaava tavoite, jossa onnistuminen edellyttää pitkäjänteistä, tietoon perustuvaa ja yhteisvaikuttavaa johtamista. Kehittämistä ohjaavat neljä strategista päämäärää: lasten ja lapsiperheiden eriytymisen ehkäisy, alueiden erityispiirteet huomioiva palveluverkko ja asuinalueiden laatu, kaupunkitasoinen mahdollisuuksien asuntopolitiikka sekä maahan muuttaneiden onnistunut kotoutuminen.

Vuonna 2027 yhteisvaikuttavassa vuosisuunnittelussa Jätkärlään kohdistuvat toimenpiteet on kuvailtu kaikkien palvelukokonaisuuksien osalta johdannon kappaleessa 1.5 ja oheismateriaalissa. Muualla kaupungissa tehtävät segregaatian ja sen vaikutusten vähentämisen toimenpiteet kuvaillaan tässä osassa palvelukokonaisuuden omaa toimintasuunnitelmaa.

Kaupunkirakentaminen ja tilat on keskeisessä roolissa erityisesti, kun toteutetaan kaupunkirakenteeseen liittyviä toimenpiteitä:

Tilapalvelut suunnittelee ja toteuttaa kouluja eri koulutusasteilla:

- Päätös Tekniikan alojen kampuksen palveluverkon osalta on tehty ja hanke pääsee etenemään hankesuunnitteluvaiheeseen.
- Pansion koulun tilahanketta päästään kilpailuttamaan ja edistämään toteutussuunnitteluvaiheeseen.
- Tulevaisuuden lukiotilakokonaisuuden tilaratkaisuiden selvittäminen jatkuu.

Segregaation vähentämistä tavoitellaan yhteistyössä:

- Vakiinnutetaan segregaaion vähentämiseen liittyvien julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin yhteistyön menettelyitä.
- Palveluverkkosuunnittelun yhteydessä otetaan huomioon palveluverkosta vapautuvien kiinteistöjen kehitysmahdollisuudet riittävän aikaisessa vaiheessa.

Kiinnitetään erityistä huomiota toimivaan ympäristöön ja sen käyttöön ja kehittämiseen:

- Lapsia innostetaan liikkumaan mm. toteuttamalla Pihalla-työryhmän toimintatapaa yhteistyössä muiden palvelukokonaisuuksien kanssa.
- Toimintaprosessien kehittäminen kalustekierron ja uudistamisen tehostamiseksi. Uusien hankkeiden pihat toteutetaan suunnittelun käsikirjojen ja PIHALLA-työryhmän linjausten mukaisesti.
- Toteutetaan hankesuunnitelmien ja investointiohjelman mukaisesti sekä kehittämislinjausten pohjalta myös liikuntatiloja. Ensimmäiset liikunta-alueiden huolto- ja pukusuoja rakennukset saadaan palvelemaan kuntalaisia.
- Edistetään päätöksentekoa Varissuon ja Halisten yhteisötilojen osalta siten, että tiloja saadaan käyttöön otettua.

- Suunnittelun käsikirjoihin tehdään tarvittavat päivitykset mm. Jäkärlän kokonaisuuden toiminnasta saatujen kokemusten perusteella.
- Tilaresurssien hallinnan periaatteiden kaikki työpaketit edistävät ja jostain paketista päästään jo toimeenpanovaiheeseen.
- Syksyn 2026 aikana käynnistetään aluetyökalun testaus ja koulutus (Jäkärlä, Yli-Maaria). Tavoitteena kerätä asukkaiden ja alueella toimivien kolmannen sektorin kokemuksia fyysisestä ympäristöstä, palveluista sekä osallisuudesta.
- Aluetyökalun käyttöönottoa laajennetaan uusille alueille Jäkärlän ja Yli-Maarian lisäksi.
- Toteutetaan kävelyn ja pyöräilyn hankkeita investointiohjelman mukaisesti
- Alueiden viihtyisyyteen ja vetovoimaan kiinnitetään huomiota:
- Suunnittelussa ja toteutuksessa huomioidaan kaupunkivihreän säilyttäminen sekä pyritään lisäämään kaupunkivihreää kaupungin yleisillä alueilla ympäri kaupunkia.

Kaikilla em. toimenpiteillä vaikutetaan positiivisesti kuntalaisten hyvinvointiin ja sosiaalisen ilmapiiriin

Talouden tavoitteet

Käyttötalouden määrärahat ja tuloarviot, 1 000 €

Rakentamis- ja tilajaosto

Käyttötaloudenosa sitovuustaso toimintakate	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026 muutoksin	Talousarvio 2027
Ulkoiset			
Toimintatulot	31 021	27 614	28 411
Valmistus omaan käyttöön	1 672	1 830	2 509
Toimintamenot	-134 524	-141 380	-156 736
TOIMINTAKATE	-101 832	-111 936	-125 816
Muutos-%		-9,9	-12,4
Sisäiset			
Toimintatulot	-	-	-
Valmistus omaan käyttöön	-	-	-
Toimintamenot	-	-	-
TOIMINTAKATE	-	-	-
Muutos-%	-	-	-
Yhteensä			
Toimintatulot	31 021	27 614	28 411
Valmistus omaan käyttöön	1 672	1 830	2 509
Toimintamenot	-134 524	-141 380	-156 736
TOIMINTAKATE	-101 832	-111 936	-125 816
Muutos-%		-9,9	-12,4

Infrainvestoinnit (Palvelutilaus Kh/Infraomaisuus 1604), 1 000 €

Investointiosa sitovuustaso	Talousarvio 2026 muutoksin	Talousarvio 2027	Taloussuunni- telma 2028	Taloussuunni- telma 2029	Taloussuunni- telma 2030
Hankekokonaisuudet, kh	91 344	124 170	108 858	19 900	18 780
Kiinteistökehitys, kh	35 010	42 112	41 110	49 180	32 350
Toimintoja tukevat, kh	3 701	2 300	11 400	400	17 000
Korjausvelkaa alentavat, kh	18 378	18 525	16 495	19 295	19 395
Liikenteen toimivuutta ja turvalli- suutta parantavat, kh	4 646	3 960	7 170	1 570	1 260
Asukasviihtyisyyttä tukevat, kh	6 330	5 400	3 800	6 200	2 500
Aikaistettu toteutussuunnittelu, kh	250	250	250	250	250
Yhteensä	159 659	196 717	189 083	96 795	91 535

Tilainvestoinnit (Palvelutilaus Kh/Tilaomaisuus 1603), 1 000 €

Investointiosa sitovuustaso	Talousarvio 2026 muutoksin	Talousarvio 2027	Taloussuunni- telma 2028	Taloussuunni- telma 2029	Taloussuunni- telma 2030
Suunnitellut hankkeet > 3 M€ (toteutusmuotoa ei ole päätetty)	0	8 000	59 000	115 750	120 600
Nimetyt investointihankkeet > 3 M€, kh	63 499	34 954	28 797	0	0
Pienet hankkeet < 3 M€, kh	4 194	12 950	11 450	11 200	11 200
Energiatehokkuusinvestoinnit, kh	85	1 000	1 000	2 000	2 000
Yhteensä	77 449	55 404	100 997	128 950	133 800

Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuus

Kaupunkiympäristölautakunta

Rakennus- ja lupalautakunta

Turun kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta

Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta

Tilivelvollinen viranhaltija: Kaupunkiympäristöjohtaja Timo Hintsanen

Kuvaus toiminnasta

Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuuden tehtävänä on vastata toimintaedellytysten luomisesta vetovoimaisen kaupungin kasvuun, kaupunkiympäristön kehittämiseksi, rakenteelliselle toimivuudelle ja viihtyisyydelle. Palvelukokonaisuus vastaa myös kaupunkikehityksen, liikenteellisen saavutettavuuden ja liikkumisen sekä asuntopolitiikan ohjauksesta. Lisäksi palvelukokonaisuus vastaa ympäristöön ja rakentamiseen liittyvistä viranomaispalveluista, ympäristönsuojelusta, seudullisista jätehuollon viranomaispalveluista, seudullisista joukkoliikennepalveluista sekä muista liikkumisen palveluista ja paikkatiedosta siten, että palvelukokonaisuuden toiminta tukee kaupunkitasoista integraatiota.

Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuus muodostuu strategisen ohjauksen toiminnasta ja neljästä palvelu-alueesta:

- **Strateginen ohjaus** vastaa kaupunkikehityksen, liikenteellisen saavutettavuuden ja liikkumisen sekä asuntopolitiikan ohjauksesta.
- **Kaupunkisuunnittelu ja maaomaisuus** vastaa kaupungin maankäytön ja liikenteen suunnittelusta, asemakaavoituksesta, tonttituotannosta sekä kaupungin maaomaisuuden hallinnasta.
- **Luvat ja valvonta** vastaa rakentamisen ja pysäköinninvalvonnan viranomaistehtävistä, ympäristön- ja luonnonsuojelun, ympäristöterveyden sekä seudullisen jätehuollon viranomaistehtävien valmistelusta, vesihuollon valvontatehtävistä sekä palvelualueen tehtäviin liittyvästä neuvonnasta, ohjauksesta, valvonnasta ja asiantuntijapalveluista.
- **Seudullinen joukkoliikenne** vastaa Turun kaupunkiseudun Föli-kunnissa kaikille avoimien joukkoliikennepalvelujen tuottamisesta sekä muiden liikkumisen palvelujen tuottamisesta ja kehittämisestä Turussa ja kaupunkiseudulla.

- **Paikkatieto- ja kaupunkimittaus** vastaa tonttija-oista, kiinteistönmuodostuksesta ja kiinteistörekisterin pidosta, paikkatietoaineistojen tuottamisesta ja ylläpidosta, paikkatietojärjestelmistä sekä maastonmittauspalveluista.

Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuuden toimintaa kehittää, ohjaa ja valvoo neljä lautakuntaa.

- **Kaupunkiympäristölautakunta** vastaa kaupungin maankäytön, liikenteen ja yleisten alueiden suunnittelusta, liikkumispalveluiden tuottamisesta, rakennetun ympäristön sekä kulttuuri- ja luonnonympäristön tilan seurannasta ja kaupungin maaomaisuuden hallinnasta, ellei tehtäviä ole annettu muulle toimielimelle tai viranhaltijalle.
- **Rakennus- ja lupalautakunta** vastaa kaupunkiympäristön palvelukokonaisuuden viranomaistehtävistä, ellei tehtäviä ole annettu muulle toimielimelle.
- **Turun kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta** toimii kuntalain 51 §:n mukaisesti osana Turun kaupungin organisaatiota seudullisena joukkoliikenteen toimivaltaisena viranomaisena Turun, Kaarinan, Liedon, Naantalin, Paimion, Raision sekä Ruskon kuntien alueella.
- **Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta** toimii kuntalain 51 §:n mukaisesti osana Turun kaupungin organisaatiota jätelain mukaisena 18 kunnan seudullisena jätehuoltoviranomaisena.

Toimintaympäristön muutokset

Turun voimakas väestönkasvu lisää palvelu-, asunto-, liikenne- ja investointitarpeita samalla, kun kaupungin talouden liikkumavara heikkenee ja velkaantumisen hillitseminen edellyttää toiminnan tuottavuuden parantamista, tulojen kasvattamista ja investointien tarkkaa

priorisointia. Rakentamisen toimintaympäristö on edelleen epävarma, mutta erityisesti asuntorakentamisessa ennakoitaan suhdanteen vähittäistä kääntymistä. Samanaikaisesti kohtuuhintaisen asumisen, pientalotutannon ja muuntuvan maankäytön alueiden kehittämisen merkitys kasvaa.

Toimintaan vaikuttavat laajat lainsäädäntö- ja tietojärjestelmäudistukset, kuten alueidenkäyttöä ja yhdyskuntakehittämistä koskeva sääntely, rakentamislain toimeenpano sekä rakennetun ympäristön tietojen siirtyminen valtakunnalliseen Ryhti-järjestelmään. Muutokset edellyttävät prosessien, ohjelmistojen, tietomallien ja henkilöstön osaamisen kehittämistä. Kaupunkikehityksessä korostuvat lisäksi luonnon monimuotoisuuden turvaaminen, ekologinen kompensaatio, ilmasto- ja energialainsäädäntö sekä turvallisuustilanteen

aiheuttamat uudet vaatimukset kriittisen infran ja paikatietojen käsittelylle.

Liikenteessä keskeisiä muutostekijöitä ovat mahdollinen raitiotien toteuttaminen, suurten työmaiden aikaiset liikennejärjestelyt, joukkoliikenteen kasvavat asiakasmäärät sekä liikenne- ja liikkumistietojen merkityksen vahvistuminen. Samalla joukkoliikenteen palvelut, kalusto, myyntikanavat ja tietojärjestelmät uudistuvat, mikä kasvattaa kehittämis- ja osaamistarpeita.

Kokonaisuutena muutokset lisäävät erityisesti tiedolla johtamisen, data-analytiikan, paikkatiedon, asuntopolitiikan, liikennesuunnittelun ja ympäristöosaamisen tarvetta sekä korostavat palvelualueiden ja Kaupunkirakentamisen ja tilat -palvelukokonaisuuden välistä yhteistyötä.

Toiminnan kehittämissuunnitelma ja strategiset painopisteet

Palvelualue	Tunnusluku	2025
Joukkoliikenne	Joukkoliikenteen ulkoiset kustannukset / turkulaisten matkamäärät	1,21 €
	Turkulaisten matkamäärä	24 338 924 kpl
Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuus	Ulkoiset toimintamenot / kaavoituksella tuotetut kerrosneliöt (k-m ²)	6,97 €/k-m ²
	Kerrosneliöt (k-m ²)	427 799 k-m ²

Palvelukokonaisuuden yleinen kehittämissuunnitelma

Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuus toteuttaa Turun kasvustrategiaa mahdollistamalla hallitun ja kestävä kasvun, kehittämällä vetovoimaista kaupunkiympäristöä, vahvistamalla kestävästä liikkumisesta ja saavutettavuutta sekä edistämällä ilmasto- ja luontotavoitteita. Toiminnan painopisteenä on yhdistää elinvoima, asuminen, liikenne, ympäristö ja kaupunkikehitys kokonaisuudeksi, joka tukee Turun kasvua, kilpailukykyä ja asukkaiden hyvää arkea.

Hallitun kasvun mahdollistaminen

- Kaupunkikehitys, kaavoitus, tonttitarjonta, luvitus ja investointien kohdentaminen tukevat väestön, yritysten ja työpaikkojen kasvua.
- Kaupunkirakenne kehittyä suunnitelmallisesti niin, että kasvu vahvistaa elinvoimaa mutta säilyttää kaupungin toimivuuden ja viihtyisyyden.
- Seudullinen yhteistyö, MAL-suunnittelu ja liikennejärjestelmän kehittäminen tukevat koko kaupunkiseudun kilpailukykyä.

Hyvän kaupunkielämän ja alueiden vetovoiman vahvistaminen

- Asuntopolitiikkaa, maankäyttöä ja kaupunkikehitystä ohjataan siten, että syntyy monipuolisia, viihtyisiä ja tasapainoisia asuinalueita.
- Keskustan sekä kaupunginosien kehittämistä jatketaan niiden omat vahvuudet huomioiden.
- Asukkaiden arjen sujuvuutta tuetaan laadukkailla palveluympäristöillä, viheralueilla, puistoilla, pyöräily- ja kävelyolosuhteilla sekä saavutettavilla joukkoliikennepalveluilla.

Kestävän liikkumisen ja saavutettavuuden edistäminen

- Joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn kulkutapaosuuksia kasvatetaan.
- Kaupunkiseudun liikennejärjestelmää kehitetään kokonaisuutena yhteistyössä Fölin, valtion ja muiden kuntien kanssa.
- Liikenteellisiä yhteyksiä ja alueiden saavutettavuutta parannetaan sekä kaupungin sisällä että valtakunnallisesti.

Ilmasto- ja luontojohtajuuden toteuttaminen

- Hiilineutraalius-, luonnon monimuotoisuus- ja kierto-taloustavoitteet integroidaan kaikkeen suunnitte-luun, rakentamiseen ja investointien valmisteluun.
- Kaavoituksessa ja kaupunkisuunnittelussa huomioi-daan viherrakenne, luonnon monimuotoisuus, ilmas-tonmuutokseen sopeutuminen ja resurssiviisaus.
- Kestävän rakentamisen ratkaisut, hulevesien hal-linta ja vähäpäästöinen liikkuminen ovat keskeisiä kehittämiskohteita.

Kaupunkitasoisen integraation vahvistaminen

- Kaupunkiympäristö toimii kaupungin kasvun, elinvoi-man, asumisen, liikenteen, ympäristön ja palveluver-kon yhteensovittajana.
- Päätöksenteko perustuu tiedolla johtamiseen, vaiku-tusten arviointiin ja poikkihallinnolliseen yhteistyö-hön.
- Toimintaa kehitetään siten, että kaupunkikehityksen, ilmaston, talouden ja hyvinvoinnin tavoitteet tukevat toisiaan.

Hyvinvoiva henkilöstö

Turun kaupungin tavoitteena on olla vetovoimainen ja pitovoimainen työnantaja, joka tukee henkilöstön hyvinvointia merkityksellisessä työssä. Organisaatiokulttuu-ria kehitetään kunnioittavaksi ja turvalliseksi siten, että se mahdollistaa osallistumisen, yhteistyön ja arvosta-van dialogin. Toimintaympäristön muutoksiin vastataan uudistamalla toimintatapoja ja osaamista, jotta palvelut kehittyvät asukkaiden tarpeiden mukaisesti. Sekä hen-kilöstön vaihtuvuuden tuomat haasteet että mahdolli-suudet tunnistetaan ja hyödynnetään organisaation uu-distumisessa ja tulevaisuuden rakentamisessa. Lähitu-levaisuudessa ennakoivan ja kestävän henkilöstösuun-nittelun rooli tulee korostumaan osana kaupungin ta-louden tasapainottamista.

Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuudessa keskiöön nousevat erityisesti:

1. Henkilöstön kokemusta työn merkityksellisyydestä vaalitaan (välikysely 2025 89,3 %).
2. Henkilöstön kokemusta oikeudenmukaisesta kohte-lusta työpaikalla ja kaupungin päätöksenteon oikeu-denmukaisuudesta kehitetään, koska välikyselyssä 2025 niiden koetaan useammin heikentyneen kuin parantuneen

Toiminnan tavoitteet

Pormestariohjelman toimenpiteet

Pormestariohjelman luvut:

3. Turku lisää alueellista tasavertaisuutta ja purkaa segregatiota

3.2 Viihtyisien ja toimivien asuinalueiden kaupunki

- Valmistellaan tarvittavat asemakaavanmuutokset Pansion koulun hankesuunnitelman pohjalta.

3.3 Osallisuuden mahdollistava kaupunki

- Selvitetään mahdollisuutta tarjota teknisen sektorin viranomaispalveluita eri tavoin (ei pelkästään eri kieliryhmät huomioiden)

3.4 Köyhyyttä torjuva ja asunnottomuuden poistava kaupunki

- Asunnottomuuden ennaltaehkäisy kytketään osaksi asuntopolitiikkaa. Määräaikaisen hankkeen päätyty-essä määritetään asumisneuvonnan järjestämis-tapa yhdessä yhteisvaikuttavan johtamisen kanssa. TVT Oy:lle osoitetaan tontteja, joilla puretaan seg-regaatiota ja turvataan riittävä, tavoitteiden mukai-nen kohtuuhintainen asuntotuotanto.

4. Koulutus, osaaminen ja työllisyys vievät uu-delle vuosisadalle

4.2 Suomen paras työllisyyttä edistävä kaupunki

- Sujuvoitetaan yrityksille suunnattuja palveluproses-seja rakennusvalvonnassa, ympäristöterveydessä ja ympäristönsuojelussa.

4.3 Yritystoimintaan innostava kaupunki

- Varmistetaan yritysten sijoittumis- ja tonttikysymyk-siin luodun toimintamallin käyttöönotto yhdessä elinvoimapalveluiden, tonttipalveluiden, kaavoituk-sen, kiinteistönmuodostuksen sekä rakennus- ja ympäristöluvituksen kanssa.
- Tehdään pienhankintoja ja toteutetaan puitesopi-muskumppanuutta kaupunkiympäristön palveluko-naisuuden eri palvelu- ja vastualueilla.

5. Asuminen, maankäyttö ja liikkuminen kestä-vän ja kehittyvän kaupungin perustana

5.1 Kestävän rakenteen kaupunki

- Hyväksytään Kupittaaan kärjen II-vaiheen, Itäharjun liittymän ja Voimakadun asemakaavat sekä ediste-tään alueiden toteutusta. Hyväksytään Merikaupun-gin osayleiskaavan luonnos.

- Edistetään keskustan kehittämisen toimenpideohjelman ja keskustan liikennesuunnitelman toteuttamista.
- Kaavoituksessa huomioidaan kaupungin historialliset arvot ja kulttuuriympäristön erityispiirteet.
- Uusia asuinalueita kaavoitettaessa säilytetään olemassa olevaa kaupunkivihreää.
- Kaavoituksessa säilytetään viheralueiden määrä osana kestävä ja houkuttelevaa kaupunkiympäristöä.
- Luodaan käytännöt, miten 3-30-300-periaatetta toteutetaan ja testataan käytäntöä Akselintien, Kustavintie 4:n ja Tullin ympäristön kaavahankkeissa.

5.2 Hyvän asumisen kaupunki

- Hyväksytään asunto- ja maapolitiikan periaatteet. Konsernikumppanuudella edistetään kaupungin konserniyhtiöiden asuntotuotantotavoitteiden toteutumista. Asemakaavojen tavoitteiden ja tontinluovutuksen valmistelussa huomioidaan talotyyppi-, huoneistojakauma- ja hallintamuotojakaumat tasapainoisen kaupunkirakenteen ja vetovoimaisen asumisen edistämiseksi.
- Lisätään perheille soveltuvien kerrostaloasuntojen ja pientalojen kaavoitusta ja tontinluovutusta eri puolilla kaupunkia. Huolehditaan ympäristön viihtyisyydestä asuinalueiden ja täydennysrakentamisen suunnittelussa.
- Kaavoituksella, tontinluovutuksella ja konsernikumppanuudella edistetään sosiaalisesti tasapainoista kaupunkirakennetta ja segregaaion ennaltaehkäisyä.
- Asunto- ja maapolitiikan periaatteissa, kaavoituksessa ja tontinluovutuksessa huomioidaan erityisryhmien asumistarpeet. Käynnistetään konsernikumppanuus myös TYS:n kanssa.
- Täydennysrakentamisselvityksen (kh 11.9.2023 § 334) toteuttamisen lisäksi kaavoitetaan uusia pientaloalueita. Vuonna 2027 on tarkoitus hyväksyä Jäkärlän Kailan ja Kaarningon asemakaavat. Lisäksi valmistellaan mm. Syreenikujan, Syvälahden, Hyrköistentie 35 ja Koroisten asemakaavoja, joilla mahdollistetaan pientalotonttien tarjontaa. Vuonna 2027 luovutetaan pientalotontteja Koskennurmen, Särkilahden ja Kaupunginpuutarhan alueelta.
- Yksityisten maanomistajien ja konserniyhtiöiden kaavahankkeita toteutetaan kumppanuuskaavoituksella hyödyntäen kaupungin kilpailuttamia puitesopimuskonsultteja. Tavoitteena on lisätä konsulttien käyttöä kaavojen valmistelussa.
- Asunto- ja maapolitiikan periaatteissa yhtenä strategisena painopisteenä on alueellinen tasapaino. Linjauksilla ja toimenpiteillä tähdätään segregaaion vaikutusten vähentämiseen ja segregaaion ennaltaehkäisyyn. Keinoja ovat mm. monipuolinen talotyyppi-, huoneisto- ja rahoitusmuotojakauma, joka

huomioidaan kaavoituksen aloitusvaiheessa ja tontinluovutuksen suunnittelussa.

5.3 Toimivan liikkumisen kaupunki

- Tre-Tku-Nli-lähijunasta tehty ehdotus valtiolle, samoin Helsingin yhteyden jatkamisesta Turusta Raision. Lähijuna on tärkeä edunvalvontakysymys seuraavalle hallituskaudelle ja uuteen hallitusohjelmaan, sillä tämänhetkinen hallitus ei ole hyväksynyt lähijunaa toteutettavien junayhteyksien joukkoon. Salon ja Uudenkaupungin suunnista tehty selvitys. Edunvalvontatyö jatkuu. Erityisesti Jäkärlän seisake otetaan huomioon Pohjois-Turun kehittämisessä.
- SUMP ja SULP toimenpiteet. Toteutetaan toimenpiteitä suunnitelman mukaisesti mm. kaavoituksessa ja liikennesuunnittelussa. Toimitaan hyväksytyn (hyväksyttävänä loppuvuonna 2026) liikenteen datan kehittämisen tiekartan mukaisesti.
- Seudullinen joukkoliikenne analysoi runkolinjastouudistuksen vaikutukset ja jatkaa sen pohjalta Föli2030 suunnittelua.
- Keskitytään erityisesti Tuomiokirkkosillan korjauksen aiheuttamiin liikennehaasteisiin ja toteutetaan viisi liityntäpaikkaa henkilöautoille suunnilla, joissa siltatyömaalla eniten vaikutusta liikenteen sujuvuuteen. Föli-alueen liityntäpysäköintiä edistetään.
- Laaditaan pyöräilyverkon tavoiteverkon toteutusaiakataulu yhteistyössä Infrapalveluiden kanssa.
- Ratkaistaan Matkakeskuksen hankekehityskilpailu ja käynnistetään valitun kumppanin kanssa alueen asemakaavoitus.

6. Kunnianhimoinen ilmasto- ja luontokaupunki Turku

6.1 Hiilineutraali kaupunki 2029

- Joukkoliikenteen sähköistyminen jatkuu. Toteutetaan SUMP:in ja SULP:in toimintasuunnitelmaa. Toimeenpannaan sähkölaitauksen yleissuunnitelma. Kaavoituksessa kaikista valmisteltavista asemakaavoista tehdään ilmastovaikutusten arvio ja merkittävistä kaavoista myös vähähiilisyyden arviointi Planet-työkalulla. Asemakaavoista löytyy useita kaavamääräyksiä, joilla edistetään hiilineutraalisuustavoitetta. Rakennusvalvonta valvoo 1.1.2026 voimaan tulevan rakentamislain perusteella uudisrakentamisen rakennusluokkakohdistaan hiilijalanjäljen raja-arvojen noudattamista.

6.2 Saaristomerta suojeleva kaupunki

- Laaditaan suunnitteluohje mm. ekologisesti merkittävälle rannoille ja pienvesille ym. ja teetetään selvitys pienvesien kuormittavimmista kohteista. Lisäksi syksyllä 2026 käynnistyy 4-vuotinen EU-hanke väylien ja satamien vesistövaikutusten

kompensaatiomallin kehittämiseksi. Lisäksi toteutetaan Itämerihaasteen 20-vuotisjuhlavuoden toimenpiteitä.

6.3 Vastuullinen luontokaupunki

- Luonnonhoitotoimenpiteitä jatketaan Turun arvokkailla ja uhanalaisilla luontotyypeillä kalliokedoilla, jalopuulehdoissa ja savimaiden puroissa. Uusniittyjen lajistokehitystä seurataan ja uusia niittyjä perustetaan Pansiontien varteen. Luontotyyppiselvitysten laadinta jatkuu maassa ja merellä. Lumon toimenpiteitä toteutetaan Kypassa ympäristönsuojelussa ja kaavoituksessa sekä Karatissa viherympäristön sekä katu ympäristö ja kaupunkivedet kunnossapidon vastuualueilla.
- Luonnonsuojelualueohjelmaa ryhdytään toteuttamaan vuoden 2026 aikana tehtävän päätöksen mukaisesti.
- Lumo-ohjelman päivittäminen aloitetaan vuoden 2028 aikana.

7. Vetovoimainen ja kansainvälinen Turku

7. Vetovoimainen ja kansainvälinen Turku

- Saariston ja laajemminkin merellisyyden luonto- ja matkailuarvot huomioidaan kaupunkisuunnittelussa, mm. kaupunkiseutusuunnitelman ja Länsi-Turun osayleiskaavan valmistelussa.

7.1 Alueen veturi ja yhteistyövoima

- Turun kaupunkiseudulle valmistellaan yhteistyössä muiden kuntien ja toimijoiden kanssa kaupunkiseutusuunnitelmaa ja seudun liikennejärjestelmäsuunnitelmaa (ns. seutu-SUMP). Varhan kanssa tehdään yhteistyötä palveluverkon sijoittumisasioissa, erityisryhmien asumis- ja asunnottomuusasioissa. Turku on aktiivinen Turun kaupunkiseudun saavutettavuusyhteistyössä. Turku kehittää kansallisia ja kansainvälisiä yhteyksiä sekä vuorovaikutusta liikenteellisen saavutettavuuden asioissa kaikki liikennemuodot huomioiden. Tehdään läheistä hankeyhteistyötä seudullisesti, valtakunnallisesti ja kansainvälisesti sekä haetaan kansallista ja EU-rahoitusta. Käynnistetään liikenteellisen saavutettavuuden ohjausasiakirjan laatiminen kaupunkiseudun sisällä.
- Kaupunkiympäristö osallistuu Tiedepuiston kärkihankkeen jatkotoimenpiteiden edistämiseen (mm. triple-helix, start-up-yhteisön sijoittuminen). Luodaan tutkimuksen yhteistyöfoorumi korkeakoulujen kanssa. Kaupunkitutkimusohjelmaa hyödynnetään kaupunkiympäristön palvelukokonaisuuden tutkimustarpeiden toteuttajana.

Palvelukokonaisuuden näkökulma segregatiotoimiin

Turun kaupungissa alueiden tasapainoinen kehittyminen ja alueellisen eriytymisen vähentäminen on pormestariohjelmaan perustuva keskeinen, koko organisaatiota läpileikkaava tavoite, jossa onnistuminen edellyttää pitkäjänteistä, tietoon perustuvaa ja yhteisvaikuttavaa johtamista. Kehittämistä ohjaavat neljä strategista päämäärää: lasten ja lapsiperheiden eriytymisen ehkäisy, alueiden erityispiirteet huomioiva palveluverkko ja asuinalueiden laatu, kaupunkitasoinen mahdollisuuksien asuntopoliittikka sekä maahan muuttaneiden onnistunut kotoutuminen.

Vuonna 2027 kaupunkiympäristön palvelukokonaisuus vähentää segregatiota erityisesti asunto- ja maapolitiikan, palveluverkon kehittämisen, laadukkaan kaupunkiympäristön sekä alueiden vetovoimaa ja yhteisöllisyyttä vahvistavien kehittämistoimien kautta. Tavoitteena on tasapainoinen kaupunkirakenne, monipuolinen ja kohtuuhintainen asuntokanta, asunnottomuuden ennaltaehkäisy sekä viihtyisät ja turvalliset asuinalueet kaikkialla Turussa. Nimetään kannustinkokeilualueet alueellisen täydennysrakentamisen edistämiseksi.

Asumista ja maankäyttöä koskeva tieto on nykyisin hajallaan eri järjestelmissä, mikä vaikeuttaa toimenpiteiden kohdentamista ja niiden vaikuttavuuden arviointia. Vuonna 2027 palvelukokonaisuus kokoaa segregatiion seurannan kannalta keskeisen tietopohjan yhteen näkymään ja analysoi sitä pienaluetasolla. Tieto kytketään segregatiaindeksiin ja tuotetaan päätöksenteon tueksi, erityisesti tontinluovutuksen ja täydennysrakentamisen alueellisen ohjauksen perustaksi siten, että uudet asuinalueet muodostuvat asunto- ja hallintamuotojakaumaltaan tasapainoisiksi. Kaupunki sitoutuu osaltaan toteuttamaan seudullisen asunnottomuuden poistamisen toimintasuunnitelmaa sekä vahvistaa yhteistyötä Varsinais-Suomen hyvinvointialueen, TVT Asunnot Oy:n ja järjestöjen kanssa asunnottomuuden ehkäisemiseksi ja poistamiseksi.

Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuus osallistuu Järkärlään kohdistuvien toimien toteutukseen. Kaikkien palvelukokonaisuuksien toimenpiteet on kuvattu yhteisessä osiossa.

Pansio-Pernossa hyväksyttiin palveluverkkopäätös vuoden 2026 alkupuolella, päätöksen myötä kaksi aiemmin palveluverkon käytössä ollutta tonttia vapautui kehitettäväksi. Palveluverkkopäätöksen mukaisesti tonteille kaavoitetaan pientaloasumiselle paikkoja monipuolistamaan Pansio-Pernon asuntokantaa sekä lisäksi Pernon koulun vanhalle tontille (Hyrköistentie 35)

kaavoitetaan asumisen lisäksi paikka uudelle yksityiselle päiväkodille. Runosmäen monitoimitalon valmistuttua palveluverkon käytöstä poistuneita kiinteistöjä on kehitetty yhteistyösopimuksen perusteella. Munterinkadun vanhan päiväkodin paikalle lähtee rakentumaan uusi palvelutalo vuonna 2027, Runosmäen nuorisotalon tonttia kaavoitetaan asumiseen ja Parolanpolun päiväkodin tontin tulevaisuus tulee ratkaistavaksi yhdessä

yhteistyösopimuksen osapuolten kanssa osana Runosmäen kaavoitusta. Varissuolla on käynnissä Varissuon sote-keskuksen tontin kaavoitus ja Katteluksenkadulla täydennysrakentamiseen tähtäävä tontin kaavoitus. Herttuankulman alueella kaupungin omistuksessa olevat rakentamattomat kerrostalotontit luovutetaan vasta vapaarahoitteisen tuotannon elvyttyä tavoitteena lisätä omistusasumista alueella.

Talouden tavoitteet

Käyttötalouden määrärahat ja tuloarviot, 1 000 €

Käyttötalouden sitovuustaso toimintakate	Kaupunkiympäristölautakunta			Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta		
	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026 muutoksin	Talousarvio 2027	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026 muutoksin	Talousarvio 2027
Ulkoiset						
Toimintatulot	48 132	49 753	51 938	446	512	537
Valmistus omaan käyttöön	68	80	80	0	0	0
Toimintamenot	-25 285	-28 517	-28 379	-411	-478	-516
TOIMINTAKATE	22 915	21 316	23 639	35	34	21
Muutos-%		-7,0	10,9		-2,8	-39,2
Sisäiset						
Toimintatulot	-	-	-	-	-	-
Valmistus omaan käyttöön	-	-	-	-	-	-
Toimintamenot	-	-	-	-	-	-
TOIMINTAKATE	-	-	-	-	-	-
Muutos-%		-	-		-	-
Yhteensä						
Toimintatulot	48 132	49 753	51 938	446	512	537
Valmistus omaan käyttöön	68	80	80	0	0	0
Toimintamenot	-25 285	-28 517	-28 379	-411	-478	-516
TOIMINTAKATE	22 915	21 316	23 639	35	34	21
Muutos-%		-7,0	10,9		-2,8	-39,2

Käyttötalouden sitovuustaso toimintakate	Rakennus- ja lupalautakunta			Turun kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta		
	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026 muutoksin	Talousarvio 2027	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026 muutoksin	Talousarvio 2027
Ulkoiset						
Toimintatulot	0	0	0	41 250	49 886	50 318
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0
Toimintamenot	-80	-100	-120	-75 162	-85 106	-90 174
TOIMINTAKATE	-80	-100	-120	-33 912	-35 219	-39 857
Muutos-%		-25,3	-20,0		-3,9	-13,2
Sisäiset						
Toimintatulot	-	-	-	-	-	-
Valmistus omaan käyttöön	-	-	-	-	-	-
Toimintamenot	-	-	-	-	-	-
TOIMINTAKATE	-	-	-	-	-	-
Muutos-%		-	-		-	-

Käyttötalousosa sitovuustaso toimintakate	Rakennus- ja lupalautakunta			Turun kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta		
	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026 muutoksin	Talousarvio 2027	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026 muutoksin	Talousarvio 2027
Yhteensä						
Toimintatulot	0	0	0	41 250	49 886	50 318
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0
Toimintamenot	-80	-100	-120	-75 162	-85 106	-90 174
TOIMINTAKATE	-80	-100	-120	-33 912	-35 219	-39 857
Muutos-%		-25,3	-20,0		-3,9	-13,2

Investointien määrärahat ja tuloarviot, 1 000 €

Investointiosa sitovuustaso BRUTTO	Kaupunkiympäristölautakunta			Turun kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta		
	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026 muutoksin	Talousarvio 2027	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026 muutoksin	Talousarvio 2027
Investointimenot	-47	-200	-100	-382	-440	-1 070
Rahoitusosuudet	0	0	0	21	0	0
Luovutustulot	14	0	0	0	0	0
NETTO	-33	-200	-100	-362	-440	-1 070
Muutos-%		502,8	-50,0		21,7	143,2

Palvelutilaus Kh/Maaomaisuus 1602, 16020, Kh/Tilaomaisuus 1603 ja Kh/Infraomaisuus 1604, 16040, 16041, 1 000 €

Tunnusluku	Talousarvio 2026 muutoksin	Talousarvio 2027	Taloussuunni- telma 2028	Taloussuunni- telma 2029	Taloussuunni- telma 2030
Pysyvien vastaavien luovutustu- loista saatavat myyntivoitot (Kh/maaomaisuus)	18 200	25 200	9 500	9 500	9 500
Pysyvien vastaavien luovutustu- loista saatavat myyntivoitot (Kh/tilaomaisuus)	5 100	15 000	-	-	-
Maankäyttösopimuskorvaukset (Kh/maaomaisuus)	20 000	10 000	9 000	8 900	8 900
Pilaantuneiden maa-alueiden kunnostuskustannukset (Kh/maaomaisuus ja Kh/Infra- omaisuus)	-2 850	-3 050	-2 850	-2 850	-2 850

Kiinteän omaisuuden hankinnat (Palvelutilaus Kh/Maaomaisuus 1602), 1 000 €

Tunnusluku	Talousarvio 2026 muutoksin	Talousarvio 2027	Taloussuunni- telma 2028	Taloussuunni- telma 2029	Taloussuunni- telma 2030
Maaomaisuus, kh	3 500	10 530	6 400	3 500	3 500

Kiinteän omaisuuden hankinnat (Palvelutilaus Kh/Maaomaisuus 1602), 1 000 €

Tunnusluku	Talousarvio 2026 muutoksin	Talousarvio 2027	Taloussuunni- telma 2028	Taloussuunni- telma 2029	Taloussuunni- telma 2030
Maanmyyntitulot, kh	57 485	26 000	10 000	10 000	10 000
Tilaomaisuuden myyntitulot, kh	5 100	15 000	0	0	0

Lasten ja nuorten palvelukokonaisuus

Suomenkielinen lasten ja nuorten palveluiden lautakunta

Ruotsinkielinen lasten ja nuorten palveluiden lautakunta

Tilivelvollinen viranhaltija: Lasten ja nuorten palveluiden johtaja Anu Parantainen

Kuvaus toiminnasta

Lasten ja nuorten palvelukokonaisuuden tavoitteena on toteuttaa korkeatasoisia ja laadukkaita kasvatuksen, opetuksen ja nuorisotyön palveluja lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi kaupunginvaltuuston hyväksymän strategian sekä pormestariohjelman mukaisesti. Tavoitteena on suunnitella, ohjata ja johtaa toimintaa ja taloutta sekä lasten ja nuorten palveluihin suunnattuja resursseja yhtenä kokonaisuutena kaupunkitasoisesti. Laadukkaan kasvatuksen, opetuksen ja nuorisotyön perustana on osaava henkilöstö, jonka osaamista vahvistetaan suunnitelmallisesti muuttuvien palvelutarpeiden mukaisesti ja jonka osaamisen kehittämiseen kohdennetaan resursseja.

Lasten ja nuorten palvelut on jaettu eteläiseen, pohjoiseen, itäiseen ja läntiseen alueeseen. Kullakin alueella toimii noin kahdeksan koulua, noin 12 päiväkotia ja nuorisotiloja. Perusopetuksen aluerehitorit, varhaiskasvatuksen aluepäälliköt ja nuorisotyön palvelupäälliköt muodostavat alueillaan tiimit, jotka suunnittelevat ja koordinoivat yhdessä alueensa lasten ja nuorten palveluita. Ruotsinkieliset palvelut toimivat omana kokonaisuutenaan tiiviissä yhteistyössä alueiden kanssa.

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatusta järjestetään kaupungin omissa päiväkodeissa, perhepäivähoidossa ja avoimena varhaiskasvatuksena. Kaupunki järjestää varhaiskasvatusta suomeksi ja ruotsiksi. Kaupungin ohjaamaa ja valvomaan yksityistä varhaiskasvatusta hankitaan pääsääntöisesti palvelusetelillä. Yksityiset palveluntuottajat tuottavat varhaiskasvatusta päiväkodeissa sekä perhepäivähoitoa ja ryhmäperhepäivähoitoa. Avoimessa varhaiskasvatuksessa toimii leikkipuistoja, alle kouluikäisille suunnattuja kerhoja sekä perhekerhoja, joista osa tuotetaan yhteistyössä seurakuntien ja kolmannen sektorin kanssa. Esiopetusta järjestetään päiväkodeissa ja koulujen yhteydessä. Esiopetusta hankitaan tarpeen mukaan myös yksityisiltä palveluntuottajilta.

Perusopetus

Perusopetusta järjestetään perusopetuslain ja opetus-suunnitelman mukaisesti oppivelvollisille. Kaupunki järjestää perusopetusta suomeksi 28 koulussa, ruotsiksi kolmessa koulussa ja englanniksi Turun kansainvälisessä koulussa. Lisäksi kaupunki huolehtii sairaalassa annettavasta opetuksesta. Turun perusopetuksessa on erikoisluokkatoimintaa kielissä, matematiikassa, liikunnassa, musiikissa ja kuvataiteessa. Perusopetuksen järjestämisessä keskeistä on lähikouluperiaatteen toteutuminen. Kaupunki järjestää myös perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoimintaa.

Lukiokoulutus

Turun kaupunki antaa lukiolain ja opetussuunnitelman mukaista yleissivistävää lukiokoulutusta suomeksi viidessä päivälukiossa ja Turun iltalukiossa sekä ruotsiksi Katedralskolan i Åbossa. Jokaisessa lukiossa on yleislinja, jonka lisäksi Turun lukioissa on valtakunnallisen erityistehtävän saaneita linjoja: urheilu ja ICT Kerttulin lukiossa, luonnontiede Turun Suomalaisen Yhteiskoulun lukiossa, musiikki Puolalanmäen lukiossa, taideviestintä Turun klassillisessa lukiossa sekä urheilu Katedralskolan i Åbossa. Kaupungin omana toimintana järjestetään lukio-opetusta merilinjalla Turun Suomalaisen Yhteiskoulun lukiossa.

Ammatillinen koulutus

Ammatillisen koulutuksen palvelualue eli Turun ammatti-instituutti tarjoaa perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkintoja sekä tutkintojen osia ja muuta ammatillista koulutusta. Koulutusta järjestetään suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Ruotsinkielistä koulutusta on tarjolla liiketoiminnan sekä tieto- ja viestintätekniikan perustutkinnoissa jo opiskeleville tutkintojen loppuun saattamiseksi, mutta niiden sisäänotto on päättynyt eikä uusia koulutuspaikkoja tarjota näihin tutkintoihin vuonna 2027. Englanninkielistä koulutusta tarjotaan ravintola- ja catering-alan perustutkinnossa sekä puhtaus- ja kiinteistöpalvelualan perustutkinnossa. Palvelualue

toteuttaa myös liikuntaneuvojakoulutusta yhteistyössä Suomen Urheiluopiston Kannatusosakeyhtiön kanssa. Turun ammatti-instituutti on seudun suurin oppisopimuskoulutusten solmija.

Turun iltalukio ja Turun ammatti-instituutti tarjoavat molemmat tutkintoon valmentavaa TUVA-koulutusta, aikuisten perusopetusta ja vankilaopetusta. Turun työväenopistoissa tarjotaan vapaan sivistystyön lain mukaista opetusta. Turun suomenkielisessä työväenopistossa opetusta järjestetään suomeksi ja muilla kielillä, ja Åbo svenska arbetarinstitutissa ruotsiksi. Turussa toimii myös muita koulutuksen järjestäjiä, jotka tarjoavat perusopetusta ja toisen asteen koulutusta ja tukevat siten kaupungin koulutustehtävää.

Nuorisotyö

Nuorisotyön palvelualue luo edellytykset nuorisotyölle ja -toiminnalle järjestämällä ja tuottamalla pääosin 12–28-vuotiaille nuorille suunnattuja palveluja ja tiloja nuorisolain mukaisesti. Työtä tehdään yhteistyössä nuorten ja heidän perheidensä sekä nuorille palveluja tuottavien viranomaisten, nuorisoalan järjestöjen, seurakuntien ja muiden nuorisotyötä tekevien tahojen kanssa. Palvelualueen vastuualueet ovat kohdennettu nuorisotyö, kulttuurinen nuorisotyö ja harrastaminen sekä monimuotoisten toimintaympäristöjen nuorisotyö.

Toimintaympäristön muutokset

Lasten ja nuorten palvelukokonaisuus koostuu kuudesta entisen kasvatuksen ja opetuksen sekä nuorisotyön palvelualueesta. Uusi palvelukokonaisuus tuo yhteen ja näkyväksi lapsiin ja nuoriin kohdistuvat resurssit, joita ohjataan ja johdetaan kaupunkitasoisesti. Tavoitteena on edistää lasten ja nuorten hyvinvointia sekä vahvistaa yhteisvaikuttavaa ihmiskeskeistä ja asiakaslähtöistä johtamista Turun kaupungissa. Lasten ja nuorten palvelukokonaisuus sekä lautakunnat (suomenkielinen lasten ja nuorten palveluiden sekä ruotsinkielinen lasten ja nuorten palveluiden lautakunta) aloittivat toimintansa 1.6.2025.

Valtuustokauden 2025–2029 alussa käynnistettiin varhaiskasvatus-, perusopetus- ja nuorisotyön yhteisen alueellisen organisoitumismallin kehittäminen ja toimeenpano. Nämä kolme palvelualueetta jaettiin 1.6.2025 alkaen neljään yhtenäiseen maantieteelliseen alueeseen - eteläinen, läntinen, pohjoinen ja itäinen alue. Ruotsinkieliset palvelut muodostavat oman kokonaisuutensa, mutta osallistuvat omalta osaltaan aluemallin kehittämiseen. Ne eivät noudata lähikouluperiaatetta samalla tavalla kuin suomenkieliset palvelut, koska oppilaita tulee myös Turun seudun muista kunnista.

Aluemallin tavoitteena on huomioida erilaisten ilmiöiden, kuten kaupunginosien eriarvoistumisen ja väestörakenteen muutosten, vaikutukset lasten ja nuorten arkeen sekä kohdentaa toimenpiteitä ja resursseja heidän hyvinvointiaan edistäviin palveluihin aiempaa paremmin.

Muuta kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvien sekä tukea kasvuun ja oppimiseen tarvitsevien lasten ja nuorten määrä jatkaa kasvuaan. Tämä lisää palvelujen, henkilöstön ja tilojen kysyntää sekä tarvetta vahvistaa inklusiivista ja kielitietoista toimintakulttuuria kaikilla palvelualueilla. Palvelujen kysyntä vaihtelee eri alueilla, mikä edellyttää entistä tarkempaa alueelliseen väestötietoon perustuvaa ennakointia ja nopeaa reagointia muuttuviin tilanteisiin. Resurssien tarkoituksenmukainen kohdentaminen korostuu, kun kasvatuksen, opetuksen ja nuorisotyön valtionosuudet ja -avustukset vähenevät.

Oppilas- ja opiskelijamäärien sekä tuen tarpeiden kasvu on lisännyt erityisesti peruskoulujen ja lukiodien tilatarpeita. Paikoitellen tilat ovat käyneet niin ahtaiksi, että tukea tarvitsevien oppijoiden ja joustavien opetusjärjestelyjen huomioiminen on niissä haastavaa. Monikäyttöisten tilojen puute, tilojen korjaustarpeet ja peruskorjaukset väistötilaratkaisuineen heikentävät arjen sujuvuutta varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle ja lisäävät kustannuksia.

Huonokuntoisia koulu- ja päiväkotirakennuksia korvataan myös uudisrakennuksilla. Tavoitteena on, että uudet tilat ovat monikäyttöisiä ja tukevat esimerkiksi lasten ja nuorten harrastus- ja kerhotoimintaa päiväkotijäsenien koulupäivän jälkeen ”koulu alustana” -toimintamallin mukaisesti. Rakennuksista osa tulee olemaan monitoimitaloja, joissa lasten ja nuorten palvelut sijoittuvat samoihin tiloihin muiden alueen asukkaiden hyvinvointia tukevien palvelujen, kuten kirjasto- ja liikuntapalvelujen, kanssa.

Varhaiskasvatuksessa kelpoisen henkilöstön saatavuus on edelleen haastavaa, erityisesti opettajien ja erityisopettajien osalta. Varhaiskasvatuslain henkilöstörakennetta, kelpoisuuksia ja oppimisen tukea koskevat lakimuutokset lisäävät rekrytointitarpeita ja henkilöstökustannuksia. Kaupunki kouluttaa varhaiskasvatuksen lastenhoitajia yhdessä kuuden suurimman kaupungin kanssa, jotta henkilöstön kelpoisuudet täyttäisivät lain vaatimukset vuoteen 2030 mennessä. Henkilöstön tutkintokoulutusten suorittaminen työn ohessa lisää sijaiskuluja lähivuosina. Laitoshuollon mitoituksen käyttöönotto puolestaan vähentää henkilöstöresurssin tarvetta vuoden 2027 loppuun mennessä.

Varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrä on lähtenyt kasvuun syksystä 2025. Erityisesti kasvaa alle kolmevuotiaiden varhaiskasvatukseen osallistumisaste. Mikäli laki kotihoidontuen myöntämisen perusteista muuttuu suunnitellulla tavalla, ennustetaan alle 3-vuotiaiden osallistumisasteen kasvavan entisestään.

Esi- ja perusopetuksen oppimisen tuen lakimuutos sekä päivitettyt esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien ja aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteet tulivat voimaan elokuussa 2025. Uuden lain velvoitteet ovat muuttaneet merkittävästi oppimisen tuen käytäntöjä ja koulujen toimintakulttuuria. Kouluissa pienryhmäopetus lisääntyy, erityisluokkia sijoitetaan aiempaa enemmän alueellisesti ja keskitettyjen erityisluokkien määrä vähenee. Muutokset lisäävät niin esiopetuksen erityisopettajien ja pienryhmien erityisopettajien kuin pienryhmäopetuksen mahdollistavien tilojenkin tarvetta. Toiminta-alueittain järjestettävässä opetuksessa vaativaa tukea tarvitsevien perusopetuksen oppilaiden määrä kasvaa, joka lisää puolestaan ohjaajien tarvetta.

Perusopetuksen oppilasmäärien kasvu ja monikielistyminen lisäävät henkilöstön, oppimateriaalien ja opetuslojen tarvetta. Vaikutukset jakautuvat kaupungin alueilla epätasaisesti. Perusopetuksen ryhmäkokoja pienennettiin lukuvuoden 2026–27 osalta kaupunginhallituksen toukokuussa 2026 hyväksymän käyttösuunnitelman mukaisesti. Monikielisten oppilaiden opetuskielen oppimisen tukemiseksi jatketaan inklusiivista 1. luokan valmistavaa opetusta sekä käynnistetään uuden lain mukainen valmistavan opetuksen lisäopetus 1.8.2026 alkaen. Lisäopetus on suunnattu valmistavasta opetuksesta perusopetuksen vuosiluokille 5.–9. siirtyville oppilaille, joiden kielitaito ei ole kehittynyt riittävästi valmistavan opetuksen aikana ja joilla on vähäinen kouluhistoria. Kustannuksia lisää myös katsomusaineiden opetuksen järjestäminen 5. ja 7. luokkien oppilaille heidän oman katsomuksensa mukaisissa ryhmissä.

Lukiokoulutuksen toimintaympäristö on muuttunut merkittävästi oppivelvollisuuden laajentumisen, opetussuunnitelmauudistuksen, voimaan tulleiden oppimisen tuen säädösten sekä lukiolain ja ylioppilastutkintolain muutosten myötä. Muutokset vaikuttavat sekä päivälukioihin että Turun iltalukioon. Keskeisiä tulevia lainsäädäntöuudistuksia, jotka vaikuttavat lukiokoulutuksen opetustarjontaan, toimintakulttuuriin ja resurssitarpeisiin ovat englanninkielisen ylioppilastutkinnon mahdollistaminen (1.8.2027 jälkeen), taito- ja taideaineiden kokeiden lisääminen ylioppilastutkintoon (syksystä 2029), lukiodiplomien valtakunnallisen kriteeristön luominen sekä uusien lukiodiplomien käyttöönotto (1.8.2027).

Toimintaympäristön keskeisiä muutoksia ovat Turun ammatti-instituutin mahdollinen

uudelleenorganisointumisen ja yhtiöittäminen (1.1.2028 alkaen), ruotsinkielisen ammatillisen koulutuksen siirtäminen Axxell Utbildning Ab:lle sekä TAITO-kampuksen rakentaminen ja tekniikan kampusten hankesuunnittelu.

Ammatillisen koulutuksen toimintaympäristö on myös muuttunut lähivuosina lainsäädännön, rahoitusmallin, väestökehityksen ja työelämän osaamistarpeiden seurauksena. Uudistunut rahoitusmalli korostaa entistä vahvemmin opintojen etenemistä, tutkintojen ja tutkinnon osien suorittamista ja opiskelijoiden työllistymistä tai jatko-opintoihin siirtymistä. Järjestämisluvan muutos rajaa ei-maksuttomuuden piirissä olevien aikuisten opiskelijavuosia, mikä vähentää aikuiskoulutusta ja siirtää painopistettä tutkinnon osien tarjontaan sekä työllistymistä tukeviin koulutuksiin. Tilauskoulutuksia koskeva lakimuutos avaa puolestaan uusia mahdollisuuksia yrityksille ja yhteisöille suunnattujen tutkintokoulutusten, koulutusviennin sekä työllisyysalueen palvelutuotannon kehittämiseen.

Yhä useampi nuori on hakenut yhteishaussa opiskelemaan Turun ammatti-instituuttiin. Siksi vuoden 2027 yhteishakuun lisätään hakupaikkoja, jotta nuorten koulutustarpeisiin voidaan vastata. Tutkintoon valmentavan koulutuksen tarve on lisääntynyt oppivelvollisuuden laajentumisen myötä, kuten myös opiskelijoiden tuen tarpeet sekä hyvinvoinnin ja elämänhallinnan haasteet.

Ammatillisen koulutuksen kysyntää ja koulutustarjonnan kehittämistä ohjaavat myös Turun seudun työvoima- ja osaamistarpeet, väestönkasvu ja kansainvälistyminen. Erityistä huomiota kiinnitetään kasvualoihin, kuten meriteollisuuteen, muuhun valmistavaan teollisuuteen sekä sosiaali- ja terveysalaan. Työllisyysalueuudistus ja tiivistyvä yhteistyö työllisyys- ja yrityspalvelujen kanssa vahvistavat ammatillisen koulutuksen roolia nuorten ja aikuisten työllistymisen, työelämävalmiuksien ja jatkuvan oppimisen tukena. Väestön monikielistyminen lisää maahanmuuttajille suunnatun aikuisten perusopetuksen, tutkintoon valmentavan koulutuksen sekä kieli- ja opiskelutaitoja vahvistavien palvelujen kysyntää. EU/ETA-alueen ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden 1.8.2026 voimaan astuneet lukuvuosimaksut voivat vaikuttaa osaan hakijoista.

Kasvavaan englanninkielisen kasvatuksen ja opetuksen tarpeeseen Turussa vastataan vahvistamalla englanninkielisiä palveluja varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle. Kansainvälisen koulun opetustoiminta siirtyi vuonna 2025 Turun yliopistolta kaupungin ylläpidettäväksi, ja Kansainvälinen päiväkotialoitti toimintansa elokuussa 2026. Kansainvälisen koulun oppilasmäärää kasvatetaan, jotta koulu pystyy vastaamaan paremmin kaupungin monikielisten lasten ja nuorten

koulutustarpeisiin. Englanninkielisen lukiokoulutuksen järjestämislupa on saatu ja koulutus käynnistyy 1.8.2027.

Kaupungin nuorisotyötä ohjaa valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma 2024–2027, jossa painotetaan nuorten kasvun ja itsenäistymisen tukemista, osallisuuden vahvistamista, syrjäytymisen ehkäisyä sekä moniammatillista yhteistyötä. Opetus- ja kulttuuriministeriö on lisäksi käynnistänyt nuorisotyötä koskevan visiotyön, jonka tavoitteena on luoda suuntaa nuorisotyölle ja sen kehittämiseksi tulevana vuosikymmeninä.

Turun nuoret ovat entistä monimuotoisempi ja monikielisempi ryhmä. Siksi nuorten tavoittamisessa tarvitaan matalan kynnyksen ennaltaehkäisevää tukea ja tiloja, koulunuorisotyön kaltaisia yhteisöllisyyttä vahvistavia toimintamalleja sekä entistä enemmän etsivää, liikkuvaa ja erityisnuorisotyötä. Suurin osa lapsista ja nuorista voi hyvin, mutta hyvinvoinnin erot kasvavat. Uusimpien kansallisten tutkimustulosten mukaan lasten ja nuorten oppimistulokset ja lukutaito ovat heikentyneet, yhä useampi nuori liikkuu hyvinvoinnin ja terveyden

näkökulmasta liian vähän ja nuorten tulevaisuususkon laskenut. Samalla yksinäisyys, vihapuhe, väkivaltakulttuurin ihannointi, nuorisotyöttömyys, NEET-nuorten määrä, ilmastoahdistus ja häiriökäyttäytyminen ovat lisääntyneet. Näihin ilmiöihin haetaan ratkaisuja kaupungin kaikkien palvelualueiden, työllisyyspalvelujen, järjestötoimijoiden sekä hyvinvointialueen yhteisellä työllä.

Digitalisaation, tekoälyn ja tietoturvan nopea kehitys lisäävät tietoturva-, tietosuoja- ja tukitarpeita sekä kustannuksia. EU:n tekoälyasetus ja kansalliset suositukset edellyttävät koulutuksen järjestäjiltä vastuullisen tekoälyn käytön linjauksia, järjestelmien lainmukaisuuden varmistamista sekä henkilöstön, oppilaiden ja opiskelijoiden kouluttamista tekoälyn vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön. Digipedagogiikan kehittäminen edellyttää henkilöstön osaamisen vahvistamista sekä investointeja tiloihin, laitteisiin ja ohjelmistoihin. DigiOnen käyttöönotto alkaa perusopetuksen pilottikouluissa lukuvuonna 2026–27 ja laajenee sen jälkeen muihin kouluihin.

Toiminnan kehittämissuunnitelma ja strategiset painopisteet

Palvelualue	Tunnusluku / Suoriteyksikkö	2025
Varhaiskasvatus	Omien päiväkotien ulkoiset toimintakulut/laskennallinen lapsi	15 410 €
	Laskennallinen lasten määrä	4 809 kpl
Perusopetus	Omien koulujen ulkoiset toimintakulut / oppilas	6 640 €
	Oppilasmäärä	14 769 kpl
Lukiokoulutus	Päivälukioiden ulkoiset toimintakulut / opiskelija	5 860 €
	Opiskelijamäärä	3 729 kpl
Ammatillinen koulutus	Toimintakate/opiskelijavuosi	11 630 €
	Opiskelijatyövuosi	4 510 v.
Nuorisotyö	Ulkoiset toimintakulut / yhteisöllisyyttä vahvistavan nuorisotyön kokonaiskävijämäärä	40 €
	Kokonaiskävijämäärä	172 600 kpl

Palvelukokonaisuuden yleinen kehittämissuunnitelma

Lasten ja nuorten palvelukokonaisuuden strategiset painopisteet tuleville vuosille on linjattu

pormestariohjelmassa valtuustokaudelle 2025–2029 ja kaupunkistrategiassa. Palvelukokonaisuuden toiminnan kehittämissuunnitelman tavoitteena on pormestariohjelman mukaisesti edistää lasten ja nuorten fyysistä,

psykykkistä ja sosiaalista hyvinvointia, yhdenvertaisuutta ja osallisuutta, ehkäistä syrjäytymistä ja purkaa segregatiota sekä vähentää sen vaikutuksia lasten ja nuorten arjessa. Pormestariohjelman mukaisesti *"Turun tulevaisuus riippuu lasten ja nuorten hyvinvoinnista, itsetuottamuksesta ja motivaatiosta, sekä "panostamalla nuoriin kaupunki investoi tulevaisuuteensa – aktiivisiin, vastuullisiin ja hyvinvoiviin kaupunkilaisiin."* Palvelukokonaisuus toteuttaa kaupunkistrategiaa vahvistamalla lasten ja nuorten hyvinvointia ja hyvää arkea, laadukasta koulutusta ja oppimista, osallisuutta ja yhdenvertaisuutta sekä kasvua ja tulevaisuususkkoa.

Lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien palvelujen kaupunkitasoista kehittämistä tukee UNICEF Lapsiystävällinen kunta -ohjelma ja -toimintasuunnitelma, jota palvelukokonaisuus johtaa. Ohjelman tavoitteena on varmistaa, että lasten ja nuorten oikeudet toteutuvat kunnallisessa päätöksenteossa, palveluissa ja arjen ympäristöissä.

Palvelukokonaisuuden kehittämisen painopisteet ovat seuraavat:

- Segregaation purkaminen ja vaikutusten vähentäminen sekä yhdenvertaisuuden edistäminen
- Lasten ja nuorten sekä henkilöstön hyvinvoinnin lisääminen
- Yhteisöllisyyden, osallisuuden ja turvallisuuden edistäminen
- Lasten ja nuorten perustaitojen, erityisesti lukutaidon, vahvistaminen
- Kasvun ja oppimisen tuen varmistaminen sekä tuen toimintamallien ja -kulttuurin kehittäminen
- Monikielisten lasten ja nuorten kielenoppimisen vahvistaminen ja kotoutumisen tukeminen
- Lasten ja nuorten harrastus- ja vapaa-ajan toiminnan sekä liikkumisen lisääminen
- Turun elinvoiman vahvistaminen ja alueen yritysten osaamistarpeisiin vastaaminen
- Ilmasto- ja kestävyystavoitteiden edistäminen

Valtuustokaudella 2025–2029 keskeinen kehittämis- kohde on aluemallin toimeenpano sekä alueellisen yhteisvaikuttavan johtamis- ja toimintakulttuurin vahvistaminen. Alueiden ydintiimien toimintaa kehitetään yhteistyössä kaupungin muiden palvelualueiden sekä Varsinais-Suomen hyvinvointialue Varhan ja järjestöjen kanssa. Varhan kanssa kehitetään myös yhteisöllisen opiskeluhoollon koulu- ja oppilaitoskohtaisia sekä alueellisia käytäntöjä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Nuorisotyön kehittämisessä painottuvat vuonna 2027 moninaisuusosaaminen, nuorten tulevaisuususkon ja

resilienssin vahvistaminen sekä ilmasto- ja ympäristöteemat. Työtä suunnataan alueellisiin tarpeisiin vahvistamalla jalkautuvaa työtä, etsivää nuorisotyötä ja koulu- nuorisotyön rakenteita yhdessä perusopetuksen kanssa. Nuorten työllisyyden edistämistä kehitetään nuorten työpajatoiminnan, etsivän nuorisotyön, Ohjaamon, oppilaitosten, työllisyyspalveluiden ja hyvinvointialueen yhteistyönä. Nuorten hyvinvointia tuetaan tarjoamalla matalan kynnyksen toimintaa, turvallisia kohtaamispaikkoja sekä mahdollisuuksia harrastaa, osallistua ja vaikuttaa yhdenvertaisesti. Nuorisotyö mahdollistaa turvallisia kohtaamisia eri taustoista tulevien nuorten välille segregaation vaikutusten vähentämiseksi.

Palvelukokonaisuudessa kehitetään toimintamalleja, joilla ehkäistään kiusaamista, syrjintää, häirintää, häiriökäyttäytymistä ja väkivaltaa kaikilla palvelualueilla. Samalla vahvistetaan henkilöstön turvallisuusosaamista sekä päiväkotien, koulujen, oppilaitosten ja nuorisotilojen turvallisuuskulttuuria. Keskeistä on Lasten ja nuorten turvallinen Turku -toimintamallin juurruttaminen osaksi alueiden ydintiimien työtä yhteistyössä Varhan, ankkuripoliisin, järjestöjen sekä muiden alueen toimijoiden kanssa. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin, yhteisöllisyyden ja osallisuuden lisäämisellä on suora vaikutus turvallisuuteen ja sen myötä yhteiskuntarauhaan.

Edellisellä pormestarikaudella valmistuneen lasten ja nuorten lukutaito-ohjelman toimenpiteet, joita suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä erityisesti kirjastopalvelujen kanssa, käynnistetään kaikilla palvelualueilla. Lasten ja nuorten oppimisvalmiuksia ja -tuloksia parannetaan vahvistamalla myös muiden perustaitojen, kuten matematiikan, osaamista. Lukutaidon ja matematiikan oppimisen sekä oppimisvaikeuksien seurannassa ja arvioinnissa tehdään tiivistä tutkimusyhteistyötä Turun yliopiston oppimisanalytiikan keskuksen kanssa.

Matematiikan ja luonnontieteiden osaamista vahvistetaan myös hyödyntämällä STEAM-pedagogiikkaa ja STEAM Turku -toiminnan hyviä käytäntöjä. STEAM Turku -strategiakauden 2025–2029 painopisteitä ovat innostus, Itämeri ja ilmasto. Tavoitteena on, että STEAM-toiminta on osa jokaisen päiväkodin, koulun ja toisen asteen oppilaitoksen arkea ja opettajien pedagogista työkalupakkia, jotta kaikilla turkulaisilla lapsilla ja nuorilla olisi tasavertainen mahdollisuus osallistua toimintaan.

Varhaiskasvatuksessa ja kaikilla kouluasteilla kehitetään kasvun ja oppimisen tuen käytäntöjä, jotta lapset ja nuoret saavat tarvitsemansa tuen yhdenvertaisesti. Tavoitteena on vahvistaa toimintakulttuuria, joka perustuu ajantasaiseen tilannekuvaan lasten ja nuorten tuen tarpeista, jotta tukea voidaan kohdentaa oikeaan aikaan oikeilla tukitoimilla. Yhtenä kehittämisen painopisteistä

on pormestariohjelman mukaisesti varmistaa, että monikieliset lapset saavat riittävästi tukea opetuskielen oppimisen alkuvaiheessa.

Maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten kielenoppimista ja kotoutumista tukevia käytäntöjä, kuten valmistavaa opetusta sekä myöhäisessä peruskouluvaiheessa maahan muuttaneiden oppilaiden opetuskielen oppimista, ohjausta ja opinnoissa etenemistä kehitetään edelleen. Lisäksi vahvistetaan lähikouluperiaatetta, edistetään inklusiivista toimintakulttuuria ja kehitetään toimintamalleja, jotka tukevat sujuvia siirtymiä kasvun ja oppimisen polun nivelvaiheissa.

Varhaiskasvatuksessa ja kaikilla kouluasteilla kehitetään yhteistyötä lasten ja nuorten, erityisesti monikielisten, perheiden kanssa, jotta he voivat tukea lastensa kasvua, oppimista ja koulunkäyntiä entistä paremmin. Vanhemmuutta tukevaa toimintaa kehitetään alueilla yhteistyössä Varsinais-Suomen hyvinvointialueen perhekeskustoiminnan ja lastensuojelujärjestöjen kanssa.

Segregaation ehkäisemiseksi kehitetään perusopetuksen valinnaisainepolkuja ja lisätään painotettua opetusta lähikouluissa, tarkastellaan kouluverkkoa ja oppilaaksioton perusteita osana aluemallin toimeenpanoa. Erityisesti panostetaan koulusegregaation vähentämisen toimenpideohjelman mukaisiin toimenpiteisiin, jotka moniammatillinen yhteistyöryhmä on arvioinut ihmiskeskeisen vaikuttavuuslaskennan menetelmällä vaikuttaviksi.

Kaupunkitasoisesti edistetään lasten ja nuorten harrastamista, fyysistä aktiivisuutta ja arkiliikkumista sekä lisätään lasten ja nuorten mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa harrastus- ja kerhotoiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja kehittämiseen. Lisäksi luodaan viihtyisiä liikkumaan aktivoivia ympäristöjä. Samalla rakennetaan joustavia polkuja kaupungin tarjoamista toiminnoista säännölliseen harrastamiseen. Lisäksi selvitetään mahdollisuuksia laajentaa Boostii-edun käyttöä ohjatun harrastustoiminnan uusiin sisältöihin. Erityistä huomiota kiinnitetään siihen, että monikielisillä lapsilla ja nuorilla, erityisesti työtöillä, on mahdollisuus osallistua mielekkäseen vapaa-ajan toimintaan omalla asuinalueellaan. Omalla asuinalueella harrastaminen tukee kotoutumista ja vahvistaa yhteisöllisyyttä sekä ehkäisee segregaaion vaikutuksia. Lisäksi vahvistetaan harrastus- ja vapaa-ajan toiminnan kaupunkitasoista koordinoitua ja johtamista. Tavoitteena on hyödyntää olemassa olevia resursseja mahdollisimman hyvin.

Koulu alustana -toimintakonseptin kehittäminen ja käyttöönotto on käynnissä pilottialueilla ja toiminnan laajentamista uusille alueille arvioidaan piloteista saatujen tulosten pohjalta. Tavoitteena on lisätä matalan

kynnyksen harrastus- ja kerhotoimintaa koulutiloissa ja koulujen piha-alueilla koulupäivän jälkeen sekä tukea yhteisöllistä toimintaa asuinalueilla. Koulutilojen käytön kehittämistä tehdään alueiden ydintimeissä yhteistyössä tilapalvelujen ja alueen muiden toimijoiden kanssa.

Varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen toimintakulttuuria kehitetään liikkumiseen kannustavaksi yhteistyössä liikuntapalvelujen kanssa. Työtä tukee elokuussa 2026 voimaan tullut esi- ja perusopetuksen liikunnallisen elämäntavan edistämistä koskeva lainsäädäntö. Liikettä lisätään osaksi lasten ja nuorten arkea esimerkiksi koulumatkoilla, välitunneilla, taukoliikunnassa ja oppitunneilla sekä varhaiskasvatuksessa liikuntaleikkien ja luonnossa oppimisen avulla. Nuorisotyössä liikkumista tuetaan nuorille mielekkään matalan kynnyksen tekemisen, kuten höntsäilyn, lajikokeilujen, retkien ja pelien, kautta. Yhteistyössä kaupunkiympäristön palvelukokonaisuuden kanssa kehitetään koulumatkojen turvallisuutta parantavia käytäntöjä ja kannustetaan lapsia ja nuoria kulkemaan koulumatkat pyöräillen tai kävellen.

Seutukunnan elinvoiman vahvistamiseksi ja yritysten osaamistarpeisiin vastaamiseksi kehitetään ammatillisen koulutuksen tarjontaa ja palveluja yhteistyössä elinvoima- ja työllisyyspalvelujen kanssa sekä käynnistetään lukiokoulutuksessa Vuosi yrittäjänä Turun lukioissa -pilottihanke yhteistyössä Nuorten yrittäjyys ja talous (NYT) kanssa. Yhteisenä kehittämiskohteena on löytää vaikuttavia ratkaisuja nuorisotyöttömyyden vähentämiseksi. Tarpeeseen vahvistaa kansainvälisten osajien veto- ja pitovoimaa seutukunnalla palvelukokonaisuus vastaa kehittämällä englanninkielisen kasvatuksen ja opetuksen tarjontaa ja palveluita sekä tarjoamalla oppilaitoksissaan mahdollisimman laajan kielivalikoiman.

Kaupungin ilmastosuunnitelman tavoitteisiin vastataan tukemalla lasten ja nuorten aktiivista osallistumista ilmastokestävän Turun rakentamiseen tarjoamalla mahdollisuuksia käsitellä ympäristöaiheita, vaikuttaa omaan lähiympäristöönsä ja tehdä kestävä arjen tekoja. Tukena ilmasto- ja kestävyystyössä ovat mm. perusopetuksen ja toisen asteen kestävyys- ja ilmastokasvatuksen tiekartat ja toimintasuunnitelmat sekä Ympäristöystävällisempi nuorisotyö -hankkeessa syntyneet toimintamallit.

Yhteisvaikuttavaa toimintakulttuurin kehittämistä jatketaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi. Kehittäessä yhdessä ratkaisuja kompleksisiin lasten ja nuorten arjen ilmiöihin, hyödynnetään Itäisen Yhteisövaikuttavuuden toimintamallia ja mallia toimenpiteiden ennakkoarvioimisen arvioimiseksi lasten ja nuorten

hyvinvoinnin näkökulmasta. Paikallista ja valtakunnallista yhteistyötä tehdään kaupungin muiden palvelualueiden, Varsinais-Suomen hyvinvointialueen, ankkuripoliisin, järjestöjen, korkeakoulujen sekä muiden kaupunkien ja kuntien kanssa. Erityisen tiivistä yhteistyötä tehdään kuuden suurimman kaupungin yhteistyöverkostoissa.

Kehittämistoimenpiteiden vaikutusten seurannassa ja arvioinnissa hyödynnetään lasten, nuorten ja henkilöstön hyvinvoinnista sekä heille suunnattujen palvelujen vaikuttavuudesta kertovaa laadullista ja määrällistä tietoa. Tietoa on koottu kaupunkikohtaisista ja kansallisista tietolähteistä palvelukokonaisuuden laatu- ja hyvinvointimittaristoon, segregaatiohankkeen tilannetietomatriisiin sekä palvelualueiden raportointiportaaleihin, hyödynnettäväksi toiminnan ja talouden vuosijohtamisessa. Tiedolla johtamisen prosessien ja työkalujen kehittäminen jatkuu yhteistyössä kaupungin tietopalveluasiantuntijoiden kanssa. Varhan ja lastensuojelujärjestöjen kanssa kehitetään myös yhteistä tilannetietonäkymää ja yhteisvaikuttavia tiedolla johtamisen toimintamalleja.

Kasvatuksen ja opetuksen tietojärjestelmiä on kehitetty ja kehitetään edelleen tiiviissä yhteistyössä muiden suurten kaupunkien kanssa. Keskeinen kehittämis kohde on vanhojen ja uusien järjestelmien, kuten Primuksen, eVakan sekä lukuvuonna 2026–27 käyttöön otettavan uuden oppimisen ja koulutuksen digitaalisen alustan DigiOnen, yhteensovittaminen tiedonsiirron, tietoturvan ja asiakirjojen sähköisen arkistoinnin näkökulmasta.

Lasten ja nuorten parissa työtä tekevän henkilöstön pedagogista osaamista, tieto- ja viestintätekniikan valmiuksia sekä työelämäyhteyksiä vahvistetaan ja henkilöstöä tuetaan myös omaehtoiseen osaamisen kartuttamiseen. Erityisenä painopisteenä on henkilöstön koulutaminen tekoälyn turvalliseen ja vastuulliseen käyttöön, tekoälypedagogiikkaan ja kielitietoisuusosaamiseen sekä erityisesti perusopetuksen henkilöstön tukeminen DigiOnen käyttöön otossa.

Lasten ja nuorten palvelukokonaisuudessa tavoitteena on vahvistaa johtamista ja erityisesti lähijohtajien roolia ja osaamista tulevien vuosien aikana. Tavoitteena on tukea esihenkilöitä valmentavassa johtamisessa, jotta jokainen työntekijä saa tarvitsemansa tuen, osaaminen kehittyy ja henkilöstön taidot vastaavat lasten, nuorten ja perheiden muuttuviin palvelutarpeisiin. Lisäksi tavoitteena on selkeyttää vastuita, tehtäviä ja johtamisen rakenteita, jotta työ voidaan organisoida sujuvasti, turvallisesti ja perustehtävää tukevalla tavalla.

Toiminnan tavoitteet

Pormestariohjelman toimenpiteet

2. Hyvinvoivat ja yhdenvertaiset turkulaiset

2.1 Lasten kaupunki

Lisätään lasten ja nuorten kerho- ja harrastustoimintaa koulupäivien yhteyteen

Hyödynnetään Turun harrastus- ja vapaa-ajankyselyiden tuloksia sekä alueellista tietoa lasten ja nuorten harrastustoiveiden selvittämiseen. Suunnitellaan ja kohdennetaan kerho- ja harrastustoimintaa koulupäivien yhteyteen eri alueiden tarpeiden mukaisesti tietoon perustuen. Harrastamattomia lapsia ja nuoria tavoitetaan etsivän harrastustoiminnan avulla. Osallistumisen esteitä poistetaan ja tuetaan erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien lasten ja nuorten mahdollisuuksia harrastaa. Lisäksi kannustetaan seuroja ja yhdistyksiä järjestämään harrastuksia koulupäivän yhteydessä sekä tukemaan Boostii-edun käyttöä.

Lisätään valinnaisainepolkuja ja painotettua opetusta lähikouluissa

Elokuusta 2026 alkaen 5. ja 6. luokkien valinnaisaineisiin lisättiin kaksi vuosiviikkotuntia jokaisessa koulussa. Valinnaiskorian avulla koulut rakensivat painotuspolkuja, joiden kautta oppilaat voivat syventää osaamistaan. Valinnaisaineuudistuksesta kerätään palautetta kouluilta, oppilailta ja huoltajilta, ja palautteen perusteella tehdään tarvittavat muutokset seuraavalle lukuvuodelle.

Varmistetaan monikielisten ja muista kulttuureista Turkuun tulevien lasten riittävä alkuvaiheen tuki

Maahanmuuttajataustaisten lasten osallistumista varhaiskasvatukseen pyritään lisäämään tiedottamalla palveluista ja kohtaamalla perheitä avoimessa varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksessa olevien monikielisten lasten suomen kielen osaamista vahvistetaan lisäämällä henkilöstön kielitietoisuutta sekä tukemalla henkilöstön suomen kielen osaamista koulutuksen ja ohjauksen avulla. Kansainvälinen päiväkotitoiminta aloitti toimintansa elokuussa 2026. Päiväkodissa on neljä ryhmää ja noin 80 paikkaa. Kansainvälisen koulun oppilasmäärää kasvatetaan, jotta se vastaa paremmin kasvavaan tarpeeseen.

Perusopetuksessa jatketaan inklusiivisen valmistavan opetuksen pilottia 1. vuosiluokan oppilaille lukuvuonna 2026–2027. Toteutuksessa huomioidaan ensimmäisen lukuvuoden kokeilusta saatu palaute kehittämistarpeineen. Valmistavan opetuksen ja S2-opetuksen

oppilaiden kielitaidon kehittymistä seurataan. Lisäksi käynnistetään perusopetuksessa valmistavan opetuksen lisäopetus, jota kehitetään vastaamaan oppilaiden tarpeita, sekä vahvistetaan myöhäisessä peruskouluvaiheessa maahan muuttaneiden oppilaiden ohjausta ja opinpolkua.

Monikielisten lasten koulunkäyntiä ja heidän perheidensä kotoutumista tuetaan jatkamalla Vanhemmat mukaan kouluun -kotoutumiskokeilua pilottikouluissa. Samalla vahvistetaan valmistavan opetuksen oppilaiden ja heidän huoltajiensa kouluyhteisössä tarvitsemää kielitaitoa. Myös perusopetuksen henkilöstön kielitietoisuusosaamista vahvistetaan koulutuksilla ja ohjeistuksilla.

2.2 Nuorten kaupunki

Jatketaan nuorisotyön uudistusta ja jalkautuvan nuorisotyön kokeiluja

Nuorisotyön organisaatiouudistus otettiin käyttöön vuonna 2026. Uudenlainen yhteisvaikuttava johtaminen ja toimintatapa ovat oppimisprosessi, jota jatketaan vuonna 2027. Toimintaa ja organisaatiouudistuksen vaikutuksia seurataan ja arvioidaan säännöllisesti.

Jalkautuvaa nuorisotyötä toteutetaan eri toimintamuodoissa erityisesti alueellisten tarpeiden pohjalta. Työtä tehdään tiiviissä yhteistyössä LANU-aluetyön ydintiimien kanssa. Erityisiä painopistealueita ovat Varissuo ja Jäkärlä. Lisäksi Lasten, nuorten ja lapsiperheiden segregatiotyöryhmän pilottina edistetään Varissuolla monikielisten 10–13-vuotiaiden tyttöjen harrastamista jalkautuvan työn avulla. Nuorisotyö jalkautuu jatkossakin nuorten juhlapäivinä katukuvaan, esimerkiksi vapun ja koulujen päättäjäisten aikaan.

Panostetaan etsivään nuorisotyöhön ja koulunuorisotyöhön

Etsivän nuorisotyön resurssia pyritään kasvattamaan ostopalvelulla kuutoskaupunkien keskitasolle. Sopimuskausi alkaisi kesäkuussa 2027. Toteutus edellyttää lisämäärärahaa. Etsivässä ja erityisnuorisotyössä jatketaan erityisesti syrjäytymisvaarassa olevien nuorten aikuisten moniammatillista palvelupolkutyötä, jotta nuorille on tarjolla oikeat palvelut oikeaan aikaan.

Koulunuorisotyön vahvistamista jatketaan vuoden 2026 valtakunnallisen koulunuorisotyön pilottikuntatyön mukaisesti. Koulunuorisotyö on kirjattu opetussuunnitelmaan ja oppilashuoltosuunnitelmaan. Koulunuorisotyölle asetetaan lasten ja nuorten palvelukokonaisuuden tasoinen moniammatillinen ohjausryhmä. Lisäksi vahvistetaan rakenteita ja verkostoja, jotka tukevat koulunuorisotyön toteutumista koulujen arjessa, sekä

laaditaan pitkän aikavälin suunnitelma koulunuorisotyön vaiheittaiselle laajentamiselle kaikkii Turun kouluihin.

2.3 Liikkuva ja liikuttava kaupunki

Innostetaan lapsia liikkumaan virikkeellisillä koulu- ja päiväkotipihoilla ja lähiliikuntapaikoilla sekä lisäämällä liikettä lasten ja nuorten päiväkotij- ja koulupäivien yhteyteen

Yksiköiden liikuntaleikkikouluohjaajien määrää lisätään. Ulkopedagogiikan ja luonnossa oppimisen toteutumista vahvistetaan kohdennetulla koulutuksella, jotta ne ovat osa jokaisen lapsiryhmän arkea. Huoltajille kerrotaan lasten liikuntasuosituksista ja heitä kannustetaan tukemaan lasten liikkumista myös vapaa-ajalla.

Vähän liikkuvia lapsia ja nuoria kannustetaan perusopetuksessa löytämään itselleen sopivia tapoja liikkua. Liikunnallisen elämäntavan tukeminen on kouluissa velvoittava tehtävä, jonka toteutumista tuetaan kehittämällä koulupäivien ja oppituntien rakenteita aiempaa toiminnallisemmiksi Pulssihetkiä perusopetukseen 3 -hankkeessa. Osoitetaan kolmannen luokan 1vv taito- ja taideainevalinnainen liikuntaan.

3. Turku lisää alueellista tasavertaisuutta ja purkaa segregatiota

3.1 Yhteisöllinen ja innostava kaupunki

Jatketaan Koulu alustana -toimintakonseptin kehittämistä alueellisen yhteisöllisyyden lisäämiseksi

Koulutilojen käyttöä kehitetään alueiden ydintiimeissä yhteistyössä tilapalvelujen, liikuntapalvelujen ym. kaupungin sisäisten käyttäjien ja alueen muiden toimijoiden kanssa. Tavoitteena on lisätä koulutilojen käyttöä niin, että se vastaa paremmin kunkin alueen yhteisöllisiin tarpeisiin. Uusien tilojen suunnittelussa ja käyttöönotossa huomioidaan nykyistä paremmin sekä tiloissa työskentelevien tarpeet että koululaajan ulkopuolinen käyttö.

Lisätään yhteistyötä järjestöjen kanssa ja tarjotaan aktiivista ja saavutettavaa nuorisotoimintaa kaupungin eri osissa

Yhteistyötä nuorisojärjestöjen kanssa vahvistetaan järjestöfoorumeissa, sektorirajat ylittävissä verkostoissa ja aluetyössä. Nuorisojärjestöjen tarpeita tuodaan esiin kaupunkitason avustusmatriisissa. Lisäksi kartoitetaan aktiivisesti uusia yhteistyökumppanuuksia ja ulkopuolisen rahoituksen kehittämishankkeita tunnistettujen tarpeiden pohjalta.

Nuorisotyö on mukana lasten ja nuorten palvelukokonaisuuden aluetyön kehittämisessä sekä Koulu alustana -toimintamallin rakentamisessa. Järjestöt ovat tärkeä osa LANU-aluetyötä ja alueellista lasten ja nuorten palvelujen kehittämiskokonaisuutta.

3.2 Viihtyisien ja toimivien asuinalueiden kaupunki

Vahvistetaan koulujen positiivisen erityiskohtelun rahoitusta

Lukuvuoden aikana tarkastellaan kouluverkkoa ja oppilaaksioton perusteita. Lisäksi selvitetään nykyisen positiivisen erityiskohtelun rahoituksen käytön vaikuttavuutta.

Koulusegregaatiota vähennetään tiedolla johtaen panostamalla ihmiskeskeisen vaikuttavuuslaskennan toimenpiteisiin

Keväällä 2025 koulusegregaation vaikuttavuuslaskennassa saatujen tulosten hyödyntämistä jatketaan uusien toimenpiteiden suunnittelussa ja esimerkiksi inklusiivisen valmistavan opetuksen toteuttamista sekä tyttöjen harrastustoiminnan edistämistä toteutetaan edelleen.

Varissuon alueen oppilaiden koulunkäynti ratkaistaan yhden koulun mallilla yhteistyössä yliopiston kanssa

Turun normaalikoulu liitetään osaksi Pääskyvuori-Varissuo-Nummenpakka-oppilaaksiottoaluetta. Samalla laajennetaan nykyisiä oppilaaksiottoalueita.

4. Koulutus, osaaminen ja työllisyys vievät uudelle vuosisadalle

4.1 Osaava ja oppiva kaupunki

Perustetaan moniammatillinen varhaiskasvatuksen harjoittelupäiväkoti

Kolmessa päiväkodissa jatketaan syksyllä 2026 aloitettuja moniammatillisen harjoittelun kokeiluja. Toimintamalli arvioidaan, ja arvioinnin perusteella päätetään mahdollisesta jatkosta.

Laaditaan toimenpideohjelma varhaiskasvatuksen henkilöstön saatavuuden ja pysyvyyden parantamiseksi koko kaupungin alueelle

Toteutamme laadittua suunnitelmaa ja jatkamme tilauskoulutusten järjestämistä yhteistyössä C6-kaupunkien ja opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa. Lisäksi teemme yhteistyötä työllisyyspalveluiden kanssa jatkuvan työnvälityksen tukemiseksi.

Lisätään perusopetuksen opetustuntimäärä muiden suurten kaupunkien tasolle

Lukuvuodelle 2026–2027 lisättiin 5. ja 6. luokkien valinnaisaineisiin kaksi vuosiviikkotuntia. Opetusta annetaan yhteensä 231 vuosiviikkotuntia.

Vahvistetaan kaikkien lasten lukutaitoa ja tuetaan maahanmuuttajataustaisten nuorten kielenoppimista

Lukutaidon erityisasiantuntija tukee varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen sekä toisen asteen oppilaitosten lukutaitotyötä. Erityisenä painopisteenä on vahvistaa monikielisten lasten ja nuorten kanssa työskentelevän henkilöstön osaamista.

Esiopetuksessa hyödynnetään Funa JR -tuloksia ja kehitetään opetuskielen tukiopetuksen käytäntöjä yhteistyössä kieli- ja kulttuuritietoisien varhaiskasvatuksen ja valmistavan opetuksen opettajien kanssa. Varhaiskasvatuksessa henkilöstö lukee lapsille päivittäin monipuolista kirjallisuutta, ja lukuhetket suunnitellaan pedagogisesti. Huoltajille kerrotaan lukemisen hyödyistä ja heitä kannustetaan lukemaan lapsille myös kotona. Myös perusopetuksessa huoltajille viestitään lukemisen merkityksestä.

Yhteistyötä kirjastojen kanssa jatketaan. Lukutaitohankkeessa luotuja lukustrategioita käytetään systemaattisesti, ja erityistä huomiota kiinnitetään oman äidinkielen opetuksen lukustrategioiden hyödyntämiseen. Kasvatus- ja opetushenkilöstön kielitietoisuusosaamista vahvistetaan, ja henkilöstön ymmärrystä jokaisen aikuisen roolista kielen opettajana lisätään. Lisäksi S2-opetusta kehitetään koulutuksilla ja ohjeistuksilla.

Sitoudutaan perusopetuksen ryhmäkokojen pienentämiseen ja riittävän tuen varmistamiseen

Ryhmäkokoja pienennetään lukuvuonna 2026–27 kaupunginhallituksen 4.5.2026 kokouksessaan hyväksymän käyttösuunnitelman mukaisesti. Syksystä 2026 alkaen jokaisessa perusopetuksen koulussa on mahdollista saada erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamaa opetusta pienryhmässä. Kouluihin lisätään 12 määräaikaista erityisopettajaa. Lisäksi pyritään vahvistamaan lähipalveluita lisäämällä alueellisia erityisluokkia.

Lukuvuoden 2026–2027 alussa perusopetuksessa aloittaa kaksi alueellista erityisasiantuntijaa ja vuoden 2027 aikana kaksi lisää. Heidän tehtävänä on konsultoida oman alueensa kouluja.

Varmistetaan turvallinen koulumatka lähikouluun

Koulukuljetusperiaatteet uudistetaan, ja käyttöön otetaan kaupungin oma palvelualusta, joka parantaa

taksikoulukyytien ennakoitavuutta. Lisäksi otetaan käyttöön Koululiitu-ohjelma koulumatkojen turvallisuuden arviointiin. Alakouluissa järjestetään pyöräilykasvatusta ja opetetaan pyörän käsittelytaitoja. Oppilaiden käyttöön hankitaan lainattavia polkupyöriä.

Vahvistetaan kouluissa yhteisöllisyyttä ja opiskelu-huoltoa osana lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämistä yhteistyössä Varsinais-Suomen hyvinvointialueen kanssa

Lukiopysäkkityötä kokeillaan, ja kokeilun perusteella arvioidaan toiminnan vakiinnuttamista. Monialainen opiskeluhoollon ohjausryhmä kokoaa oppilaitosten ja hyvinvointialueen vastuutahot säännöllisesti yhteen. Yhteistyötä Varhan opiskeluhoollon avainhenkilöiden kanssa lisätään lukuvuonna 2026–2027 tarveperustaisesti ja ennakoivasti.

Otetaan käyttöön kiusaamisen vastainen suunnitelma

Kouluille laaditaan kuvalliset toimintaohjeet kiusaamisen ennaltaehkäisyyn. Ohjeet täydentävät kiusaamisen vastaista suunnitelmaa. Lisäksi koulun henkilökunta perehdytetään koulutusten avulla kiusaamisen tunnistamiseen, siihen puuttumiseen ja tilanteiden jatkokäsittelyyn.

Lisätään Turun lukioiden tiloja lukiokoulutuksen hyvän laadun ja riittävän määrän varmistamiseksi

Lukioiden peruskorjaukset ajoittuvat 2030-luvulle. Englanninkieliselle lukiolle hankitaan tarvittavat tilat.

Käynnistetään valmistelu englanninkielisen lukio-koulutuksen aloittamiseksi

Lukiokoulutuksen järjestämislupa on saatu, ja englanninkielinen lukiokoulutus käynnistyy 1.8.2027. Valmistelutyö tehdään lukuvuoden 2026–27 aikana.

Varmistetaan Taito-kampuksen toiminnan sujuva käynnistyminen

Kampuksen rakentaminen on alkanut ja etenee aikataulussa. Kampus valmistuu elokuussa 2028. Vuoden 2027 käyttötalouteen tehdään varaus kampuksen kalusteisiin sekä vuosien 2027 ja 2028 investointeihin.

Aloitetaan ammatillisen koulutuksen tekniikan alojen kampuksen toteutus

Tekniikan kampusratkaisut on ratkaistu logistiikka-alaa lukuun ottamatta, ja hankesuunnittelu on alkanut.

4.2 Suomen paras työllisyyttä edistävä kaupunki

Toteutetaan toiminnallinen yhteistyö ammatillisen koulutuksen ja työllisyyspalveluiden välillä

Työelämäpalvelut-yksikkö on perustettu osaksi ammatillisen koulutuksen palvelualueita. Yksikkö toimii sille asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

4.3 Kotoutumista kehittävä kaupunki

Pyritään nostamaan maahanmuuttajataustaisten lasten varhaiskasvatukseen osallistumisastetta

Maahanmuuttajataustaisten lasten osallistumista varhaiskasvatukseen lisätään tiedottamalla palveluista ja kohtaamalla perheitä avoimessa varhaiskasvatuksessa. Samalla varmistetaan riittävät lähipalvelut. Varhaiskasvatuksessa olevien monikielisten lasten suomen kielen osaamista vahvistetaan lisäämällä henkilöstön kielitietoisuutta sekä tukemalla henkilöstön suomen kielen osaamista koulutuksen ja ohjauksen avulla.

Seurataan ja arvioidaan valmistavan opetuksen laadua

Valmistavaa opetusta toteutetaan esi- ja perusopetuksessa uusien opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti lukuvuonna 2026–2027. Oppilaiden kielitaidon kehittymistä arvioidaan säännöllisesti. Esiopetuksessa tehdään lisäksi laajempi väliarviointi. Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa lukustrategioita käytetään systemaattisesti.

Inklusiivisen valmistavan opetuksen pilottia 1. vuosiluokan oppilaille lukuvuonna 2026–2027. Toteutuksessa huomioidaan ensimmäisen lukuvuoden kokeilusta saatu palaute kehittämistarpeineen. Valmistava opetus pyritään järjestämään oppilaan omalla alueella, jotta koulupolut sujuvoituvat.

7. Vetovoimainen ja kansainvälinen Turku

Kansainvälisten osaajien veto- ja pitovoimaa lisätään tarjoamalla kattavasti englanninkielisiä palveluita

Englanninkielisiä palveluita ja opetuksen tarjontaa edistetään ja lisätään koko kasvun ja oppimisen polulla ml. nuorisotyö.

Palvelukokonaisuuden näkökulma segregatiotoimiin

Turun kaupungissa alueiden tasapainoinen kehittyminen ja alueellisen eriytymisen vähentäminen on pormestariohjelmaan perustuva keskeinen, koko organisaatiota läpileikkaava tavoite, jossa onnistuminen edellyttää pitkäjänteistä, tietoon perustuvaa ja yhteisvaikuttavaa johtamista. Kehittämistä ohjaavat neljä strategista päämäärää: lasten ja lapsiperheiden eriytymisen ehkäisy, alueiden erityispiirteet huomioiva palveluverkko ja asuinalueiden laatu, kaupunkitasoinen mahdollisuuksien asuntopolitiikka sekä maahan muuttaneiden onnistunut kotoutuminen.

Vuonna 2027 yhteisvaikuttavassa vuosisuunnittelussa Jämskärilään kohdistuvat toimenpiteet on kuvailtu kaikkien palvelukokonaisuuksien osalta johdannon kappaleessa 1.5 ja oheismateriaalissa. Muualla kaupungissa tehtävät segregatiota ja sen vaikutusten vähentämisen toimenpiteet kuvaillaan tässä osassa palvelukokonaisuuden omaa toimintasuunnitelmaa.

Lasten ja nuorten palvelukokonaisuuden kehittämisen painopisteenä on purkaa segregatiota ja vähentää sen vaikutuksia toimenpiteillä, jotka edistävät lasten ja nuorten fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia, yhdenvertaisuutta ja osallisuutta. Tämä edellyttää sekä kaikille yhteisten palvelujen vahvistamista että kohdennettuja toimia niille lapsille, nuorille ja perheille, jotka tarvitsevat erityisiä toimenpiteitä kasvun ja oppimisen polulla.

Segregatiota ehkäistään lasten ja nuorten palveluissa tällä valtuustokaudella toimeenpanemalla varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja nuorisotyön yhteinen alueellinen organisoitumismalli sekä kehittämällä alueellista yhteisvaikuttavaa johtamis- ja toimintakulttuuria. Aluemallin käyttöönoton tavoitteena on tunnistaa ja ottaa kaupunginosien sosioekonomisen eriarvoistumisketjityksen ja väestörakenteen muutosten vaikutukset entistä paremmin huomioon lapsille ja nuorille suunnattujen palvelujen ja resurssien kohdentamisessa.

Vuonna 2027 toimenpiteillä pyritään vahvistamaan erityisesti lasten ja nuorten lukutaitoa, osallisuutta sekä omaehtoista ja ohjattua harrastamista ja liikkumista. Keskeistä on vahvistaa lähikouluja ja alueellisia palveluja niin, että laadukas opetus, riittävä kasvun, oppimisen ja hyvinvoinnin tuki, turvallinen arki sekä mielekäs vapaa-aika ovat saavutettavissa omalla asuinalueella. Yhteisvaikuttavia toimenpiteitä kohdistetaan erityisesti Jämskärilään ja Varissuolle kaupungin segregatiotöiden vuoden 2027 painopisteiden mukaisesti.

Segregatiota puretaan koulusegregaation vähentämisen toimenpideohjelman mukaisesti ja erityisesti panostetaan toimenpiteisiin, jotka moniammatillinen yhteistyöryhmä on arvioinut ihmiskeskeisen vaikuttavuuslaskennan menetelmää käyttäen vaikuttaviksi. Näitä toimenpiteitä ovat mm. monikielisten 1. luokan oppilaiden inklusiivinen valmistava opetus, monikielisille tytöille suunnatut harrastusryhmät ja monikieliset vanhempainryhmät, joiden pilotoinnit jatkuvat vuonna 2027.

Segregaation vaikutusten vähentämiseksi kehitetään mahdollisuuksien mukaan varhaiskasvatuksen palveluverkkoa sekä kouluverkkoa ja oppilaaksioton perusteita vastaamaan aiempaa paremmin alueellisiin tarpeisiin. Oppimisen tuen ja nivelvaiheiden tiedonsiirron toimintamalleja kehitetään kaikilla kouluasteilla, jotta lasten ja nuorten kasvun ja oppimisen polku olisi mahdollisimman sujuva. Lisäksi pyritään nostamaan maahanmuuttajataustaisten lasten osallistumisastetta varhaiskasvatuksessa sekä monikielisten nuorten sekä poikien osuutta lukiokoulutuksessa. Samalla kehitetään perusopetuksen valinnaisainepolkuja lähikouluissa, uudistetaan PD-raham jatkoperusteita ja vahvistetaan toisen asteen opiskelijoiden perustaitoja sekä valmiuksia siirtymään jatko-opintoihin ja työelämään. Nuorisotyössä lisätään koulutuksen, työn tai palveluiden ulkopuolella olevien ja niiden ulkopuolelle jäämisen riskissä olevien nuorten tavoittamista, nopeutetaan tuen piiriin pääsyä sekä vahvistetaan nuorten kiinnittymistä tarkoituksenmukaisiin palveluihin, koulutukseen, työhön ja mielekkääseen arkeen.

Talouden tavoitteet

Käyttötalouden määrärahat ja tuloarviot, 1 000 €

Käyttötalouden sitovuustaso toimintakate	Suomenkielinen lasten ja nuorten palveluiden lautakunta*			Ruotsinkielinen lasten ja nuorten palveluiden lautakunta		
	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026 muutoksin	Talousarvio 2027	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026 muutoksin	Talousarvio 2027
Ulkoiset						
Toimintatulot	34 005	24 989	27 503	4 231	4 019	4 548
Valmistus omaan käyttöön	15	0	0	0	0	0
Toimintamenot	-347 591	-351 371	-370 465	-18 487	-19 494	-20 504
TOIMINTAKATE	-313 571	-326 382	-342 962	-14 256	-15 475	-15 956
Muutos-%		-4,1	-5,1		-8,6	-3,1
Sisäiset						
Toimintatulot	-	-	-	-	-	-
Valmistus omaan käyttöön	-	-	-	-	-	-
Toimintamenot	-	-	-	-	-	-
TOIMINTAKATE	-	-	-	-	-	-
Muutos-%	-	-	-	-	-	-
Yhteensä						
Toimintatulot	34 005	24 989	27 503	4 231	4 019	4 548
Valmistus omaan käyttöön	15	0	0	0	0	0
Toimintamenot	-347 591	-351 371	-370 465	-18 487	-19 494	-20 504
TOIMINTAKATE	-313 571	-326 382	-342 962	-14 256	-15 475	-15 956
Muutos-%		-4,1	-5,1		-8,6	-3,1

* Suomenkielinen lasten ja nuorten lautakunta sisältää myös ruotsinkielisen lasten ja nuorten lautakunnan luvut

Investointien määrärahat ja tuloarviot, 1 000 €

Investointiosa sitovuustaso BRUTTO	Suomenkielinen lasten ja nuorten palve- luiden lautakunta*			Ruotsinkielinen lasten ja nuorten palve- luiden lautakunta		
	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026 muutoksin	Talousarvio 2027	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026 muutoksin	Talousarvio 2027
Ulkoiset						
Investointimenot	-867	-1 300	-500	-	-	-
Rahoitusosuudet	0	0	0	-	-	-
Luovutustulot	0	0	0	-	-	-
NETTO	-867	-1 300	-500	-	-	-
Muutos-%		49,9	-61,5		-	-

Kulttuurin palvelukokonaisuus

Kulttuurilautakunta

Tilivelvollinen viranhaltija: Kulttuurijohtaja

Kuvaus toiminnasta

Kulttuurin palvelukokonaisuus edistää Turun kaupungin elinvoimaa, vetovoimaa ja hyvinvointia kaupungin strategian, pormestariohjelman sekä lain ja asetusten mukaisesti. Kulttuurin palvelukokonaisuuteen kuuluvat kirjastopalvelut, Turun kaupunginmuseumo, WAM nykytaiteen museo, Turun filharmoninen orkesteri (TFO) sekä kulttuurin edistämisen palvelualue, joka vastaa ns. kulttuurin yleispalveluista.

Kulttuurin palvelukokonaisuuden tehtävä on määritelty kuntien kulttuuritoiminnasta annetussa laissa (166/2019), laissa yleisistä kirjastoista (1490/2016), museolaissa (314/2020), muinaismuistolaisissa (295/1963), laissa esittävän taiteen edistämisestä (1082/2020) sekä taiteen perusopetuksesta annetussa laissa (633/98).

Kirjastopalvelut

Laki yleisistä kirjastoista (1492/2016) tuli voimaan 2017. Se määrittelee yleisen kirjaston tehtävät seuraavasti: tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisältöihin; ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa; edistää lukemista ja kirjallisuutta; tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon; tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan sekä edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua. Yleiset kirjastot ovat maksuttomina perus- ja lähipalveluja. Turun kirjastopalvelut koordinoi Vaski-kirjastojen yhteistyötä. Lisäksi se toimii Lounais-Suomen alueellisena kehittämiskirjastona OKM:n erillisrahoituksella.

Turun kaupunginmuseumo

Museolain (314/2019) mukaan museotoiminnan tehtävänä on ylläpitää ja vahvistaa väestön ymmärrystä kulttuuristaan, historiastaan ja ympäristöstään. Kaupunginmuseumo edistää kulttuuri- ja luonnonperintöä koskevan tiedon saatavuutta tallentamalla ja säilyttämällä aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä tuleville sukupolville, harjoittamalla siihen liittyvää tutkimusta, opetusta ja tiedonvälitystä sekä näyttely- ja julkaisutoimintaa.

Turun kaupunginmuseumo toimii Varsinais-Suomen alueellisena vastuumuseona, ja sen tehtävinä on edistää alueellista museotoimintaa ja kulttuuriympäristötyötä.

Museokohteiden kehittämisen ja ylläpitämisen ohella kokoelmatyö on Kaupunginmuseumon keskeinen perustehtävää. Turun kaupungilla on poikkeukselliset laajat ja arvokkaat kulttuurihistorialliset kokoelmat, joita varten on suunnitteilla uusi kokoelmakeskus.

WAM nykytaiteen museo

Museolaki (314/2019) määrittelee museoiden tehtäväksi ylläpitää ja vahvistaa väestön ymmärrystä kulttuuristaan, historiastaan ja ympäristöstään. Museot edistävät taiteen säilymistä tuleville sukupolville vahvistaen yhteisöllisyyttä ja kulttuurista moninaisuutta. WAM nykytaiteen museo toteuttaa tämän lain edellyttämällä tavalla tallentamalla ja säilyttämällä aineellista ja visuaalista kulttuuriperintöä, edistämällä sen saavutettavuutta, esittämällä taidetta ja tarjoamalla elämyksiä sekä edistämällä kasvatusta ja opetusta.

Palvelualue toimii Varsinais-Suomen alueellisena vastuumuseona opetus- ja kulttuuriministeriön määräämällä alueella alueellisessa taidemuseotehtävässä. Palvelualue vaalii, tallentaa, säilyttää ja tuo esille Varsinais-Suomen alueen taidetta ja taideperintöä sekä edistää alueen kuvataidetoimintaa.

Turun filharmoninen orkesteri

Laissa esittävän taiteen edistämisestä (1082/2020) esitettävällä taiteella tarkoitetaan yleisölle suunnattua teatteri-, sirkus- ja tanssitaiteen, musiikin ja muuta tiettyssä hetkessä tapahtuvaa elävää taiteellista esitystoimintaa. Lain tavoitteena on edistää korkeatasoista ja ammattimaista esittävää taidetta; väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen sekä hyvinvointia, yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. Turun filharmonisen orkesterin (TFO) päätehtävänä on musiikkikulttuurin vaaliminen, edistäminen sekä julkisten konserttien ja yleisötyötaphtumien järjestäminen erilaisille kohderyhmille.

Kulttuurin edistäminen

Kulttuurin edistämisen palvelualueen tehtävänä on osaltaan varmistaa, että kulttuurin palvelukokonaisuus vastaa lakiin kuntien kulttuuritoiminnasta (166/2019). Kulttuurin edistämisen vastuualueen painopisteet ovat

kulttuurin saavutettavuus ja saatavuus, kulttuurin kumppanuudet (ml. taiteen ja kulttuurin avustukset) sekä lasten ja nuorten kulttuuri, ml. taiteen perusopetus.

Kulttuurin edistämisen palvelualue vastaa taiteen ja kulttuurin vapaan kentän avustus- ja apurahaprosessien valmistelusta kulttuurilautakunnan päätöksentekoon asti sekä ammattitaiteilijoiden toimintaedellytysten edistämisestä.

Turun kaupungin konserniyhtiöihin ja -säätiöihin kuuluvat taiteen ja kulttuurin toimialalta Kulttuuriranta Oy, joka operoi Turun kaupunginteatteria sekä Musiikkitalo Fuugaa, Taiteen talo Oy, Forum Marinum ja Museoalus Sigynin säätiö sekä Turun musiikkijuhlasäätiö. Yhtiöt ja säätiöt työskentelevät tiiviissä yhteistyössä palvelukokonaisuuden kanssa.

Toimintaympäristön muutokset

Musiikkitalo Fuugan valmistuminen ja avautuminen lokakuussa 2026 on historian merkittävin muutos Turun filharmoniselle orkesterille. Nykyaikaisen museo WAM puolestaan avautuu uudelleen uudistetussa, laajennetussa ja peruskorjatussa museorakennuksessa osana kaupungin suurten kulttuuritalojen ketjua. Sekä TFO että WAM tähtäävät toiminnan merkittävään kasvuun ja kansainvälisyyteen. Samanaikaisesti kaupungin yhteinen kokoelmakeskushanke etenee vuonna 2027 rakentamisvaiheeseen. Muutokset luovat uusia mahdollisuuksia yleisöjen tavoittamiseen, palveluiden kehittämiseen ja yhteistyöhön.

Nuorten lukutaidon heikkeneminen, kirjastojen asiakkaiden polarisaatio sekä monikielisten lasten ja nuorten määrän kasvu lisäävät tarvetta kehittää saavutettavia, osallistavia ja eri kohderyhmien tarpeisiin vastaavia palveluja sekä vahvistaa moni- ja selkokielisiä toimintoja. Uudet teknologiset ratkaisut vauhdittavat kirjastossa logistiikan ja aineistohallinnan kehittämistä.

Osana TE-uudistusta tukityöllistettyjen käyttö päättyi, minkä vuoksi kirjastopalvelut, kaupunginmuseo ja WAM ovat jääneet vaille aiempaa 50 htv:n tukityöllistetyin määrää. Henkilöstötarvetta on kompensoitu palvelualueilla jossain määrin mm. logistiikan kehittämällä ja automatisoinnilla sekä kierto- ja kameravalvonnalla, mutta kriittinen tarve resurssilisäykselle on edelleen olemassa. Tavoitteena on hyödyntää myös yhteiskunnallisen yrityksen Auravan palveluita.

Taiteen perusopetusta koskevan uudistuvan lainsäädännön on tarkoitus tulla voimaan elokuussa 2027, minkä myötä opetuksen järjestämisen ja rahoituksen perusteet muuttuvat. Uudistus edellyttää kunnilta aktiivista roolia taiteen perusopetuksen kehittämisessä ja yhteistyörakenteiden vahvistamisessa.

Kulttuurin palvelukokonaisuuden toimintaympäristöä muokkaavat merkittävästi väestörakenteen muutos, julkisen talouden kiristyminen ja kulttuurin kulutustapojen muutokset, jotka vaikuttavat palveluiden kysyntään ja kehittämiseen, kumppanuuksiin, henkilöstön osaamistarpeisiin sekä resurssien kohdentamiseen. Kulttuuri- ja palveluilla on entistä tärkeämpi rooli uusien turkulaisten kotoutumisen, osallisuuden ja kaupunkiin kiinnittymisen tukemisessa.

Toiminnan kehittämissuunnitelma ja strategiset painopisteet

Palvelualue	Tunnusluku	2025
Orkesteri	Ulkoiset toimintakulut / asiakaskäynti	89,66 €
	Asiakaskäyntimäärä	72 115 kpl
Kirjastopalvelut	Ulkoiset toimintakulut / kirjastokäynti	5,46 €
	Kirjastokäyntimäärä	1 689 671 kpl
Turun kaupunginmuseo	Ulkoiset toimintakulut / asiakaskäynti	20,01 €
	Asiakaskäyntimäärä	285 951 kpl
WAM Turun kaupungin taidemuseo	Ulkoiset toimintakulut / asiakaskäynti	94,89 €
	Asiakaskäyntimäärä	17 256 kpl

Palvelukokonaisuuden yleinen kehittämissuunnitelma

Palvelukokonaisuuden strategiset painopisteet ovat palvelualuekohtaisia. Samalla kuitenkin pyritään vahvaan keskinäiseen yhteistyöhön ja synergiaan niin palvelualueiden kuin myös kaupunkikonsernin yhtiöiden ja säätiöiden kanssa.

Strategisia painopisteitä vuonna 2027 ovat:

- 1) Turun filharmonisen orkesterin ja WAM nykytaiteen museon toiminnan tavoitteina on kasvun mahdollistaminen, kävijämäärien nousu sekä kansainvälisyys.
- 2) Lukutaidon vahvistaminen ja palveluiden saavutettavuuden parantaminen alueilla.
- 3) Kaupunginmuseon ja WAM nykytaiteen museon kokoelmakeskushankkeen edistäminen: taide- ja kulttuurihistoriallisten kokoelmien siirto on pitkä ja monivaiheinen prosessi.
- 4) Lasten ja nuorten taideharrastamisen saavutettavuuden ja saatavuuden vahvistaminen kehittämällä taiteen perusopetuksen toimintaedellytyksiä osana vuonna 2027 voimaan astuvaan TPO-lakiuudistukseen valmistumista sekä arvioimalla Boostii-edun taideharrastamiseen laajentamisen mahdollisuuksia pilotoinnin kokemusten pohjalta.

Edistämme kaupunkitasoisesti lasten ja nuorten harrastamista, fyysistä aktiivisuutta ja arkiliikkumista. Lisäämme lasten ja nuorten mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa harrastus- ja kerhotoiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja kehittämiseen. Rakennamme joustavia polkuja kaupungin tarjoamista toiminnoista säännölliseen harrastamiseen. Selvitämme mahdollisuuksia laajentaa Boostii-edun käyttöä ohjatun harrastustoiminnan uusiin sisältöihin. Kiinnitämme erityistä huomiota siihen, että monikielillä lapsilla ja nuorilla, erityisesti tytöillä, on mahdollisuus osallistua mielekkääseen vapaa-ajan toimintaan omalla asuinalueellaan. Omalla asuinalueella harrastaminen tukee kotoutumista ja vahvistaa yhteisöllisyyttä sekä ehkäisee segregaaion vaikutuksia. Lisäksi vahvistamme harrastus- ja vapaa-ajan toiminnan kaupunkitasoista koordinoitua ja johtamista. Tavoitteena on hyödyntää olemassa olevia resursseja mahdollisimman hyvin.

Museoiden ja kaupunginarkiston yhteinen kokoelmakeskushanke siirtyy vuoden aikana jatkokehityssuunnitelusta rakennusvaiheeseen kesän 2027 kuluessa.

Museoiden asiantuntijat osallistuvat hankkeen suunnitteluun koko projektin ajan. Uusi kokoelmakeskus mahdollistaa aineistojen asianmukaisen säilyttämisen, käsitteilyn ja asiakaspalvelun tulevaisuuden tarpeet huomioiden.

Kulttuurin palvelukokonaisuudessa edistetään hyvinvointia, osaavaa ja uudistuvaa työyhteisöä. Arvostavaa työkulttuuria sekä henkilöstön osallisuutta ja yhteistyötä vahvistetaan avoimemmilla vuorovaikutus- ja kokouskäytännöillä ja yhdessä sovitulla, selkeillä toimintamalleilla. Henkilöstön osaamista vahvistetaan koulutuksilla ja järjestelmäosaamisen kehittämisellä. Kirjastossa työkierto syventää ja monipuolistaa työyhteisön ammattitaitoa. Työhyvinvointia seurataan aktiivisesti henkilöstökyselyjen tuloksista, ja muutoksiin reagoidaan mahdollisimman nopeasti. Osaamis- ja oppimissuunnitelmissa tunnistetaan kehittämistarpeita palvelualueittain. Muutosten johtamiseen ja läpivientiin kiinnitetään erityistä huomiota. Myös sisäisen viestinnän selkeyteen ja sujuvuuteen panostetaan kaikilla palvelualueilla.

Toiminnan tavoitteet

Pormestariohjelman toimenpiteet

2. Hyvinvoivat ja yhdenvertaiset turkulaiset

Kulttuurin palvelukokonaisuus edistää hyvinvointia, osallisuutta ja yhdenvertaisuutta tarjoamalla saavutettavia kulttuuripalveluja eri kohderyhmille ja eri puolilla kaupunkia. Vuonna 2027 kehitetään ikääntyneille suunnattuja kulttuuripalveluja ja Seniorirannekkeen tarjontaa sekä vahvistetaan Kimmo- ja rannekkeen kautta työikäisten mahdollisuuksia osallistua kulttuuripalveluihin. Lasten ja nuorten yhdenvertaisia harrastus- ja kulttuuri-osallistumisen mahdollisuuksia edistetään muun muassa taiteen perusopetuksen kehittämisen, Boostii-pilotoinnin sekä Elämyspolun ja Pikkuväen taidepolun sisältöjen uudistamisen kautta. Lisäksi vahvistetaan monikielisiä ja kotoutumista tukevia palveluita, kuten Suomi tutuksi -toimintaa, sekä kehitetään saavutettavuutta selko- ja monikielisten sekä digitaalisten ja maksuttomien palvelujen avulla. WAM nykytaiteen museo edistää kulttuurin saavutettavuutta myös julkisessa tilassa Linnanniemen taidehankkeen ja kaupungin julkisen taiteen hankkeiden kautta. Nuoren yleisön tavoittamiseksi WAM poistaa museon sisäänpääsymaksut alle 18-vuotiailta.

3. Turku lisää alueellista tasavertaisuutta ja purkaa segregatiota

Kulttuurin palvelukokonaisuus ehkäisee segregaatian vaikutuksia kohdentamalla palveluja erityisesti lapsille, nuorille ja alueille, joilla eriytymisen riskit ovat suurimmat. Kirjasto vahvistaa lähikirjastojen toimintaa laajennetuilla aukioloajoilla ja digituella. Vuoden 2027 painopisteenä on lisäksi lähikirjastojen välisen alueellisen yhteistyön kohentaminen erityisesti tapahtumien järjestämisessä. Kulttuurin edistämisen palvelualue jatkaa koulutaiteilijatoimintaa Jäkärlässä, osallistuu Jäkärlän ja Varissuon aluepilotteihin sekä kehittää Kulttuurin välitila-toimintaa. WAM, kaupunginmuseo ja TFO tarjoavat edelleen maksuttomia ja matalan kynnyksen palveluja, kulttuurikasvatusta sekä alueellista yleisötyötä, joilla vahvistetaan osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Kaupunginmuseon Klubi-projektissa luodaan pysyviä toimintamalleja osallisuuden ja vapaaehtoisuuden vahvistamiseen.

4. Koulutus, osaaminen ja työllisyys vievät uudelle vuosisadalle

Kulttuurin palvelukokonaisuus vahvistaa lasten ja nuorten oppimista, lukutaitoa ja kulttuurista osaamista. Kirjasto toteuttaa osaltaan kaupungin lukutaitostrategiaa, vahvistaa yhteistyötä erityisesti toisen asteen oppilaitosten kanssa sekä kohdentaa lukemisen edistämisen palveluita alueille, joilla on tunnistettu lukutaitohaasteita. Vuonna 2027 valmistuu myös Tarinakaupunki Turku -sivusto, joka tukee lasten lukutaidon vahvistamista. Kulttuurialan toimintaedellytyksiä kehitetään edelleen Kulttuuripankki-alustan kautta sekä vahvistamalla taitelijoiden, freelancereiden ja kulttuurialan toimijoiden verkostoja, kumppanuuksia ja työllistymismahdollisuuksia.

7. Vetovoimainen ja kansainvälinen Turku

Kulttuurin palvelukokonaisuus vahvistaa Turun asemaa vetovoimaisena kulttuuri- ja tapahtumakaupunkina. Vuonna 2027 keskeisiä toimenpiteitä ovat Turku 800 -juhluvuoden ohjelmiston valmistelu, WAMin uudelleen navaamisen viimeistely sekä Fuugan käyttöönottoon liittyvä toiminnan kehittäminen. WAM valmistelelee kansainvälisesti merkittävää näyttely- ja kumppanuuskokonaisuutta, ja TFO vahvistaa kaupungin näkyvyyttä kansainvälisten taiteilijavierailujen, yhteistyöhankkeiden ja levytysten kautta. Kaupunginmuseo toteuttaa Turun palon muistovuodelle useita näyttelyitä sekä jatkaa vuonna

2027 Turun linnan asiakaslähtöisyyden kehittämistä, Kuralan Kylmäen toimintakonseptin uudistamista sekä Turku 800 -juhluvuoden valmistelua. Samalla vahvistetaan yhteistyötä kaupungin kulttuurilaitosten, vapaan kentän toimijoiden ja kansainvälisten verkostojen kanssa Turun tunnettuuden ja matkailullisen vetovoiman lisäämiseksi.

Palvelukokonaisuuden näkökulma segregatiotoimiin

Turun kaupungissa alueiden tasapainoinen kehittyminen ja alueellisen eriytymisen vähentäminen on pormestariohjelmaan perustuva keskeinen, koko organisaatiota läpileikkaava tavoite, jossa onnistuminen edellyttää pitkäjänteistä, tietoon perustuvaa ja yhteisvaikuttavaa johtamista. Kehittämistä ohjaavat neljä strategista päämäärää: lasten ja lapsiperheiden eriytymisen ehkäisy, alueiden erityispiirteet huomioiva palveluverkko ja asuinalueiden laatu, kaupunkitasoinen mahdollisuuksien asuntopolitiikka sekä maahan muuttaneiden onnistunut kotoutuminen.

Vuonna 2027 yhteisvaikuttavassa vuosisuunnittelussa Jäkärlään kohdistuvat toimenpiteet on kuvailtu kaikkien palvelukokonaisuuksien osalta johdannon kappaleessa 1.5 ja oheismateriaalissa. Muualla kaupungissa tehtävät segregaatian ja sen vaikutusten vähentämisen toimenpiteet kuvaillaan tässä osassa palvelukokonaisuuden omaa toimintasuunnitelmaa.

Kulttuurin palvelukokonaisuus tukee alueiden tasapainoista kehitystä vahvistamalla kulttuurista osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallistua kulttuuriin eri puolilla kaupunkia. Toimintaa kohdennetaan erityisesti lapsille ja nuorille, maahanmuuttaneille, lapsiperheille sekä niille asukkaille, joiden osallistuminen kulttuuripalveluihin on vähäisempää.

Koulut ja oppimistulokset

Palvelukokonaisuus tukee lasten ja nuorten oppimista, lukutaitoa ja kulttuurista osallisuutta yhteistyössä koulujen ja varhaiskasvatuksen kanssa. Elämyspolun ja Pikuväen taidepolun kautta tavoitetaan koko ikäluokka. Alueille kohdennettavalla lukutaitotyöllä, koulutaiteilijatoiminnalla sekä lasten ja nuorten taide- ja kulttuurikasvatuksella vahvistetaan oppimisen edellytyksiä ja koulutusmyönteisyyttä erityisesti alueilla, joilla haasteet ovat suurimpia. Nuorille tarjotaan maksuttomia taideharrastusmahdollisuuksia ja osallistavaa toimintaa. Osana valtakunnallista Taidetestaajat-ohjelmaa WAM

nykyaiteen museoon saapuu yli 2000 nuorta kahdeksaluokasta kohtaaviin työpajoihin.

Hyvinvointi, sosiaalinen ilmapiiri ja turvallisuus

Kulttuuripalvelut tarjoavat maksuttomia ja matalan kynnyksen mahdollisuuksia osallistumiseen, harrastamiseen ja kohtaamisiin. Toiminnalla vahvistetaan asukkaiden hyvinvointia, yhteisöllisyyttä ja kuulumisen kokemusta sekä ehkäistään yksinäisyyttä ja syrjäytymistä. Kulttuurin kutsuvieras -toimintamallilla tavoitetaan haavoittuvassa asemassa olevia pikkulapsiperheitä yhteistyössä neuvoloiden perhetyön kanssa.

Väestö ja asuminen

Monikielisessä ja monimuotoisessa kaupungissa kulttuuripalvelut tukevat kotoutumista ja kulttuurista yhdenvertaisuutta. Selkokielliset opastukset, monikielliset

sisällöt, Suomi tutuksi -toiminta sekä muut saavutettavat palvelut madaltavat osallistumisen kynnystä ja vahvistavat uusien asukkaiden mahdollisuuksia kiinnittyä osaksi kaupunkiyhteisöä. Palveluita kehitetään yhdessä eri kohderyhmien kanssa, jotta ne vastaavat entistä paremmin erilaisten asukkaiden tarpeisiin.

Toimiva ympäristö, viihtyisyys ja vetovoima

Kulttuuripalveluita tuotetaan eri puolilla kaupunkia kirjastoissa, museoissa, asuinalueilla, palvelutaloissa, päiväkodeissa ja kouluissa. Lähikirjastojen palvelujen kehittäminen, alueellinen kulttuuritoiminta sekä maksuttomat tapahtumat ja konsertit parantavat palveluiden saavutettavuutta sekä vahvistavat kaupunginosien elinvoimaa ja vetovoimaa. Tavoitteena on, että jokaisella turkulaisella on mahdollisuus osallistua kulttuuriin asuinalueesta, taustasta tai elämäntilanteesta riippumatta.

Talouden tavoitteet

Käyttötalouden määrärahat ja tuloarviot, 1 000 €

Kulttuurilautakunta

Käyttötaloudenosa sitovuustaso toimintakate	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026 muutoksin	Talousarvio 2027
Ulkoiset			
Toimintatulot	5 523	5 338	5 869
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0
Toimintamenot	-36 501	-38 330	-44 470
TOIMINTAKATE	-30 977	-32 991	-38 601
Muutos-%		-6,5	-17,0
Sisäiset			
Toimintatulot	-	-	-
Valmistus omaan käyttöön	-	-	-
Toimintamenot	-	-	-
TOIMINTAKATE	-	-	-
Muutos-%	-	-	-
Yhteensä			
Toimintatulot	5 523	5 338	5 869
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0
Toimintamenot	-36 501	-38 330	-44 470
TOIMINTAKATE	-30 977	-32 991	-38 601
Muutos-%		-6,5	-17,0

Investointien määrärahat ja tuloarviot, 1 000 €

Kulttuurilautakunta

Investointiosa sitovuustaso BRUTTO	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026 muutoksin	Talousarvio 2027
Investointimenot	-420	-1 145	-1 405
Rahoitusosuudet	0	0	0
Luovutustulot	0	0	0
NETTO	-420	-1 145	-1 405
Muutos-%		172,7	22,7

Liikunnan palvelukokonaisuus

Liikuntalautakunta

Tilivelvollinen viranhaltija: Liikuntapalvelujohtaja Markus Kalmari

Kuvaus toiminnasta

Liikunnan palvelukokonaisuus edistää asukkaiden hyvinvointia ja aktiivisuutta sekä vahvistaa kaupungin vetovoimaa ja kestävästä kehitystä laissa ja asetuksissa, kaupungin strategiassa, pormestariohjelmassa ja hallintosäännössä säädetyllä tavalla.

Liikuntalain (390/2015 § 5) mukaan kunnan tehtävänä on luoda edellytyksiä asukkaiden liikunnalle:

- järjestämällä liikuntapalveluja sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa eri kohderyhmät huomioon ottaen
- tukemalla kansalaistoimintaa mukaan lukien seuratoiminta sekä
- rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja.

Tehtävät tulee toteuttaa eri toimialojen yhteistyönä. Laki korostaa myös kuntien välisen ja alueellisen yhteistyön kehittämistä liikunnan edistämisessä.

Liikuntalain (§ 5) ja kuntalain (410/2015 § 22) mukaisesti asukkaita kuullaan ja osallistetaan liikuntapalveluiden kehittämisessä. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021 § 6) mukaan kunnan tulee seurata asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä mukaan lukien liikunta-aktiivisuutta sekä edistää niitä yhteistyössä hyvinvointialueen, järjestöjen, yritysten ja muiden toimijoiden kanssa.

Vahva ja välittävä Suomi -hallitusohjelmassa (2023) liikunnalla on keskeinen rooli hyvinvoinnin, terveyden ja liikunnallisen elämäntavan edistämisessä kaikissa ikäryhmissä. Hallitusohjelmassa korostetaan harrastamisen merkitystä nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä ja osallisuuden vahvistamisessa sekä tavoitteena on turvata jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuus mieluisaan harrastukseen koulupäivän yhteydessä.

Hallitusohjelmaan sisältyvän Suomi liikkeelle -ohjelman tavoitteena on lisätä eri-ikäisten ihmisten fyysistä aktiivisuutta, vahvistaa liikunnallista elämäntapaa sekä parantaa väestön hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä. Ohjelmassa painottuvat erityisesti liikuntaneuvonnan ja elintapaohjauksen kehittäminen, lasten ja nuorten harrastamisen tukeminen, liikunnalliset päiväkotit, koulu- ja

oppimisympäristöt, kävelyn, pyöräilyn ja lähiliikunnan edistäminen, työikäisten työkyvyn vahvistaminen, ikääntyneiden toimintakyvyn edistäminen sekä poikkihallinnollinen yhteistyö kuntien ja hyvinvointialueiden välillä.

Toimintaympäristön muutokset

Keskeisiä toimintaympäristön muutostekijöitä ovat liikumattomuus kaikissa ikäryhmissä, liikuntapaikkaverkon kehittyminen, väestörakenteen muutosten vaikutukset liikuntapalveluiden järjestämiseen, taloudellisen eriarvoisuuden lisääntyminen, liikuntakäyttäytymisen polarisoituminen ja nuorten korkea drop out seuratoiminnassa.

Osa turkulaisista liikkuu aktiivisesti ja harrastaa säännöllisesti, kun taas osa liikkuu hyvin vähän tai ei lainkaan. Liikkuminen vähenee iän myötä. Liikunta-aktiivisuudessa sekä harrastamisessa on merkittäviä alueellisia eroja. Turun tulokset ovat useilla liikuntaan, hyvinvointiin sekä työ- ja toimintakykyyn liittyvillä mittareilla suurten kaupunkien keskiarvoa heikompia. Haasteet näkyvät erityisesti lasten ja nuorten fyysisessä toimintakyvyssä sekä työikäisten ja ikääntyneiden työ- ja toimintakyvyssä.

Liikkumis- ja harrastamistottumusten ohella Turun liikuntapaikkaverkon mittaviin päivitystarpeisiin on ryhdytty vastaamaan. Elinkaarensa päässä olevien kahdeksan suuren ydinliikuntapaikan uudistamista edistetään, ja samalla reagoidaan kouluverkon dynaamisten muutosten vaikutuksiin. Muutokset vähentävät tilapäisesti sisäliikuntasalien ja ulkokenttien määrää sekä haastavat liikunta- ja urheiluseurojen toimintaedellytyksiä ja koululiikunnan järjestämistä. Samalla Turun hiili-neutraaliustavoite edellyttää liikuntapalveluilta ratkaisuja lasten ja nuorten harrastusmatkoihin liittyvän yksityisautoilun vähentämiseen esimerkiksi vahvistamalla alueellisesti saavutettavia liikunta- ja harrastusmahdollisuuksia.

Toiminnan kehittämissuunnitelma ja strategiset painopisteet

Palvelualue	Tunnusluku	2025
Liikuntapalvelut	Ulkoiset toimintakulut/asiakaskäynti	2,94 €
	Asiakaskäyntimäärä	1 546 500 kpl

Palvelukokonaisuuden yleinen kehittämissuunnitelma

Liikkuminen, fyysinen aktiivisuus ja harrastaminen ovat keskeisiä hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistäjiä sekä syrjäytymisen ehkäisyn keinoja. Liikkumisen lisäämisellä voidaan vahvistaa työ- ja toimintakykyä, kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja sekä vähentää pitkällä aikavälillä sosiaali- ja terveystalouden kustannuspaineita. Liikkumisen edistäminen edellyttää koko kaupungin, hyvinvointialueen, seurojen, järjestöjen, yritysten ja muiden toimijoiden yhteistyötä. Väestön kasvava monimuotoisuus, ikääntyminen, toimintakyvyn haasteet ja liikuntakäyttäytymisen polarisointumisen lisäävät tarvetta kehittää liikuntapalveluja eri väestöryhmien tarpeita vastaaviksi.

Olemme sitoutuneet kaupunkitasoisiiin kehittämiskokonaisuuksiin. Toimimme ja kehitämme yhteisvaikuttavasti ja tietoon perustuen. Järjestämme palvelut asiakaslähtöisesti, laadukkaasti ja kustannustehokkaasti sekä hyvässä kumppanuudessa kolmannen sektorin ja yritysten kanssa. Tavoitteenamme on lisätä fyysistä aktiivisuutta, kaventaa hyvinvointieroja, torjua syrjäytymistä sekä ehkäistä segregatiota ja vähentää sen vaikutuksia. Kannustamme turkulaisia aktiiviseen ja liikkumaan arkeen sekä kehitämme toimintamalleja, jotka lisäävät tasavertaisia mahdollisuuksia liikunnan harrastamiseen asuinalueiden erityispiirteet ja tarpeet huomioiden. Teemme kehittämis- ja arviointiyhteistyötä Suomen kuuden suurimman kaupungin kesken sekä edistämme Turun seudun asukkaiden liikuntamahdollisuuksia yhdessä naapurikuntien kanssa.

Edistämme kaupunkitasoisesti lasten ja nuorten harrastamista, fyysistä aktiivisuutta ja arkiliikkumista. Lisäämme lasten ja nuorten mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa harrastus- ja kerhotoiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja kehittämiseen. Luomme viihtyisiä liikkumaan aktivoivia ympäristöjä. Rakennamme joustavia polkuja kaupungin tarjoamista toiminnoista säännölliseen harrastamiseen. Selvitämme mahdollisuuksia laajentaa Boostii-edun käyttöä ohjatun harrastustoiminnan uusiin sisältöihin. Kiinnitämme erityistä huomiota siihen, että monikielisillä lapsilla ja nuorilla, erityisesti tytöillä, on mahdollisuus osallistua mielekkääseen vapaa-ajan

toimintaan omalla asuinalueellaan. Omalla asuinalueella harrastaminen tukee kotoutumista ja vahvistaa yhteisöllisyyttä sekä ehkäisee segregatiota vaikutuksia. Lisäksi vahvistamme harrastus- ja vapaa-ajan toiminnan kaupunkitasoisista koordinoitua ja johtamista. Tavoitteena on hyödyntää olemassa olevia resursseja mahdollisimman hyvin.

Vuonna 2025 käyttöön otettu Boostii-etu on Turun kaupungin suuri taloudellinen panostus lasten ja nuorten liikuntaharrastamisen lisäämiseksi. Tavoitteenamme on edistää sukupuolten, asuinalueiden ja liikuntalajien välistä tasa-arvoa tekemällä ohjatusta harrastamisesta aiempaa saavutettavampaa sekä hillitä kotitalouksien harrastuskustannusten nousua. Etu on osa systeemitason muutosta, jonka avulla pyrimme kasvattamaan kysyntään vastaavaa alueellista harrastustarjontaa ja edistämään harrastuksiin ohjautumista. Jatkamme Boostii-edun sähköisen järjestelmän kehittämistä vahvistamalla sen käytettävyyttä, saavutettavuutta, tietojohdamisen kyvykkyyksiä, palveluohjausta sekä integraatiota harrastustoimijoiden järjestelmiin.

Liikuntapaikkaverkon kehittämiselle suuntaa antavat pormestariohjelmassa mainitut kaupunginvaltuuston päättämät (19.4.2022 § 67) liikuntapaikkaverkon kehittämislinjaukset sekä sen toimeenpanopäätökset vuosille 2025–2030 (kh 7.4.2025 § 106). Liikuntapaikkaverkon kehittämisen painopisteet vuonna 2027 löytyvät palvelusuunnitelmasta.

Edistämme henkilöstön hyvinvointia ja osaamista henkilöstöstrategian tavoitteiden mukaisesti. Tuemme työkuormituksen hallintaa ja toteutamme henkilöstölähtöistä TYHY-toimintaa. Olemme kehittämismyönteisiä ja tuemme osaamisen kehittämistä. Luomme yhteisöllisyyttä ja vahvistamme tiedonkulkua.

Toiminnan tavoitteet

Pormestariohjelman toimenpiteet

2. Hyvinvoivat ja yhdenvertaiset turkulaiset

2.1 Lasten kaupunki

- *Lisätään lasten ja nuorten kerho- ja harrastustoimintaa koulupäivien yhteyteen.*
- *Parannetaan erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien perheiden tietoisuutta harrastesetelistä lasten harrastamisen mahdollistamiseksi yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa sekä lisätään tietoisuutta harrastesetelistä monikielisten lasten perheille.*

Liikunnan palvelukokonaisuuden toimenpiteet 2027

Hyödynnämme Turun harrastus- ja vapaa-ajankyselyiden tuloksia sekä alueellista tietoa lasten ja nuorten harrastustoiveiden selvittämiseen. Suunnittelemme ja kohdennamme kerho- ja harrastustoimintaa koulupäivien yhteyteen eri alueiden tarpeiden mukaisesti tietoon perustuen. Tavoitamme harrastamattomia lapsia ja nuoria etsivän harrastustoiminnan, alueellisten jalkautumisten ja järjestö-/yhdistysyhteistyön avulla. Poistamme osallistumisen esteitä ja tuemme erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien lasten ja nuorten mahdollisuuksia harrastaa. Kannustamme seuroja ja yhdistyksiä järjestämään harrastuksia koulupäivän yhteydessä sekä tukemaan Boostii-edun käyttöä.

Lisäämme Boostii-edun ja harrastusmahdollisuuksien tunnettuutta erityisesti monikielisten ja vähävaraisten perheiden keskuudessa. Vahvistamme yhteistyöverkostoja sekä toteutamme kohdennettua viestintää ja neuvontaa perheiden tavoittamiseksi ja harrastamisen esteiden vähentämiseksi.

2.3 Liikkuva ja liikuttava kaupunki

- *Innostetaan lapsia liikkumaan virikkeellisillä koulu- ja päiväkotipihoilla ja lähiliikuntapaikoilla sekä lisäämällä liikettä lasten ja nuorten päiväkotijärjestelmän yhteyteen.*
- *Etsitään keinot edistää ikääntyneiden toimintakykyä ja hyvinvointia lisäämällä liikuntaa ja viriketoimintaa yhdessä hyvinvointialueen ja kolmannen sektorin kanssa.*
- *Toteutetaan liikuntatilojen investointikokonaisuus keväällä 2025 hyväksytyjen kehittämislinjausten pohjalta.*
- *Boostii-mallin vaikuttavuutta selvitetään ja mallia päivitetään vuoden 2026 aikana, jotta lasten harrastamisen kustannustaso ei nouse ja uudistuksen*

muut tavoitteet saavutetaan. Mallia jatkokehitetään yhteistyössä seurojen kanssa turvaten seuratoiminnan ja siten erityisesti lasten ja nuorten harrastamisen edellytykset. Tarvittaessa seurojen toiminnan avustaminen turvataan.

Liikunnan palvelukokonaisuuden toimenpiteet 2027

Pihalla-ohjausryhmä koordinoi ja yhteensovittaa liikunnallista elämäntapaa edistäviä toimenpiteitä yhteistyössä harrastamisen ohjausryhmän kanssa. Kohdennamme liikkumisen edistämisen toimenpiteitä koulujen Liikkuva koulu -nykytila-arviointien sekä kaupunkitason tavoitteiden pohjalta. Edistämme lasten ja nuorten aktiivista arkea Liikkuva koulu -toiminnalla, Harrastamisen Turun mallin aktiviteeteilla, Motoriikka mestarit -toiminnoilla sekä Pulssihetkiä perusopetukseen 3 -toimenpiteillä. Tuemme liikkeen lisäämistä myös hankkimalla välitunti- ja kerhovälineitä yhteisen liikuntavälinehankinta-suunnitelman mukaisesti.

Kehitämme Senioriranneketta hyvinvointirannekkeen suuntaan yhteisvaikuttavalla toimintatavalla, vahvistamme yhteistyötä yksityisen sektorin kanssa ja parannamme palvelupolkuja yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Jatkamme vaikuttaviksi todettuja VoiTas-teho-ryhmiä ja alueellista Liiku lähellä -toimintaa yhdessä laajan kumppanuusverkoston kanssa.

Liikuntapaikkaverkkoa kehitämme suunniteltujen vaiheiden mukaisesti. Keskeisiä kokonaisuuksia ovat: koulujen liikuntatilahankkeet, Kupittaan jalkapallo-, uimahalli-, maauimala- ja urheiluhallien peruskorjauskokonaisuus sekä Artukaisten liikuntakeskuksen hanke ja sen investointikokonaisuuteen kuuluvat hankkeet.

Seuraamme ja arvioimme liikunnan avustusjärjestelmän ja tilahinnoittelun kokonaisuudistuksen vaikuttavuutta tietoon perustuen. Etenemisestä raportoidaan liikuntalautakunnalle osavuosikatsausten ja tilinpäätöksen yhteydessä.

3. Turku lisää alueellista tasavertaisuutta ja purkaa segregaatiota

3.1 Yhteisöllinen ja innostava kaupunki

- *Jatketaan Koulu alustana -toimintakonseptin kehittämistä alueellisen yhteisöllisyyden lisäämiseksi.*
- *Toteutetaan kaupungin eri alueille julkisia kohtaamisen paikkoja, kuten ulkopelipaikkoja, ulkokuntosaleja ja ympärivuotisesti saavutettavia ei-kaupallisia tiloja huomioiden koulu- ja päiväkotiverkon uudistaminen ja asukasbudjetointi.*

Liikunnan palvelukokonaisuuden toimenpiteet 2027

Kehitämme koulujen liikuntatilojen varauskäytäntöjä, jotta alueelliset liikuntamahdollisuudet lisääntyvät ja tilojen käyttö tehostuu. Ohjaamme seurojen, yhdistysten ja kaupungin harrastus- ja kerhotoimintaa entistä vahvemmin kouluille, asuinalueille ja varhaisempiin ajankohtiin sekä tuemme Boostii-edun piirissä olevan toiminnan sijoittumista lähelle lapsia ja nuoria. Hyödynnämme vapaita vuoroja tehokkaammin myös ikääntyneiden liikkumisen ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Ulkoliikuntaolosuhteet toteutetaan investointiohjelman mukaisesti. Lisäksi vuonna 2027 tehdään asukasbudjetissa äänestetyt 16 uutta liikuntapaikkaa.

4. Koulutus, osaaminen ja työllisyys vievät uudelle vuosisadalle

4.4 Kotoutumista kehittävä kaupunki

- *Kotoutumisen edistämisen keinona hyödynnetään liikuntaa, jota suunnataan erityisesti maahanmuuttajaisille ja -lapsille*

Liikunnan palvelukokonaisuuden toimenpiteet 2027

Panostamme erityisesti monikielisten tyttöjen harrastamisen edistämiseen. Lisäksi tuemme liikunta- ja urheiluseurojen toiminnan kehittämistä väestön monikulttuurisuuden lisääntymisen huomioiden.

Palvelukokonaisuuden näkökulma segregatiotoimiin

Turun kaupungissa alueiden tasapainoinen kehittyminen ja alueellisen eriytymisen vähentäminen on pormestariohjelman perustuva keskeinen, koko organisaatiota läpileikkaava tavoite, jossa onnistuminen edellyttää pitkäjänteistä, tietoon perustuvaa ja yhteisvaikuttavaa johtamista. Kehittämistä ohjaavat neljä strategista päämäärää: lasten ja lapsiperheiden eriytymisen ehkäisy, alueiden erityispiirteet huomioiva palveluverkko ja asuinalueiden laatu, kaupunkitasoinen mahdollisuuksien asuntopoliittika sekä maahan muuttaneiden onnistunut kotoutuminen.

Vuonna 2027 yhteisvaikuttavassa vuosisuunnittelussa Jäkärlään kohdistuvat toimenpiteet on kuvailtu kaikkien palvelukokonaisuuksien osalta johdannon kappaleessa 1.5 ja oheismateriaalissa. Muualla kaupungissa tehtävät segregatiotoimenpiteet kuvailaan tässä osassa palvelukokonaisuuden omaa toimintasuunnitelmaa.

Liikunnan palvelukokonaisuus edistää sukupuolten, liikuntalajien ja asuinalueiden välistä tasa-arvoa kehittämällä palveluja ja liikuntaolosuhteita alueellisiin tarpeisiin perustuen. Kohdennamme liikunta- ja harrastustoimintaa alueille, joilla osallistuminen on vähäisempää. Vähennämme harrastamisen taloudellisia esteitä Boostii-edulla. Tavoitamme harrastamattomia lapsia ja nuoria etsivällä harrastustoiminnalla sekä alueellisella seurayhteistyöllä. Kehitämme toimintamalleja monikielille, vähävaraisille ja muille haavoittuvassa asemassa oleville kohderyhmille, jotta palvelut tavoittavat nykyistä paremmin kaikki asukkaat. Samalla lisäämme lähiliikuntamahdollisuuksia ja matalan kynnyksen toimintaa kaikenikäisille.

Talouden tavoitteet

Käyttötalouden määrärahat ja tuloarviot, 1 000 €

Liikuntalautakunta

Käyttötalouden sitovuustaso toimintakate	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026 muutoksin	Talousarvio 2027
Ulkoiset			
Toimintatulot	6 589	6 009	6 091
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0
Toimintamenot	-16 766	-18 600	-16 573
TOIMINTAKATE	-10 177	-12 592	-10 482
Muutos-%		-23,7	16,8
Sisäiset			
Toimintatulot	-	-	-
Valmistus omaan käyttöön	-	-	-
Toimintamenot	-	-	-
TOIMINTAKATE	-	-	-
Muutos-%	-	-	-
Yhteensä			
Toimintatulot	6 589	6 009	6 091
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0
Toimintamenot	-16 766	-18 600	-16 573
TOIMINTAKATE	-10 177	-12 592	-10 482
Muutos-%		-23,7	16,8

Investointien määrärahat ja tuloarviot, 1 000 €

Liikuntalautakunta

Investointiosa sitovuustaso BRUTTO	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026 muutoksin	Talousarvio 2027
Investointimenot	-535	-500	-500
Rahoitusosuudet	101	0	0
Luovutustulot	0	0	0
NETTO	-433	-500	-500
Muutos-%		15,4	0,0

LASKELMAT

LUKUOHJEET

TULOSLASKELMA

TOIMINTAKATE ilmoittaa paljonko käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla.

VIOSIKATE osoittaa tulo-rahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulo-rahoituksen riittävyyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien suunnitelmapoistojen suuruinen, kunnan tulo-rahoitus olisi riittävä.

TILIKAUDEN TULOS on tilikaudelle jaksettujen tulojen ja menojen erotus, joka lisää tai vähentää kunnan vapaaehtoisia varauksia tai omaa pääomaa. Tilikauden tuloksen jälkeen esitetään poistoeron, vapaaehtoisten varausten ja rahastojen muutokset.

Tuloslaskelman tunnuslukujen laskentakaavat

Toimintatuotot/Toimintakulut, %

Määritelmä: $100 \times \text{toimintatuotot} / (\text{toimintakulut} - \text{valmistus omaan käyttöön})$

Vuosikate %:a poistoista:

Määritelmä: $100 \times \text{vuosikate} / \text{poistot}$

RAHOITUSLASKELMA

TOIMINNAN RAHAVIRTA osoittaa, missä määrin kunta on pystynyt tilikauden aikana toiminnan (käyttötalouden) avulla saamaan rahavaroja toimintaedellytysten säilyttämiseen, uusien investointien tekemiseen ja lainojen takaisinmaksuun ulkopuolisiin rahoituslähteisiin turvautumatta.

Vuosikate saadaan suoraan tuloslaskelmasta ja vuosikatteen korjaukset esitetään rivillä Tulo-rahoituksen korjaukset. Korjaukset ovat pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitot, mikäli ne on esitetty toiminnan muissa tuotoissa sekä toiminnan muihin kuluihin merkityt pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntitappiot.

INVESTOINTIEN RAHAVIRTA osoittaa sen rahavarojen käytön, jonka kunta on käyttänyt palvelutuotannon edellytysten järjestämiseen ja tulevan rahavirran kerryttämiseksi pitkällä aikavälillä.

Investoinneilla tarkoitetaan rahoituslaskelmassa pysyviin vastaaviin käytettyjä varoja tilivuoden aikana. Investointimenot ja niihin saadut rahoitusosuudet esitetään rahoituslaskelmassa bruttomääräisinä. Investointimenot ovat sekä osakkeiden ja osuuksien ostoja että aineettomia ja aineellisia pysyvien vastaavien hyödykkeiden investointeja. Investointien rahavirta -nimikkeen alla esitetään myös investointien rahoitusosuudet ja pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntitulot.

RAHOITUKSEN RAHAVIRTA osoittaa antolaina- ja muiden saamisten, toimeksiantojen varojen ja pääomien, vaihto-omaisuuden sekä oman ja vieraan pääoman muutokset tilikauden aikana.

Rahoituslaskelmasta tulee erikseen käydä ilmi rahoituksen rahavirta. Sitä varten rahoituksen rahavirtalaskelmassa esitetään ensin antolainojen ja lainakannan muutokset. Maksuvalmiuden muutoksiin vaikuttavat myös toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset, vaihto-omaisuuden, pitkä- ja lyhytaikaisten saamisten ja korottomien pitkä- ja lyhytaikaisten velkojen muutokset.

Toiminnan ja investointien sekä rahoituksen rahavirtojen yhteenlaskettu muutos vastaa taseesta laskettua rahavarojen muutosta.

Rahoituslaskelman tunnuslukujen laskentakaavat

Investointien tulo-rahoitus, %

Määritelmä: $100 \times \text{vuosikate} / \text{investointien omahankintamenot} (= \text{käyttöomaisuusinvestointien hankintameno} - \text{investointien rahoitusosuudet})$

Lainakanta 31.12.

Määritelmä: Vieras pääoma - (saadut ennakot + ostovelat + siirtovelat + muut velat)

Laskelmat

Tuloslaskelma 2027, 1 000 €

	Talousarvio 2027, ulkoiset erät	Talousarvio 2027, sisäiset erät	Talousarvio 2027, ulkoiset + sisäiset yhteensä
Myyntitulot	-	102 911	102 911
Maksutulot	-	28 746	28 746
Tuet ja avustukset	-	15 378	15 378
Vuokratulot	-	63 825	63 825
Muut toimintatulot	-	47 268	47 268
TOIMINTATULOT	-	258 128	258 128
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	-	2 589	2 589
Henkilöstömenot	-	-381 548	-381 548
Palvelujen ostot	-	-347 815	-347 815
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-	-34 231	-34 231
Avustukset	-	-92 878	-92 878
Vuokrat	-	-61 747	-61 747
Muut toimintamenot	-	-4 004	-4 004
TOIMINTAMENOT	-	-922 224	-922 224
TOIMINTAKATE	-	-661 506	-661 506
Verotulot ja valtionosuudet	-	669 896	669 896
Rahoitustulot- ja menot	-	26 046	26 046
VUOSIKATE	-	34 436	34 436
Poistot ja arvonalentumiset	-	-60 992	-60 992
Satunnaiset tulot ja menot	-		
TILIKAUDEN TULOS	-	-26 556	-26 556
Varausten ja rahastojen muutokset	-	831	831
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-	-25 725	-25 725

Tuloslaskelma, 1 000 € (ulkoiset erät)

	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026 yhteensä	Talousarvio 2027	Talous- suunni- telma 2028	Talous- suunni- telma 2029	Talous- suunni- telma 2030
Myyntitulot	97 584	101 829	102 911	104 926	106 983	109 082
Maksutulot	30 624	37 600	28 746	29 321	29 907	30 505
Tuet ja avustukset	21 960	16 889	15 378	15 455	15 532	15 610
Vuokratulot	63 225	59 937	63 825	65 102	66 404	67 732
Muut toimintatulot	30 809	28 604	47 268	48 213	49 178	50 161
TOIMINTATULOT	244 201	244 858	258 128	263 017	268 003	273 089
VALMISTUS OMAAN KÄYT- TÖÖN	1 756	1 910	2 590	2 641	2 694	2 748
Henkilöstömenot	346 288	364 037	381 548	392 606	402 608	413 057
Palvelujen ostot	307 383	326 645	347 815	354 772	361 867	369 104
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	34 421	37 944	34 231	34 916	35 614	36 326
Avustukset	79 002	83 603	92 878	94 736	96 630	98 563
Vuokrat	53 829	56 153	61 747	62 982	64 241	65 526
Muut toimintamenot	5 510	1 333	4 004	4 204	4 415	4 635
TOIMINTAMENOT	826 432	869 715	922 224	944 216	965 376	987 212
TOIMINTAKATE	-580 474	-622 946	-661 506	-678 557	-694 679	-711 375
Verotulot ja valtionosuudet	597 221	632 297	669 896	699 890	727 785	749 769
Rahoitustulot- ja menot	32 051	28 953	26 046	20 337	14 701	6 391
VUOSIKATE	48 798	38 304	34 436	41 670	47 808	44 785
Poistot ja arvonalentumiset	57 701	60 006	60 992	69 555	87 437	96 381
Satunnaiset tulot ja menot						
TILIKAUDEN TULOS	-8 903	-21 702	-26 556	-27 885	-39 630	-51 596
Varausten ja rahastojen muu- tokset	1 703	1 703	831	831	1 027	899
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-7 200	-19 999	-25 725	-27 054	-38 602	-50 697

Tuloslaskelman tunnusluvut	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026 yhteensä	Talousarvio 2027	Talous- suunni- telma 2028	Talous- suunni- telma 2029	Talous- suunni- telma 2030
Toimintatulot – muutos-% ed. vuo- desta		0,3 %	5,4 %	1,9 %	1,9 %	1,9 %
Toimintamenot – muutos-% ed. vuodesta		5,2 %	6,0 %	2,4 %	2,2 %	2,3 %
Toimintakate – muutos-% ed. vuo- desta		-7,3 %	-6,2 %	-2,6 %	-2,4 %	-2,4 %
Toimintatuotot / toimintakulut, %	29,5 %	28,2 %	28,0 %	27,9 %	27,8 %	27,7 %
Verorahoitus – muutos-% ed. vuo- desta		-5,9 %	5,9 %	4,5 %	4,0 %	3,0 %
Vuosikate / poistot, %	84,6 %	63,8 %	56,5 %	59,9 %	54,7 %	46,5 %
Vuosikate / asukas	233,9	181,3	161,0	192,4	218,1	201,9
Asukasmäärä 31.12.	208 657	211 263	213 888	216 532	219 192	221 866

Verotulot ja valtionosuudet, 1 000 €

	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026 yhteensä	Talousarvio 2027	Talous- suunni- telma 2028	Talous- suunni- telma 2029	Talous- suunni- telma 2030
Verotulot ja valtionosuudet	597 221	632 297	669 896	699 890	727 785	749 769
Verotulot	490 589	518 000	540 104	564 022	588 032	605 673
Kunnan tulovero	322 324	345 000	354 913	371 621	390 087	401 790
Kiinteistövero	80 927	84 000	81 545	83 176	84 839	87 385
Osuus yhteisöveron tuotosta	87 338	89 000	103 646	109 225	113 106	116 499
Valtionosuudet	106 633	114 297	129 792	135 868	139 753	144 096
Kunnan peruspalvelujen valtion- osuus (ilman tasausta, vuosi 2026 sisältää TE-rahoituksen)	34 986	42 343	49 873	135 868	139 753	144 096
Verotuloihin perustuva valtion- osuuden tasaus	-2 216	-813	-329			
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	49 230	46 832	52 736			
Verotulomenetysten korvaus	24 632	25 935	27 511			

Rahoitustuotot ja -kulut, 1 000 €

	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026 yhteensä	Talousarvio 2027	Kaupunki	Vahinko- rahasto
Rahoitustuotot	49 819	49 386	53 980	50 880	3 100
Rahoituskulut	17 768	20 433	27 934	27 734	200
NETTO	32 051	28 953	26 046	23 146	2 900
Muutos-%		-9,7 %	-10,0 %		
Korkotuotot	21 582	24 186	28 620	25 900	2 720
Muut rahoitustuotot	28 238	25 200	25 360	24 980	380
Korkokulut	17 468	19 933	27 434	27 434	0
Muut rahoituskulut	301	500	500	300	200

Rahoituslaskelma, 1 000 €

	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026 yhteensä	Talousarvio 2027	Talous- suunni- telma 2028	Talous- suunni- telma 2029	Talous- suunni- telma 2030
Vuosikate	48 798	38 304	29 616	41 670	47 808	44 785
Satunnaiset tuotot ja kulut	0	0	0	0	0	0
Tulorahoituksen korjauserät	19 238	23 607	30 452	9 752	9 752	9 752
TOIMINNAN RAHAVIRTA	29 559	14 697	-836	31 918	38 056	35 033
Investointimenot	212 838	305 446	309 057	337 636	274 272	279 784
Valtionosuudet ja muut rahoitusosuudet	9 711	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	29 725	62 585	31 000	10 000	10 000	10 000
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-173 401	-237 861	-273 057	-322 636	-259 272	-264 784
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-143 842	-223 164	-273 894	-290 718	-221 216	-229 751
Antolainauksen muutokset	15 340	-43 838	-23 680	-149 445	-255 121	-20 475
Antolainasaamisten lisäykset, -	3 527	64 000	77 000	175 000	275 800	40 000
Antolainasaamisten vähennykset, +	18 867	20 162	53 320	25 555	20 679	19 525
Lainakannan muutokset	194 952	301 267	283 400	413 400	428 400	213 400
Pitkäaikaisten lainojen lisäys, -	160 000	300 000	270 000	315 000	450 000	270 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys, +	46 633	76 633	76 600	26 600	96 600	76 600
Lyhytaikaisten lainojen muutos	81 584	77 900	90 000	125 000	75 000	20 000
Muut maksuvalmiuden muutokset	-41 108					
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	169 183	257 429	259 720	263 955	173 279	192 925
VAIKUTUS MAKSUVALMIUTEEN	25 342	34 265	-14 174	-26 763	-47 937	-36 826

Rahoituslaskelman tunnusluvut	Tilinpäätös 2025	Talousarvio 2026 yhteensä	Talousarvio 2027	Talous- suunni- telma 2028	Talous- suunni- telma 2029	Talous- suunni- telma 2030
Asukasmäärä 31.12.	208 657	211 263	213 888	216 532	219 192	221 866
Investointien omahankintameno, M€	203,1	300,4	304,1	332,6	269,3	274,8
Investointien tulorahoitus, %	24 %	13 %	10 %	13 %	18 %	16 %
Lainakanta 31.12., M€	1 121	1 422	1 705	2 119	2 547	2 761
Lainat / asukas, €	5 372	6 731	7 971	9 786	11 620	12 444

LIITTEET

Talousarvion noudattamista koskevat määräykset

1. Talousarvion sitovuus

Kuntalain 110 §:n mukaan talousarvioon otetaan tehtävien ja tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Hallintosäännön 78 §:n mukaan kaupunginvaltuusto antaa talousarvion noudattamista koskevat määräykset siitä, miten talousarvio ja sen perustelut sitovat kaupungin viranomaisia. Kaupunginhallitus antaa määräykset siitä, miten toimintasuunnitelmiin kirjatut tavoitteet ja toimenpiteet sitovat kaupungin viranomaisia.

Kaupunginvaltuustoon nähden sitovat tavoitteet

Kaupunginvaltuustoon nähden sitovia tavoitteita ovat kaikki toimintasuunnitelmakirjassa olevat lausekkeet ja toimielimen tavoitteet sekä toimintakate, ellei alla toisin ole määrätty.

Toimielinten kaupunginvaltuustoon nähden sitovat tavoitteet ovat mukana kaupunginhallituksen ja toimielimen välisissä toimintasuunnitelmissa. Ne toimintasuunnitelman tavoitteet ja kohdat, jotka eivät ole kaupunginvaltuustoon nähden sitovia, ovat kaupunginhallitukseen nähden sitovia tavoitteita tai tiedoksi annettavia tietoja.

Kaupunginvaltuustoon nähden sitovia tavoitteita eivät ole kaupunginvaltuuston vahvistaman talousarvion yleisperustelut, toimielimen kokonaiskuva toimialan kehittämisen suunnasta ja palvelun tarvetta tai toimintaa kuvaavat tunnusluvut.

Kaupunginvaltuuston, keskusvaalilautakunnan ja tarkastuslautakunnan toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet esitetään palvelukokonaisuuskohtaista toimintasuunnitelmaa suppeammassa muodossa osana kaupungin toimintasuunnitelmaa. Näiden toimielinten kuvaus toiminnasta ja sen kehittämisestä sekä toimintaympäristön muutostekijät eivät ole sitovia tavoitteita.

Toimielimen käyttötalousosan määrärahat ja tuloarviot ovat nettositovia (toimintakate) ja kohdistettu talousarviossa sovittuihin käyttötarkoituksiin. Toimintakateen positiivinen poikkeama ei anna toimielimelle oikeutta päättää uusista toiminnoista/käyttötarkoituksista, joista ei ole talousarviossa päätetty.

Nettomäärärahan korottamista tai nettotuloarvion alittamista koskeva muutospäätös on tehtävä kaupunginvaltuustossa riippumatta siitä, aiheutuuko poikkeama

arvioitua suuremmista bruttomenoista vai arvioitua pienemmistä bruttotuloista.

Investoinneista kaupunginvaltuustoon nähden sitovia ovat talousarviokirjaan merkityt investointimenot, rahoitusosuudet ja pysyvien vastaavien luovutustulot.

Toimielimen käyttötalousosan määrärahat ja investointiosan määrärahat ovat erikseen sitovia. Määrärahan säästöä käyttötalousosassa ei voi käyttää investointiosan määrärahan ylityksen katteena tai päinvastoin.

Kaupungin tilahankkeiden tarveselvityksissä ja hanke-suunnitelmissa noudatetaan hallintosäännön määräyksiä. Hallintosäännössä on määrätty myös päätösvallasta investoinneissa ja muissa pitkävaikutteisissa menoissa.

Rahoituslaskelmaosan ainoa sitova erä on lainakannan muutos. Kaupungin tuloslaskelmaosan rahoitustulot ja -menot ovat nettositovia eriä.

Kaupunginvaltuusto asettaa talousarviossa strategisille konserniyhteisöille toiminnan ja talouden tavoitteita, jotka on johdettu kuntastrategiasta ja siihen liittyvästä omistajapolitiikasta sekä yhteisön liiketoiminnasta.

2. Toimenpiteet talousarviossa pysymiseksi

Toimielinten tulee jatkuvasti arvioida oman talouden ja toiminnan toteutumista ja esittää kaupunginhallitukselle niiden pohjalta välittömästi tai osavuositarkastusten yhteydessä toimenpiteet talousarviossa pysymiseksi.

3. Toiminnan ja talouden seuranta

3.1. Osavuositarkastukset ja tilinpäätös

Kaupunginvaltuustolle, kaupunginhallitukselle ja tarkastuslautakunnalle annetaan osavuositarkastukset toiminnan ja talouden kehittämisestä kolme kertaa vuodessa tilikauden aikana. Neljäs toiminnan ja talouden toteutumisesta annettava raportti on tilinpäätös.

Osavuositarkastukset sisältävät talouden sekä talousarviolausekkeiden tarkastukset.

- Ensimmäinen osavuositarkastus laaditaan raportointijaksolta 1.1.–31.3. ja annetaan viimeistään kesäkuussa.
- Toinen osavuositarkastus laaditaan raportointijaksolta 1.1.–30.6. ja annetaan viimeistään syyskuussa.

- Sisältää strategisten konserniyhteisöjen talousarviotavoitteiden raportoinnin.
- Kolmas osavuosikatsaus laaditaan raportointijaksolta 1.1.–30.9. ja annetaan viimeistään marraskuussa.

Tilinpäätös laaditaan tilikaudelta, joka on kalenterivuosi.

- Tilinpäätökseen kuuluvat tase, tuloslaskelma, rahoituslaskelma ja niiden liitteenä olevat tiedot sekä talousarvion toteutumisvertailu ja toimintakertomus.

Kaupunginhallitus laatii tilinpäätöksen tilikautta seuraavan maaliskuun loppuun mennessä.

3.2. Pormestariohjelman seuranta

Pormestariohjelman tavoitteiden toimeenpanosta raportoidaan omana kokonaisuutena toisen osavuosikatsauksen aikataulussa ja tarvittaessa tilinpäätöksen yhteydessä.

3.3 Kuukausiraportointi toiminnan ja talouden kehitymisestä

Palvelukokonaisuuksista vastaavat johtajat raportoivat toiminnan ja talouden kehitymisestä kuukausiraportoin omalle lautakunnalleen.

Palvelukokonaisuudesta vastaavan johtajan tulee erikseen annettavan aikataulun ja ohjeen mukaisesti raportoida toiminnasta ja taloudesta kansliapäällikölle sekä huolehtia siitä, että kansliapäälliköllä on valvontaa varten riittävät tiedot toiminnasta.

